

B. M. Litch

ŽIVOTOPIS BENEŠE METHODĚJE KULDY,

infulovaného sídelního kanovníka
staroslavné královské kapituly vyšehradské,
muže práce a oběti.

~~~~~ ●
Příspěvek k historii literatury české a ruchu katolického na Moravě
a v Čechách za minulého půlstoletí.

~~~~~
K jubileu druhotin kněžských dne 6. srpna 1895., 50ileté činnosti
spisovatelské a 25iletého kanovnictví

napsal

JAN HAĽOUZKA.

kn. arcib. konsist. auditor, majitel o. k. válečné medalie, farář v Olomúoku.

V PRAZE.
NÁKLADEM KNIHKUPECTVÍ B. STÝBLA.
1895.

Všechna práva si spisovatel ponechává.

Kuilitiskárna B. Stýbla v Praze.

Katolickému dorostu

posvěcuje

spisovatel

Vmyslíme-li se živě v druhou polovici minulého století, znamenáme všude usilovné pachtění se po hloubání vědeckém. Směr tento zkoumavý nepominul ani památek domácích, a tu tak mnohého mysl přichýlila se k památníkům svědčícím o slávě i jazyka českého. A již počalo svítati, česká řeč vyproštěna opět hlaholiti měla jako druhdy světem vzdělaným. Objevili se pěstitelé vědy domácí; jmenuji piaristu Gelasia Dobnera ¹⁾, Jos. Dobrovského ²⁾, Pelcla ³⁾, Procházku ⁴⁾, Duricha ⁵⁾, a jiné, jichž přičiněním povědomí národní se křísilo, procítalo, a s ním i láska k drahé mateřštině.

Ale z čista jasna zaburácel neblahý rok 1774., a ten vyhostil ze škol i úřadů jazyk český, jako by se pro vědy nehodil. Jak asi krutě netušená zpráva ona dopadla na věrné vlastence, snadno uhodneme. Ale jako červ šlapaný brání se, aby trvání své uchránil. tak ustálilo se v hlavách uvědomělých předsevzetí pevně: brániti ten jazyk hyzděný silou nezdrnou a ukázati světu, že sličnost i pružnost jazyka českého nade všechny jiné předčí jazyky. Za osudného již roku 1774. velkodušně zastal se jazyka českého šlechtitný vlastimil hrabě

¹⁾ Gelasius Dobner narodil se v Praze l. P. 1719. a usnul v Pánu 1790.

²⁾ Josef Dobrovský, kněz církevní, narodil se v Děrmětě a zemřel roku 1829. na Starém Brně v klášteře Milosrd. Bratrů. Napsal: „Geschichte der böhm. Sprache“ 1818 II. vydání; „Pražský zlomek evangelia sv. Marka“; „Lehrgebäude der böhm. Sprache“ 1819; „Institutiones linguae slavicae dialecti veteris“ 1822; „Bořivojs Taufe“ 1803; „Ludmila und Drahomíra“ 1807; „Václav und Boleslav“ 1819.

³⁾ František Pelcl narodil se r. 1731. v Rychnově, první professor řeči a literatury české v Praze; mimo mluvnici pěstoval dějepis. † 1801.

⁴⁾ Faustin Procházka, nar. v Nové Pace 1749, kněz, † 1809, proslavil se vydáním bible české.

⁵⁾ Fortunat Durich, (1735—1802), kněz, vydal s Procházkou bibli českou r. 1780.

František Kinský k potřebě a zachování jeho poukazuje. Svojně pak pracovali František Pelcl spořádav k tisku „Balbínovu obranu jazyka slovanského a českého zvláště“, a Ignác Tham¹⁾, svou vlastní „obranu jazyka českého“ tiskem podav veřejnosti. Takovým a podobným probíráním věci zalehla otázka o povznesení jazyka českého i do hlav šlechty, a ně kterému přece srdce zabořelo pro tak surové ustrkování jadného, zvučného jazyka českého. Sněm zemský žádal, aby ustanovení z roku 1774. bylo odvoláno, a češtině jako jiným jazykům stejné právo vykázáno. Léta Páně 1793. dosazen již na stoličiči řeči a literatury české v Praze František Pelcl. Pravým obuditelem literatury české právem zvátí smíme Jos. Dobrovského, kterýž systematicky spořádanou grammatiku napsal, a pravidla ustálil, dle nichž dále budovati mohli nástupci. Jakkoliv Dobrovský tak ohromných dostihl výsledků, přece za tehdejších poměrů bezútěšných nikdy netroufal, že by kdy věda českým jazykem pěstována býti mohla. Vystali pomocníci — na Moravě: ušlechtilý piarista Dominik Kinský, rodák ze Slaného, professor filosofického ústavu brněnského, český translátor guberniální v Brně²⁾, Heřman Agapit Galaš³⁾, rodák hranický, vrchní lékař, Tomáš Fryčaj, rodák kelečský, farář v Obřanech u Brna⁴⁾. Škoda jen, přeskoda, že práce tehdejší nebyla usjednocena

¹⁾ Karel Ignác Tham (1763—1816) vydal slovník; s bratrem svým Václavem provozovali roku 1785. první hry divadelní v Praze.

²⁾ Dominik Kinský (1777—1818) překládal velmi zdařile z latiny, řečtiny, franciiny, němčiny do češtiny.

³⁾ Heřman Agapit Galaš (1756—1810) odbyv studia gymnasiijní rozhodl se do Vídně, — na rozhraní moravském padl na kelen a libal půdu moravskou, a děkoval Bohu za dobrodiní tuto přijatá. Živil se malováním světnic. Dal se na učení ranhojičské R. 1784. dostal se do Unčova za ranhojiče vojenského. odkudž povolán byl do Vídně; r. 1788. povýšen za vrchního ranhojiče u gen. štábu hlavní armády. Roku 1789. ustanoven vrchním lékařem u jaroaslavské ekonomie. Vstav jednou z lůžka k nemocnému (zapocen) zachladil se a z toho oslepl. Největší útěchou v slepotě jeho mu bylo předčítání rozjímání sv. Tomáše Kempenského, a tvrdil často. že sice tělesně oslepl, ale duševně prohlédl. V bídě mu byl nejlepší přítel farář Klátíl. Spisů jeho napočítal a vyjmenoval Rypar 58.

⁴⁾ Tomáš Fryčaj (1759—1839). Nejznamenitějším jeho dílem jest „kancionál katolický“. Kromě toho napsal mnoho jiných pojednání.

a proto bez valnějšího úspěchu; každý pracoval odkázán na sebe sama, a tu mnohdy všechnu radost ku spisování potratil vida, že práce jeho pražádného uznání nedospívá. Následovali: Žák, Trnka, Kampelík a jiní. Konečně objevil se *Sušil*¹⁾, a ten pochodem nové činnosti zapálil, jejíž zář daleko široko rozehříval nadějná srdce mladých a vznětlivých žáků. Byla to tehdy práce ideální, práce nezištná, čistá, jaké se dnes jen obdivujeme. Tehdy pramálo vynášelo to vlastenectví a spisovatelství; pronásledování a kriminál byl mnohdy čestnou odplatou za svaté snahy obětavých vlastenců. Byli to tehdy muži chrabrých srdcí, kteříž vztyčeným čelem stavěli se na odpor nepřátelům církevním i národním. A ten zdravý duch katolický posvěcoval všechny jejich zápasy za utiskovanou řeč mateřskou. Byli to po výtce kněží katoličtí, kteří statky, zdraví v obět přinášeli Církvi svaté a milnému národu. Pravdu tuto nikdo nezapře; kněží katoličtí nám dali, vzkřísili literaturu, a uschopnili nás k síle takové se povznésti, že měřiti se smíme s národy, jimž okolnosti příznivěji utvářely se, aby ve všech oborech vědeckých prospívati a vzdělávati se mohly.

A jedním z těch žáků Sušilových, z těch neúmorných a obětavých literátů, kterýž za Církvi svatou a národ milý všechno podnikal, kterýž nejjasněji slyne na poli práce církevní a národní, — jest dnes v práci sešedivělý a osleplý tichý genius náš *Beneš Method Kulda*!

Pokusil jsem se ohromnou činnost Kuldovu vylíčiti v čase kratičkém, pokud mi v pochvilách možno bylo, chtěje svůj spis ke slavným a radostným druhotinám kněžským (6. srpna 1895) oslavence dokončiti. Dle toho račiž, laskavý čtenáři, dílo posuzovati! —

Na den sv. Polykarpa, mučeníka, léta Páně 1895.

Jan Halouzka.

---

¹⁾ František Sušil (1801—1868), professor theolog. ústavu brněnského; výtečný spisovatel veledíla výkladu Písma Sv. N. Z., sběratel písní národních, básník. (Narozen v Rousínově, zemřel v Bystřici pod Hostýnem.) Vzor kněze vlastence!

I. Mládí. Vychování rodinné i školní. (1820—1833.)

Beneš Method Kulda narodil se 16. dne měsíce března léta Páně 1820. v Ivančicích na Moravě. Otec kožešník, Václav Kulda, a matka Magdalena měli v rohu velkého náměstí dům číslo 80. se zahradou ovocnou a značné polnosti, vinohrad a hájek. U vinohradu Kuldova stála rozmilá kaplička Marie Panny. K této kapličce vážil Kulda, posluchač filosofie, akademik v Brně, vícekrát do roka cestu krásným lesem asi tříhodinnou ve čtvrtek prázdný, aby tam sešel se buď s rodiči nebo sestrami svými; nebyl-li tam nikdo, proto přece pochutnával sobě na zralých višních, třešních nebo karlatkách (švestkách), a naplnil si jimi také kapsy u kabátu na cestu zpáteční do Brna. Při tom bedlivě zachovával naučení svého otce a pozorně vybíral jen ovoce zralé a trhal je vždycky se stopkami. Říkalť otec: „Bez stopek trhá třešně a karlátky jen zloděj.“

„Ó ta milá starohorská kaple Panny Marie“ — vzpomíná Kulda — „s tou zdravou, dobrou studánkou, z nížto se občerstvovali vinaři a vinařky za vedra letního!“

V kapličce zmíněné zastal kdysi otec Benešův klečícího žida, i tázal se ho s udivením nemalým: „Kterak vy přišel jste sem?“ — „Odpusťte,“ odpověděl žid, „nemohl jsem se zbavit zlé zimnice, poradili mi, abych šel a napil se této zdravé vody. Napil jsem se, a zdrav jsem. Proto přišel jsem dnes poděkovat Marii Panně.“ Radostně vypravoval otec událost onu vrátiv se z vinohradu domů, a nikdy neobmeškal v kapličce Mariánské pomodlit se před a po práci vinohradské.

„A ten šumný hájek za polem s ovocným stromovým v Réhlích! Rostou-li pak v něm ještě tak vonné violy a konvalinky, které jsem tam trhával? Ozývají-li se tam ještě tak slavně a dojemně ti slavíkové a ostatní pomocníci, pěvcové lesní? A ty lískové ořechy, na které jsem

se po celé jaro a léto těšival? A to jalovčí, které jsme obírali a sekávali za doby zimní, aby se ovocem kouřilo doma, a křovím aby se udilo chutné maso vepřové v komíně? Na „Lány“ za novou hospodou, a na „Levík“ také se Kulda dobře pamatuje.

Polnosti a řemeslo živily rodinu Kuldovu. Rodiče byli pracovití a moudře šetrní, „jimž“ — jak dodává Beneš Kulda — „Pán Bůh jest odplatitelem.“ Dítěk na živě zbylých bylo osm: † Marie, provdaná Münstrová v Němčicích; † Jan, měšťan v Ivančicích; † Josef, měšťan a majetník domu ve Štokholmě (ve Švédsku); † Vincenc, kožešník v Terstu (v Istrii); Beneš, kanovník vyšehradský; Eva a Barbora. † 1892, měšťanky v Ivančicích; † Václav v Terstu.

Vychování rodinné dítěte obstarávali rodiče vážným slovem a mocným příkladem. O životě domácím a školním vypravuje Beneš Kulda takto: „Otec, matka, starší sestra i bratři za stolkem řemeslnickým pilně pracovali při svíčkách lojových, kdy my mladší ještě jsme spali tak tuze, že nás neprobudily ranní zpěvy a modlitby pracujících v té samé světnici. Zpěvy a modlitby ranní i večerní konali z paměti bez chyby. V hodinu stanovenou zbudila nás matka pečlivá. Beze vši odmluvy, bez váhání opustili jsme lůžka svá, polooblečení myli jsme se, a hned klečíce vykonali jsme společně své modlitby ranní hlasitě. Potom všichni zasedli za stůl k snídání, vykonavše před ním a po něm modlitby přiměřené společně a hlasitě. Tak ovšem bylo i v poledne a při večeři. Snídali jsme polévku neb mléko a chléb — kromě neděl, zasvěcených svátků a jmenovin, kdy jsme mívali kávu a rohlíčky (housky). Po snídání, mimo nejpilnější práci, otec i matka šli každodenně na mši svatou. Zatím musila sestra nejstarší nebo i bratři starší vše ukliditi, umýti a zamést. Školáci a školačky skládali své knížky a písanky, aby den co den obcovali školní mši svatě za přísného dozoru učitelů. V kostele, u staré bývalé školy, žáci a žáčky ve dvou velkých řadách klečívali po celou mši svatou na dlažbě kamenné, a učitelé v lavicích dospělými lidmi obsazených. Děti z druhé třídy měly psané knížky, a z nich zpívaly zvučně a nábožně za průvodu varhan, ale nerozuměly tomu, co zpívaly; bylať škola v druhém oddělení první třídy a v třídě druhé německá, a žáci byli vesměs Čechové. Dítky v prvním oddělení první třídy ještě neuměly německé písně psáti do zpěvníků, a proto nezpívaly. Bývalo nás, tuším, nedaleko pěti set, a měli jsme pana rektora a dva pány preceptory. Dobře pamatuji se, že nebylo slycháno, aby bylo některé školní dítě v kostele nastydlo. Školní světnice bývaly jen dvě veliké a vždy přeplněné. V jedné z nich vystřídal se dvě oddělení první třídy a s nimi dvě pány preceptorů.“

Velmi pádné a památné slovo pronáší Kulda ve svých zápiskách

o škole odnárodňující, o strašných znemravnělostech, kteréž poznal u chovanců v ochranovně pro mládež zanedbanou v Brně, kteréž nezbytně ze škol takových vycházejí, zmiňuje se dále o tehdejším vyučování. „V nižším oddělení první třídy vyučoval kněz katechismu, a pan preceptor ostatním předmětům česky. V druhém oddělení první třídy už počalo: „der, die, das“ ústně, na tabuli i na papíře. Také modlitby před školou a po škole i písně musily sloužiti jen k tomu, aby nás odnárodňovaly. Byla to hnusná nespravedlnost a hříšné trýznění učitelův i žáků. Kdyby rodiče tenkrát ní až na malé výminky zbožní, bedliví posluchači slova Božího na kázání a na křesťanském cvičení výhradně českém a zhusta i pilní čtenářové Písma Svatého, zvláště evangelií a životů svatých, — nebyli doma pečovali o náboženské vychování dítek svých, většina obyvatelstva českých měst na Moravě byla by spustla na záhubu svou i svého národa. Největším neštěstím jest národní škola s vyučovacím jazykem cizím; jediným ještě větším neštěstím jest buď nevěrec nebo jinověrec učitel pro školní mládež, pro obec a pro národ. Božský přítel dítek, Kristus Pán, ne nadarmo zvolal: „Běda tomu, kdo pohorší jedno z maličkých!“ (Mat. 18, 5—7.) Ano, běda odnárodňovatelům, ale třikrát běda netečníkům a nevěrcům, kteříž slovem nebo příkladem ve svěřencích dusí věčnou pravdu lží a bludem, a zabíjí duše nesmrtelné!“

Štasten byl Kulda, že nepoznal učitelů bezvěrců; byliť učitelé jeho poctivci, pluli ovšem s proudem poněmčovacím, ale ne vinou svou; donuceni, musili mládež českou německy vychovávat, a kdyby jinak byli jednali, pak by také byli zakusili, zač je toho loket. Aby však přece jakýmsi výsledkem vykážati se mohli, přísně k tomu hleděli, aby mládež ivančická do té němčiny násilně vehnána byla; napomínali, slibovali, chválili, ale také trestali. Zakázali žactvu mateřštinou promluvit, a kdo buď ve škole, buď jinde proti zákazu se provinil, byl exemplárně potrestán; tak musil ku př. provinilec nositi ohromný hrnec ze školy domů a z domova do školy, pokud se neprovinil jiný kamarád, jemuž by pak slavně a radostně hrnec odevzdati mohl. Zdaž trestání takové vyměřeno bylo dle rozumných zásad paedagogických, soudný člověk snadno uhodne. Nejeden žák hleděl druhého svěsti k hříchu: promluvit totiž něco mateřským jazykem, aby tak osudného hrnce se zbavil. Rodiče dresuru takovou začasto do nebes vychvalovali domnívajíce se, tak že jediné děti své ku štěstí povedou. Jak daleko za šestiletého vyučování jazykem německým ta česká mládež ivančická vypsela, poučilo svět sv. generální visitací, kteréž před rokem 1840.

„svatý“ a nábožný biskup brněnský Antonín Gindl*) v Ivančicích vykonával. Biskup Gindl byl učenec vynikající, Němec svědomitý, kterýž pilí neoblomnou v brzkou osvojil si znalost jazyka českého; zkoušky školní nikdy nebral na váhu lehkou.

Výtečný kněz a spisovatel český Tomáš Procházka († 8. června 1858.**) zkoušel dítky z katechismu. Biskup naslouchal po celou hodinu. Po zkoušce tázal se biskup Procházka: „Jsou Ivančice městem německým?“ — „Nikoliv, Excellenci, mimo některé měšťany neumí zde nikdo německy mluvit.“ — „Pozoroval jsem, že děti nerozumějí tomu, co odříkávají!“ — „Oh, ovšem že nerozumějí!“ — „Toť strašná věc! Ode dneška budete katechismu učit a sv. evangelium v sobotu vykládati výhradně česky. Co se týká ostatních předmětů, o tom nemohu již dnes rozhodovati.“

Jak zaradoval se Tom. Procházka z rozkazu biskupova, nedá se dolíčiti; na vlas jednal po příkazu svého vrchního představeného, zavedl také modlitbu před a po vyučování českou. Kázání musili žáci psát (pokud si pamatovali), a Procházce odevzdávati. Písemné práce tyto Procházka opravoval, zdařilejší pak ukládal, a pěkně vázané, vážnými průpověďmi obohacené žákům a žačkám při vystoupení ze školy k památce odevzdal. A tak vytratilo se i německé vítání hostů ke zkoušce, kteréž někdy velmi směšně dopadlo: „Wir haben die Ehre zu bewillkommen . . . und sämtliche Herren Judenfreunde“ místo „Jugendfreunde“.

Otec Benešův byl otcem velemoudrým a zbožným; když přišel Beneš ze školy domů, byl zkoušen dotazy otcovými, hlavně však z náboženství, čemu se naučil u velebného pána. Úloze dané musil se naučit a ji otci odříkati. Jako žáček první třídy často odříkával rodičům biblické příběhy, ba i příbuzným, když se tito byli za svátku a ne-děle sešli.

Byl-li hotov s úlohami školními, vykonával některé malé práce domácí nebo zahradní. Do společnosti mezi spolužáky nesměl choditi.

Po večeri, jakož po celém téměř kraji moravském chvalitebným

---

*) O Gindlovi píše alumnus Jiří Slota v nekrologu roku 1841.: „Jeho mysl tak hluboká, tak cituplná podobala se krásnému, sluncem ozářenému blankytu. Pak-li starosti neb jakákoliv nehoda jasné nebe toto zakalila, slza útrpnosti a soucitu v očích jemu se zaleskla. Žádné nevole, žádné vášně na něm pozorovati nebylo. V pobožnosti nelicoměrný, ochotný, při oltáři často modlival se o samotě; tu spouštěl mysl i duši, by jistěji a směleji vystoupiti mohl na bojiště života vezdejšího. Jeho vznešená postava, jemný obličej a duchaplné oko, jak zbožnou chovaly duši, jak velikého ducha.“

**) Sličný životopis † Tom. Procházky napsal B. M. Kulda r. 1863.

zvykem bylo. zpívali u Kuldů písně večerní, pak následovala společná modlitba večerní; načež školáci ulehli si k odpočinku. Rodiče a škole odrostlí bratři pracovali ještě do noci. „Každou sobotu po celý rok modlili jsme se růženec dle doby církevní: radostný, bolestný, nebo slavný.“

V létě se ovšem pořádek poněkud změnil; ze školy obyčejně pospíchal Beneš za svými rodiči na pole nebo do vinohradu, kdež meškal až do večera pomáhaje v práci rád, dobře věda, že tak lásku rodičů tím více sobě nakloní. Hroznů před vinobraním okusiti nesměl nikdo, — obecní hlídač (hutař) pilně vinohrady krásně uhrabané střehl, a nedovolil ani majiteli na hroznech si pochutnati, pokud nebylo vybubnováno, a pan strážmistr po městěčku neoznámil, že slavný magistrát ustanovil vinobraní na ten a ten den. „Doba letní byla pro mne radostna také z příčiny té, že prvního vzácnějšího ovoce obyčejně „španělských višní a merunek (marhulí)“ koš bílým ubrouskem přikrytý nosíval jsem pánu děkanovi a oběma pánům kaplanům, pánům učitelům a špitálníkům. Do pokladničky přibýlo mi několik grošů měďáků. Z grošů a krejcarů těch nesměl jsem ničeho utratiti; peníze ty matka brávala nám z pokladniček, když měla za naše nové šaty platiti, říkávají, že nám ostatní zapůjčí nebo přidá. Podobně dělo se v čas vinobraní; koše neb misky s hrozny, někdy také při tom celý keř s hrozny pěknými roznášel jsem já, nebo starší, později pak mladší bratr můj. Do špitálu krom toho chodívali jsme také na Štědrý den, a před Hodem Božím Velikonočním. Na míše v bílém ubrousku bylo pečivo a nějaká pečeně, v láhvi pak víno domácí.

Neděle a zasvěcený svátek měly svůj zvláštní pořádek. Na ranní mši svatou a na odpolední služby Boží chodívali rodiče oba spolu; na velké služby Boží otec sám, a před ním musili jsme všickni do kostela jíti. On viděl z lavice své pod chórem na každého z nás; musiliť jsme vždy na témže místě býti, slušně, zbožně chovati se, a slovu Božímu pilně naslouchati. Cestou z kostela otec opět každého z nás pozoroval. Doma před obědem četli jsme připadající epištolu a sv. evangelium. a pak otec vyptával se každého z nás, co kázal velebný pán. On opravoval a doplňoval odpovědi naše, a nezřídka přidával nějaké podobenství, nějaký případ, jež byl před čtyřiceti, padesáti lety na tu neděli a na ten svátek v kázání svém řekl ten a ten kněz. Na odpolední služby Boží chodívali jsme všichni. Rodiče zamkli dům, a krátili několik kroků za námi. Matka má zachovala nejdéle ze všech spoluměšťanek ty krásné vysoké čepece: zlatý na hody Boží, stříbrný na svátky Panny Marie, modrý hedbávný na neděle postní, a černý hedbávný na pohřby. Mimo neděle a svátky, a to jenom do kostela,

čepců těch nenosila. Sukně a živůtek býval buď bílý, buď hedbávný, květovaný; pak bílé pletené rukavičky, které si sama shotovovala. Otec pak míval do kostela modrý kabát svatební s postříbřenými knoflíky, klobouk dole užší, a vzhůru širší, vyoké boty s úzkými nohavicemi a španělkou s velkým knoflíkem stříbrným. Jiný kabát míval na nedělní návštěvy, a ve všední den kazajku s malými šosy. Větších zásob šatstva tenkrát nebývalo, ale látky byly výborné. Otec svůj svatební kabát měl ještě po padesáti letech.

Po odpoledních službách Božích všichni doma zasedli jsme, a obyčejně otec sám čítával nám ze „Života Krista Pána“ nebo z knihy „Životů Svatých“; knihy ty byly dědičné a rodinné. Po čtení pak někdy chodívali navštívit své nejbližší příbuzné a „pány kmotry“, nebo očekávali návštěvy jejich. Nejmenší dítě brávali s sebou, ostatní pak zůstávaly doma, a bavily se s dětmi těch příbuzných, k nimž rodiče odešli na návštěvu. Naopak, byla-li návštěva u nás, chodívaly starší děti k dětem do domů příbuzných, kteříž přišli návštěvou k nám. Návštěvy ty trvaly asi dvě, nejdéle tři hodiny, a za přátelských upřímných rozmluv stačil neveliký džbán vína a mísa koláčů. Děti v druhém domě shromážděné mívaly jen koláče neb ovoce.

Nebylo-li návštěvy očekávané nebo slíbené, chodívali jsme s rodiči do polí cestou předbížkami a jinak se bavíce.

Na Boží Hody nikdy návštěva se nekonala a neočekávala. Na Květnou neděli a pondělí Velikonoční, a byla-li povětrnost nepříhodná, v některou jinou neděli po odpoledních službách Božích chodili rodiče a menší dítky do polí. Matka nesla v šátku značné množství malých křížků z ratolestí svěcených v neděli květnou, nebo ze štěpiny dřeva od svěcení ohně na Bílou sobotu. Křížky ty otec zastrkoval do půdy v polích osetých, a pak u každého pole chvílečku postál, smekl klobouk a tiše modlil se. Nás děti nemusil ani vybízeti; činily jsme rády, co jsme viděly na otci a na matce.

Jako žáci my všichni bratři po sobě byli jsme ministranty; nejstarší bratr Jan, a druhý po něm Vincenc, učili se také zpěvu a hudbě, aby s jinými ochotníky pomáhali na chóře pánům učitelům a varhaníku. Jan zůstal zpěvákem a houslistou i po svém návratu z ciziny. Když pak byl samostaten a ženat, začal někdy v neděli se známými svými hrávati i v hospodě. Otec, dovědév se o tom, při nejbližší jeho návštěvě káral jej, řka: „Jene, dal jsem tě vyučiti zpěvu a hudbě proto, abys ve chrámu Páně pomáhal zvelebovati služby Boží, ale nikoliv proto, abys hrával v hospodě k tanci. Navykneš si více pítí, poškodíš zdraví své, a staneš se neschopným k práci. Toho mi ne-dělej!“

Blížil-li se den jména † „dědoušků a babiček“, pokaždé otec nebo matka odebrala se na faru, a požádala pana děkana, aby na ten den sloužena byla mše svatá, jížto jsme s nimi obyčejně obcovali.

Zřídka stávalo se, že do města přišli „komedianti“. V sobotu již natahovali provaz z pudy hostince „u černého lva“ přes náměstí, a tlupa komediantů s velikým a menším bubnem chodila městem, aby ohlásila provozování „umění“ svého. V neděli po odpoledních službách Božích na náměstí vítaly bubny lid z kostela jdoucí, a „patron s paňácem“ a s ostatními „umělci a umělkyněmi“ stáli u bubeníků. Většina lidu dospělého si toho nevšímalá, a šla svou cestou domů, někteří, zvláště mládež, stavěli se kolkolem v hustých řadách. My jsme od domu viděli, co se na provaze dělo, a také někdy i zaslechli křik patronův a paňáčův. Otec a matka seděli před domem na židličkách, a my jsme u nich stáli. Běžel-li paňác sbírat peníze od diváků, mládež většinou utíkala před ním. I my chtěli se skrýti v domě; báli jsme se toho černého obočí, těch červených tváří a vysoké čepice paňácovy. Otec však zakřikl nás: „Zůstaňte zde! Tu máte každý krejcar a dáte mu! Kdo se dívá, má platit! Ti ubožáci mají nebezpečnou výživu!“ Paňác přiběhl, dostal něco od rodičů do veliké čepice a od každého z nás po krejcaru.“

Setkal-li se otec Kulda s pány preceptory, první bylo: „Jak pak naše děti prospívají?“ Běda tomu, o němž by pochvala učitelova nebyla dosti uznale vypadla. Dotazování takové dalo se pravidelně za svatečera před svatými Třemi králi; kdy po sv. požehnání odpoledním pan rektor s pány preceptory a zpěváky hochy od fary počínajíce do každého domu na náměstí vešli. „Než došli k nám, byl už stůl bílým ubrusem pokryt, a na něm stála veliká mísa koláčů, láhev vína a tři skleničky. Rodiče i my děti čekali jsme svátečně oděni. „Už jdou!“ Otec odkázal nás do zadu světnice, v síni zazněla píseň tříkrálová, všichni zpívající vkročili, a jeden z pánů preceptorů svěcenou křídou psal na dvěře začátečná písmena svatých tří králů a Nový rok. Píseň byla skončena. Otec prosil pány učitele, aby se posadili, matka pak podávala jim víno a koláče. Páni učitelé vína a koláčů jen okusili připíjejíce rodičům. Hoši zpěváci dostali po koláči — bez vína, a nyní započal soud nad námi. Musili jsme druh za druhem přistoupiti, panu rektoru a pánům preceptorům ruku políbiti, a pak otec žádal pány učitele, aby pronesli posudek o nás. Malá byla v nás dušička! Pochvala pánů učitelů však rychle zbarvila nám bledé tváře, a blaženě jsme poodstoupili. Páni učitelé zdvihli se, vždyť měli do večera ještě značnou úlohu, okusili ještě jednou vína matkou podávaného, a otec pánům učitelům do ruky strčil po zlatce (šajnové), a zpěváčkům do po-

kladnice vsypal něco drobných. Pan rektor nás napomínal, a všichni poručivše se odešli do domu sousedního.“

Ku statí právě podané přidává Kulda krátkou ale jadrnou úvahu o časech minulých a nynějších. Nechci předbíhati soudem svým, ale doufám na jisto, že přesvědčivější slovo sotva kde laskavý čtenář uslyší nad ono, kteréž pronesl muž na výsost zkušený, ve školství odborník známý, kněz veliký srdce zlatého, rozepisuje se takto: „Tak bývalo! A nyní? Nastaly nové časy a nové paedagogické náhledy! Tou měrou prý se vážnost učitelstva podrývá! Nedůstojno prý učitelům chodit na žebrotu! — Já pak vím, že takové všeobecné úcty u rodičův i dítek nyní sotva kde učitelstvo požívá, jakéž požívali páni učitelé tenkrát. A ten velkolepý prospěch u všech žáků z každoroční té návštěvy v domech? — Inu, co se odstranilo, odstraněno jest; ale čím se to nahradilo? — — Krácel-li pán rektor Dvořáček po škole k večeru po náměstí do své stodoly a zahrady za ní, aby se tam potěšil pohledem na vzácné broskve se zardívající, kde který měšťan zdaleka smekal a uctivě pozdravoval jej, a kde který žák radostně běžel s čepicí v ruce, aby mu jako knězi ruku políbil. Laskavé a vážné slovo jeho a každého učitele blažilo nás! A nyní? Stává se, že spatření pána učitele působí jako kámen vhozený do davu vrabců; kde kdo utíká a ukrývá se. Inu ovšem! Děti po šest roků slyšely učitele své uctivě a přesvědčivě mluvit o svatých pravdách křesťanských! Slyšely je nábožně zpívat i modlit se ve škole i v kostele. Viděly je na kolenou klečeti, a s nimi k stolu Páně přistupovati. Viděly, že to, co jim do mladých duší vštěpovali, také sami věrně plnili za všech poměrů životních. Vřelým slovem a skvělým příkladem učitelů vštěpované pravdy náboženské jevily se po všecken život vděčnou úctou k nim. Metla byla dovolena; ale pramalíčko bylo dítek spustlých, neposlušných a vzdorovitých, kteréž by byly metly zakusily. Jenom jedenkrát za celý můj školní čas byl chlapec ve škole pokáraný metlou přísněji potrestán. My všichni, co nás bylo ve veliké školní světnici, zbledli jsme a rozplakali se. Kdo ze všech těch 150 v třídě byl by se od té chvíle dopustil něčeho, co by mohlo způsobiti takový trest a takovou hanbu? Tak bývalo, když jsem býval žákem; a později l. 1860—1870., kdy jsem byl farářem a okresním školdozorcem? Za toho desítiletí jednou pan učitel Chlumský žádal, aby chlapec vinník potrestán byl školním dozorcem. Ale pozor! Jenom metla posvěcená naukami náboženskými působívá tak, že jí málo kdy potřebí jest, jak v rodinách tak i ve školách. Tělesných trestů zakázaných nikterak nelituji, ale lituji dítek v rodinách a ve školách bez náboženství pěstova-

ných. Nikdo neříkej: „Vždyť jest ve škole kněz katecheta!“ — Katechetou spolu býti musí učitel v každém předmětu, každým slovem a každým skutkem svým! Sice bēda rodině každé, i učitelově, bēda obci a národu! Kde neovládne venkoncem duch Kristův v rodinách i ve školách, tam arcíť potom vládne pustota mravů a zhusta svévolně přivolaná mošna žebrácká, káznice a bohužel i šibenice!“

Velmi dobře vzpomíná Kulda obou sousedů Kravany-ho a Hansa. Obě rodiny slynuły zbožností. Stalo prý se jednou, že syn Kravany-ho zameškal služby Boží v neděli. Ihned pospíšil sobě bdělý otec domů, a již diktoval provinilci trest. Jakmile lid z kostela vycházel, musil syn šestnáctiletý vynésti štípu (poleno) na ulici, a na ní tak dlouho klečeti, až veškery davy lidstva přešly. Synové Hansovi velkých zásluh sobě získali o Ivančice; s Mikulášem byl Kulda spřátelen až do smrti jeho. Vychování tehdejší bylo všeobecně křesťanské. —

Roku 1828. onemocněl Kulda povážlivým zánětem očním, takže nezbylo jiné pomoci, nežli s milým Benešem do Brna zajeti do kláštera k bratřím milosrdným. Když se z kláštera Beneš s otcem do města ubírali, potkali starického kněze bělovlasého v plášti s několika límci, kteréhož otec velmi pokorně a uctivé pozdravil. Pominuvše kněze postanuli, — a otec upozornil Beneše na kněze onoho těmito slovy: „Dobře se podívej na toho velebného pána; to jest učený kněz Josef Dobrovský ze zrušeného řádu Jesuitského.“ — „Doposud živě vidím váženého učence toho a jsem rád, že jsem jej na vlastní oči spatřil před samou smrtí jeho, kteráž nastala v klášteře milosrdných bratří dne 3 ledna 1829.“*)

Jak pak to ale vypadlo v klášteře před lékařem s neduhem Benešovým? Inu lékař se na všechno možné přeptal a prikazoval, jaká jídla a kolik se má Benešovi předkládati. Pečlivá matka tázala se, může-li Benešovi uzenku koupiti? Lékař vece, že celou ne, jen polovici. Taková výpověď lékařova rozohnila trochu osmiletého Beneše, takže silno protestoval: „Jak pak mohu živ býti z jedné uzenky?“ — Lékař zase: „Matinka ti přidá k ní veliký rohlík.“ To Beneše upokojilo, a s vděkem přijal od matky jednu uzenku, ale k ní kapitální rohlík. —

Zatím přiletěl už rok 1831., a pomalu pomýšletí bylo na to, co co z toho Beneše asi bude. Učitelé radili rodičům, aby Beneše dali na studia do škol latinských. Bez vysvědčení však z třetí třídy normální byla to věc zhola nemožná. I uvolil se tehdejší kaplan ivan-

*) Jesuitský řád zrušen byl roku 1773., kdy Dobrovský byl nováčkem řádu toho v Brně. V studiích bohosloveckých pokračoval v Praze, ale na kužství zřízen byl teprv roku 1786.

čický, Matouš Šimbera, že Beneše do učení „normálního“ přijme. Na neštěstí rozzuřila se po Ivančicích cholera tou měrou, že nebylo na učení „normální“ ani pomyšlení. V prosinci roku 1831. zavítal do Ivančic Tomáš Procházka, rodák ivančický, kterýž Beneše vzal do učení. — „Tomáš Procházka během roku 1832. položil pevný základ pro veškeren život můj. Jeho působením již tenkrát poznal jsem sebe jako syna vlasti a národa českého.“ Od Božího rána až do poledne a ode druhé hodiny až do večera připravoval P. Tomáš své svěřence ve své kaplance ke zkoušce ze třetí třídy hlavní školy, a přiučoval je jazyku latinskému jazykem českým. Odešel-li k neimocnému anebo do školy, pracovali v bytu jeho úkoly písemné a učili se tomu, co jim byl uložil. Za krásného počasí vycházel se svými posluchači ven do kvetoucích sadův a cestou vykládal jim o dějinách města rodného a zemí koruny Svatováclavské. Do Ivančic přišel P. Tomáš z Olbramovic, kdež spolukaplanoval se svým nerozlučným přítelem Františkem Sušilem. Vzdálení od sebe přece se jeden druhému neodcizili, ba přátelství své ještě více utužili. Scházeli se jistého dne v témdni v lese u Vedrovic na poloviční cestě. Ke schůzím těm brával P. Tomáš žáky své. „Jakmile sešli se, my chlapci pozdravivše Sušila uhostili jsme se v příjemném chladu lesním, oni pak hodinu i dvě hodiny spolu procházeli se a hovořili důvěrně. Když se měly rozejíti, Sušil pokaždé s námi rozmlouval a nám naučení dával. Takou měrou při častých těch schůzích v lese poznal jsem Františka Sušila, o němžto nám cestou zpáteční vypravoval P. Tomáš Procházka.“ Den za dnem utíkal, až přikvačil konec roku školního 1833. Tomáš Procházka zavedl klienty své do Brna ke zkoušce k řediteli hlavní normální školy, důstojnému pánu Schillerovi. P. Tomáš nechal žáčky své na síni, sám pak vešel k panu řediteli. Za chvílenku otevře dvéře a zavolání kandidáty do vnitř. Srdéčka všech bušila jako kladivo na kovadlině.

Vešli. Pan ředitel seděl na pohovce, hlavu měl obvázanou velikým šátkem. Zkouška německá se podařila; za nedlouho dostal Beneš vysvědčení, kteréž ho opravňovalo hlásiti se do parvy, do první školy latinské.

Mimo školu, v níž děti jen týrány byly učením nepřírozeným, hleděl Tomáš Procházka otupělé mysli děcké zpružiti, a to konal zařizováním školních radovánek. Již roku 1832. zařídil na nevysoké hoře za městem, Réně, školní radovánky. Tam zazpívalo žactvo písně Tomášem Procházkou sepsané: „Žáčkové, den veselosti,“ a „Čisté jen srdce ráj.“ Pak nastaly hry. Studenti, rodáci ivančičtí, provozovali s chlapci hru na vojáky, a v podvečer vedli je po vojensku do města za zpěvu písní. Roku 1833. vydařily se radovánky školní mnohem slav-

něji, tak že o nich povídáno bylo všude a všude. Ba i samo Brno nápodobilo Ivančice. Radovánky školní velmi dobře působily na mládež školní, a dodávaly chuti k učení žákům i nedbalým. Tři, čtyři měsíce před školní slavností prohlásil pater Tomáš ve škole: „Budou radovánky; ale kdo se nebude dobře chovati, nebo kdo zanedbávati bude školu, nesmí na Rénu.“ A měli jste vidět, jak pilně děti navštěvovaly školu i kostel, jak mravně a zvedené chovaly se ve škole, v kostele i na ulicích!

Aby roznítil v mladých srdcích žáků lásku ke čtení, a tím působiti mohl i na rodiče a dospělé, nakoupil P. Tomáš českých knih (jichž tenkrát ještě nebylo mnoho), a půjčoval je žákům. Knížky ty Benešovi se tak líbily, že jich několik netoliko přečetl pozorně, ale i přepsal. Jedna knížka byla nadepsána: „Tři hrbatí bratři“ — s obrázkem: obrázek ten si též na okně do psané knížky své vykreslil. — „Nezapomenutelným zůstane mi večer před odchodem do Jihlavy.“ V Brně totiž nebyl Beneš do škol latinských přijat, poněvadž byl počet žáků gymnasijských obmezen, a do parvy v Brně přijímali jen žáky z hlavní školy brněnské. Pustil se tedy Beneš do Jihlavy, kdež bytoval u sestry P. Tomáše Procházky, choti tesařského mistra Širokého. „Za soumraku po procházce, na níž Tomáš Procházka mně a spolužáku mému, svému sestřenci Josefu Širokému potřebného dával naučení, vzal z čeledníku na děkanství klíče kostelní, a vedl nás oba kostelem ke stupňům u hlavního oltáře. Tam mluvil k nám klečícím pohnutým hlasem slova laskavá a vážná, a jako otec pečlivý požehnal nám kněz nábožný na cestu do studií.“

II. Šestileté studium gymnasijní v Jihlavě (1833-1839).

Nastalo loučení, a to jest vždy těžká věc. Poklekl Beneš před rodiče své, a přijal od nich požehnání. Rozloučil se i s bratry i sestrami svými, a ve společnosti svého spolužáka Josefa Širokého a bratrance svého Dominika Elgarta, novosvěcence, jemuž vykázano působiště ve Měříně, odjížděl do Jihlavy. Zastavili v Měříně, kdež se P. Dominik svému panu faráři a děkanu představil; staříčkový pan děkan byl velmi vlídný, a přátelsky pohostil všechny. Druhého dne dále do Jihlavy; zajeli ke bráně české naproti novému domu pana Širokého. Sestra Procházková upřímně po česku hosti přivítala. K obědu šli P. Dominik s Benešem téhož dne k Matěji Procházkoví*),

*) Matěj Procházka byl zakladatelem „Hlasu“ a redaktorem. Od té doby rozvíjela se záslužná činnost Matěje Procházky na dědičné roli Církve a národa; stál až do smrti své na vrcholu slavném, tak že čilost tělesná a živost duševní nikterak neprozrazovaly kněze jubilára.

jahnu. Byliť Matěj Procházka s P. Dominikem Elgartem spolužáci. Kdož by byl tehdy řekl, že začátečník student Beneš Kulda bude kdysi s Matějem Procházkou společně pracovat na roli církevní a vlastenecké! Od oběda onoho neviděli se Matěj Procházka s Kuldou až roku 1850., kdy Kulda ustanoven byl katechetou a spiritualem v ochranně brněnské pro mládež mravně zanedbanou. P. Dominik odejel na své působišť, a Beneš zůstal sám. Město měl krásný, obcovací řeč domácí byla česká, a domácí lidé velmi dobří. Nastala škola. Beneš a Josef Široký ohlásili se v budově gymnasijní druhdy jezuitské u pana prefekta Sommera, kněze cisterciáka, kterýž jim nařídil, že se mají dne příštího ve svých třídách shromáždit. Stalo se příštího dne tak: sešlo se jich ve třídě asi k šedesátce. Stáli mlčky, a jeden sobě prohlížel druhého. Professor Antonín Jaroš, bakalář filosofie, přecházel před lavicemi. Zahlaholil zvonek, pan professor vstoupil do otevřených dveří, a po rozkazu jeho parvisté dva a dva za ním.

A již sestupovali se schodů sextáni čili rhetorové, pak quintáni (poetové), po nich quartáni (syntaxisté), za nimi tertiáni (grammatisté), jim v patách sekundáni (principisté), a k nim s ostýcháním přidružili se primáni (parvisté). Celý průvod zakončil prefekt a katecheta Anselm Serchen, premonstrát z kláštera pražského. Šli do kostela sv. Ignáce na služby Boží. Studenti vešli do lavic a pan professor zasedl na kraj lavice. Dáno znamení zvonkem, a k oltáři vyšel pan katecheta s ministrujícími studenty z vyšších tříd. „Všichni professoři poklekli, a se žáky svými klečeli a zpívali až do konce služeb Božích.“ Načež vrátili se do svých tříd, kdež odevzdali panu professoru každý rodopis (nationale) svůj. Pan prefekt a katecheta za chvíli se objevil i u parvistů, a dával jim potřebné rady a rozkazy. K rodopisu Beneše Kuldy nebude od místa něco přidati. Otec, bratři a všichni příbuzní Benešovi psali se: Gulda. Tomáš Procházka však poučil Beneše o jiném; ukázal mu farní matriky, z nichž nad slunce jasněji vyšlo, že předkové se nikdy nepodepisovali: Gulda, ale správně Kulda. Radostně přijal Beneš poučení to, a na rodopis se bez rozpaků panu professoru podepsal Kulda, ač v křestním listě napsáno bylo Gulda — Po vyslechnutí napomenutí páne prefektových rozešli se studenti městem. Beneš ihned obeznámil se prostřednictvím spolužáka Josefa Širokého se svými kollegy, z čehož měl radost nemalou. A brzy naskytla se Benešovi příležitost, aby kamarádům drahým náchylnost a lásku svou dokázal skutkem. Šťastnou náhodou jel Jihlavou bratranec Benešův František Gulda, velkoobchodník hamburský, a navštívil přítele svého. Nejpěknější bylo arcíť, že při loučení Benešovi vtiskl přítel Hamburák tolar do ruky. Hoj! což to bylo radosti! „Pro pána

krále, co pak s tím penízem začítí?“ myslil sobě Beneš. Ale než by vypočítal deset, už to chytl za pravý cíp. Ve své dobrosrdečnosti pozval všechny nové známé k uzenáři, a tam je častoval uzenkami a rohlíky — až tolar praskl! — František Gulda byl Benešovi velmi nakloněn; z vlastního popudu zasílal otci Benešovu za studií gymnasijských každoročně 40 zlatých stříbra, a po skončených studiích gymnasijských do alumnátu Benešovi přímo do Brna 80 zlatých. Byl mužem šlechtěným, a rodisko jeho Ivančice mohlo by vypravovati o nesmírné štědrosti jeho; zejména daroval svůj rodný dům, zděděný po otci, městu, aby proměněn byl v chudobinec. Povědomí vlastenecké však srdcem jeho nehýbalo; byl pravým kosmopolitou, a proto se nikdy v této záležitosti s Benešem dohodnouti nemohl. Nebylo divu; odbyv sobě dvě škol gymnasijských, zašel do světa, a tam stal se světoobčanem. Katolíkem však zůstal věrným, i hodným synem svému otci. Vypravuje o něm Beneš Kulda takto: „Otec jeho Jakob Gulda, měšťan v Ivančicích oslepl. Jediný syn František vždy po několika letech jej navštěvoval, a říkával mu: „Nouze sobě nedejte; potřebí-li, odprodávejte i pole svá; jenom dům zachovejte mi!““ Rok co rok posílal kaplanu Tomáši Procházce 200 zlatých stříbra, aby jeho slepému otci po částkách dával, čeho potřeboval. Slepého stařečka navštěvoval i Beneš, kdykoliv do Ivančic zavítal; a tu pokaždé vytáhl z podušky strýček svůj sáček, a dal Benešovi několik dvacetníků říka: „Studenti začasté potřebují drobných!“ — Za pozdějších let navštívil někdy Beneše v Brně, na Chlumu i v Praze bratr jeho Josef Gulda, kožešník a majetník domu ve Štokholmě. „O takové návštěvě“ — praví Beneš Kulda — „hledal cosi v kufru svém, a tu vypadla mu knížka. Zdvihl jsem ji a četl: „Zlatá kniha Tomáše Kempenského o následování Krista.“ Já říku: „Josefe, dlouho-li máš výbornou knihu tu?“ Bratr mi odpověděl: „Knihu tu na památku dal mi František hamburský, když jsem ponejprv od něho vydával se na cestu do Švédska. Pravilť mi: Kniha ta budiž Vám společníci na pevnině i na moři. I já od mladosti své mám výtečnou knihu tu, a nebylo a není na lodi nebo v hostincích dne, abych aspoň jednu kapitolku nepřčetl sobě! „Od té chvíle činím i já podobně“ — doložil bratr můj Josef.“ —

Ale jak pak dařilo se Benešovi ve studiích? Jak uschopněn vstoupil Beneš Kulda do studií, velmi jadrně vypisuje Tomáš Procházka ve svém denníku nadepsaném: „Něco ze života studentského kněze Beneše Kuldy“, a vyznačeném heslem: „Vyučování zevnější jest toliko pomůcka a připomínání; onen však, jenž v útrokách učí, má učitelskou stolicí

svou v nebesích“ (Aug. tract. III. in epist. Joan.) takto: „Uveden do latinských škol jihlavských vzdělán na rozumu spokojitelně. Zdál se mi, že tím předčí nad jiné. Cit poslušnosti převyšovati se zdál lásku k vědám. V musice jemný cit se jevil.“ Za tehdejších časů požadovali od každého žáka gymnasisty znalost jazyka německého; potom se nikdo netázal, zda rodiče jsou národnosti české. Byla to, jak sám Beneš Kulda horlí, nejkřiklavější nespravedlnost proti národu našemu, jehož synové neměli a na mnoze na Moravě a ve Slezsku bohužel dosud nemají dostatek středních škol českých, a proto musí mladá léta svá trávit násilným a nepřirozeným vpěchováním němčiny.

Pokud ještě parvisté nepřišli v mluvnici latinské za první skloňování substantiva, byli zaměstnáváni tak zvanými komposicemi německými, kteréž vypracovati musili ve škole za přísného dozoru páneho professorova. Jakmile zvonec školní odzvonil, sebral pan professor práce žákův, a odnesl je domů, kdež pilně opravoval, a dle zdárného či méně povedeného výsledku urovnával. Příštího dne donesl opravené práce do školy, oznamoval výsledek, a dle výbornosti úlohy vykazoval žákům místa. Zajisté okamžik pro žáky velmi důležitý! Každý trnul a byl žádostiv, aby mezi přednějšími posazen byl. Benešovi taktéž se srdéčko chvělo jen což! Jeden za druhým volán, už jich bylo místy poděleno mnoho, a o Beneši ani zmínky. Úzkost a hrůza rostla víc a víc, nastojte! Beneše jmenoval pan professor posledního. Třesoucí rukou přijal úlohu svou, a zaroseným okem shledal, že byla asi do polovice téměř slovo za slovem podčárována, a druhá polovice tlustým příčným křížem přetrhnuta, ježto prý nestála ani za čtení pro samé chyby. Druhá komposice nevydarila se jinak, a tudíž nebylo Benešovi ani třeba místa měniti, — ostatní spolužáci naň hleděli okem pohrdlivým.

Ale pokoření Benešovo mělo brzy odměněno býti náhlým povýšením. Třetí komposice byla již latinská. A ejhle! pan professor jmenoval tenkrát Beneše prvního; z posledního místa postoupil na místo první. Komu by tu nenapadla slova: „Poslední budou prvními!“ A tak statně držel se Beneš i na dále po celý rok, takže pan professor Jaroš s chloubou o Beneši vyznával: „Mein Lateiner“ (můj latinář). Teprve později poznal Beneš, proč tak nešťastně dopadla jeho německá úloha školní; poněvadž „po celých šest let mučen byv němčinou vyšel jsem z ní jako slepý a blbý beze všeho užitku. Jinak bylo s latinou, jižto mne Tomáš Procházka moudře učil mluvou mateřskou, a tudíž porozuměl jsem soustavě jazyka latinského v prvních základech, a vynikal jsem v předmětu tom, kdežto s němčinou potýkati jsem se musil až do čtvrté latinské školy na vzdor tomu, ba právě proto, že byla škola ivančická německá. A přece doposud chovám od-

měny, jichžto se mi dostalo jako přednímu žákovi školy ivančické; kterak pak užitek ze školy nenárodní měli moji spolužáci o zkouškách nevyznamenání?“

Všechny ty příběhy žalostné a radostné napsal Beneš milovanému a ctěnému příteli Tomáši Procházkově. V prvním listě z parvy psal mimo jiné, že pan katecheta jest přívětivým; v druhém listě sděluje, jak se mu líbilo, že řekl p. katecheta o Bohu, že nám dává celé srdce, když to činíme, co žádá; v třetím (na svátek Tom. Procházky) plnou vnitřní vděčnost svou vyjevil za starost Procházkovu; ve čtvrtém chválí výklad p. katechety, jak Ježíš miloval nepřátely. Rodiče prý milovati není těžko, vždyť dobrodiní máme od nich; spolužáka milovati není těžko, vždyť on obveseluje nás; Ježíš však miloval ty, kteříž ho ukřižovali. V jiných listech pořádek školní poznamenán býval.

Nejmilejším kamarádem Benešovým ze spolužáků byl Josef Bořeta z Rychnova v Čechách, syn rodičů chudobných: s ním výhradně mluvil Beneš česky, s ostatními po výtce německy. Jihlavští rodáci byli buď rodem pouzí Němci, anebo byli školou normální, ač rodem Čechové, odnárodnění. Bylo a snad do dneška jest v Jihlavě obyčejem, ku vlastním jménům přivěsovati slabiku *al*. Dle toho jmenovali Beneše: Benedikta^l, Kuldu: Kulda^l *).

Odtud vymyslela jakási vtipná hlava, že prý Hannibal, slavný Karthagiňan, vůdce a státník, také původně se jmenoval Hannib a teprve tehdy, kdy dobýval „českou bránu“ jihlavskou, pojmenován byl od Jihlavanů Hannibal ante portas. —

Katecheta premonstrát Anselm Serchen byl za těch let jediný z profesorů jihlavských, který s českými žáky mimo školu mluvil česky. Prefekt Dr. Sommer, cisterciák, professor bakalář Jaroš a katecheta přísně dbali o náležitou kázeň v kostele, ve škole, na ulici, na procházkách. Práce bylo dosti. Obzvláště žáci čeští měli práce až po krk, chtějíce z náboženství, zeměpisu, latiny, arithmetiky vyhověti. Že i Beneš Kulda pilně studoval, ukázalo již vysvědčení prvního semestru; z náboženství, země- a dějepisu dostal známku: *ad eminenc*, z ostatních předmětů: *eminenc*. V druhém pololetí ulovil ze všech předmětů *eminenc*, a opouštěl parvu jako čtvrtý *accedens*. Zavítav do Ivančic ukázal vysvědčení své panu děka-

---

*) Něco podobného znamení ve Svitavách na Moravě, kdež mnohočet substantiv tvoří ze singuláru přidáním koncovky *lich*; ku př. Fuss — Fusslich; Cigarre — Cigarrlich atd.

novi, kaplanům a všem učitelům; nejvíce radosti pocítil z toho Tomáš Procházka. — Mimo prospěch školní vyznamenávalo Beneše Kuldu již tenkrátě uvědomění vlastenecké. Jako malý parvista korrespondoval již s uvědomělými studentiky jiných gymnasií jako: s Karlem Šmídkem, grammatistou brněnským, napotomním spisovatelem českým a professorem náboženství v Brně. Hlavním předmětem dopisů jejich býval národ a jich povinnosti k národu. Mimo jmenovaného již Josefa Bořetu z Rychnova, důvěrného přítele Benešova, slyneli tehdy na gymnasiu jihlavském jako uvědomělí vlastenci o čtyři léta starší nad Beneše (byli v poesii) František Poimona a † Vincenc Furch, jichž jména zvučně znějí na poli práce literární. Kulda praví, že Poimona a Furch byli zvláště důvěrné sprátele; do svazku toho přátelského se Beneš tehdy ještě nedostal, teprve v Brně se sešli Poimona s Kuldou v práci na národa roli dědičné. — Když byl Beneš vysvědčení domů ukázal, přehlédl otec rychle známky psané latinou, jimž dobře porozuměl (naučil se tomu z vysvědčení Dominika Elgarta) a takto spokojenost svou vyjádřil: „Nyní mám jen jedno přání: nemluv nikdy jinak než německy, aby se i sestry jazyku tomu naučily.“ Beneš odvětil zkrátka: „Vždy a ve všem jsem vás poslušen, ale v této věci uposlechnouti nemohu a nesmím. Bylo by to hanbou, kdybychom v rodině české mluvili jazykem cizím. Sestry chodí beztoho do školy německé. Konečně bylo by velikou nešetrností německy mluvit před matkou, kteráž neumí slova německého“. Od té doby nikdy podobného něco od Beneše otec nepožadoval. Jen to slovo jednou propověděl, když slyšel Beneše se spolužákem a milým sousedem, Mikulášem Hansem a s bratrancem studentem Ondřejem Svobodou hovořiti o národě: „Beneši, ty přijdeš na Špilberg.“ Na Špilbergu byli tehdy věznění političtí delinquenti italští (carbonáři). A bylo již namále, a slovo starostlivého otce mohlo se vyplniti: 1.) roku 1848. kdy Beneš Kulda působil v Lodenicích, a pracoval neoblomně proti volbě do Frankobrodu, takže volba ta zmařena byla. Za tou příčinou navštívila Kuldu guberniální a konsistorní komise. 2.) roku 1849. v Hobzí. kdy mu Dačický hejtman Flemmich v „klácelových Moravských Novinách“ hrozil žalobou. 3.) roku 1869., kdy pohnán byl spolu s Drem. Janem Bílým před zemský soud pražský pro spisek Drem. Bílým napsaný a Kuldou vydaný, kdy státní nadvládní činil podání v ten smysl, aby jak Kulda tak Dr. Bílý odsouzeni byli do osmnáctiměsíčního žaláře zostřeného posty. Než vždy vyšel Beneš Kulda z pronásledování vítězem! —

Prázdniny prožil Beneš přešťastně; dbanlivě navštěvoval chrám Páně a Tomáše Procházku, kterýž ho (jakož i jiné) připravoval pro příští rok.

Tomáš Procházka sestavil ze studentů sbor pro hudbu smyčcovou. Beneš dostal violoncello, a tak bylo vždy o zábavu a zaměstnání postaráno. Tomáš Procházka byl středem studujících; „on to byl, kterýž pečoval, bychom prázdniny své nepromažili plano; on nám opatroval zábavu slušnou, podával nám knihy ke čtení, vyzýval nás ke pracím písemným; on podnikal se studenty malými a velkými výlety.“ Častěji vyvedl je na zbořený hrad templářský u Jamolic; tam zpívali, přednášeli a nevinne se bavili. † jurista Karel Keppler se též účastnil výletů těch, a přednášoval také německé básně Schillerovy a Goetheovy. Keppler byl synem nadlesního, brával pušku s sebou, a střílel veverky, kteréž obratně pekl; něco chleba a vína přibalil sobě každý z domova. Nezapomněli také na velký hrnec, v němž brambory vařivali. Bramborů nakopali sobě, kde se jim zazdalo, avšak ne v úmyslu zlodějském. Dělalí to takto: kde brambory vykopali, tam zahrabali hrnec, do něhož dříve uložili peníze.

Někdy „vyletěli“ na několik dní, na Perštýn, do Boskovic, do Kuřima, k rodáku ivančickému, děkanu Ignáci Knorrovi, nápotomnímu děkanu a kanovníku brněnskému. Za kterýchsi prázdnin zašli do Tuřan prohlédnout si vojenský tábor, kdež spatřili na stařícké brněně staříckého císaře a krále českého Františka I., děda nynějšího císaře a krále Františka Josefa I.

Nejkrásnější zábavou o prázdninách bylo cvičení malých vojáků; studenti byli důstojníky. Hlavním velitelem byl bohoslovec Jakob Nejdlý, setníkem byl Mikuláš Hans, a po něm Josef Široký. Beneš Kulda to dovedl na poručíka. Hlavní cvičení odbyvali na pahorku Réně o školních radovánkách, kamž vybraná společnost se scházela; i důstojníci posádky ivančické docházeli tam, jimž nemálo líbilo se různé chování mladých komandantů, jakož i české velení. O školních radovánkách nejvíce radosti působil Ignác Hüpsch, farář čuický, rodák a později farář děkan ivančický. Sám velel malým vojákům, některé z řady vyvolal a na všelicos se dotazoval, z čehož množství shromážděného lidu velmi se radovalo. Po cvičení rozdávány žákům hrušky; vojákům komisárky, poddůstojníkům a důstojníkům připínaly na prsa paničky stříbrné penízky v červených stužkách zaobalené. K radovánkám ivančickým docházeli o prázdninách studenti z celého okolí; tenkrát spatřil Kulda jakožto absolvovaný parvista mezi studenty přesporními Jana Bílého, jenž byl ve školách o dva roky před Kuldou, netuše tehdy, že bude kdysi Bílého socius dolorum, že spolu na jedné lísě v Židlichovicích potáhnou, že společně veliký a svatý boj povedou za statky nejdražší, že pro pravdu nevinne před soud pohnáni budou, ale šťastně jako praví vítězové z pronásledování toho vyvážnou! Ku

slavným abrahamovinám Beneše Kuldy (16. března 1870) napsal Dr. Jan Ev. Bílý tehdy farář v Předklášteří-Tišnově cyklus básní pojednávajících některé události ze života Kuldova. Verše ty jsou ohlase veršů Benešem Kuldou Dru. Janu Bílému k abrahamovinám věnovaných ke dni 27. prosince 1869. K jednotlivým rokům přidám zmíněné verše ty (v rukopise chované) — obou básníkův.

V čelo básní Kuldových napsáno: „Dixit Deus: „Abraham, Abraham!“ At ille respondit: „Adsum!“ Gen. 22. 1. — Verše Dra. Jana Bílého nadepsány: „Radoval se, viděti den můj. i viděl, a zaradoval se.“ Jan 8. 56.

Rok 1835.

Kulda:

Tam, kde řeka klidná,
ukazuje cestu
od Ivančic Tvému
ku rodnému městu,
v utěšené kráse
Réna*, vypíná se.

Na Réně, již více
předávné než doby
velevzorná činnost
Tomášova**), zdobí,
prvně, Jene, Tebe
přivedlo mi nebe.

Dr Bílý:

Réno, horo milá!
u Ivančic města,
k tobě známa byla
Snažínům***) všem cesta;
z Jihlavy a z Brna
metli tam jak srna.

Tomáš**) čilé mláďi
strojil radovánky:
vše, co život sladí,
tam své mělo stánky:
Benýšku! tam Tebe
přivedlo mi nebe!

Po skončených radovánkách vmísil se poručík Beneš Kulda mezi přespolní studenty, okrášlen stuhou růžovou přes prsa, čákou a šavlí s odznaky důstojenskými, a sebevědomě podával jim pravici (Bílému poprvé) na rozloučenou, hlasitě volaje: „Ať žije národ!“ Ze šťastného výsledku radovánek školních nejvíce se těšil Tomáš Procházka, když potom viděl, jak mnohý z měšťanů zarytých jiného přesvědčení nabývá, jak odkládá své nerozumné a bezdůvodné předsudky o věcech národnostních.

Činnost mladých studentův ivančických zasahovala dále; působili všemožně k tomu, aby česká řeč ivančická nebyla znešvařována cizími slovy. Byla to práce dosti perná. Mnohý hledal v pronášení slov cizích jakousi dokonalost, domnívaje se, že němčina jest něco lepšího, nežli mluva mateřská. Mladší dali si ještě říci, a poznali chybu svou, ale horší boj bylo podniknouti se starými. Ti nechtěli a nechtěli upustiti

*) Réna = kopec u Ivančic.

**) Tomáš Procházka, horlivý kaplan, nesmrtelný přítel mládeže.

***) Snažín = student (dle starého Václ. Kříže, benediktina rajhradského).

od přemrštěného a nerozumného domnění, takže z toho někdy ostrá hádka se rozpředla. Mistrem býval v hádkách takových spolužák Beneše Kuldy, gymnasta brněnský Mikuláš Hans. „Zakabonil se, stáhl tmavé obočí, a sypal pokárání ve tvář tomu, kdo vlídná a žertovná slova naše splácel urážkami.“ Vedle Mikuláše Hansa rovněž odhodlaně vystupoval Beneš Kulda. „Ve společnostech dle vědomostí svých ovšem mladých ohnivě zapuzovali jsme předsudky protinárodní, a šířili jsme ducha vlasteneckého asi tak, jak za naší doby mluvívá se s lidmi, kteříž dítky své české dávají do škol německých nebo dokonce šulvereinských.“ Tentýž Mikuláš Hans společně s Benešem Kuldou a jinými zpěvem písní národních okouzlovali celé okolí, takže v brzku i dcery ivančické jemné a ušlechtilé písně národní zpívaly. Mladí horlivci rozvínovali činnost svou i mimo Ivančice. Za kterýchsi prázdnin zaputovali si do Kuříma navštívit svého krajana tamějšího faráře a děkana Ignáce Knorra, jenž dříve jako tajemník učil výtečného biskupa Antonína Gindla česky čísti a modliti se. Zůstali v Kuřímě několik dní; tamější učený vlp. kaplan Karel Dědek krásně poučoval je, a dp. farář s otevřenou náručí je přijal. — Duší však uvědomělého studentstva ivančického byl vždy Tomáš Procházka; sdružoval mladíky ty kolem sebe, aby neprozaháleli čas prázdnin, a neoddali se životu lehkomyšlnému. S hudebním sborem studentským pořádal velmi vzácné zábavy měsíční buď ve škole, buď ve své vlastní zahradě, a v hostinci u „černého lva“. Ivančické zábavy staly se prvními toho druhu na Moravě; pojmenovány byly všelijak: akademie tulipánková, konvalinková, růžová, dle toho, jakou květinou byla místnost zábavy ozdobena. Nescházela ani akademie skalková (po třešních skalkách ivančických pojmenovaná), šparglová — od známého chřestu ivančického. Vedle hudebních produkcí přidávány byly za zmíněných akademií též deklamace po výtce z pera T. Procházka vyšlé, jimiž obecnstvo ústy studentův užitečně poučováno bylo.

Z dob oněch dochován program „zkoušky veřejné“ odbývané 17. dne měsíce září l. P. 1843., při níž Beneš Kulda činností svou okázale a čestně zasahoval. Provedl zajisté úlohu na výsost důležitou; přednesl proslov. Obsah zkoušky té byl: I. oddělení. Čís. 1. Overture od Beethovena, orchestr doprovodila pianofortem p. Leopoldinka Furchova. Čís. 2. Prolog — p. Beneš Kulda. Čís. 3. Ze „Stabat Mater“ od Rossiniho vchod. Čís. 4. Ze „Stabat Mater“ arii p. K. Weinberger. Čís. 5. Ze „Stabat Mater“ ukončení. II. oddělení. Čís. 1. Družba, pís. nár. mor. p. Mik. Hans. Čís. 2. Trio do Es od Beethovena, pianoforte p. Leop. Furchova. Čís. 3. Žel od Tobiáška p. Karolina Koubova. Čís. 4.

Etude od Chopina do Ges dur p. Leop. Furchova. Čís. 5. Nevěsta, pís. nár. mor. p. Adelaida Dvořáčková. Čís. 6. Fantaisie brillante p. K. Blažek viol., p. Leop. Šubert p. fort. — Výtěžek akademií prospěl dobrým účelům; z akademie právě uvedené stržený výtěžek podán chudiné ivančické darem.

Psaný program akademie dne 17. září 1843. jest i tím pozoruhodným, že v čele dosti zdařile vyvedeny tušem Ivančice, jak vypadaly za XV. století. Velmi proslavila se tehdy Adelaida Dvořáčková, dcera po ř učiteli Dvořáčkovi, takže Beneš Kulda výtečným přednesem mor. národních písní nadšen, napsal tehdy Ad. Dvořáčkové vzpomínku na den 17. září 1843. takto :

1.

S nebe hudba buď zaznívá,
kde se svými bydlí světů Pán,
nebo aspoň Seraf zpívá:
„Sláva Tvůrci, tvorů mír se staň,
tvorů, v boji se tmou jenž neklesl,
touže, by se k pravdě povznese!“

2.

Ó jak divně staré zpěvy
národní každého srdcem hnou!
Jak, plynou-li ze rtů děvy,
k činům mužným slavně muže zvou!
V slícné roušce zpěvné slévké děvy
snadno Slovanu se Seraf zjeví.

3.

An ji něžnojemný zdobí
staroslávské děvy zbožný cit,
ctnostmi krásky nové doby
koho by neměla okouzlit?
Zpěv vlastenky vše povznáší výše,
vzdor jen najde — v odrodilce pýše.

4.

K ní pospíchej, soběc podlý,
tam se uč, co láska, rod, co Vlast,
tam viz, ctnota jak se modlí! —
Necítíš-li ještě rajskou slast?
Jestli ďábel nemá v moci tebe,
vzhůru! neztratil jsi ještě nebe!

5.

„Že Bůh svět ten obživuje
nikdo nám tak nezvěstuje,
jak ten cit, jež divný
zpěv slavíka vyluzuje;
a kdo hřeší po slyšení
jeho, není k polepšení.“*)

6.

Milost, pěvců pěvče, milost!
Duši jeho ještě nezatrať!
Staré písně jím-li něžnost
nehne, — pak se k slovu svému vrať:
V divy nevěří ten — ni v moc vyšší,
národní kdo bez pohnutí slyší. —

Z přednášek buďtež alespoň některé tuto uvedeny: „Život Mozartův a Haydenův“; „Hájení jazyka mateřského při veřejných zábavách“; „Hrob Dobrovského“; „Proti ptáčníkům“; „Arciotcové a proroci Starého Zákona“; „Žerotín“; „Národové slovanští“; „Rovnoprávnost jazyka našeho“; „Jeptišky kláštera oslavanského“; „Básně: Meč a kalich“; „Svatí otcové církevní“; „Zkoušky menších žáků z mluvnice, zeměpisu a dějin národních“; „Mluva společenská“; „Zkáza mravů u starých Římanů“; „Cyrus, Alexander Veliký“; „Obrácení Římanů na

*) Nitra vydaná od Mil. Hurbana v Prešpurku 1842. „Slavík“ od J. Kolára.

víru křesťanskou“; „Čtení popsaných výletů studentských do okolí podnikaných“; „Rudolf I. Habsburský táborem u Ivančic“; „čtení z přírodopisu“; „Slovanská přísloví a pořekadla“; „zkouška z mluvnice francouzské“; „Požár chrámu ivančického“; „Pražský velechrám“; „Sv. Václav“; „Otakar II.“; „Švédové u Ivančic r. 1645.“; „Sv. Cyrill a Method“; „Královédvorský rukopis“; „Naši básníci“ atd. Znamenitější dějové Ivančice se týkající předvádění byli obecnstvu obrazy průsvitnými. Tolikerého dobra původcem byl P. Tomáš Procházka, jehož studenti z celého srdce milovali; „v našem kruhu byl šťasten, a my v jeho společnosti blaženi“. Zažil ovšem Tom. Procházka pro své krásné snahy mnoho nepříjemností. Ale pevná povaha Tomášova nedala se zvíklati pevně a jistě spějíc za cílem vytčeným. Mládež upoutával k sobě i tehda, když již dávno ze škol ivančických vypsěla. Akademie Procházkou osnované dávaly poznávati lidu, jak i ten český jazyk Bohem daný vyšlechtěn krásou a zvучností jiné jazyky převyšuje. Jest se skutečně diviti obrovské a neochabující činnosti Procházkově, uvážíme-li, jak četnými pracemi zasypán byl. Ku školním radovánkám přičinil školní slavnost sv. Aloisia, mimo školu vyučoval soukromě děvčata zbožnosti národním duchem proniknuté, šířil a zapůjčoval knihy dobré; podnikal pouť ke hrobu sv. Jana Nepomuckého; zařizoval nedělní zábavy ku zvelebení štěpařství, zahradiectví, vinařství; založil a řídil jednotu katolických panen a mužů; — zkrátka pracoval neúnavně až klesl, a duši šlechetnou odevzdal v ruce Hospodinovy. — Mimo Procházku obcoval Kulda a soudruzi jeho s bohoslovci rodáky ivančickými: † Dominikem Elgartem, Dominikem Pokorným, jenž r. 1893 slavil 60leté kněžství, Dom. Uhlíkem, a † Jakobem Nejedlým; jinší studenty ivančické nepoznali, protože každý student, který se nestal bohoslovcem, z pravidla se národu svému odcizil. Beneš Kulda vzpomíná zvláště vřele Jakoba Nejedlého (1833—1836). Vycházel s mladšími studenty ven do lesů, tam v libém chládku vykládal jim zajímavé obrazy z dějin českých, předčítával rukopis Královédvorský s takovou zaníceností, že teprv po delším čtení a výkladu vzpomněl sobě na dýmku; vyňal křesání: ocílku a kamínek s hubkou, nacpal a zakouřil si. Beneš Kulda, a spolužáci jeho Mikuláš Hans a Josef Široký byli vděčnými posluchači Nejedlého. Tentýž Jakob Nejedlý byl vrchním velitelem mladé armády ivančické, jsa theologem cvičil malé vojáčky velmi do opravdy, jako by se jednalo Bůh ví o jak důležitou věc! „Jednoho dne již dlouho proháněl nás v četách, a živě velel: „Pozor! Stupaj! V pravo hled! Stůj!“ sám v čele nám kráčeje hned zvolna, hned rychle v dlouhém kabátě a ve vysokých botách, — unavil se a popřál sobě i nám odpočinku. Zapáliv si tabák, kouřil

a cvičil nás dále. Tu pak náhle zastavil se, a vyhazoval z kapsy u kalhot ocílku, kamének a hubku hořící. Samou horlivostí byl hubku doutnající strčil do kapsy, a neznamenal toho, až jej to počalo páliť. Umačkal rukama oheň, litoval propálených nových úzkých kalhot, a pokračoval cvičiti nás dále. My studentíci a školáci úctou mimořádnou lnuli jsme k němu; uměť roztomile poučovati a baviti nás.“

Jakob Nejedlý byl roku 1836. vysvěcen, a stal se kaplanem v Čučicích. Nástupcem jeho, vrchním velitelem vojáků, stal se Mikuláš Hans. —

S okem slzou zalitým odjížděl Beneš Kulda s druhem svým Josefem Širokým do Jihlavy, kdež nastoupiti měl jako principista. Nejvíce strachoval se sv. náboženství, země- a dějepisu, a to z té jediné příčiny, že vše překonati měl tou svou nestrávenou němčinou. Latiny ani řečtiny se nelekal; vždyť základní nauky řečí oněch osvojil si ve škole u P. Tomáše na základě mateřštiny. Prosíval Pána Boha, aby mu pomáhal, jen aby nedonesl domů špatnější vysvědčení toho, kteráž sobě zasloužil jako parvиста. Vynasnažoval se jak jen mohl, a když první semestr ukončen byl, obdržel vysvědčení, na němž výslovně označeno bylo: „Et quintus inter septem principes fuit“ t. j. byl pátým ze sedmi nejprvnějších. Radost Benešova byla taková, jako by ho byli skutečně na knížete (princeps) povýšili. — V druhém pololetí s touž pílí Beneš pracoval. Blížil se konec roku. Otec psal Benešovi, že tentokráte pro něho dojede matka. Dojela. Druhého dne bylo slavné Te Deum laudamus na poděkovanou za obdržená dobrodiní. Beneš zavedl dobrou matku svou do kostela, a řekl jí, aby po bohoslužbách se všemi šla do budovy gymnasijní. Po službách Božích všechno táhlo do gymnasia; dvorana byla přeplněna studentstvem, jich matkami, příbuznými. U zeleného stolu, na němž uloženy byly stohy tištěných seznamů všech gymnasistů a jich známek ze všech předmětů i z mravů, a osmnáct odměn, knih krásně vázaných s vytištěnými jmény premiantů, zasedli pp. prefekt, katecheta, professori. Nedaleko rozestaveni byli hudebníci. Prefekt pokynul, a na stupeň vystoupil jeden z rhetorů, a proslovil řeč latinskou pojednávající o thematu: „Non multa sed multum“ (ne mnoho, ale důkladně). Načež předčítány byly známky ze všech předmětů počínajíc třídou šestou až k první. Z každé třídy zavoláni tři premianti, kteříž za hlaholu trub radostně přistupovali ke stolu, kdež obdarováni byli odměnou. Následovali pak accessisté, a po nich všichni ostatní žáci. Došlo konečně také na principisty.

Prvního premianta vyvolal professor Jaroš — Němce Kreisla z Troskotovic, a druhého Beneše Kuldu. Zavířil tuš a Beneš přijal

odměnou knihu: „Curtius de rebus gestis Alexandri Magni“, a veřejnou pochvalu. „Inter quinque principes secundum obtinuit praemium“. Po slavnosti té (Klassenlesung) vyrojili se z budovy studenti do všech ulic, a přesporní brzy posedali na vozy a ujížděli do svého domova. Beneš jel s matkou svou; chuderka málo mluvila, ale od radosti zarděly se jí bledé jindy líce, a oči se jí zalévaly slzou blaženosti. S Benešem Kuldou svezli se také Josef Široký a premiant Kreisl. Beneš byl velmi hovorný; vypravoval matce o akademických jihlavských. Přijeli do Ivančic; otec vážně a stručně pochválil Beneše; matka pak nikdy více nezminila se o slavnosti ve dvoraně studentské. O prázdninách pořádali studenti ivančičtí zábavy rozsáhlejší, kteréž však co do umění a celého zařízení nemohly rovnati se německým akademiím jihlavským; a přece líbily se ty ivančické zábavy Benešovi lépe, byly mnohem domácnější a upřímnější!

Principista Beneš Kulda domníval se, že pan starosta jihlavský jest asi veliký pán. Soudil tak proto: když za bubnujícím policajtem, strážmistr na ulici něco oznamoval jménem představenstva obce, vždy při jméně: „Vincenc Katori, Bürgermeister“ se uklonil a po vojansku salutoval. Z uctivé poklony páně strážmistrový Beneš hádal, že asi ten pan starosta velikým pánem býti musí, a proto vynasnažoval se všemožně, aby pana purkmistra poznal. Touha Benešova konečně splněna byla v akademii. „Kdykoliv měla některá dáma něco zpívati či deklamovati — purkmistr, malý hrbatý pán v černém fraku s připásaným kordem a třírohým kloboukem pod paží, šel pro ni, a vedl ji dvorně na vyvýšené místo k pianu anebo ke stolku, a když vykonala úlohu svou, zase ji tak vedl za tleskotu všeobecného dolů na její místo. Tu teprve náležitě poznal jsem vznešenost pana purkmistra.“

V grammatice (1836.) onemocněl Beneš povážlivě zimnicí, takže každého čtvrtého dne školu zanedbal; v syntaxi, ač pomocí starého lékaře Polenského zimnice se zbavil, velice ochaboval na těle. Šťastně však dokončil třídy grammatické, takže postoupiti mohl do tříd humanitních: poesie a rhetoriky *).

---

*) Když byl Beneš zákem třetí třídy gymnasia jihlavského, visitoval zemský školdozorce, prelát augustiniánského kláštera Cyrill Napp, se svým tajemníkem, mladým knězem Matoušem Klácelem, gymnasium jihlavské. Školdozorce referoval v ředitelně s professorem Jarošem, co zatím Matouš Klácel diktoval tertianům latinskou písemní úlohu. První byl s úlohou latinskou Beneš Kulda hotov, a odevzdal ji Klácelovi. Když byl Klácel úlohu Benešovu přečetl, pravil k němu: „Přihlížejte k ostatním, a donázejte mi úlohy hotové.“ Tehdy ovšem Beneš Kulda netušil, že se stane Klácel jeho — professorem!

Ve svém denníku pokračuje Tomáš Procházka o Kuldovi, principistovi, takto:

„Druhé premiantství velmi jím hnulo, a větší vniterní chtivost k literárnímu počínání míti. Psal několikrát Komárkovi a Šmídkovi, a listy těmi mladými „Slovany“ na gymnasiu brněnském vždy pohybovaly. Ti zase jemu dopisovali. Jako všude, tak také jakožto vojín na Réně svou správností se vyznamenal, ani prý sobě potu s čela neutřel, praveno bylo.“ Také o jeho synovské účtě vypravovalo se. Když průvod školákův a malých vojákův ubíral se na Rénu, spatřil poručík Kulda na prahu svého rodného domu státi rodiče své. Ihned velel podřízenému oddílu malého vojska: „Pozor! V pravo hled!“ a on sám salutoval svou dřevěnou, stříbrným papírem potaženou šavlí, před rodiči svými, kteří rychle ustoupili do domu svého. O grammatistovi (1836.) zaznamenává Tomáš Procházka: „V listu, který při příležitosti psaní na své rodiče poslal, oznámil pořádek komposiční, jakož neopomenul okázati své díků plné srdce, jak mně, tak hlavně vp. děkanovi, jenž ve vydobývání stipendia pro něj pracoval.“ O syntaxistovi (1837.): „V listu, kterýž poslal rodičům, poslal na mne lístek, kdežto oznámil, že opět čtyři na jiná gymnasia se odebrali. Lístek obsahoval pořádek šesti prvních komposic, a mne velmi potěšil. List na rodiče byl obsírnější, popisoval svou nehybnou zimnici, kteráž jej na pátý měsíc trápila, a prosil, zda by někdo s Boží pomocí nemohl ho uzdraviti? Na třetí straně se loučil s bratrem Vincencem, jenž měl do světa jíti. V těchto prázdninách jsem jej sám k tomu měl, aby se šetřil, nebo zimu velmi scuchala jeho tělo; toliko frančinou jsme se bavili.“

Postoupiv do tříd humanitních pozbyl Beneš profesora Jaroše, jehož sobě velice vážil; potkal-li profesora Jaroše s největší uctivostí pozdravoval.

„Katecheta zůstal i v humanitních dvou třídách týž milý a laskavý premonstrát Serchen.“ Řádným professorem Benešovým se však stal přísný, ale spravedlivý, pouhý Němec, Karel Enk von der Burg. učená hlava. Někteří spolužáci Benešovi přešli na gymnasium jiné, aby se Enkovi vyhnuli. Mohl i Beneš do blízkého Brna, ježto počet žáků v poesii nebyl omezen, ale neučinil tak; zalíbilo se mu v Jihlavě, studoval dále „pod Enkem“. Kulda líčí profesora Enka takto: „V dlouhém kabátě, jak se tehdy nosily, vyšel z příbytku svého do školy uličkami vedlejšími máje dýmku s krátkou tryskou v ústech. Šosy dlouhého kabátu jen jen odletovaly každým krokem. Před budovou gymnasijsní tabák v dýmce uhasil, a dýmku schoval v kapse. Byli jsme již pohromadě, když vkročil k nám do školy. Po modlitbě začalo učení neb vyslýchání. Ať vykládal autory a sloh latinský a řecký, ať přednášel

zeměpis, dějepis (starý) nebo matematiku: nikdy na katedru nesedl, ale ustavičně před prvou lavicí sem tam přecházel, aby viděl každý pohyb náš. Evropské jazyky všechny znal důkladně, jen žádný slovanský. Znali jsme již od starších studentů jeho zvyk, že zahromoval francouzsky neb německy, kdykoliv Čech nepravým přízvukem pronesl slovo německé. I u nás stalo se tak hned na samém počátku. „In zehn tausend Teufelsnamen — schon wieder dieser — der vermaled . . . böhmische Accent!“ — ale zarazil se, vida před sebou jednoho ze žáků, Němce, který se jmenoval: „Neunteufel“. Od té doby přidržel se nejvíce frančiny v případě takovém.“ Jednání Enkovo mrzelo všechny Čechy, nejvíce však Beneše Kuldu a Bořetu. Roku 1834. vydal Dr. Josef Smetana v Praze: „Obraz starého světa, t. j. všeobecnou politickou historii prvního věku, díl I.“ Jakmile zvěst o knize té doletěla k uchu Benešovu, ihned pospíchal k tamějšímu knihkupci Leopoldu z Löwenthalu, kterýž na mnohou prosbu českou onu knihu objednal. S nadšenou horlivostí počal Beneš uloženou lekci studovati dle knihy Smetanovy; odříkal si věc několikrát doma německy a šlo to, jak by namazal. Ve škole byl vyvolán. Odříkával, jak by bičem praskal, takže Enk na Kuldu oči vyvaloval, řka: „Vy jste studoval jiného autora?“ — „Ano, našeho českého dějepisce Dra. Smetanu.“ — „Velmi dobře,“ pravil, a vyslyšchal jiného.

Přítel Benešův, Bořeta, rád psal v poesii české verše. I za vyučování míval pod knihou lístek, na kterýž pilně verše snášel, když mu pěkný rým v uchu zazvučel. Toť se rozumí, že i na ten klam dozrál Enk. Lístek Bořetovi vzal, ale neporozuměl slovům českým. Domlouval jen provinilci: „Kdybyste raději dával pozor na přednášku!“ — ale opět s touž vlidností — jako dříve — zacházel s Bořetou. Když byl Bořeta po rhetorice odebral se do Prahy na filosofii, o prázdninách ještě dorazil do Prahy a usadil se v kterémsi sadě pražském na lavici, aby sobě odpočinul. V té kráčí mimo professor Enk; Bořeta povstal a zdvořile pozdravil. Enk: „Pane Bořeto, vy zde? Jak jste sem přišel?“ — Bořeta: „O prázdninách navštěvuji fary, a sbírám si příspěvky na knihy a na šaty pro příští rok!“ — Enk: „Vím, máte chudobné rodiče; užijte dobře prázdnin!“ Vyňal toboleku, a dal Bořetovi desítku bankovku. Bořeta stal se roku 1860. farářem diecése budějovické — a vykládal příběh ten téhož roku B. Kuldovi.

Horlivý professor Enk vyučoval za prázdných dnů studenty řečtině, italštině, frančině bezplatně; a bylo jeho radostí, když mohl studentům knihy (ovšem německé) na čtení zapůjčovati. Beneš Kulda zachoval Enka v úctě veliké navždy.

Po roce 1848. za nových zákonů školních povolán byl Enk z Ji-

hlavy do Vídně za školního radu gymnasijského. Dosáhl prý věku velikého.

Dětinskou láskou však milovali gymnasisté jihlavští svého pana katechetu Anselma Serchena „pro jeho přívětivost a neškrobenost; k němu důvěrně obraceli jsme se v potřebách a nesnázích jakýchkoliv.“ Na svátek jeho roku 1838. chtěli katechetovi radost způsobiti. Přikryli první lavici a kathedru svými plášti. Pan katecheta vstoupil a zaražen černými zástěrami na lavici a kathedře, zastavil se a pravil, ukázav k nebi: „Přežete-li sobě, abych už odešel tam?“ Rychle strhli pláště s lavice a kathedry, a volali: „Nikoliv! Bůh zachovejž dlouho!“ —

Velmi nemilá historie přitrefila se Beneši Kuldovi a spolubydlícím studentům, z nichž znám František Vaněk, později gymnasijský professor v Praze. Stalo se totiž, že jim do rána paní uprchla. (Bydleli v Panenské ulici za branou.) Hrnečky s mlékem a rohlíky našli ve špižírně. Po snídani spozorovali, že jim některé věci scházejí. Domácí pán rozdurděn přichvátal do bytu uprchlice a nafíkal: „Jistě prchla! Zůstala mi za byt dlužna! Náhradou budou mi její peřiny!“ Sňal pokryvku ložní, a ejhle! o peřinách ani dechu; zůstal jen na památku rozcuchaná sláma. Zimní šaty, prádlo ubytovaných studentů, ba i stříbrné hodinky Fr. Vaňka zmizely. Šli k panu katechetovi na radu. Radil udati krádež policii. Učinili tak, ale do dneška nebylo slyšeti o poběhlíci. — František Vaněk*) († v Praze 1884) známý svými učebnicemi byl o rok ve studiích za Kuldou. Ten den zůstali ještě pohromadě ve světnici osiřelé, kdež Frant. Vaněk na dubovém stole událost hroznou veršem českým zvěčnil. Druhého pak dne rozprchli se do bytů nových jako ty ovečky, jimž pastýř utekl.

Tomáš Procházka ve svém zápisníku o Beneši Kuldovi poetovi (quintánu) takto zaznamenává: „V prvním listě káral indirektně všechny, kteří o panu professoru Enkovi namluvili věci strach způsobující. Ze všeho, co jim povídáno, jen to jediné se s pravdou srovnává, že na katedru nesedne.“ — O Vaňkovi vypravoval, že dobrou hlavu má, že jest milovníkem jazyka našeho, že chtěl s ním a některými jinými časopis „Květy“ odebíráti.

---

*) „Professor Vaněk začasť navštěvoval mne na Vyšehradě. Vzpomínali jsme rádi na ta mladá léta svá, na katechetu, na professory, na krásnou slavnost Božího Těla po velikém náměstí jihlavském, na průvody sv. Marka a Křížových dnů, jichžto jsme se za pořádku vzorného účastnili pod dozorem professorů, katechetů a prefekta. Divadla, hospod, kaváren, plesů a jakýchkoliv zábav veřejných mimo akademie hudební a pěvecké neznali jsme; byliť jsme chováni v kázní náležité, jízto jsem nepykal nikdy. Pravidla čítávala se nám na počátku každého roku školního; přestupníkův, pokud se pamatuji, nebyvalo.“ (Kulda: Zápisky.)

Nastalo bolestné loučení s Jihlavou. „Kdo ví, zda se kdy sejdeme!“ tak asi to každému znělo hlavou. S mnohými spolužáky jihlavskými se Kulda ještě od té doby, kdy se s Jihlavou rozloučili, neviděl, mnohý už pod zeleným drnem odpočívá. — Velevážné slovo pronáší Beneš Kulda o tehdejších studiích gymnasijských, kdy mu bylo souzeno gymnasium navštěvovati: „Gymnasium tehdejší bylo na Moravě ústavem germanisačním. Krom katechety, a to jen mimo školu, žádný z profesorů nepromluvil s námi česky. Bez kněží, jichžto pomoci a radou téměř veškero studentstvo venkovské dostávalo se do škol latinských, nebyl by snad nikdo z gymnasia vyšel jako Čech. U mnohých absolvovaných gymnasistů Čecha prozrazovalo jenom jméno. I mezi námi nebylo tenkrát ještě mnoho těch, kdož jako národovci uvědoměli přecházeli do filosofie. Někteří za příznivých poměrů později teprv poznali a stali se vlastenci. — Šťastnější jest nyní mládež naše, kteráž vychovává se přirozeně jazykem svým. Nemusí jako my bojovati o zachování národní své důstojnosti; nemusí všude k vědomí národnímu teprve probouzeti spoluobčany své. Ale mládeži nynější a jí národu našemu hrozí nebezpečnoství jiné, horší. Zhusta podrývá se víra katolická, jejímž duchem zachoval se národ náš mezi živými po celé tisíciletí. Osoba i národ z víry a pravdy živ jest. Jedinou pravdou jest zjevení Boží a věda na něm založená. Podaří-li se oloupiti národ český o víru katolickou, jazyk svatováclavský oněmí, a zanikne tak rychle, jako se téměř zázračně oživil během devatenáctého století.

Kéž tomu porozumí každý, kdo se za dnů našich nazývá národovcem! Proč jmenují zjevní nepřátelé naši školu liberální největší vymožeností? Proč ji hájí zuby nehty?“

III. Studia filosofická v Brně. (1839—1841.)

Filosofii studoval Beneš Kulda v Brně. S počátku hned navštívil filosofy biskupský komisař studií filosofických rytíř Václav Tálský, sídelní kanovník kapitoly brněnské, rodem Čech Moravan, laskavý a ctihodný pán, a napomenul je těmito slovy: „Pánové, jste akademikové, a znáte již předpisy akademické; že skutečně zasluhujete názvu: páni akademikové, dokažte svým chováním.“ Za prvního roku filosofie měli následující učitele: ve vědě náboženské Antonína Rückerta, kněze, později bedlivého bibliotékaře benediktinského kláštera rajhradského; z latinské filologie benediktina Řehoře

Volného, spisovatele dějin všeobecných, občanského a církevního místopisu moravského. Zásluhy Volného o topografii moravskou jsou neskonale; a chvály hodno jest, že se v Příboře, rodku Volného, sestavil výbor na postavení pomníku pilnému tomuto literátu, kterážto oslava jeho loni (1894.) vykonána byla. Filosofii probíral augustinian kněz brněnský Matouš Klácel, známý spisovatel, kterýž bohužel vzdálen své vlasti (v Americe) zanikl. Elementární matematiku přednášel Dr. Filip Gabriel, augustinian; přírodopis dle vlastní knihy své vykládal František Diebl; sepsal německým jazykem knihu o polním hospodářství, a vydával česky a německy od roku 1849. „Časopis pro lid“, jehož přispívatelem se také stal Beneš Kulda, kaplan lodenický.

Professoři druhého ročníku filosofického byli: v náboženské vědě a paedagogice Antonín Rückert v latinské filologii a všeobecném dějepisu Řehoř Volný jako řádný, a Dr. Beda Dudík, benediktin rajhradský jako supplující professor; v přírodopisu Dr. Bedřich Franz, později praelát kláštera novoríšského; ve filosofii Matouš Klácel. Při zkouškách předsedal kanovník Tálský. — Rückert velmi málo jednal mimo školu se svými posluchači. — Řehoř Volný byl velmi dovedným professorem německým; nepromluvil se svými posluchači, ač většinou byli Češi Moravci, slovíčka českého. Kulda sám zmiňuje se o tom, že s Volným poprvé česky mluvil teprv jako kněz, když Rajhrad navštěvoval. Byli však všichni posluchači svorných myslí ať Němci ať Češi, a vydávali tajný časopis „Concordii“ společně. Členové spolku toho psali do časopisu „Concordie“ články české i německé. Volný se podniku tajnému dostal na kloub, a zakázal vydávati a čísti tajný časopis ten.

Matouš Klácel byl zvláště oblíben u posluchačů svých; každodenně čekali přítulní žáci u kláštera starobrněnského na svého milého učitele, aby ho doprovodili do kolleje. Po přednáškách doprovázela zase četa posluchačů svého professora ke klášteru. Cestou vypyтали se Klácela na roztodivné věci, — on ochotně odpovídal jim. Taková příchylnost žactva k učiteli nezůstala ovšem lhostejnou methodě Metternichově; Klácel stal se trochu nepohodlným. K tomu však bohužel přispěla i přednáška, že byl Klácel úřadu professorského zbaven. Škoda, že se Klácel nedal poučiti, — zabředl na cestě bludné, a našel záhubu. Stal se pak Matouš Klácel učitelem soukromým v rodinách zámožných. Po roce 1848. redigoval „Moravské noviny“; později odebral se do Ameriky, a tam dokonal. Klácelova báseň satyrická „Ferina lišák“ nebyla censurou připuštěna k tisku, později vyšla tiskem v Lipsku.

Dr. Filip Gabriel velmi rád podnikal s posluchači výlety —

také do Pisárek. Na místě výletním postavil dalekohled ku pozorování hvězd a měsíce. Někteří bavili se dalekohledem, jiní rozešli se lesem hledat rozličné byliny. V určitou hodinu sešli se všichni pod košatými stromy u hostince, posedali, — a vojenská hudba zavířila v ples. Největší veselost však způsobili spolužáci František Šmídek a Antonín Kutín solovými výstupy. Oba stali se bohoslovci brněnskými. Šmídek však brzy vystoupil, a stal se úředníkem. Antonín Kutín stal se vzorným, bohabojným a učeným knězem; kaplanoval v Pravlově u Kounic, nedaleko Lodenice, kdež meškal přítel jeho Beneš Kulda. Rozstonal se na souchotiny. Před smrtí svou vyzval ještě Beneše Kuldu, aby se šel za březnových dnů 1848. podívat do Brna; radoval se z dané konstituce, z budoucího rozkvětu národa českého, a za několik dní dobře připraven vypustil duši svou v náručí dobré matky své.

František Diebl nazýval theology „svými nejlepšími žáky“. Filosofy tak nenazýval. Diebl byl nájemníkem velkostatku křetinského, jež zvelebil velice; byl seniorem sboru professorského, — muž poctivý. Netrpěl toho, aby studenti nosili hůlky do koleje. Kdo neuposlechl rady jeho, ten toho zakusil při zkouškách vrchovatě; kteří neuposlechl, poznačeni byli v katalogu písmenkou b = bacularius. Místo přednášky dával svému fišku Pátkovi (jenž jako zemský rada školní v Praze zemřel) často ze své knihy něco předčítati. — Velmi zajímavý příběh o Dieblovi vykládá Beneš Kulda ve svých zápiskách těmito slovy: „Když Diebl zakládal svůj časopis pro lid, písemně se mnou kaplanem lodenickým se poradil a požádal mne, abych mu do něho psal. Za dnů březnových přišel jsem do Brna z příčin dvou; abych přinesl Kutínovi do Pravlova určitější zprávy o konstituci, a navštívil brněnského děkana, svého krajana Ignáce Knorra, jenž mi byl psal, abych přišel k němu, až přijdu do Brna. V Brně bylo živo ve všech ulicích; samy kokardy, kamkoliv jsem pohlédl. Kráčel jsem městem až ke gubernium, nyní místodržitelství, a zůstal jsem úžasem státi. Proti mně přicházeli filosofové, akademikové brněnští „dluhým tahem“ majíce na kabátech kokardy a v čele svém staříckého profesora Diebla, jenž měl velikou bílou kokardu na vysokém cylindru i na prsou. Po boku šel fiškus Pátek s kokardou jen jedinou. Professor Diebl spatřiv mne, zastavil se, a za ním zastavila se celá filosofie brněnská. Stařeček pravil: „Divíte se, velebný pane, že mne tak vyzdobena vidíte. Žádali mne páni filosofové, abych s nimi šel k panu hraběti Lažanskému, by jim dovolil zařídití legii studentskou. Ale já už velitelem býti nemohu; bude jím tuhle pan Pátek.“ Přál jsem mu dobrého vyřízení, a poručena jsem se mu učinil. Studenti tvořili legii svou, a Pátek byl jich velitelem. Neštěstí tuším nestalo se v té věci žádné.“ Když pak se

professor Diebl na odpočinek odebral, usadil se v Předklášteří tišnovském, kdež duchovním správcem byl druhdy žák Dieblův Dr. Jan Ev. Bílý. Diebl jakožto znamenitý štěpař měl v zahradě své nejrozmanitější druhy ovoce, z něhož začasťe najmě o visitaci kostelní a školní zkoušce svému faráři Dru. Bílému plné koše zasílal. Slynul také Diebl jako výtečný houslista Každou neděli a svátek řídil kostelní hudbu o ranní mši svaté v Předklášteří; a pak rychlým krokem uháněl se svými hudebníky do Tišnova na velkou mši svatou. Kdysi chystal se Dr. Bílý na cestu do Brna; zastavil se u p. profesora Diebla řka: „Pane císařský rado, pojedu do Brna; nemohu-li tam něco vyřídit?“ — Professor Diebl: „Děkuji za laskavou ochotu, bývám tam aspoň jednou za týden, a tudíž ničehož nepotřebuji. Ale smím-li se ptáti, co tam ráčíte míti důležitého?“ — Bílý: „Rozličné pořizení. Mimo jiné půjdu také k panu biskupovi vyžádat dispens pro pana syna ředitele. Lékař uznal, že musí v pátek z příčin zdravotních jísti jídla masitá.“ — Professor: „Divná to věc u těch chlapců (tím chlapcem byl mu jeho šedesátiletý syn s bílou hlavičkou); já v pátek a každý jiný postní den mám hezky velkou misku hrachu a fisol, a dobře mi to jde k duhu! Ale, tomu jsem velice rád, že syn můj nepřestupuje svévolně půst, a že sobě vyžaduje náležitou dispens; za to jej pochvám, jakmile se sejdu s ním.“ — „Žil již v manželství“ — vykládá Kulda — „přes šedesáte let. Jednoho jitra přišel na faru k Dru. Bílému, a smutně pravil: „Má žena prosí, abyste ji ráčil zaopatřiti“. — Bílý: „Milostpaní stůně?“ — „Diebl: „Není náhle: dozrává pomalu!“ — Bílý: „Na mši svatou již odzvonili, po mši svaté hned přijdu.“ — Diebl: „Mám ještě jednu prosbu! Byli jsme vždy spolu u svaté zpovědi a u svatého přijímání, nemohu ji ani dnes samu nechat. Půjdu nyní do kostela se zpovídat, ale velebnou Svátost rád bych přijal společně s manželkou svou.“ — Po mši svaté krácel devadesátník nábožně za knězem, a doma po sv. zpovědi slabé choti své kleče u lůžka přijal s ní nejsvětější Svátost. Staříčká paní z nemoci té již nepovstala, a ode všech upřímně ctěný vdovec dlouho nepřetkal ji.“

Dr. Beda Dudík byl jen o pět roků starší svých posluchačů. Jsa na školách německých vychován, neměl žádného povědomí vlastneckého, ač rodem byl Čech Moravan z Kojetína. A byl by snad i na dále ve svých mylných predsudcích setrval, kdyby následující událost k rozjímání důkladnějšímu nebyla ho přivedla. Jedenkrát pronesl ve své přednášce s patrným důrazem slova: „Wir Deutschen“, ale už kdosi zavolal po česku: „z Kojetína“. Když počal tiskem vydávati dějiny markrabství moravského, podal v německém vydání prapochybený výklad o Velehradě; byl velmi přesvědčivě o bludu

svém poučen professorem Frant. Sušilem, takže v českém vydání věc poopravil. Jak rozmanitým způsobem přiváděni byli odcizení nářinci k vědomí národnímu! A tak stal se Dudík slavným historiografem moravským, a byli bychom sobě přáli z té duše, aby nám jej byl Hospodin ještě dlouhá léta ponechal! — Dr. Bedřich Franz, premonstrát novoríšský, byl muž na výsost shovívavý a spravedlivý.

Jako tedy zřejmo z charakteristik professorů nebylo na filosofii brněnské v letech čtyřicátých té nejmenší uvědomělosti národní jak u profesorů, tak u žáků. Byli tu sice Češi, ale po výtce jen „Češi naturalisté“ jak je žertem Kulda nazýval. Nesvárů však nebylo mezi posluchači žádných, žili svorně, přátelsky. Beneš Kulda od jakživa vyhýbal se hlučným radovánkám, ač peněžitý příspěvek vždy odváděl, i když se zábavy neúčastnil. Kavárny, divadla také nenavštěvoval, ačkoliv mnohý ze spolužáků více v kavárně nežli doma bytoval. Proti takovému zlořádu často prý horlil Matěj Klácel; zvláště tehdy, když nedovedli tací větroplachové odpovídati, říkával: „Inu, já v kavárně nepřednáším.“ Upřímné přátelství zvláště kvetlo mezi uvědomělými filozofy: Benešem Kuldou, Janem Fáborským a Antonínem Kudlou. Průvodů Božího Těla, i křížových dní se všichni filosofové s professory účastnili. Roku 1840—41. navštěvovali filosofové s čekateli učitelství přednášky z methodiky v normální hlavní škole. Podivno jen zase bylo, že, ač po většině měli filosofové i čekatelé učitelství působiti v lidu českém, přece učení všechno bylo německé. Tu klasifikovalo se: Deutsche Rechtschreibung a Deutsche Sprachlehre — o češtině však ani hlesu. Kněz — či učitel musil teprve v povolání svém vlastní píli přiučovati se jazyku mateřskému!

V logice (v I. ročníku filosofie) scházivali se někteří (mezi nimiž Beneš Kulda) u Ohéřala ve čtvrtek a v neděli, kdež všeliké novotiny literární předčítány byly. Václav Šembera také někdy zavítal. Kromě předčítání byly přednášky, tak na př. jednou přednášel Fáborský z fysiky práci poetickou, Zelinka z logiky práci prosaickou. Netopil posuzoval práce ty.

Jak pak asi líbily se filosofu Beneši Kuldovi přednášky v koleji? O přednáškách Klácelových napsal tehdy posluchačem jsa ročníku prvního Tomáši Procházce takto: „U filosofa (Klácela) nám hodina nejlépe plynula, protože málo, co přednášel, aby to byl vtipem nedoprovodil. Také napomínal nás při jakési příležitosti, abychom si dali na tom záležitosti: čistě mateřskou řečí mluvit, podotknuv, že pro každého řeč tato velmi potřebna jest. Jedenkrát prý přišel jakýsi vrchní do kraje moravského, řečnil ku starším obce, a chtěje říci: „Já vás budu dobře řídit“ — řekl: „Já vás budu dobře šidit.“ — Jindy napsal Beneš

Kulda témuž Tom. Procházkovi, jak pěkně přednášel Volný o starých Slovanech, o povaze, mravech, ctnostech jejich. Ze spisovatelů historie slovanské prý Palackého a Šafaříka velmi chválil. — Odbyv sobě filosofii, rozhodl se Beneš Kulda ihned pro theologii.

IV. Biskupský seminář (alumnát) a studia bohoslovecká v Brně. (1841—1845.) .

Vychování domácí ustálilo zajisté nejvíce rozhodnutí se Kuldovo pro stav kněžský. Ale neméně působila na ušlechtilou duši Kuldovu okolnost ta, že sám pozoroval a poznal z řad kněžských největší počet těch vycházeti, kteříž s obdivuhodnou obětavostí a svědomitostí pracovali pro svaté zájmy církevní a vlastenecké. Chtěl také celý život svůj zasvětit práci vznešené! A tu zajisté volil šťastně a rozumně, dobře pochopiv onu velikánskou missii kněžstva katolického, kteréž v nedozírné ideální výši stojí nad všemi ostatními povoláními. Napsal tehdy Beneš Kulda do svého denníku: „Vznešený stav, stav ideální jest stav kněžský v katolictvu, Bohem samým určen vychovatelem, učitelem a vůdcem byti lidstva zde na časné cestě k věčnosti.“ — Biskup Gindl odešel tehdy jako kníže biskup krcký do Celovce v Korutanech, a proto byl na žádost svou Beneš Kulda do počtu bohoslovců brněnských přijat kapitolním děkanem, rytířem Josefem Vokřálem 9. dne měsíce září 1841. S počátku navštěvoval přednášky v alumnátě jako externista, do něhož pak byl povolán. Těšilo ho, že byl s některými přátely pohromadě, mezi nimiž ovšem někdy nechťela nijak jednota zavládnouti. Dotazován Tomášem Procházkou, jak smýšlí o prof. Heinišovi, odpověděl Kulda: „Jest to věru dobrosrdečný, pobožný pán, jenže prý věří každému na slovo; a tím pak mnohému škodí, aniž by se napřed o pravdě přesvědčil; pak prý lituje, ale jednání takové prý málo prospívá.“

O prázdninách vyučoval bohoslovec Kulda studující vlašské mluvnicki, a pečoval o to, aby bělmo domýšlivosti tehdejších občanův ivančických odháněl. Přiměl svého bratra Jana k tomu, aby se stal členem dědictví sv. Janského. V druhém ročníku bohosloví přednášky Sušilovy nejvíce zajímaly. Někdy prý mluvil Sušil rychle jako bleskem; chtěl-li posluchač všechno sledovati a rozumem chápati, musil míti pozornost velmi napnutou; šlo to ráz na ráz a pádná myšlenka šlehala myšlenku. Téhož roku byla o Beneši Kuldovi tato charakteristika podána: „... Sein bedeutendes Talent verbunden mit redlichem Fleisse, seine vielseitige Bildung überhaupt berechtigen uns zu schönen

Hoffnungen im literarischen Fache. Auch sprechen wir ihm ein richtiges Urtheil nicht ab, das meist aus eigenem Gärtchen kommt, sich also durch eigene Selbstständigkeit auszeichnet. Übrigens bemerkt man in seinem Denken und Handeln eine gewisse Strenge und Ordnungsliebe im Gefolge liebevoller Freundschaft und Offenheit; überdies scheint er von heftig aufsprudelnden Affekten frei zu sein, und weiss seine erworbene Ruhe zu behalten. Im ganzen ein hübscher Charakter.“

Prázdniny po II. ročníku využítkoval Kulda velmi užitečně; prostudoval Möhlerovu Symboliku, a přednášel mladším rodákům českou mluvnici přihlížeje ku pravopisu. Za požehnanou práci prázdninovou šli posledního dne prázdnin Beneš a P. Tomáš do kapličky starohorské Bohorodičce poděkovat. — Z ročníku třetího následující listy Kuldovy zachovaly se v denníku P. Tomáše Procházky. V prvním listě píše Kulda: „Šmídek se zdržel s Taroucou 16 dní v Praze. Klácel se zlobí; poprvé jsme ho beze žertu a smíchu našli.“ Příčina zlosti Klácelovy byla ta, že vytýkáno mu bylo, jako by ve filosofických spisech svých názory protikřesťanské zastával. V jiném listě: „O knihárně nám ještě nic řečeno nebylo. Letos bychom mohli krásně knihovnu naši upravit, vždyť nám Tarouca odcházaje zaplatil dluh v knihkupectví sedmdesáti zlatými.“ V chodbě I. poschodí alumnátu brněnského stály tři skříně knihami českými naplněné. Byla to knihovna bohoslovců brněnských vlastním přičiněním a grošem sjednaná. Zakladatelem knihovny té byl František Kampelík, Čech rodem ze Šířinova (narozen roku 1805), bohoslovec alumnátu brněnského. Vybidnul nejprve druhy své, aby hleděli v mateřském jazyku vzdělati se: „Bratři, sjednotme se, rázně veslujme k cíli! Mámeť se státi kazateli, katechety, zpovědníky, učiteli; k tomu zajisté potřebí důkladnější známosti vlastního jazyka, než jakové jsme byli jako děti nabyli, a z něhož jste ještě později mnoho zapomněli. Kdož chcete, zůstaňte tu po škole, já vás vyučovati budu v mluvnici české; vím, že žádný z vás není s to, ani řádku správně napsati.“ Přihlásilo se jich hned osm. Probírali malou mluvnici Hankovu. Brzo poznali, že mají-li postupovati vpřed, že jim nezbytná toho potřeba, aby četli; že jim schází česká knihovna. Skládali dobrovolně krejčárky, a za prvního roku nasbírali 83 zlatých. Kampelík rozeslal na vše strany listy prosebné. První zásilka dodána od c. k. setníka Ivana Pačiče z Prešpurku; poslal bednu knih českých a jinoslovanských. Zakoupena skřín na knihy. Čilí alumny brněnské navštívili znamenití literáti, jako Dr. Amerling, Štorch, Zap, Štulc, Pavel J. Šafařík. — Pilným čtením dospěli brněnští alumnové té prozíravosti a samostatné vyspělosti, že s mohutným nadšením postavit se mohli v řady bojovníků církevních

proti morovinou páchnoucím výplodům (Hegelovským) mladého Německa. Jich nezvratným přesvědčením bylo, že mimo Krista a svatou Církev Jeho spásy nikde není k nalezení! Jasným toho dokladem Škorpíkův spis: „Mluvnictví a zjevení“ (r. 1846). Z bohoslovců, zvláště pilných čtenářův alumnatských, jmenuji Dra. Jana Ev. Bílého, Beneše Methoda Kuldu a jiné, kteříž dojista veliké dílo vykonali na poli písemnictví katolického! — Knihovna ustavičně rostla, se množila, tak že za dob Kuldových, jak už podotknuto, ve třech skříních umístěna byla. Jak známo, byla tehdy literatura česká, jak ji nazval Čelakovský, „panenskou“; byly i knihy bibliotheky české v semináři brněnském bezvadné. Když však jakési bezdůvodné udání z venku představeným podáno bylo, jako by v knihárně české Bůh ví jaké panslavistické knihy zařaděny byly, rozhodnuto v ten rozum, aby knihovna ta zrušena byla*). Stalo se skutečně roku 1844. Knihárníku B. M. Kuldovi odejmuli klíčky p. spirituál Fr. Deabis (a sice z rozkazu ředitele rytíře Zelenky). Za to však mohl každý z alumnů knížky vypůjčovati si od p. spirituála, „on sám musil knihu vydati a nazpět vzíti“. Že nález uvedený bohoslovce velmi zarmoutil, uhodneme snadno. Kulda vypravuje dále takto: „Přišel Poimon, tenkrát kaplan v Německém, a chtěl sobě vypůjčiti Presslův „Rostlinář“. Musil jsem se odebrati k panu spirituálovi a jej poprositi. On, předobry to muž, ochotně vzal klíčky, otevřel jednu skříň, a já jsem „Rostlinář“ vyndal, a Poimonovi doručil. Pan spirituál zase zavřel, s klíčky odešel. Řekl jsem sám u sebe: „Tak to nemůže potrvati!“ O zajetí knihárny bohoslovců brněnských doslechl i kaplan † J. Slota z Moutnic; obával se, že by snad knihovna ta mohla býti úplně roznesena, a proto oznámil Kuldovi, že chce brzy do Brna dojeti, a tam že větší počet knih si vypůjčí. Domníval se J. Slota, že by tak nejlépe uchrániti se dalo mnohé vzácné dílo knihovny alumnatské. Dojel a naložil značný počet knih na vůz, a odjel s nimi veřejně ze semináře. Netrvalo však dlouho, a milý Slota volán byl do Brna k panu kanovníku Zelenkovi; Kulda k p. spirituálovi. Když byl Kulda do příbytkův p. spirituálových vstoupil, našel tam již kanovníka Zelenku, vicerektora Dohnala a p. prof. Panšaba.

Počal dialog tento:

Rytíř Zelenka: „V alumnátě jest knihárna česká.“

Kulda: „Ano, Milosti, stojí v chodbě hořejší.“

*) Knihárnu tu biskup Gindl sám podporoval; věděl totiž dobře, čeho budoucím kněžím potřebí za doby, kdy se nikdo jazyku svému ve školách přiučiti nemohl. Od Němců přísně požadoval učení se jazyku českému; ba i v závěti 100 zl. poručil, z jichž úrokův onen alumnus vyplácen byl, kterýž vyučoval jazyku českému spolu-alumny své!

Rytíř: „Vy jste bibliothékařem?“

Kulda: „Ano, Milosti!“

Rytíř: „Kdo vás za bibliothékaře zvolil?“

Kulda: „Všichni spolualumnové.“

Rytíř: „Páni představení o tom nevědí?“

Kulda: „Tuším, že vědí; jest to věc veřejná, a knihárna jest majetkem alumnů.“

Rytíř: „Toť krásná zpráva! K čemu jest ta knihárna?“

Kulda: „Abychom sobě z ní vypůjčovali knihy, a v jazyku českém se vzdělávali.“

Rytíř: „Ale, půjčují se také knihy rodinám českým v městě!“

Kulda: „Tenť jest druhý účel knihárny; hodné rodiny české nemají, odkud by sobě vypůjčovaly knihy.“

Rytíř: „Jak víte, komu se knihy půjčují?“

Kulda: „Mám knihu, v které všechno zapisuji a odpisuji.“

Rytíř: „Což kdyby se některá kniha ztratila?“

Kulda: „To se někdy stává, ale zřídka. Pak, je-li kniha důležitá, zase zakoupí se z peněz k tomu účelu od alumnů skládaných!“

Rytíř: „Ale knihy půjčují se také na venek!“

Kulda: „Ano, Milosti! To jest třetí účel knihovny české. Kněží v duchovní správě nemohou sobě jednati knihy, zvláště dražší, a proto si jich vypůjčují z knihárny alumnátské. Dosvědčí to nejdůstojnější pan spirituál, on sám P. Poimonovi vydal z knihárny naší drahocenný Rostlinář Presslův!“

Rytíř (k spirituálovi): „Je tomu tak?“

Spirituál: „Ano, ano, Vaše Milosti.“

Rytíř: „Vel. p. Slota také má knihy z české knihárny; kdy a jak mu byly vydány?“

Kulda: „Přijel si pro ně s vozem, a na dvoře byly mu naloženy.“

Rytíř: „Důstojný pane spirituále! Tak to nesmí býti! Knihy z chodby přenesou se do bibliothéky alumnátské. Každému, kdo by si chtěl knihu vypůjčiti, vydáte, ne jakou by chtěl, ale jakou za dobrou uznáte!“

A tak skutečně stalo se. Knihy české knihárny tak dlouho umístěny byly v bibliothéce seminářské, až theologové Jan Soukop a Orel je zase na světlo vynesli *).

---

*) K dialogu vypsaneému přidává B. M. Kulda: „Ať nám řeknou ti, kdož z té doby ještě na živě jsou, nebyl-li ten panslavismus mátohou smyšlenou? Ti, kdož již tenkrát měli jasnější pohled v budoucnost, zajisté s dobrým svědomím pohlížejí

Velmi zajímavý jest list bohoslovce B. M. Kuldy — Kampelíkovi, adresovaný dtdo. 18. května 1844., v němž prosí Kampelíka, aby sepsal své paměti ze semináře brněnského. (P. Tomáš Procházka sám Kuldu vybídl, aby si alumnové zjednali knihu pamětní, v kteréž paměti hodné události seminářské i knihovny bohoslovecké se týkající by zaznamenávány byly.) A B. M. Kulda se rozepisuje: „Kdo by nám lépe mohl o počátcích něco napsati, ne-li Vy, ctěný vlastenče, jenž Jste sám druhý své k životu blahodárnému probudil?! . . . Mohl byste nám vyličití založení knihárny, způsob jejího se zmáhání, jakými příspěvky knihy kupovány byly atd. Z pozdějších let nám napíše něco buď Škorpík buď Špaček.“

O prázdninách pak chtěl Kulda knihu onu sestaviti z různých mu došlých zpráv. —

Ve třetím ročníku theologickém s radostí uvítal Beneš M. Kulda rozhodnutí p. t. představených, že theolog znalý jazyka českého přednáseti bude ostatním o mluvnici české. Byl k tomu zvolen † Šmídek. „Jest nám to ovšem velmi milé, že Šmídek k tomu vyvolen, nebo komu na něčem vyšším záleženo, vždy v jeho jest společnosti, a tím výhodnějším může býti působení jeho, když ex offio bude moci mluvití.“ (List bohoslovce Kuldy P. Tom. Procházkovi.) — Velmi dopodrobna, jasně charakterisuje bohoslovec Kulda 3. ročníku professory své: Enka, Sušila, Klácela, Panšaba. Jsou prý to čtyři professorové, kteří stanovisko své pochopivše v čas a pro čas mluví se stolce školního. Klácel prý jest hlava tvořivá, původnější. Panšab za to nadobyčejnou pamětí vyniká, a proto snad učenější. Oba posluchače prý okouzlují, a na se poutají ač rozličnou půvabností; Klácel veleplynnou žertovnou řečí, Panšab mluvou zběžnou, pohyblivou. Oběma se nic nezdá zbytečným, cokoliv jen poněkud spřízněno jest s věcí předmětův. Jako Klácela každý již za první hodiny pozná býti filosofem, tak Panšaba uzná výtečným dogmatistou. Panšab sedí prý na stolci jako krystalisovaná v osobě jeho dogmatika. Citem však překrásným vyniká nad všechny Sušil.

O Sušilovi píše Beneš M. Kulda ve svém zápisníku z theologie doslovně: „Sušil má ovšem všechno, co se od profesora našeho věku požadovati může: učenost věru hlubokou, či raději řekneme vědoucnost rozsáhlou, kterou však ovšem. jak se mi zdá, až posud nepojí jedno centrum; či mám to spíše připočísti poetičnosti ducha jeho mohutného, který si libuje v řeči z jednoho k druhému ustavičně před-

---

zpět na pouť svou a na úlohu vykonanou, a v tom dobrém svědomí svém mají odplatu dostatečnou pro čas vezdejší, a mohou nadíti se také odměny věčné, pro kterouž byli pracovali a se obětovali. Dejž nám to všem milý Pán Bůh!“

mětu poletovati, nucen jsa a puzen náramnou silou myšlenek v něm se hrkem rodících, takže jedna druhou stíhá a tlačí? Láska k národu. Jeden z nejhlavnějších požadavků vychovatele budoucích vychovatelů lidu, jest jeho nejkrasší okrasou, nejskvostnější Boha dar, kterou plápolá a tak oživen jest, že se říci může o něm, že nosí celý národ svůj v čistém svém a nezištném srdci přesvědčen jsa, že nehodným jest vychovatelem a učitelem národa, kdož prázden jest této lásky. Mimovolně často u přednášení upozorňuje posluchače své na povinnosti kněze každého, národu všechno v obět klásti, otcem jeho býti, a nikoliv mizoty národovými se krmiti; mimovolně, pravím, že mu v proudu řeči často takováto a těm podobná slova vyklouznou. Litovati jest, že mluví v nesouvisících větách, sem tam něco prohodí, a tak jako by z obavy, že něco ku věci nenáležitého se dotekl, pospíchá od započaté myšlenky opět k něčemu jinému, neučiniv zadost napnutosti posluchačů, kteří ho skutečně rádi slyší, rádi vidí, rádi mají pro dobrosrdečnost a přímoust jeho nelíbenou. Škoda jen škoda, že s tak malou energií vystupuje, a jakousi bázlivost všude osvědčuje. A tato bázlivost (vlastně opatrnost) velí mu také nalíbenou jakousi hrdostí pánovitě si počínati někdy u přítomnosti žáků svých a někdy i jiných.“ Domnívali se před zkouškami nastávajícími něco takového na něm spatřovati. — Dověděli se kteréhosi roku bohoslovci, že Sušilův svátek. Zdvihli se, a hrnuli se mu přání svá přednést, jak obyčejem bývá. Sotva však vkročili, nedal jim ani mluvit, křiče: „Co chcete, kdo vás sem poslal? Sie wollen, dass ich kein Collegium gebe? Gleich komm' ich! Gehen Sie!“ Darmo se gratulanti vymlouvali, že přišli z načisto jiných pohnutek. Už bral ze šatníka kabát a dále mluvil: „Der Bischof lässt sich nicht gratuliren, ich auch nicht!“ a obrátiv se popadl nejbližšího dveřům (bohoslovce Mičku) — jak tento sám vyznal — dosti nedelikátně za rameno a postrčil jím ze dveří. Vyhazení gratulanti dali se na síní do hlasitého smíchu, a utíkali k alumnátu, aby se jim snad ještě něco horšího nepříhodilo. — Téhož dne, jak by naschvál, přišel k Sušilovi jakýsi starý soukenník gratulovat. Sušil ihned spustil: „Was wollen Sie? Wer sind Sie? Wer hat Sie hergeschickt?“ a spěšně dal mu desítník a ukázal mu dvěře. — „Ovšem, že se s ním každinký opět smíří, maje štěstí, v hodinu příhodnou k němu přijíti, kde on, jak učeného a velkého muže hodno, v bratrské upřímnosti rozmlouvá o záležitostech církevních a národních, aneb když s kathedry rozplývá se v citu myšlenkám svým v proudu básnického nadšení vyjeviti se dá, pak by ho posluchač zlíbal — pak se mu obdivuje a slaví mohutného jeho ducha, a zvelebují v pokoře úctyplné šlechtnost jeho srdce!“ —

Panšab podobá se poněkud Enkovi. Jak značně působiti by

mohl Panšab na posluchače, kdyby také citem vlasteneckým někdy se proukázal! Totéž scházelo u Enka. Professoru Panšabovi Beneš Kulda velmi rád naslouchal; jeho přednášky bývaly geniální, stál na vrcholu vědy své. Kulda býval i hostem Panšabovým. Ač Němec nikdy ne-
 jevil nepřítel k národnosti jiné. Častokráte mluvil Kulda velmi nenuceně a přímo, professor Panšab však ničehož nenamítal; miloval přímou. Objasníme věc některými obrázky.

Přednášky Panšabovy (dogmatiku i liturgiku) Kulda sobě pěkně psával. Dogmatiku měl ve třech svazcích svázanou. Jednoho dne pozval prof. Panšab Kuldu k sobě a v ten smysl zahovořil: „Pan biskup (hrabě Schaaffgotsche) přeje sobě mou dogmatiku. Víím, že ji máte přepsanou a ve tři svazky svázanou. Nepřepustil byste ji panu biskupovi?“ Kulda vece: „Milerád! Já si ji přepíši pro sebe znova.“ A učinil tak. Když však prof. Panšab psanou dogmatiku Kuldovu otevřel, pozoroval, že si Kulda pod čarou některé poznámky připsával. (Ovšem české.) Proto ihned se Kuldy přeptával: „Není-li tam něco nemístného?“ Kulda odvětil: „Nikoliv! Ze „Stolisté růže“ Čelakovského a jiné krásné předmětu odpovídající básně a citáty!“ Prof. Panšab: „Já vám důvěřuji! Co pak za knihy chcete?“ Kulda: „Pranic! Jsem rád, že pan biskup bude je mít v knihárně své.“ — Netrvalo však dlouho a prof. Panšab doručil Kuldovi darovaných od pana biskupa dvacet zlatých. —

Podruhé pozval prof. Panšab Kuldu k sobě a pravil: „Podívejte se tu na ty přednášky prof. Klácela. Přednášky ty dodány mi na prozkoumanou, abych o nich podal zprávu. Co tu vidíte červenou tužkou podtrženého, jest samý pantheismus.“ Načež Kulda odvětil: „Přišel-li Klácel nyní v přednáškách svých na scestí, pak musíme litovati muže tak skvěle nadaného. Avšak já se vidím nucena příčinu jeho poblouzení většinou přepisovati veledůstojnému panu professoru.“

Prof. Panšab živě: „Mně? kterak to?“

Kulda: „Ráčil jste býti po delší dobu jeho důvěrným přítelem! Nemožno, aby se nebyl projevil vznikající blud v rozmluvách jeho. Přítel tuším neměl svého přítele opustiti v době rozhodné. Snad by nebyl zašel do bludu samého, a nebylo by třeba nyní zkoumati, dovozovati a odsuzovati přítele.“

Prof. Panšab: „Pravdať, byli jsme přátelé důvěrní; avšak jeho sarkasmus zapudil mne od něho.“

Kulda: „To právě se nemělo státi; pro přítele mohl snést přítel trochu sarkasmu a to tím více, ježto stál učenec proti učenci.“

Každému žákovi dovoleno bylo za přednášky ba i mimo přednášku prof. Panšaba dotazovati se v pochybnostech. Událo prý se nedaleko Rajhradu, že processí poutnické ráno postrádalo jedné poutnice. Vrá-

tili prý se k blízké kaplici, a našli tam poutníci ve mdlobách. Jakmile se poutnice vzpamatovala, vypravovala, že prý se jí zjevila duše, a prosila ji za modlitbu. Položila prý duše ruku svou na modlitební knihu poutnice, a zůstala známky jako vpálených prstů. Stalo prý se roku 1844. Kulda byl hned odhodlán, a žádal prof. Panšaba za vysvětlení. Prof. Panšab: „Toho právě není potřebí. Asi před měsícem přednášel jsem o předmětu tomto. Mám příležitost přesvědčiti se, studoval-li jste onu část dogmatiky.“ Napálil Kuldu; ale tázaný výborně partii onu vložil.

Prof. Panšab: „Dobře; více vám také nemohu říci. Za nemožné prohlásiti zjevení podobné, bylo by zapíratí nesmrtelnost duše a všemohoucnost Boží! Avšak v případech toho druhu potřebí jest obezřetnosti veliké a zevrubného prozkoumání věci, aby snad za ní nevězela buď pověrčivost, buď nedozíravost, aneb snad někdy dokonce zamýšlený podvod.“ *)

Prof. Panšab za bezplatný byt v semináři přednášel také o liturgii dvěma vyšším ročníkům bohoslovců společně za doby večerní. Kdysi otázal se ho příležitostně Kulda: „Kdo ustanovuje pro direktář slavnosti, za kterých slavné služby Boží koná sám pan biskup?“ Panšab usmál se a řekl: „Chtěl jste vlastně otázku svou vysloviti takto: „Proč náš nejdp. biskup nemá slavné služby Boží na den sv. Cyrilla a Methoděje, patronů zemských?“ — Kulda: „Přiznávám se, že otázka má směřovala tam. Nechápu totiž, proč nejdp. biskup náš o této slavnosti sám nemá velké služby Boží.“ — Panšab odpověděl: „Slavné služby Boží biskupské ustanovuje sobě každý biskup sám. Obyčejné zůstávají slavnosti ty tak, jak se v každé dicési za předchůdců biskupů konávaly. Proč u nás v den sv. patronů zemských nemá slavné služby Boží sám pan biskup, nemohu určitě říci, ale mám za to, že se tak děje k vůli době postní, do níž památka sv. Cyrilla a Methoděje (dne 9. března tenkrát) padá.“ —

---

*) Liturgiku Panšabovu měl Kulda, jak již podotknuto, psanou, kterouž si od Kuldy vypůjčil prof. Karel Šmídek. Kulda odešel z Moravy na Chlum do Čech, nepožádal Šmídku o knihu; Šmídek odebral se zatím na věčnost, a tak uvízla liturgika Kuldova v knihovně Šmídkově, kterouž snad dědil po Šmídkovi Dr. Matěj Procházka. O knihovně Šmídkově vykládá Kulda tuto zajímavou historku. „Šmídek měl pěknou knihárnu, skvostně vázanou. Kdykoliv jsem jej v klášteře minoritském, kde bydlel toho času, navštívil, ukázal mi bibliothéku svou. Já pak pokaždé žádal jsem jej, aby mi to ono dílo půjčil, dobře věda, že se to nestane za žádnou cenu. „Prosím vás půjčte mi tuto knihu! Do téhožne vám ji vděčně vrátím!“ — „Bratříčku, tu vám půjčiti nemohu; potřebuji ji k studiu svému.“ — „Nuže, půjčte mi tuto!“ — „Milý bratříčku, tu také nemohu půjčiti; též tu potřebuji!“ — A tak jak živ nepůjčil mi některou z knih svých krásně vázaných.“ —

Nejznamenitějším výkonem Beneše Kuldy za prázdnin posledních bylo kázání o svátku „Nanebevzetí Bl. Panny Marie“. Kázal velmi horlivě, takže srdce svých rodáků řečí svou nadšenou uchvátil. Přízní své a rodičům způsobil tím radost velikou. Tomáš Procházka sám píše: „Odpoledne za téže slavnosti potkal jsem v Horní bráně otce i matku (Beneše); věru zdálo se mi, že jim rajská rozkoš na lících planula.“ Za těchže prázdnin zaputoval si Beneš společně s Páterem Hansem, P. Dědkem na posvátný Velehrad. Postoupiv do IV. ročníku nenalezl již více Beneš Kulda profesora M. Klácela; byl professury zbaven z důvodů dosti závažných. Škoda, že se výtečný jinak Klácel nedal svými představenými poučiti. Odejel do Čech (dle listu Tylova) k Veithovi, kdež se stal archivářem. Ve příčině té napsal Sušil Tomáši Procházkovi takto: „... Dějí se věci, které člověka v hluboký žal ponořují. Ale co dělati! Bohu poručeno! Dělejme co možno, a ostatek hodnými-li se toho prokážeme, Pán Bůh nás nezamítne. Národ náš zajisté sirotkem jest před Bohem a tudíž tím více musí se a tím horlivěji k Němu vinouti. — O Klácelovi donesl zprávu Kittner, jenž u svých přátel v Čechách byl, že duchovenstvo plno hněvu na něho, an prý tam v Čechách přes ferie býval v lese ve zvláštním domě, a celý ten čas v kostele nebyl. . . Takoví lidé ovšem nemohou s duší celou k sv. Církvi přilnouti. Jest mi ho velmi líto, nejenom proč ho všichni litují, ale že se tak dal objati hadem pantheistickým, a že tedy duchovně i před Církví zanikne. Často se za něho modlívám.“ — Nástupcem Klácelovým stal se Dr. Bratránek. —

Nemohu mlčením pominouti zábav pěveckých, deklamatorních a hudebních, jakéž za dozoru představených zařizovali theologové brněňští jazykem českým. Ale policie za vlády Metternichovy shledala v tom panslavismus, a postarala se o to, aby zábavy ty zakázány byly představenými alumnátu. K zábavám těm byli též z města vybranější hosté, příznivci jazyka českého, zvaní primitivními pozvánkami, ponejvíce rukou Kuldovou psanými. Budiž tuto program jednotlivých zábav uveden.

I. Nedělní zábava odpolední 20. listopadu léta Páně 1842.

a)

1. „Hej, Moravci, ještě naše slovanská řeč žije.“ (Zpívali všichni.)
2. „Mládencům“ od Klácela, přednesl Arnošt Mička.
3. „Plané růže“ z německého přeložená píseň od p. Kučery (roku I.), hudba od Proche.
4. „Kde Adrya se pění.“ (Všichni.)

5. „Žárlivost“ z Nitry, přednesl Jan Roček.
6. „Smutek,“ píseň. (Všichni.)
7. „Rozhorlení“ ze Škultétyho básní, přednesl Jan Kučera.
8. „Ať se durdí Maďarové.“ (Všichni.)

b)

1. „Drotar,“ píseň. (Všichni.)
  2. „Píseň společná“ od Opočenského.
  3. „Šňupka“ od Rubeše, přednesl Kulda.
  4. „Krásný den“ od Škultétyho. (Všichni.)
  5. „Boj neviditelný“ od Klácela, přednesl A. Mička.
  6. „Kde domov můj?“ přednesl A. Mička.
  7. Předzpěv „Slávy dcery,“ přednesl baron Mundy.*)
- II. Sváteční zábava na den sv. tří králů léta Páně 1843.
1. Ouvertura z „Normy“.
  2. Řeč příležitostná, přednesená od Frant. Wučla,**) vypracovaná od Jana Bílého***).

*) Jest to tentýž baron Jaromír Mundy, Dr. Med., kterýž bohužel pod mostem Žofinským ve Vídni dne 23. srpna 1894. se zavraždil. Otec jeho, majetník velko-statku na Moravě, chtěl mít ze syna kněze, k čemuž se Jaromír pranic nehodil. Přijat byv do alumnátu brněnského, obýval zvláštní světnici u představeného alumnátu spirituála Františka Deabisa, kněze zosobněné dobroty. To jevílo se již také ve způsobu něžného mluvení jeho s alumnými, z nichž každého a vždy oslovoval: „Haben die Güte.“ Baron Mundy své prázdné hodiny trávil v učírnách s ostatními alumnými; ke všem choval se přívětivě. Vystoupil a dal se na vojnu; později studoval medicínu. Ve Vídni a v Praze zřídil „ochrannou stanici“.

**) Frant. Wučl roku 1844. vystoupil z brněnského alumnátu, a studoval práva ve Vídni. Už jako bohoslovec osvědčoval se býti řečníkem výtečným. Roku 1848 v neblahé revoluci vídeňské stal se plukovníkem studentstva, po utlumení odboje byl majorem ve vojsku tureckém. Z Cařihradu dostal se později do Ameriky, kde byl hostinským, redaktorem a plukovníkem. —

***) Příležitostnou řeč bohoslovcem J. Bílým napsanou sdělujeme tuto se ctěným čtenářstvem, a doufáme, že se tím zavděčíme.

„Pracuj každý s chutí usilovnou
Na národa roli dědičné,
Cesty mohou býti rozličné,
Jenom vůli máme všichni rovnou“
Kollar.

„Dnes, kdy ve středu katolictva, v staroslavném a pravoslavném Římě krásné zvuky naší sladké mluvy zaznívají, sluší nám věrným Církve svaté a Vlasti milé synům, abychom se tímto dějem povzbuzeni cítili. pronésti slušnou chválu vlastenecké řeči, a utvrdili se ve svatých předsevzetích. Proč medle svatá Církev ten tak významný obřad zachovává, že nekrvavou obětí N. Z. tohoto dne ve všech jazycích od ní stvrzených vzdávati dopouští? proč zvláštní slavnost se děje v Římě, kdež vychovanci propagandy přednášky ve všech jazycích konají? Jiné příčiny není než té,

3. Jansovy Variace na housle, p. Karel Blažek, humanista (žák VI. třídy gymnas., vyučenec T. Procházky, později úředník poštovský).
4. Píseň společná od Čelakovského, přednesl Jan Fáborský.
5. Mickiewiczova „Óda na mladost“, přednesl J. Roček.
6. „Pravá rozkoš“, čtverohlas.
7. „Jindy a Nyní“ od Rubeše, přednesl Frant. Vaigner.
8. „Cikánova píšťalička.“ Sbor.
9. „Hej, Moravci.“

(Začátek o druhé hodině.)

III. Sváteční zábava.

1. Ouvertura z Heroldovy zpěvohry „Zampa“.
2. Řeč vypracovaná a přednesená od J. Bílého.
3. Rondo na housle, přednesl Fr. Křivka.
4. „Vpád Mongolů do Moravy,“ báseň od Klácela, přednesl Arnošt Mička.

aby ukázala sv. Církev, co Ježíš vyslovil. k čemu náš Method slavně při své obraně se odvolával: „Každý jazyk chval Hospodina.“ Řím. XIV. — A věru! je-li pravda, co jeden z našich slovutných myslitelů pronesl, že ve všem jen vůle Boží se uskutečňuje: tedy i my, ujmajíce se drahého jazyka svého. Bohu milou, národu prospěšnou, nám pak veleužitečnou věc konáme. Chce-li někdo jazyka dušení zastávat, pak musí všechny šlechetné výjevy vlastenecké za bláznovství vyhlásit; čím potom jest Miltiades statný, čím Judita hrdinská, čím bratři Machabejští, čím lid španělský, čím panna Orleanská, čím Zriny slovanský, čím Sobieski? — My tedy přesvědčení jsouce, že vlastenectví není holým zvukem a snem střetěných hlav, o tom se zde srozuměti chceme: I. „kde se toto vlastenectví uskutečňovati má?“; II. „jak se vyjevovat má a může?“; III. „kdo k tomu pílí svou přičiniti má?“

I. Již slovo vlastenectví vykazuje, že vlast je oborem výjevu jeho, neb ono jest ušlechtilou touhou blaho národa svého vezdejší zvýšiti a zvelebovati. Pysní se Němec, soused náš, že ho svět chválí pro výtečné vědomosti; panuje Angličan mořem od nás odloučený, světem druhým, protože bez jeho průmyslné hlavy strojů by nebylo; Francouz si zakládá na své pohyblivé činnosti a politické důmyslnosti; Vlachům vykazuje historie pole krásných umění; takto jsme obklopeni sousedními státy, z nichž o každém něco povědět můžeme; a ptáme-li se jich: Co o nás vědí? tu málo nám povědět umějí, a povědí-li co, jistě nic chvalného. A to by nás nemělo bolet? Zdaž 70,000.000 Slovanů darmo zde bude? Ó zajisté my vidíme, čím jiní jsou; a co ze širého Slovanstva býti má, to blízká budoucnost v láně svém chová. Arci pozdě se hlásí vlast naše, ale čím novější národ, tím schopnější pojmut všechny jiné — tím slavnější proň budoucnost. Hleďte, bratři! to je myšlenka času našeho, bujará, zdravá, siloproudívá. Jako péro dlouho tlačené tím větší pružností se odmrskne byvší vypuštěno, tak síla národa našeho, dlouho nehodami tutlaná, nyní se projevila, a nemůže ustati. Již Praha se honosí muži, jimž se svět diví; již užasl Maďar nad tajemnou mohutností ducha slováckého; již v zelenosti jarobujné

5. „Píseň vlastenecká,“ zpívaná od Jana Bílého.
6. „Osvěta,“ přednesl Frant. Wučl.
7. Ouvertura z Rossiniho zpěvohry: „Vilém Tell.“

O třetí zábavě sváteční napsal bohoslovec Beneš Kulda svému drahému P. Tom. Procházkovvi: „ . . . . Mička báseň až k víře nepodobně dobře uměl, a nad očekávání krásně přednášel tak, že se mu nohy, které se, an Mička na kazatelnu vstupoval, znajícímu těžkosti básně této mistrovské, a její velikost, trásti začaly, po ukončení radostí trásti se nepřestaly. Hostům se vše nadmíru líbilo.“ —

IV. Sváteční zábava na den slovanských apoštolů sv. Cyrilla a Methoděje léta Páně 1843.

1. „Symfonia“ od Mozarta.
2. „Chvalořeč sv. apoštolům slovanským.“
3. „První, šesté a sedmé z posledních slov Pána Krista“ od Haydena.
4. „Nesmrtelnost.“ (Báseň.)
5. Koncert na housle.
6. „Rozšíření křesťanstva na Moravě.“ (Báseň.)
7. Zpěv.

svitá Záhřeb, hlava bujarých, bystrohlavých Illyrů; Srbsko je v porodu, a malá Lužice k hezké činnosti se probojuje. Paříž, Vídeň, Vratislav, Berlín v lůně svém chovají perly Slovanstva. Svrchovaný tedy přiblížil se čas, abychom oslavili rod svůj milý, z kterého jsme posli. Neb komu Bůh schopnosti dal, ten jich musí vyjevit v tom oboru, v kterém ho Božská Prozřetelnost narodit se dala: sic je daremným nevděčnickem, a zákon Boží rouhavě zvrhuje. „Pracuj tedy každý na národa roli dědičné.“

II. Že jeden nezmůže všechno, stará zkušenost; ale co nezmůže jednotlivec, zmohou spojené síly celku. Nemůže říci hlava nohám: nepotřebuji vás, aniž oči rukám; nejste mi zapotřebí . . . Vůle ať patří celku, ale ruka činná ať patří nejbližší přítomnosti. Neumí každý knihy psáti, ale umí obsah jejich lidu prospěšně sdělovat: neumí každý mečem jazyka mávat, ale umí u tichého stolečku pěrem zacházet; nemá každý výmluvnost za to má ale kouzlo hudebních zvuků. A tak se přec každý priznávatí může k vlasti: slovem, skutkem, zpěvem, jak je komu od Boha dáno. „Cesty mohou býti rozličné, ale vůli mějme svornou.“ Jakou to vůli? Opakuji: Vůli Boha v tom pozůstávající, aby náš národ Pánu Bohu v tom šatu sloužil, ve kterém Jemu dle své povahy sloužiti má; aby nebyl více maškaroou caparty cizími navěšenou, a sousedům k potupě sloužící. —

III. Kdo pak se má v uskutečnění této Bohu milé, národu prospěšné práce uvázati? Ti, kteří vyšším svým povoláním k tomu ustanoveni jsou, aby duchovní i tělesné potřeby národa svého ukájeli, a tedy v bezprostředné spojitosti s národem stojí; a to jsou učitelé, úředníci, právníci, lékaři, — nejvíce však kněží. Proto chci dokázati: že vlastencem býti jest knězi: důstojno, slušno, povinno a prospěšno.

a) Důstojno. Důstojno kněze jest všechno, co se ducha týká. Duch se pak jeví jazykem. Toť svazek, jemuž se vymknouti nelze. Bez jazyka byl by kněz, jak

O IV. zábavě této oznamuje B. M. Kulda P. Tomášovi: „Už máme po radosti.“ Při zábavě této více než jindy hostů prý zavítalo. Přišel: Škorpík, Těšík, Žák, Diebl, — ale ještě kdosi scházel. Než ranou zaznělo jako jedním hrdlem: Sušil jde! — Dostavil se s Drem. Dudíkem. Všechno se hrnulo za Sušilem do refektáře. — Byla to poslední zábava; doba tehdejší vyrušena byla z klidu těmito nedělními zábavami. Policejní komisař navštívil p. představeného studií theologických rytíře Zelenku, a konec všeho byl, že zábavy nedělní, kteréž dály se za vrchního dozoru představených („spirituál každou řeč dříve četl a schválil“) zakázány byly. Stalo se roku 1843.

Mimo zmíněné zábavy pořádali v brněnském alumnátě i jiné slavnosti, tak: před jmeninami Jeho Biskupské Milosti, před jmeninami některého zvláště ctěného bohoslovce. Podobného něco dělo se již za časů alumna Sušila, kdy poznenáhla tma národnostní se počala tratiti. Kulda sám vypravuje, že alumnus Sušil již psával česky, a byl na ramenou nosen a slaven za to. Po Sušilovi nastoupili do alumnátu † Volf Alois, (později arcikněz sloupský), † Dědek, děkan drasovský, † Svítíl, † Nejedly Jakob, † Dr. Škorpík, (děkan v Kučerově), † Těšík, děkan a zemský školní rada v Telči, Poimon, (děkan na odpočinku v Polné), † Stuchlý, v Podivíně a jiní; všichni výteční církevníci a okrasa Církve svaté.

prorok praví, „němým psem“. Ale jak ten jazyk za našeho času vyhlíží? Vypadá jako šat harlekinský, proto v posměch uběhl. A k tomu máme mlčeti? Nevidíme že sprosták uměje jen blepat v němčině, hned se s knězem v němčině pustí do řeči? Děvečka přisedá ze služby, tovaryš z cest — již se stydí za jazyk, v kterém se člověkem stal, a rouhavě svůj rod zapíráti se neostýchá. Tuto hloupost nejlépe knězi důstojno napravití. b) Slušno. Kněz obyčejně z lidu pochází venkovského, a tím lépe; mazlíci městští málo k čemu jsou, neumějíce leč lahůdky lízati. Co tedy slušnějšího, než aby ten, který z národa posel, s ním tak úzce spojen jest v myšlení a jednání, k milému národu šel, a jej k Pánu nebeskému a ku klidu časnému zdárně vodil v jeho zdravém vzduchu. Slušnost tuto každé z národa pošlé srdce uzná milerádo; proto mne překvapil výjev této slušnosti od jednoho z nejmladších kněží pronesený takto: „Ó bratře pracujme, dokud kus plecí máme národu, vodíce ho k Pánu; vždyť nám musí z dvojí příčiny národ náš býti milým: jakžto národ náš, a nám od Pána s nebes svěřený. c) Povinnno. Kněz úřadem svým povolán jest býti učitelem lidu Nesmí tedy lnošiti Ale často slyšeti hulákání: „Kněz se má o jiné věci starat a nedělat z kazatelny stolici českého jazyka.“ Ale pánové! Řeč nebudeme kázati, ale Krista budeme a chceme kázati, ale mnoho na tom záleží, jak se káže! Kázali Němci dosti dlouho u našich předků, ale bez užitku. Přišel sv. Cyrill a Metoděj, a za čtyři roky nebylo modly na Moravě. Jaké to měli asi kouzlo? Oni kázali libozvukou mateřštinou otcův našich; a tito hnáni milostí Boží hrnuli se jim v ústřety, a přijímali s otevřenou náručí dar nebeského křesťanství. A s takovým výsledkem nemine se ani kněz nynějšího věku, pak-li se jako kněz chová. Ó nelze vzdó-

Když vstoupil Beneš M. Kulda do semináře (1841—1842.), natrefil tamže znamenité bohoslovce v ročnících vyšších: † hr. Taroucu, hr. Pöttinga, † Bílého, † Šmídka, † Fáborského, a † Kutína. — Velmi okázale oslaveny byly v alumnátě jmeniny bohoslovce Jana Bílého léta Páně 1842. (26./12.) Roku 1842. večer o sv. Štěpáně oslovil Bílého — Beneš Kulda takto: „Dávno snad jsi již, drahý vlastenče, pozoroval, že při každé příležitosti na jevo dáváme, jak velice si Tebe vážíme, — co pro Tebe cítíme. Však proto přec i dnešní příležitosti ochotně použití chci, abych ve jménu všech alumnů tyto naše city vyřknul. Přesvědčen jsem, že ani Ty, bratře, aniž kdo jiný tento náš krok považovati nebude za podle pochlebenství a špinavé lizání — ani za pouhou poklonu, kterou Tobě snad proto skládáme, že letos takměř v čele nás stojíš; — to zajisté žádnému nenapadne! Ale my známe, krom jiných mnohých, překrásnou ctnost Tvou, kteroužto každý předsudkův prázdný za hodnou uznati musí, bychom dnes o ní slovo prohodili, že totiž jakožto pravý čekatel stavu kněžského, stavu vznešeného, čistou láskou k Církvi svaté a k národu plápoláš. Již předvídám, jak blahodějně v mileném národě působiti budeš! Darmo bych Ti stavěl před oči Tvého srdečně oplákaného krajana † Zrzavého, kaplana kounického. V krátkce i Ty v horlivosti své taktéž, ano bohdá v lepších okolnostech krásněji působiti budeš. V duchu již předvídám, jak svěřenci dětinskou k Tobě lpěti budou láskou. Kde jsi koliv až posud vystoupil, ihned každý zpozoroval světlo překrásné Tvé vzdělanosti, spojené s vřelostí lásky vlastenecké! — Jak mnoho už i my Tobě děkujeme? S neúnavnou pilností pracuješ o tom, abys to, o čem sám nepopíratelně přesvědčen jsi,

rovati plynnému toku řeči jeho! d) Prospěšno jak Církvi, vlasti tak i knězi samému. Církev obdrží pilné, neúnavné kněze národ zjemní, a vážnosti u sousedů dojde. Kněz pak má o jedno drždlo více, kterým se na své svaté povolání, na svůj lid a vlast, na povinnosti své uvažuje; nepadne tak lehce v lhostejnou lenost, která u kněze je nejškodlivější.

Jak příjemné pak takovéto si počínání jest, to vám nemohu ovšem vypsat, to jen pocítí ten, kdož již toho zakusil. Já jen předtuchu maje tak blahého působení v úžasu volám s Kollarem:

„Krásněji se nikdo nehonosi	A to právem, nebo i on složí.
Smělým čelem jako vlastenec.	Ať se směje tomu střetěnek,!
Jenž v svém srdci celý národ nosí.	Za své ovce počet ruce Boží.“

Pročež s chutí do práce Bohu milé a vlasti tak prospěšné; slitujme se nad národem naším, který duchovních lahůdek nezná; připravme mudry blažené, aby pochopiv dobrotu Tvůrce děkoval Mu v ustavičné radosti; a k tomu se zvlášť probuzuj vlasteneckým smýšlením k národu svému tak lnoucího sv. Pavla: „Dokud čas máme, konejme dobře, zvlášť ale domácím víry.“ Pročež nechme, bratři, slz a nářku, nám se jen zmužilý čin hodí; co platný život, komu se nezjevil užitek Božský, konec nebeský? —

i nám pochopitelným učinil. Ty nás učíš příkladem i slovem. — Příkladem a slovem vštěpuješ nám lásku k Církvi, k národu. Věru! pochopili-li jsme už, že jednou chceme v národ vstoupiti ne proto, bychom, jeho sobě málo všímajíce, „krvavé mozoly jeho jedli a pot jeho pili,“ nýbrž bychom jediné v blahu jeho, pravé své vlastní blaho hledali, jestliže jsme toto pochopili: tož z velikého dílu Tobě za to děkujeme. A proto také zde veřejně patřičné Tobě díky vzdáváme, připojujíc srdečné své přání: aby se Ti všecko utěšeně dařilo, kde a kdykoli vystoupíš. Ale ještě něco: zachovej povždy v mysli a lásce své těch, kteří se honosí Tebou, že na lidspasnou cestu přivedeni jsou, kteří si za čest pokládají, Tvými slouiti přátely. O nás však ujištěn buď, že to, co jsi pro nás a na nás vykonal, pérem vděčnosti navždy v srdci vryto zůstane, a že povždy s nadšením o Tobě volati budeme:

„Ty's bratr náš, Ty's vlastenec,
Sem Tobě kvítí na věnec!“

O slavnosti této Kulda zprávu podal P. Tom. Procházcevi těmito slovy: „Bílý slavil ondyno jmeniny své, a opravdu slavnostní večer tento po dlouhý ještě čas u nás v domě jmenovati se bude; nevím, zda co alumnát alumnátem slove, tak slavné jmeniny alumna se odbyvaly. Bílý také dobře účinkuje, zvláště v českých hodinách, kde vždy nabito jest.“

Vyučoval Bílý spolualumny češtině a literatuře československé, byl tedy professorem, ale bezplatným. A tak získal sobě Bílý zásluh nemalých, a slova bohoslovce Kuldy o jmeninách Bílého pronesená nebyla nikterak nevhodná, ale pravdivá.

K roku 1842. zaveršovali si takto:

Kulda:
V seminářských chodbách
an jsi pevným krokem
chodě nepřiznive
ostrým měřil okem,
připomeniž Sobě,
jak jsme lnuli k Tobě!

Sluch náš, naše zraky
vezdy k sobě neslo
vábnou mocí Tvoje
professorské křeslo;
učil's řeč nás znát,
již nám dala máť.

Dr. Bílý:
Touha, již i dále
duše moje nyla,
alumnovi v mále
již se vyplnila;
učil jsem vás znát
řeč, již dala máť.

Vládnoucimu u Vás
professorským křeslem
Vlast a Církev byly
vezdy mojmú heslem.
.....
.....

Přátelství, jakým zahoreli k sobě theologové Bílý a Kulda, patrně i ze slavných prvotín J. Bílého; při primiční mši svaté assistovali novoknězi: P. Tomáš Procházka, kaplan ivančický, a Beneš Kulda, bohoslovec brněnský.

15. srpen 1843.

Kulda:

Rozstoupil se množstvím
 přátel dům Tvůj rodný;
 z něhož Tebe vedl
 průvod slávoplodný
 s roznicenou tváří
 prvně ku oltáři*).

Tisíce jsem čítal,
 kteří se mnou Pánu
 děkovali srdcem
 v zasvěceném stanu,
 když jsi prosbou strasti
 plašil od Svě vlasti.

Dr. Bílý:

S nyslí obětivou
 s roznicenou tváří
 s duší spásyživou
 vstoupiv ku oltáři:
 Zřel jsem vedle sebe
 Tomáše a Tebe!**)

Na tom na Táboře
 prvomešné slávy
 sténal u pokoře
 duch můj mezi davy:
 „Jsoutě v sboru našem
 Mojžíš s Eliášem.“

Dne 27. prosince 1843. navštívil B. M. Kulda s Karlem Šmídkem společně Ohérala, kdež se poněkud pobavili a zamířili k rodičům Kutínovým. Avšak Kutína bohoslovce nezastali doma; šel prý procházkou k Pisárkám. Šli za ním. Cestou potkali Dra. Ant. Grünwalda, vychovatele u hraběte Harracha, tehdy nástupce Vocela (jenž byl posuzoval Můstek Klácelův). „Bylo mu milo s námi se sejíti; a jdouce s ním ke Škorpíkovi mluvili jsme o Vrtátku, kterého vychvaloval; divil se, že v Brně tak všechno pozadu a otupeno. U Škorpíka se mluvilo asi 1½ hodiny o Klácelově nejnovějším spisu: „Filosofie řeči.“ Odebravše se od Škorpíka vedli jsme hosta našeho ještě k Ohéralovi.“ (Zápisky Kuldovy.) Ve „Květech“ jsme nedávno četli, že ve Vídni u hraběte z Harrachů mladá hrabata české divadlo hrála; u šlechty prý to způsobilo velikou sensací“. (Záp. Kuldovy). Za jiné příležitosti navštívili Beneš Kulda se Šmídkem Ohérala, a poznali jeho dvě děti: Mojžíra a Ludmilku**).

*) Prvotiny kněžské slavil Dr. Jan Ev. Bílý v Kounicích, ve svém rodiisku 15. srpna (Assumpt. B. M. V.) 1843.

**) „Drahý † P. Tomáš Procházka, kaplan v Ivančicích, assistoval mi jakožto jahan, a Beneš M. Kulda, posluchač theologie v Brně, jako podjahan.“ (Dr. Bílý v poznámce.)

**) O Janu Ohéralovi zkrátka tuto podávám data životopisná, kteráž připsal jsem k pojednání svému ve „Vlasti“ ročníku IV. (str. 19.) uveřejněnému. Narodil se Ohéral 21. září roku 1810. v Žalkovicích. Vystudoval gymnasium a filosofii, a stal se novinářem. Ohéral byl, řekl bych kosmopolitou-demokratem, kterýž každého utiskovaného národa se zastával. Významným jest článek jeho tisknutý v „Ost u. West“: „Der gemeine Mann.“ R. 1838. založil u Rohrera časopis „Moravia“, věnovaný zájmům moravským, do něhož psal i Vocol tehdy v Brně meškající. Po radě Ohéralové vydal M. Klácel básně své tiskem, a Šembera „Historii pánů z Boskovic“. Koncem roku 1847. počal Ohéral vydávati v Brně časopis „Týdenník“ — listy poučné, — v němž bouře roku 1848. dosti jasně vylíčeny jsou. Censorem „Týdenníka“

Dne 30. ledna 1844. navštívili B. Kulda i Šmídek Škorpíka, kdež poznali kaplana obřanského Pospíšila, jenž se o to staral, co se ve světě děje; Sušil prý ho chválil, že se i literaturou baví. Přišel tam také prof. Kalivoda a mluvilo se o O'Conellovi. Po dvou hodinách odebrali se k Sušilovi a odtud k hr. Taroucovi, kterýž jim nový spis „Böhmens Zukunft“ ukázal, a až ho přečte, ke čtení zapůjčiti přislíbil. „Vyprovázel nás mluvě o spisu tomto až do alumnátu, jsa na cestě k Panšabovi.“

Šestého dne měsíce února léta Páně 1844. navštívil Beneš Kulda (byv pozván) hr. Pöttinga, kaplana komárovského. Ve svém denníku vyličuje návštěvu onu B. Kulda takto: „Vzali jsme si dovolení východu privátního, a brali jsme se ke Komárovu. Našli jsme tam už hr. Taroucu s Kutínem. Byli jsme velmi hezky přivítáni. Zatím ukázal nám hrabě Pötting nejnovější plody naší literatury, totiž: „Zlatou knihu Tomáše Kěmpenského v stereotypách,“ a pátý svazek „Jahrbücher für slavische Literatur“. Brzo došli Karel Šmídek a Fáborský, a již jsme byli pohromadě. Mluvilo se o mnohých věcech nejvíce nás se týkajících; že to bylo náboženství a vlastenectví, o tom nelze pochybovati. Tu přišli Tarouca a Šmídek na své cesty po Čechách v minulých prázdninách řkouce, že Bolzano, bývalý professor náboženství v Praze snažil se s náboženstvím kantianismus spojití čili vědeckou formu dle Kantovy soustavy theologii dáti. Frind nalezl prý ledacos nepravého ve spisech Bolzanových. Avšak nebylo lze Bolzana na ráz professury vyzouti; bylť velice oblíben. Proto mu dáno na ruku, by do Vídně šel za referenta; dávána mu professura z matematiky, on však nic nepřijal, omlouvaje se tím, že za povinnost svou ve svědomí svém považuje, neopustiti stanovisko své. Ukazoval se mu také dekret sesazení jeho, on ale přec nechtěl v tichosti ustoupiti, až mu

---

byl Höchsmann, jenž v článku Kuldově o sv. Cyrillu a Methoději vykřtal jména národ, vlast atd. Bylo by ovšem bývalo podařenějším censurováním, kdyby p. censor jiné články nepřátelské Církvi svaté a husitismem páchnoucí byl úplně z listu vyhostil, ale neopravoval názvy nevinné v článku katolickým knězem psaném, horujícím pro pravou Církev svatou římsko-katolickou. Ohéral prý nenapsal ani jednoho článku úvodního. Přispívali: Šembera, Ziak, Hanuš, Dan. Slohoda, Dr. Helcelet, Vinc. Furch, V. Štulc, Frt. Škorpík a B. Kulda. Bouře roku 1848. a povolání M. Klácela v redakci „Mor. Novin“ zasadilo „Týdenníku“ ránu smrtelnou. — Jako poslanec za okres kroměřížský se Ohéral nevyznamenal, zasedl ve sněmu na nejkrainější levici. Roku 1860. vydal v Praze své: „Bukolische Briefe“. Žil pak ve veliké bídě. Zemřel náhle ve Vídni (členem jsa redakce Hügelových „Wiener Konstitutionelle Vorstadt-Zeitung“) dne 22. června 1868. o půl páté hodině z rána. Nevedlo se lépe jeho rodině. Dne 3. října 1874. donesena byla z Pisárků do všeobecné nemocnice brněnské mrtvola — syna Ohéralova, Mojmíra. —

dopis veřejně přečten; . . . na to prý v kolegiu hluk ohromný . . . Pak hned se odebral na statek pána z Hoffmannů, jehož miláčkem byl. Litoval Šmídek, že až posud časopisu theologického není . . . Hrabě Pötting i s Taroucou nás doprovázeli až k alumnátu.“

Z posledního roku theologických studií (pastorálky) vykládá B. Kulda historku dosti zajímavou o probatice spolužáka svého Němce Jokše, kterýž sobě za probatiku obral vzorné kázání české, professora pastorálky Sušického. Všichni alumnové seděli u svých stolů, professor Sušický sám a sám uprostřed velikého večeřadla, v jehož čele stála kazatelna, a na kazatelně objevil se Jokš. Výřečnost prý byla dobrá. Přečetl epištolu a svaté evangelium připadající vážně, monotoně. Taktéž přednášel kázání Sušického, který blaženě usmíval se nespouštěje oka s řečníka. Náhle vyslovil Jokš slovo „zbožný!“ Professor vyskočil, vztáhl ruku a volal: „Halt! pane Jokši, pojdte dolů, hned přijďte ke mně!“ A již odcházel z večeřadla tichého. Jokš i alumnové nevěděli, co se stalo? Jokš následoval professora do bytu. Sušický: „Jak se můžete osmělit opravovati svého professora? V mém rukopisu stojí „nábožný“, a vy jste si přepsal a přednášel „zbožný!“

Jokš: „Prosím, já jsem nic neopravoval, jsem Němec, a neumím česky psát. Kázání psané vypůjčil jsem si od Kutína, spolužáka, abych je přednášel.“

Sušický: „Řekněte panu Kutínovi, ať hned přijde ke mně!“

Kutín šel . . . : „Já jsem si kázání od pana professora vypůjčil, ale nemaje kdy, žádal jsem Kuldu, aby je přepsal.“

Sušický: „Řekněte Kuldovi, ať hned přijde ke mně!“

Kulda šel, a klidně vyslechl dlouhé pokárání. Po té pak odvětil: „Nechtěl jsem slovem „zbožný“ nějakou opravu učiniti. Nyní začasté se setkáváme s tím slovem, místo „nábožný“, a při rychlém přepisování napsal jsem nevěda o tom místo „nábožný“ — „zbožný.“ Že tomu tak mohu dovoditi. Přiznávám se, že jednu větu skutečně opravil jsem!“

Professor zaražen: „A kterou?“

Kulda: „V rukopise paně professorově psáno jest: „Byť byla věc ještě tak krásna!“

Professor: „A jak jste vy psal?“

Kulda: „Lid náš říká: „Byť byla věc sebe krásnější!“

Professor opětoval slova ta a doložil spravedlivě: „Máte pravdu; já jsem chybil,“ — a propustil Kuldu laskavě. —

Sušický ovšem zabředl do nesprávné mluvy tím, že vzdělání jeho bylo německé. Mnohý kněz poznal se časem nedostatečností svou jazykovou, a tím pilněji sáhal po knize české, aby se přiučil jazyku zapomenutému. Zamíloval si řeč i národ, a stal se odvážným zastavatelem

utiskovaného národa. „Veta bylo by za minulého a nynějšího století“ — praví Beneš M. Kulda — „po národu našem, kdyby nebylo bývalo kněžstva!“ —

Mnozí však nemohli poznati odůvodněnost poctivého onoho zápasu a tázali se: „Co vlastně ti blázni chtějí? Co mají pořád s tou češtinou?“

Beneš M. Kulda, bohoslovec, navštívil kdysi přítele svého P. Františka Hansa, kaplana oslavanského *), a učinil také poklonu jeho panu faráři a děkanu staršímu. Pan děkan pozval Beneše Kuldu na oběd. Rozmlouvali za oběda německy, ač Oslavaň a veškeré děkanství české bylo a jest.

Děkan: „Ale co máte s tou řečí slovanskou? Vždyť nemáte ani nejpotřebnějších slov! Všechno musíte si bráti z němčiny!“

Kulda: „Prosím, pane děkane, račtež mi laskavě vypočítati takových vypůjčených slov!“

Děkan: „Toť věc lehká! Hle zde stojí Kren, a vy jste sobě z toho učinili „křen“!“

Kulda: „Račte dovoliti, pane děkane; pravý opak jest pravdou! Křen jest slovo české; němci v našich českých zemích vypůjčili si ho, a přeměnili sobě jenom ř v r. Důkazem toho nepopíratelným jest, že v Německu slova Kren ani neznají; oni tam mají „Meerrettig.“

Děkan: „Můžete míti pravdu při slově tomtó. Ale počkejte, hle, děvečka nám právě nese Kolatschen! A vy tomu také po česku říkáte „koláče!“

Kulda: „Ale, pane děkane, musíte mi dávatí hádanky těžší! Vždyť pak „koláč“, protože je kulatý, jest slovo české, z něhož sobě Němci udělali Kolatschen! V Německu skutečně toho českého slova Kolatschen neznají, a mají jenom Kuchen.“

Třetí slovo už pan farář neproněsl! Ale rozloučil se přes to s Kuldou srdečně. Ctihodný kmet zval opět a opět Beneše Kuldu, — než byla to návštěva poslední! —

Přidati dlužno, že v letech již seminářských B. M. Kulda básnil. Z mnohých jiných vybírám ke krátkému posouzení verše psané roku 1844. dne 24. listopadu: „Svému příteli Mikuláši Hansovi do památníku.“

Šťastni jsme, že nám je dáno
v lidu drahém pracovat:
Strastí, pohrom, jichž nám sláno,
nechtějme se strachovat.
Pro pravdu kdo v boji stojí,
Byť i padl, zvítězí . . .

*) P. Hans žije jako jubilátní kněz farář na odpočinku v Ivančicích.

Jiná:

Satyra je perná metla,
kterou vtipná hlava spletila
z ratolestí různých,
ze proutečků pružných.
Koho švihne,
ten ať vyhne,
nebo tihne,
sic má mázy krvavé
od té metly trnavé,
která vůkol sebe dále
trousí vonné růže stále;
ty ku svému prospěchu
sbírej, milý Soběchu! —

Láska (asi z roku 1845.).

Znáš-li strom ten rajský, svatý,
jenž má kořeny své v samém Bohu jen,
jenž svůj slastný kloní v duši lidskou
kmen,
jehož vrchol — větve, ovoce a květ —
oblažuje lidstvo, oblažuje svět —
Znáš-li strom ten rajský, svatý?

Strom ten pravá, křesťanská jest láska,
s Bohem lidi spojující páska.

Země ještě byla prázdná, pustá,
světy ještě kryla tma jen hustá;
než jsme byli, miloval nás Bůh,
z lásky smrtí splatil za nás dluh.

Lásky kořen, pramen, zdroj a žídlo,
v Bohu samém má jen svoje sídlo. —

Lidský duch, ježž osvitila víra,
pokorně tu lásku Boží zírá;
slábně, mizí zemských tužeb blud,
láskou k Bohu hárá jeho hrud.
Blaze, blaze smrtelníku tomu,
jenž byl dospěl ve kmen — lásky
stromu. —

Kmen se zdárně ve větvičky šíří,
na vše strany blahodatké mříí,
všemu lidstvu dává lásky květ,
dobrou vůlí oblažit chce svět;
rodina však jeho, obec, rod,
vidí lásky ovoce a plod.

Ajhle! toté pravý, živý křesťan,
jiný láskou honosit se přestaň!

Znáš-li strom ten rajský, svatý,
jenž má kořeny své v samém Bohu jen,
jenž svůj slastný kloní v duši lidskou kmen,
jehož vrchol — větve, ovoce a květ,
oblažuje lidstvo — oblažuje svět —
Znáš-li strom ten rajský, svatý? —

Dne 6. srpna r. 1845. byl Beneš M. Kulda biskupem Antonínem hrabětem ze Schaffgotschů na kněžství vysvěcen, a slavil své slavné prvotiny na slavnost Nanebevzetí bl. Panny Marie v Ivančicích.

V. Beneš M. Kulda kooperátorem v Židlochovicích. (1845.—1848.)

Novokněz Beneš M. Kulda ustanoven byl za kooperátora dekretem ze dne 25. září léta Páně 1845. do Židlochovic. Několik dní před od-

chodem do Židlochovic účastnil se ještě velmi činně uvítací slavnosti, jakáž zosnována byla za příčinou vjezdu Jeho Cís. Výsosti Františka Karla Josefa, nejjasnějšího bratra panujícího císaře a krále českého Ferdinanda „Dobrotivého,“ zvěčnělého otce nynějšího císaře a krále Františka Josefa I., do Ivančic dne 17. září l. P. 1845. Byl to onen arcivévoda, kterýž se tak dokonale přiučil jazyku českému, že psával básně české zejména blahopřání svému císařskému otci, císaři a králi Františku I. Z básní Jeho byly některé uveřejněny v Pešinově časopise pro katolické duchovenstvo. — Uvítací verše ku slavnosti ivančické vyšly z pera Beneše M. Kuldy, za dozoru T. Procházky, jímžto krasopisně přepsány a primitivně svázané byly knihařem ivančickým. Za slavného příjezdu odevzdal verše ty děkan Ignat Hübsch arcivévodovi. —

Židlochovský kooperátor Beneš Kulda započal činnost kněžskou velmi nadšeně a svědomitě. Korrespondenci udržoval s přátely a spoludruhy rovněž nadšenými pro zájmy vznešené. Nerozlučný přítel Tomáš Procházka napsal Kuldovi list ze dne 8. prosince 1845., v němž zvláště významná slova: „Víra, víra a víra! Boj a boj!“ vyrazí. Slova tato zaryla se hluboko do srdce Kuldova; za heslem tímto plynul veškerý velečinný život jeho. — Nadšený a učený kooperátor Karel Šmídek z Hustopeče oznamuje listem (ddto. 8. prosince 1845.) Beneši Kuldovi, že prý Šembera chce založiti „Matici“ („psal jsem o tom Pöttingovi“), Tarouca prý však jest proti tomu; chce totiž veřejnou Matici podobnou české (dle Šemberova mínění posud nevčasnou). „Často toužím toužebným srdcem po oněch krásných hodinách v alumnátě společně prožitých! . . . Komu pak se může člověk na venkově svěriti? . . . Třeba pobízek, chce-li se člověk v duchovnosti udržeti, plamen v duši se vzpínající brzo utuchne, pak-li bratrské uznání a pobízení paliva mu nepodkládá. Mrtvé knihy tu zcela nepomohou; vše živá slova prýštíci ze srdce upřímného, jak druhdy Záboj „nejnižěji z dola“ pobízel bratry své. Člověk byť by jakkoli duchovně nadán byl, nikdy sobě není dostatečný, nýbrž jako list k listu chce přilnouti k srdci bratrskému. A tuto lásku u koho ji můžete očekávati? Právě tento rok mne přesvědčil, že kněz vše musí obětovati i život, ale lásky očekávati od žádného nemůže. Pročež my aspoň zůstaňme v lásce spojení, už aspoň my ochraňujme sobě i životem i zadáním všeho, co nás na život tento poutati může, tuto krvavě a slzami mezi námi vydobytou samostatnost, a v této bratrské lásce líbá Vás Váš . . .“ Tentýž nadšený kněz v listě (ddto. 21. února 1846.) žádá aby mu Kulda zasílal psaní Bílého a jiných, odrážejí prý se tu nejtenší tahy individualnosti nám milých. Zvláště prosí za listy Tomáše Procházky, byť

by i krátké, „neb takový kněz — já neznám posud obětavějšího — zasluhuje památku trvanlivou ve velikém srdci národa, pro kterýž jeho srdce čistým ohněm a vždy silnějším plamenem hoří.“ Oznamuje Kuldovi, že napíše článek do „Květů,“ kdež by rád pronesl úsudek Moravy o odtržení Slováků od jednoty literární nestranný a všestranný. Hotový článek prý zašle Kuldovi k cenzuře. Nařiká dále do nesvornosti co do založení nového časopisu; že prý tak se nového časopisu nedočkáme; v Brně chtějí časopis čistě náboženský, v Olomúci však přáli by si časopis barvy jiné. Moravě přisuzuje Šmídek zvláštní úlohu, aby Čechoslavii usjednotila; Slováky sprízněna jest se Slovenskem, na hranicích českomoravských s Čechií, ve středu svém v Slovácích a Valaších a j. svou původnost jako zakletou posud uschovávajíc. —

V listě ze dne 29. března 1846. chválí Šmídek hymny Sušilovy: „Ten chladně plápolavý oheň, ta tklivá něžnost jeho myšlenek, která na nás doráží jako blesk s nebe.“ — Se Šmídkem se Beneš Kulda také někdy scházel k přátelské rozmluvě, jak nasvědčuje list Šmídkův (ddto. 29. června 1847.), v němž mimo jiné takto se rozepisuje: „Těším se, že s Jenem (Bílým) ke mně přijdete, kde zase od srdce k srdci pohovoříme.“

Bílý byl od svého vysvěcení na kněze druhým kaplanem v Židlochovicích, odkud roku 1845. dostal se za kaplana ku hlavnímu farnímu kostelu sv. Jakuba v Brně. Na jeho místo do Židlochovic dosazen byl Kulda. V tu dobu roznemohl se neduhem prsním starší kaplan židlochovský Svoboda, šel k Milosrdným Bratřím do Brna, kde po několika měsících zemřel. Té doby zůstal Kulda jediným kaplanem v Židlochovicích. Na každou neděli a na každý svátek posílal farář pro výpomocného kněze do Rajhradu. Na výpomoc tu potřebnou klášter rajhradský měl jenom jednoho kněze starého, jenž toliko tichou mší sv. sloužiti mohl. Tehdy se připravoval Bílý v Brně na doktorát bohosloví, a tak se namáhal, že se rozstonal a na dočasný odpočinek dán býti musil. Žádal faráře židlochovského, aby jej za poměrů těch do fary přijal. Farář ochotně svolil. Bílý nyní přebýval v malé kaplance s Kuldou, jenž mu svou postel postoupil, a sám na pohovce spával. Žili spolu jako bratři. Nemocný Bílý hleděl všemožnými léky pomáhati sobě; donášel lék za lékem, kdykoliv měl něco v Brně na práci. Že takovým pochybným léčením se ještě více dorážel a ničil, jest na biledni. Beneš Kulda to zpozoroval a povidal: „Milý brachu, tak to nesmiš dělati!“ a vyhodil mu přinesené léky oknem do zahrady. Bílý počal hořekovati, že to nelidské jednání, co prý léky stály peněz, a že mu Beneš ani toho uzdravení nepřaje. Kulda však mu věc vysvětlil a dokázal, že jedná právě jako jeho nejvěrnější přítel, jemuž na zdraví

přítelevě, kterýž by do nejdelších let zachován býti měl Církvi i národu, velmi záleženo jest. Opustiv Bílého zašel B. Kulda ihned k lékaři místnímu, bývalému lékaři vojenskému Kolmannovi, v velikému odpůrci homeopathie a pravil mu: „Vy musíte Dra. Bílého léčiti homeopathií, sice nebude dlouho světla pálití, a těmi léky se úplně do-dělá.“ Lékař se zdrábal vůli B. Kuldy splniti, ale pak přece popustil, a zasílal Dru. Bílému čistá zrněčka cukrová, a na doléhání Kuldovo pacientovi poradil později, aby zajel do Lázní Marianských, což se i stalo.

První list z Marianských Lázní patřil Beneši Kuldovi. Píše Bílý, že když dojel do Prahy, od milého Václava (Štulce) laskavě přijat byl, jenž ho též dovedl k prof. Jakšovi, proslulému mediku na universitě pražské. Dr. Jakš doporučil mu také Lázně Marianské doloživ, že by za čtyři neb pět neděl souchotiny nevyhnutelně se dostavily, a snad se ještě dostaví. Lidumilný professor odevzdal Bílému lístek, jímžto pacienta doporučil Dru. Šnejdrovi v Lázních Marianských. Palacký připojil doporučení dp. Karlíkovi, životopisci svatých v klášteře tepelském. (Lázně Marianské patřily klášteru tepelskému.) — Lázně ty však asi nebyly k užtku. Téhož roku píše Bílý Kuldovi z Karlových Varů (na den Jména Bl. P. Marie) a stěžuje si, že koupele nic nepomáhají. Má prý zadati o plat deficientský, — a rád by pak býval u Kuldy. Ale co prý tomu farář řekne? „Budoucnost má do tmavých se zahaluje mraků. Slušno veslovati na loďce trpělivosti a víry. Čím dál tím raději trpím, jen kdybych se lidí neostýchal, do jichž okolí přijíti a jim těžek budu musít býti.“ — V jiném listě z Karlových Varů: „... ale kam bych šel nežli k Vám, drahý Beneši, nad něhož ve světě nemám; prosil bych p. faráře, aby mne u sebe ponechal, abych ve společnosti Vaší buďto pookřál anebo snad ...!“ Když se byl Dr. Bílý pozdravil, dosazen byl zpět do Židlochovic, (ač mu byla již opuštěná stanice domamilská vykázaná) na místo l. kaplana Svobody zatím zemřelého.

V Židlochovicích napsal Beneš M. Kulda první o sobě tiskem vydaný spis: „Kořaleční mor“, povídku na výstrahu a poučenou (překlad z německého), nákladem knihkupectví Karla Winikera v Brně, leta Páně 1846.*) (ve svazku jednom). —

---

*) Roku 1886. slavil Beneš M. Kulda čtyřicetileté jubileum své činnosti literární, na něž upozornil pisatel řádků těchto ve „Hlasu“ brněnském. Ohlas upozornění toho vyšel z pera velečinného Aloisa Dostála. Zda však skutečně stalo se něco na oslavu jubilára, není nám povědomo, jen to, že v semináři brněnském čtyřicetiletá činnost Kuldova důstojně oslavena byla, jak s námi Soukop byl sdělil.

Když již pomalu čas docházel, kdy Beneš Kulda Židlochovice opustiti měl, harmonisoval ku počtě jeho farář blučínský Josef Kropil roku 1847. verše jeho, a věnoval mu dílko slovy těmito: „Slib přítele.“ Báseň od Beneš Kuldy, kooperátora v Židlochovicích. Nápěv při klavíru vázaného k slavným jmeninám básníkovým od Josefa Kropila, faráře v Blučíně. 1847. —

Mimo pilné a svědomité plnění povinností duchovních staral se B. M. Kulda i o prospěch farníků tím, že za neděle po křesťanském cvičení předčítával hospodářům a hospodyním o polním a domácím hospodářství. Zapůjčoval knihy, a probouzel tak chuť ke čtení; a skutečně za krátký čas přihlásilo se čtenářů dosti, a počet jich rostl od měsíce k měsíci. Čtení náboženských, naučných a zábavných knih osvědčilo se býti velmi prospěšným. Tamtéž přišla Kuldovi s radostivým pláčem poděkovat manželka, jejíž muž zedník tak upoutal se čtením k rodině a domácnosti, že navždy přestal navštěvovati krémy a karbany.

Z činnosti Kuldovy v Židlochovicích důležitě jest zaznamenati událost tuto: Farář Fröh rozstonal se. Bílý, starší kaplan, ustanovoval pořádek služeb Božích, a ohlásil jedné neděle křesťanské cvičení v Hrušovanech. Kulda přijel tam odpoledne do školy, tenkrát v prvním poschodí v hospodě umístěné, a po modlitbě zpozoroval, že mnoho nedělní školou opakovací povinných schází. Četl jména všech z katalogu svého, a nepřítomné zaznamenal na zvláštním listě. Požádal přítomného starostu obce a jednoho radního, aby se šli do domů těch optat, kde scházející jsou. Brzy vrátil se starosta a hlásil, že jsou v práci v cukrovaru židlochovském. Poděkoval Kulda starostovi a oznámil hned, že budoucí neděli zase bude křesťanské cvičení v Hrušovanech. Vrátiv se domů vypravoval to Bílému, a žádal, aby v neděli budoucí zase ohlásil křesťanské cvičení v Hrušovanech. Řekl pak Bílému, že půjde k panu cukrovarníku, panu Robertovi, aby jej přiměl k tomu, by nikdy více žáky a žáčky opakovací školou povinné v neděli a ve svátek v tovární netrpěl. Pan cukrovarník Robert, rodem Francouz, muž učený, velmi bohatý, a tudíž u veškeré úřednické intelligence téměř zbožňovaný, nedlouho před tím svezl v povoze svém Kulda a vzorného učitele † Pavla Šuderlu, z nádraží rajhradského do Židlochovic. Tou cestou pan Robert výmluvně stěžoval si na velikou nevzdělanost českého lidu okolního. Když domluvil, Kulda nezůstal mu náležitou odpověď dlužen. Slezli u cukrovaru Robertova a šli domů. Vzorný učitel Šuderla děkoval Kuldovi řka: „Zaplat vám to Pán Bůh; to až do dneska Milostpánu ještě nikdo neřekl.“

Pan Robert byl liberál. To věděl ovšem Bílý, a namítal: „K Ro-

bertovi jistě se neodvážíte.“ Kulda odvětil jemu: „Povinnost to káže; pojdte se mnou!“ — „Půjdu,“ pravil Bílý.

Hned příštího dne dostavili se oba kaplani k panu fabrikantovi, a Kulda mluvil: „Pane fabrikante, ráčil jste v kočáře svém cestou z Rajhradu do Židlochovic nedávno horliti na nevzdělanost našeho lidu. Pátral jsem po příčině a přesvědčil jsem se, že veliká část příčiny nevzdělanosti té má kořeny své ve vašem cukrovaru. Dle poměrů našich mládež obecné škole odrostlá nemá příležitosti dále vzdělávati se mimo opakovací hodiny nedělní; a v tom překáží jí váš cukrovar tím, že ji v práci má i za dnů nedělních.“ — Pan fabrikant, patrně zaražen, prosil, aby mu jmenoval ty, kteří pracovali v neděli ve fabrice, a proto nebyli na křesťanském cvičení a v učení opakovacím. Kulda vytáhl z kapsy seznam jich, a podal jej panu fabrikantovi. On požádal hosti, by se posadili, že ihned zeptá se ředitele cukrovaru, je-li tomu tak. Odešel, a brzy vrátiv se mluvil: „Prosím tisíckrát za odpuštění; všickni tito skutečně zde pracovali; ale nařídil jsem přísně řediteli, aby se to nikdy více nestalo.“ Kulda odpověděl, že mu upřímně za to děkuje, a přesvědčí se o tom v Hrušovanech hned v neděli příští, a že raduje se z toho, že nebude musit v příčině té zadati žalobu. — Skutečně pak již nikdo nescházel v nedělní škole opakovací. Ba když Kuldův nástupce v Židlochovicích † Jan Fáborský, který o té věci věděl, zakládal hned roku příštího českou knihárnu pro lid, zašel také k panu Robertovi a prosil o příspěvek. Pan Robert ochotně uštědřil mu 100 zl.

Zatím odvolán byl Beneš Kulda dekretem ze dne 7. ledna 1848. datovaným ze Židlochovic do Lodenice. I bylo se dvěma tak důvěrným přátelům B. M. Kuldovi a J. Bílému rozejíti. —

Pěje Beneš Kulda k roku 1847.

Tam, kde Židlo z hory
málo dává vody,
a kde sobě často
kdosi tropil škody,
v nejkrasším svém roku
po Tvém žil jsem boku.

Vlastence a knězi,
Tobě úcta kvetla
v lidu, jenž byl chápal
ryzost Tvého světla,
jím se cizák mořil,
přec pak se Ti kořil.

Unaviv se ve dne
spásodárným dílem,
v noci pracoval jsi
za vytknutým cílem,
abys nořil hledy
ve vrcholu vědy.

V podhřbitovním bytu
zřel jsem živé květy
neustálé pile
slavné rozesety:
květy nevadnoucí
chová diplom skvoucí*).

*) Bílý připravoval se na doktorát bohosloví, a ukázal, navrátev se z Prahy, nejprve Kuldovi skvělý diplom svůj.

Rozkázala náhle
svatá vůle Boží,
bych Tě v růžích nechal,
sám pak odšel v hloží;
růže v trní bývá,
květ i hloží mívá.

Mělt jsem všeho dosti,
spokojen jsa s málem;
radostí mi bylo
dlíti v díle stálém;
vzdálenost jen Tvoje
tvořila muk roje.

Ohlas 'Dra. J. Bílého k témuž roku odpovídá:

Na úpatí stráně,
kde se víno rodí,
v širodálné pláně
rozhled zraky vodí
blíže Rajhradu *)
v přerokošném sadu:

Učený Pán z Rána**),
kde lid Páně vodil,
oběma nám dána
krásná lícha v podíl! —
V dvojím těle díla
mysl sjednotělá.

V Benešově vzoru
Jan své zřaky noří,
jemnou pro pokoru
s úctou se Mu koří:
v jazykové seči
sláva Jeho meči!***)

Lichou zmaten svadou,
jíž se v Hody bavit,
učený host s bradou †)
v Brně pánům pravil:
„Ti dva Slávi sterou
důtkou zle se perou!“

Po milostné dráze
v službě Pravdy, Ctnosti
míjely nám blaze
dnové v společnosti:
Když se Svornost daří,
závist jedy vaří.

Rukou bezlístnou
rozerván kruh blahý,
nástrahou pak zlostnou
soudruh vzat mi drahý!
Keř slovanský — ryzí
vsazen v půdu cizí!††) —

VI. Beneš M. Kulda kooperátorem v Lodenici (1848—1850).

Jaké oblibě těšil se B. M. Kulda v Židlochovicích, nasvědčuje i ona okolnost, že při odchodu jeho do Lodenice podána mu byla Antonínem Kudlou báseň: „Loučení“. Věnování znělo: „Drahému příteli, vzornému knězi, šlechtnému vlastimilu Beneši Kuldovi na důkaz lásky a šetrnosti přátelů a ctitelů.“ Ant. Kudla byl soudním

*) V Židlochovicích, na úpatí hory „Výhon“ zvané.

**) P. farář Fröh.

***), B. M. Kulda byl od jaktiva výborným dialektikem.

†) Prof. Ambrosius Klímek, spolužák p. faráře, na hody do Židlochovic přišel z řádu ctihodných Kapucínů. My dva kaplani se hádali na oko, já zastával Kounice, Beneš Ivančice. Klímek máje to za opravdivost, vypravoval v Brně, že sice jsme oba Slované, ale „nesvorní“. Začež mu P. Bůh přej lehké odpotínutí! — —

Dr. Jan Bílý.

††) Beneš M. Kulda přesazen ze Židlochovic do poběžkých Lodenic mezi Němce.

praktikantem v Brně, o němž se již roku 1845. Bílý v listě Kuldovi zmiňoval. Navštívil kdysi Bílý s Kalivodou Těšíka. Tamtéž se dostavil Ant. Kudla. Bílý vysvětluje o Kudlovi: „To jsem se obcerstvil, takého jinocha jsem ještě nepoznal — ten oheň — ta vroucnost! Taký enthusiasmus u mne ochabl, ale velikou radost cítím, vidím-li ho na jiném.“*)

Tentýž Ant. Kudla popisuje B. Kuldovi v listě ze dne 1. ledna 1848., jak do sněmu volen byl, a jak chtěli nepřátelé volbu jeho zkažiti. O Šemberovi se v témž listě rozhovořuje, že translatorování u gubernia po † Kynském na se vzal, ač stálého zdraví nemá.

V Lodenici prožil B. Kulda bouřlivý rok 1848. Strašné bylo tehdy druhé povstání vídeňské, kteréž ve své rozpoutanosti nechtělo císaře ani zákonův ani pořádku. Ministr války byl hanebně zavražděn, zbrojnice císařská vydrancována, tak že císař pán Ferdinand Dobrotivý vzdáliti se musil do věrné Moravy. Moravští vlastenci vydali tehdy svolání dne 8. října, v němž slavně prohlašují: „My jakožto věrní Moravané budeme státi pevně a poctivě při císaři pánu, a každý budiž nepřítelem naším, kdož by nás chtěl vydati vládě jiné. My zůstaneme Moravany, občany císařství rakouského. Sláva vlasti naší! Sláva císaři!“ — Vražedná revoluce vídeňská byla dílem Frank-

---

*) Ant. Kudla, rodák jevíčský — Moravan — nastoupil po odbytých studiích právnických soudní praxi v Brně, kdež se musil lekcemi dosti bídně živiti. V ruchu politickém byl velmi činným. Psal již před rokem 1848. česká právníká pojednání. Nastal rok 1850. a v něm organizace soudů. Hlásil se o místo soudcovské na Moravě. Ale Bachovská soustava vzdálila ho z Moravy do Opavy za adjunkta. Chtěl již ze státní služby vystoupiti, a státi se koncipientem u některého advokáta, doufal však ještě, že časem přece něco se uprázdní, a on do Moravy se navrátí. Dáno mu však na srozuměnou, že se marně namáhá. Nadešel rok 1855., a s ním organizace soudů v Haliči. Tehdy byl Kudla dekretován za samostatného adjunkta s platem 1000 zl. do Baligrodu v Haliči. Tam teprv poznal, že Morava jest pravý ráj. Přiučil se jazyku polskému. Roku 1858. jmenován Kudla okresním v Belzu. Úřadoval velmi šťastně, a v pochvilích studoval jazyky slovanské. Zatím uprázdnilo se místo při zemském výboře moravském — roku 1861. Hlásil se. Chlumecký a Szerény mu dali hlasy, ale neprošel. Roku 1863 vypuklo povstání polské. Dne 20. května 1863. povstalci na hlavu poraženi. Oddělení povstalecké přišlo do Belzu složit zbraň vojsku rakouskému. Polovice z nich byla: synové z pořádných rodin, a jedna část: synové úředníků v Polsku Kongressovém. Se všech stran prosili Kudlu, aby je propustil na svobodu, jinak prý budou vydáni surovosti ruské, a otcové z úřadů propuštěni. Kudla prosbu vyplnil. Také šlechtičtí synové prosili za osvobození, a šlechta dala Kudlovi slovo, že mu každou škodu z toho vzešlou nahradí. Kudla dal se omámiti, a zpronevěřil se úřadu svému. Za to byl sesazen a ustanoven obyčejným adjunktem v Dobromilu. Nikdo však ze šlechty se oň nestaral. Kudla poznal, že sama šlechta polská ho odstranila, aby osobnost jeho na očích neměla. „Strašně mne to zaholelo, zmocnila se mne nervy slovná ošklibost ku šlechtě

furtistů a Maďarů, kteříž na troskách mocnářství rakouského zbudovati chtěli říši maďarskou, a nové mohutné Německo. A z té příčiny uzná každý, jak šlechtně, vlastenecky a legálně jednali: B. Kulda, Dr. Jan Bílý, Jan Fáborský, Jiří Slota a jiní, když od volby poslanců do Frankfurtu zrazovali! — Z Kuldova péra vyšlo osvědčení obce „Šumice“ (Schömitz) přifařené do Lodenice — před volbou poslance do Frankfurtu, kteráž odbývati se měla 15. května 1848. Obsah osvědčení byl asi tento: „Jsme vybídnuti do Krumlova vyslati splnomocněnce, aby volil poslance do Frankfurtu. Nuže, námi odeslaný volič vyslovuje jménem celé obce naší, že by takového něco bylo nebezpečnou hrou, kdybychom svobodnou volbou mocnářství naše s Frankfurtem spojití chtěli. A jsme všichni proto, aby žádný vyslanec do Frankfurtu odeslán nebyl. Vždyť není ani udáno, proč bychom vyslance do Frankfurtu posílali měli? Prosílych se však, že jde o to, aby mocnářství naše s parlamentem frankfurtským sloučeno bylo; má prý býti s nově utvořenou říší frankfurtskou spojeno, anebo alespoň v přátelský poměr uvedeno. První bylo by zradou, druhé pak škodlivou. A proto všemi silami o to pracovati budeme, abychom náš mocný stát a dům císařský nezávislým udrželi od každé moci cizí. Jedná-li se o přátelský poměr, pak to ujedná jediný státní vyslanec. Kdyby vyslanci naši do Frankfurtu měli moc zákonodárnou, pak bychom dvě zákonodárných moci

polské.“ Cestou do Dobromilu se zachladil. Dne 10. července 1864. přikvačila do Dobromilu velká povodeň; Kudla brodil se ve vodě, aby radou a pomocí byl. U Dobromilu byl dřevěný most 50° dlouhý; ten byl plný diváků. Kudla zpozoroval, jak mocné vlny na most dorážejí. Volal, aby rychle z mostu prchli. Zdráhající se dal četníky odstraniti. Sotva diváci most opustili, byl stržen a ve vlnách stroskotán. Tak zachránil Kudla asi sto životů lidských. Byl za to pochválen: Kudla však povážlivě onemocněl úbytem míchy v páteři (ve vodě se nastudil), tak že mu nohy dočista zdřevnatěly. Odebral se k léčení do Premyslu, odtud do nemocnice vídeňské; z Vídně do Badenu, kdež mu doručen dekret, že se mu plat zastavuje. V nouzi té prosil šlechtu okresu belzského, aby alespoň útraty v koupelích zaň zaplatila. Ale šlechta nic na to nedala. Z Badenu odebral se Kudla na hydropatický ústav v Mödlingu. Avšak nemoc se víc a víc zhoršovala. Napsal tehdy Kuldovi list (ddto. 13. dubna 1866.): „Polovice těla už odumřela. Má hlava se točí, vidím, že žití mé skončeno. Ohlédám se po andělu strážci, po andělu utěšiteli, který by stál při mém smrtelném lůžku, udělal mi slovo útěchy, zatlačil oči shaslé, a uložil mne do hrobu. Ten anděl Jste Vy, drahý příteli. Já tu ležím opuštěn! Prosim Vás pro Boha, pro všechno, co Vám svaté a drahé, přijedte bez prodlení ke mně do Mödlingu, vemte mne odtud pryč, zavezte mne k sobě, dejte mi malý kouteček, abych spokojeně umírali mohl. Zaklínám Vás vším, co Vám drahé a svaté, vyslyšte a vyplňte tuto moji prosbu bez prodlení.“ A Beneš M. Kulda ve své lidumilnosti křesťanské Kudlu přijal, a ho pečlivě ošetřoval. Poněvadž však neduh byl nevyléčitelný, odebral se Kudla do všeobecné nemocnice pražské; odtud přijal ho k sobě Veit. Tam Kudla zemřel.

měli; jednu ve Frankfurtě, a druhou ve Vídni, ježto však dvěma pá-
nům nelze sloužiti, přilneme tím pevněji k Vídni, a Frankfurt necháme
Frankfurtem. Máme výloh dosti s vydržováním poslanců ve Vídni
a v Brně, bylo by proto hříchem, výlohy zbytečné vymýšleti na věci,
po kterýchž nám nic není. Chce-li se nás Frankfurt ujímati, pak od-
povídáme, že my sobě sami práv svých dobudeme, a věrnost svému
panovníku zachováme. — A kdyby krásně byl vyslán někdo do Frank-
furtu, pak veřejně protestujeme a prohlašujeme, že krejcaru k tomu
cíli nedáme. Ať žije náš rakouský, konstituční císař Ferdinand!“

Velmi duchaplný článek napsal B. Kulda roku 1848. do Ohéra-
lova „Týdenníka“*): „Na dorozuměnou všem odrodilcům a protivníkům
Slovanstva na Moravě“, kdež přesvědčivým způsobem odsuzuje všechno
nepřirozené vzdělávání mládeže jazykem cizím, nesrozumitelným a ne-
rozumné se odnárodňování, jakož i nekalé snahy úřednictva tehdejšího
všechno šmahem poněmčujícího. Práví, že poukazuje na tyto politování
hodné věci jenom z ryzí lásky vlastenecké; ví prý dobře, že za to ne-
bude nic jiného míti, leč úšklebky a slova nelaskavá. Ale ti, kdož
mají mozek a srdce na pravém místě, dají prý mu za pravdu. Když
prý nejlaskavější mocnář dal konstituci, dal prý každé řeči a národ-
nosti práva stejná. Práva ta přišla bleskem z nenadání, lid nebyl na
to připraven, měl vykonávati práva, jimž nerozuměl. Úřednictvo lid
nepoučilo. A tu jako vždy ujal se toho lidu kněz katolický, —
poučoval kde a jak mohl. A nemohl jinak byt za radu požádán. Či
měl se kněz katolický svou nemotou o důvěru připraviti? Či měl se
přetvařovati (jak kdosi Kuldovi radil), že tomu nerozumí? Bylo roz-
trušováno, že budou všichni kněži pozavíráni, ba jeden človíček se
Kuldy tázal, není-li už ve chládku? Vyšší úřady vinily kněze takové,

---

*) První číslo „Týdenníka“ vyšlo 6. ledna 1848. redakcí Jana Ohéřala,
nákladem knihkupce Frant. Wimmera v Brně. Ohéřal byl redaktorem pouze dle
jmena, kterýž ani jednoho pojednání pro „Týdenník“ nenapsal. Duší listu byl
Fr. M. Klácel, jehož články hlubokostí myšlenek a živoucností slohu se vyzna-
menávají. Znamenitější články Klácelovy jsou: Dopisy cestovatele po Moravě,
O řečnictví, O krásné a mocné Zemianě, Doby v životě národův, O bděnilství; ve
feuilletoně uveřejňoval verše své. Další přispívatelé byli: Al. V. Šembera, kterýž
mimo jiné psal o zemských barvách moravských; V. Žák (Junica) některé znělky
z Petrarky a Torq. Tassa; J. J. Hanuš o pozůstatcích Slovanstva v Bavorích,
Dan. Sloboda o mor. Valaších; Dr. Helcelet překládal z illyřtiny; Vinc.
Furch básně hostýnské, srbské, italské, švédské; Václ. Štulc, pojednání techno-
logická o novém vrtacím náčiní; Frt. Škorpík popsal půtku volitelskou pro
Frankfurt; Beneš Kulda nadšeně vybízel k účtě sv. apoštolů Cyrilla a Metho-
děje, psal básně (Skalkovič) a jiná praktická pojednání. Když byl Klácel od „Tý-
denníka“ odstoupil, zvolen byv moravským sněmem za redaktora „Moravských
Novin“ — „Týdenník“ zanikl.

že pobuřují lid. K tomu dodává Kulda: „Katolický kněz! — a bouření lidu! Jako by nevěděli, co svatá naše víra v sobě obnáší!“ — Bylo zajisté třeba, aby upřímní vlastenci pozvedli hlasu svého proti Frankfurťákům, dobře vědouce, že spolčení s Německem jen na zkázu by vyšlo Rakouska samého. Odrodilci, němečtí úředníci a nepřátelé naši ovšem jen a jen povzbuzovali každého pro Frankfurt. Ale jak to potom do opravdy míněno bylo, nasvědčuje báseň Freiligrathova, uveřejněná v listech Kurrendových „Die Gränzböten“, již v kvapném, ale věrném překladě Kuldově podáváme:

Černo-červeno-žlutá.

1.

Tam ve trudu a v temnosti
jame musili ji krýti;
teď konečně nám k radosti
z té rakve může jíti —
ta trojbarva nám milená,
ta černá, zlatá, červená.
Černý je prach,
červená krev,
zlatem skvěje se plamen.

2.

Hle, tenť jest starý prapor náš,
hle, ty jsou barvy vzletné;
pod těmi sobě vyděláš
snad brzo jízvy četné;
tim počátkem se nespokoj,
teď poslední se blíží boj.
Černý je prach atd.

3.

Aj, co jste pilně prapor ten
vy, panny statné, šily,
an my jsme zatím noc a den
u ohně kulky lili —
ne kde se zpívá, tančí jen,
povztyčen buď a nesen ven!
Černý je prach atd.

4.

Tam není volnost hotová,
již Německo chce časem,
když město zbraň svou uschová
a prosí za tarasem:
„Náš kníže, dej nám svobodu,
sic zvolíme si vojvodu!“
Černý je prach atd.

5.

Ta svoboda nám nestačí,
když lid ve hluchém šiku
u zbrojnic vrata vypálí
a vezme meč a piku,
s ní trochu čas si ukrátí,
a poslušně ji navrátí.
Černý je prach atd.

6.

Za svobodu tu děkujem,
když místo s mocným prachem
jen peticemi bojujem,
a to ještě se strachem;
můj Bože, samé petice,
a schůzky, rady, nic více!
Černý je prach atd.

7.

Ta svoboda nám nevoní,
svá práva mít z milosti
od knížat, jenž se nekloní
leč strachem k povinnosti;
a když, na které žluč máte,
přec na jich trůnech necháte.
Černý je prach atd.

8.

Jen národ jestiť svoboda,
a rovná všechněch práva,
jenž třicet korun probodá,
a v jeden klobouk spřádá;
aj, každá vláda nehoda,
jen republika svoboda.
Černý je prach atd.

9.

K té republice jediné
tvá trojbarva ať touží,
až šelmy vinné, nevinné
dle zásluhy usouzí;
toť prapora kus poslední,
a potom se ti rozední.
Černý je prach atd.

10.

Nuž do boje, do boje hned,
tam budeš ve své kráse,
a vrátíš-li se zedrán zpět,
pak zkrumplují tě zase;
ty krásné naše slečinky
již připravuji ručinky.
Černý je prach atd.

11.

A ten, co vám tu píseň psal,
za noci tiché, jasné,
ten přeje, by ji zpěvák dal
do noty slušné, krásné;
to chce jen zpěvák ferina,
by pěla celá otčina:
Černý je prach atd.

Dne 11. srpna 1848. poctěn byl z čista jasna Beneš Kulda komisí, aby se protokolárně na dotaz soudu krajského zodpověděl. Hlavní obžaloba zněla: „Faráři a kooperátoru v Lodenici klade se za vinu, že popouzeli lid k zpupnosti proti úřadům a jmenovitě, že radili proti rozepsaným volbám do sněmu frankfurtského.“ Kulda následující odpověď zapsati dal do protokolu: „Otázka daná záleží ze dvou zcela rozličných dílů. Jakožto katolický kněz vždy jsem se snažil, a snažiti se budu, abych lidu povinnou úctu a poslušnost k úřadům ustanoveným vštěpoval. Doličuji proto první díl otázky za hanebnou lež, nechať se doličení to týká kohokoliv. Co však do druhého dílu otázky položené s rovnou pravdivostí vyznávám, že jsem na výslovnou žádost místních úředních osob v Lodenici vysvětlení dal v záležitosti frankfurtské, ve kterou jsem již napřed pro velikou její důležitost se strany Rakouska, pokud možno, vniknouti usiloval; pohnutky a příčiny proti volení poslance ke sněmu tomu jsem pro větší jistotu a na opětnou žádost napsal, takže vysocí úřadové sami v ni nahlédnouti mohou. Že pak jsem se nemýlil v úsudku a radě své, dotvrzuje nynější smýšlení v sídelním městě Vídni, kdežto trikoloristé každého černožlutáka za zpátečníka prohlašující nebezpečnými jsou císařské dynastii a samostatnosti Rakouska. Ježto jsem už tenkrát jako pravý vlastnil ve svém okolí nastávající neštěstí odvrátiti usiloval, jsem nyní v úplném právu nejenom odvolání nezasloužené domluvy od slavných úřadů požadovati, nýbrž i pochvalu bych očekávati mohl. Za divnou věc jsem shledal v dopisu úředním, že tam několikrát „panslavisticky smýšlejícím kooperátorem“ jmenován jsem — snad proto, že jsem mluvil proti frankfurtskému „pangermanismu“, jenž jest nebezpečný samostatnosti

Rakouska našeho? Jak to možná, aby pangermanisté za nedovolený prohlášovali panslavismus, to snad nikdo nepochopí — rozumem zdravým.* Vyšetřování to arcit šťastně pro Kuldu dopadlo*).

O svobodě tisku měl již roku 1848. přítel Beneše Kuldy — známý P. Tomáš Procházka velmi zdravý úsudek. Věděl totiž, že svaté Církvi katolické svobodu tuto upíratí budou. Totéž stává se i za dnů našich. Tak zvaní svobodomyšlníci chtějí míti jen pro sebe patent na svobodu, jiným však toho nepopřívají. Píše T. Procházka (ddto. 23. března 1848.): „Napište ku př. něco proti Žižkovi, pravdu historickou myslím, a jděte s tím k pp. Borovskému. Storchovi, Ohéralovi . . .! Ty máte známky našeho času; Církev naši ti pánové neznají, tuto střízlivou matku pokolení lidského. Ejhle jakou úlohu má náš Bílý!“

S učitelem lodenickým působil Kulda svorně v duchu katolickém: založili společně s ním knihovnu pro dvě obce německé, a pro dvě obce české. Kulda půjčoval knihy a noviny své mimo „Hlas brněnský“, jež v jedenácti výtiscích odebírali v malých dědinách těch. — Všelike nástrahy měly Kuldovu pozeňnanou činnost zlomiti, avšak silný duch

---

*) Krátce před komisí dne 11. srpna 1848. odbyvanou měl Kulda s Němci vídeňskými zajímavou a poučnou debatu:

Němec mladý Med. Dr. C.: „Hauebné by zajisté bylo, kdyby Němci, národ svobodný, národnost a svobodu jiných národů potlačovali; to se nestane, a tudíž můžete vy Slované rádi s Německem splynouti.“

Kulda: „Dějepis však, milý pane, zjevně učí, že Němci vždy jenom pro sebe svobodu žádali, a zvláště v posledních d. ou stoletích národům slovanským hrozné nátlisky činili; ba až posud nemohou utajiti zámysly své opravdové, za nimiž nás rakouské Slované němčiti usilují.“

Němec mladý: „Tak se ovšem až posud dělo pod vládou aristokratickou; nyní však pod vládou národní, pod vládou lidu, tak nebude.“

Kulda: „Terroristické jednání Němcův, neb veškerá německá žurnalistika jest plna nestoučných lží a osočování našich pohybů, odporuje náhledům vašim. Již půl roku máte svou vládu lidu, a tu vaši vzdělanci, žurnalisté, patrně dokázali, kterak smýšlejí o svobodě všem národům rovně náležící; nejosklivějších prostředků se nešetří, aby se Slované utlačovali.“

Němec ml.: „Redaktorové německých časopisů jsou sami židé; a tito čini Slovanům bezpráví, a nám Němcům hanbu.“

Kulda: „Všechny noviny německé nejsou v rukou židů; ale všechny jsou v moci trikoloristů nekřesťanských sobě počínajících.“

Němec starý malíř: „My však přivedeme 300.000 mužů německého vojska, a poučíme vás Slované o jiných věcech.“

Kulda: „Nový důkaz vaší německé svobody; já mám za to, že vzdělání národové neuutí národy jiné proti vůli jejich ke spolkům, aby je mohli oloupiti o národnost, již považují po náboženství za nejvyšší právo a dobro. Avšak nevím, kde byste 300.000 vojska sebrali, leda namalovaného. Ostatně bychom vám dokázali, že umíme své právo hájiti proti lupičům.“

jeho všude vítězil. Velmi povzbuzující list zaslal Kuldovi Karel Šmídek (ddto. 9. listopadu 1849.), kdež ho vybízí, aby nedbal pronásledování lidí zpupných, aby psal dále, a dokázal, že ocelovou odvalu jeho za právo nezlomí nikdo. „Namočte tedy péro své, a pište jako druhdy v horoucím boji proti všem nešvarům, jakýmiž čistopanenskou tvář Slovanstva a Církve svaté špiní odpůrcové druhu všelikého.“ —

Rokem 1849. byla činnost Kuldova pro Lodenici skončena; ustanoven byl dekretem ze dne 17. ledna 1850. vydaným za kooperátora do Hobzí. O blahodárné působnosti Kuldové v Lodenici nasvědčuje list starosty Kašparovského Kuldovi zasláný do Hobzí, v němž vyznává, jak často Pátera Beneše vzpomínají, obzvláště když tak na tu kazatelnicu patří, s níž kázával.

VII. B. M. Kulda kooperátorem v Hobzí. (17/1 1850 — 17/10 1850.)

Mnohý snad myslil sobě potichu, že Kuldova činnost ve vzdáleném Hobzí dočista přestane. Než duch tak silný nedá se tak lehko upoutati.

Němec st.: „Ale Morava chce se spojití s Německem, ale jenom vy Slávisté svádíte lid“

Kulda: „Dovolte, pane, myslíte, že Brno a Holomouc a jiná 3, 4 města, několika rozpálenými přepjatci pomatená, Moravou se nazývati mohou? My jsme lidu svému záležitost frankfurtskou vysvětlili, a lid náš, věren své národnosti a svému císaři, všude, kde se tak stalo, opřel se jednohlasně proti sjednocení s Německem. Slovem: my nechceme Německo, nýbrž Rakousko. Či můžeme očekávati, že by se na sněmě frankfurtském i v řeči naší mluvilo, v řeči 18 milionů Slovanů rakouských?“

Němec st.: „To ovšem nemůže býti.“

Kulda: „Nuže, hle, co by to byl za sněm národní, kdyby náš národ si tam musil svou řeč dáti utlačovati? A menšina našich poslanců by proti většině německé nikdy nezmáhala. My vám přejeme s vaším Německem mnoho štěstí, ale nás v Rakousku nechte na pokoji. A byť se i dovedlo spojení to, přece by nemohlo pro budoucnost obstáti, a bylo by nové kvašení a bouření. Vždyť pak přece věříte v pokrok a v nutné vyvíjení národův?“

Němec st.: „Ovšem že.“

Kulda: „Nuže tedy přemýšlejte a poznejte, že i národové slovanští dospějí k vědomí své individuální důstojnosti národní, a pak by proklínali každého, kdož je poutal a zapřáhal k vítěznému vozu cizích pánů!“

Němec st.: „Vždyť pak ale intelligence na Moravě jest pro spojení Moravy s Německem!“

Kulda: „Oho! račte se trochu lépe poohlédnouti a rozlišovati. Nejprvnější učenci Moravy jsou nám ve snahách slovanských v čele; pod jich praporem bojujeme my. Trikoloristé jsou buď odrodilci, (a těm trojnásobná hanba!) anebo rození Němci, kteří pak také svou úlohu a své povolání na Moravě nepoznávají. Vždyť víte, že vzdělanci mají se o pravé blaho národa starati? úlohu tu však neplní ti, kdož se o naše snahy národní nestarají, ale je podřívají.“

Z Hobzí dopisoval Kulda i do Klácelových Moravských Novin. Hejtmanství dačické opovědělo proto žalobu na Kuldu, kteráž se však neuskutečnila, když byla pravdivost dopisů podezříváných na novo dokázána. — V listě dđto. 22. května 1850. sděluje Tomáš Procházka s Kuldou některé zajímavější zprávy z pouti pražské; „nejvíce se mi líbí Štulc a Jirsík; Pešina je štěbetavý staroušek, však velmi úslužný.“ List končí interessantní poznámkou: „Zamýšlejí kněží naši vydávati knihy katolické pod názvem „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ a *tudíž z jednoty vystoupí.*“ Věc vysvětlíme ihned. Po roce 1848. zarazili národovci po výtce z řad kněžských rekrutování tak zvanou „Moravskou jednotu národní v Brně“. Jednota působila velmi dobře. Jakmile však nerozumní lidé jednotu počali posunovati mimo pole církevní, ba docela zřejmě a bez ostychu vyslovili, že hlavní jim jest národnost a pak teprve víra, tenkrátě byli kněží donuceni z jednoty vystoupiti. Velmi ohnivě rozepisuje se o tom Kuldovi — Dr. Bílý. Mluvil prý s Kalivodou*) v Rajhradě; a Kalivoda sám usoudil, že v jednotě k rozpadu dojíti musí mezi stranou klerikální a světskou, protože prý světsky smýšlející to citelně vycítiti dali, že míní nejen knihy náboženské nevydávati, ale pozitivné jádro náboženské ze srdce lidu našeho vytisknouti. Tu prý jiného doufati nelze leč buď roztržku násilnou anebo pozvolnou.

O poslední prý se pokusí v příštím generálním shromáždění Kalivoda sám, kteréž snad odbývati se bude 18. dubna 1850. „Pak jsme odhodláni kráčet svou cestou, a seřaditi se v „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“.

Vybízí proto Dr. Bílý, aby všichni kněží a lidé vůle dobré se skupili se jako pevná, nerozborná zeď, a odhodlaně stáli k boji. Stalo se. Léta Páně 1850. dne 23. srpna založeno „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ v Brně u hraběte B. Sylvy-Taroucy. Myšlenku onu pojal „Dr. Jan Ev. Bílý a prelát Guntír stojíce v Rajhradě, když se tam sv. missie konaly, v průchodu do kostela vedle sakristie misionářům

---

Němec st.: „A což vám to všechno pomůže, my přijdeme konečně s vojskem naším a strávíme vás na svačinu.“

Kulda: „Ovšem vás jmenují mnozí již Čechožrouty, avšak i Maďari se tak vypínali; zatím ale nyní poznávají, že se mohou takovým lidožroutstvím snadno rozduť, což aby se vám také podobně nestalo!“

*) Gunther Kalivoda, opat rajhradský (nar. 26. pros. 1815. — zemřel 6. dubna 1883.). Byl professorem filosof. ústavu v Brně, stal se proslulým svou lidumilností. Sám chodil po pekařích a mydlářích, aby pro chudobné studenty vyprosil chleba a svíček. V minoritském klášteře dal světnici otápěti, aby v teple studovati mohli. Za nemocného studenta sám vyučoval dívky v jisté rodině, aby student výživy své neztratil.

naslouchající“ *). Na den sv. Víta t. r. rozesláno po Moravěnce provolání z pera Dra. Bílého podepsané nejznamenitějšími tehdy vlastenci kněžími. Provolání ono, k němuž stanovy přitisknuty byly, znělo:

„Ctění vlastenci! Katolíci moravští!

Nastala doba, abychom se obnovili duchem. Nejedny smutné výjevy věku našeho dosvědčují hlasitě, že usiluje nepřítel, více než kdy, nasítí koukolu na roli Boží, by naskrze udušena byla síje nebeská, svatými apoštoly Cyrilem a Methodem našim předkům přinesená. Denně rostoucí nevěra, liché náhledy o svobodě, zvláště pak hříšný spánek, do něhož se lid v pohodlném pokoji tak rád ukonejšívá, byly toho příčinou, že nejeden z nás potratil živé povědomí, jaké to štěstí pravým katolíkem býti.

Odtud sobě vyložíme, že mnozí tam hledají spásy, kde ji nikdy naléztí nelze. Či zda-li kde spasení, nežli v Kristu a v Jeho svaté Církvi? — Pohlédněmež na všechny strany kolkolem, všude státníkové nejzkoušenější s důvěrou obracejí zraky své k Církvi katolické, vidouce v ní jedinou skálu, o kterou se rozraziti mohou vzteklé útoky živlů nepřátelských, uznávající v ní nezvratný sloup a utvrzení pravdy uprostřed měnivých myšlenek lidských, vítající v ní bezpečnou štěpnici lepšího pokolení lidského.

Moravané! Katolíci! Povstaňmež ze spánku, by nám neodíhal Pán vinici, vida, že nepřinášíme leč plané ovoce víry křesťanské. Nečetnost jedněch musí proměnit se v horlivost, nevědomost a hříšný život jiných musí ustoupiti skalopevné přesvědčenosti a obcování křesťanskému. Vizte, kterak neúnavně sestavuje nepřítel pravdy vojska svá proti Církvi Páně! — Časopisy, obrazy, divadla, vůbec nesvědomitě zneužívání slova živého i tisku znáť on upotřebovati ku svedení neostražitých a neopatrných oveček Kristových. Cože vadí nám, bychom jemu na odpor touže zbraní ho odbíjeli? — Budmež jako bratři Makabeové, hájící vlast milou a Církev mnohem dražší — a dá Pán, že musí padnouti Antiochus věku našeho, kterýž nám chce odejmouti dědictví Cyrillo-Methodějské.

Proto jsme se sestoupili v tábor posvátný, nazvaný „Dědictví sv. Cyrilla a Methoda“, abychom duchovní boj vedli pod těmito oslavenými vůdci proti pohanstvu, jakový bylo jim vésti před tisícletím samým. Naši bratři Čechové již před loty zřídili „Dědictví sv. Jana Nepomuckého“, a knihami odtud vydanými nejeden Šavel obrácen jest v Pavla.

Že však nevěra již od dávných let, zvláště pak za dnů našich, o všechny vědy se zasazuje, vlévajíc v ně soptící jed svůj, nesmíme my

*) Zápisky Dra. J. Ev. Bílého.

katolíci nyní přestávají na vydávání knih pouze náboženských, nébrž na nejvýše potřebí jest, činiti, co vždy druhdy činívalo se v Církvi — bychom totiž o všech vědách a předmětech pracovali, a do všech opět nadhvězdného rázu ducha vlévající, je všechny ve službu pravdy katolické a blaha národního uvéstí se snažili. Za vzor mohou nám býti katolíci francouzští, kteří nedávno pod ochranným řízením svých výtečných biskupův podobné zbrojnice pravdy čili spolky zařídili.

Nížeapsaní kněží katoličtí domnívají se hodnými býti té důvěry, by jim po vydobytém schválení vysoce důstojného pastýře vrchního. založení a vedení tohoto Dědictví v hlavním městě Moravy svěřeno bylo. Oni se odhodlali k tomu za nejednou důležitou zkušeností, spoléhající při tom na Boha a na dobrou vůli národa moravského, a horlivého velebného duchovenstva jeho. Nevedlo je k tomu leč snaha upřímná, aby tentýž duch církevní, který oblažil předky naše ústy sv. blahověstů, nyní opět hromovým hlasem bouří odešlých zavítal k nám v rodiny, obce a městečka naše, aby náš milý lid slovanský kolísaje se mezi nevěrou od západu a odtržkou od východu, v úzkém spojení s pastýři svými nejen sám ve víře římsko-katolické pevně setrval nýbrž jak slovem, tak zvláště krásným životem a důvěrnou modlitbou soukmenovce na východu od matky Církve odtržené do jednoty přivéstí se snažil.

V Brně na den sv. Víta, patrona českého i moravského 1850.“

Poznáme, že Beneš Kulda, tehdy již duchovní správce v ochranné v Brně, jmenován jednatelem.

Podepsáni byli: Sušil, professor, starosta; Rob. Šuderla, kaplan domský, tajemník; Ed. Karlik, kaplan u sv. Magdaleny, pokladník; Beneš Kulda, spirituál, jednatel.

Ostatní výbor: Viktor Šlossar, prelát rajhradský; Ludvík Tidl, děkan v Oujezdě; Bedřich hrabě Sylva-Tarouca, kněz církevní; Guntíř Kalivoda, professor; Dr. Beda Dudík, professor; Matěj Procházka, professor; Tomáš Procházka, kaplan v Ivančicích; Frant. Škorpík, duchovní správce v Bohdalicích; Josef Těšík, lokální v Nosislavě; Tomáš Šimbera, lokální v Komíně; Jiří Slota, kaplan v Žeraticích; Jan Bílý, kaplan v Židlochovicích; Jan Fáborský, kaplan v Židlochovicích; Bedřich Geissler, kaplan v Oujezdě; Frant. Poimon, redaktor „Hlasu“; Karel Zelinka, kaplan v Lišni. —

Provolání toto podepsal Kulda již v Brně; ale o zdar celé záležitosti velmi svědomitě pracoval jako kooperátor v Hobzí. — Po kněžských exerciciích byli první členové v sále minoritském upisováni; a první snad přihlásil se Alois Volf, farář sloupský. „Dědictví sv. Cyrilla a Methoda“ množilo se počtem, takže

není vskutku ve vlastech našich, kde by známo nebylo. A tak stalo se „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ mocnou hradbou bránící náš lid před mravní nákazou. —

Hobzí patří do děkanství jemnického. V Jemnici samé dost zdárně zkvétala „Jednota čtenářská sv. Víta“, s kterouž udržoval Kulda kooperátor v Hobzí spojení. Nasvědčuje tomu list ddto. 12. března 1850., jímž byl Kulda odpověděl na přípis Františka Fedry, jednatele a Jana Jelínka, pokladníka „Jednoty čtenářské sv. Víta v Jemnici“.

Ježto z listu Kuldova velmi jasná charakteristika jeho nám vyplyne, chci tuto list vřaditi.

„Církev a Vlast!“

V heslu tomto posílá Vám, Pánové vlastenečtí, dopisovatel své vroucné pozdravení s nadějí blaživou, že ho s takovou radostí přijmete, s jakou Vám poskytnuto jest. Známa zajisté byla mi chvály hodna snaha „Jednoty čtenářské sv. Víta v Jemnici“ z Mor. Novin, jelikož za valnou stránku úlohy své životní považují — bedlivé stopování všelikého ruchu národního v naší drahé vlasti. Záměr jednoty Vaší vábil za posledních měsíců pozornost mou tím více na sebe, ježto ze zkušenosti vím, že v našich městech živlem cizinským na velikou národa moravského škodu, bohužel nesmírně prosáklých, především rázné pomoci zapotřebí jest, by se stala, čím za dob na Moravě slavnějších bývala, a čím ovšem až doposud býti mají netoliko na svou vlastní slávu a blaho — nébrž i na blaho osad okolních, by se města stala ohniskem osvěty pravé a vzorem všech občanských ctností lidu sousednímu, který zvláště novým ústavním řízením u větším počtu, a v příznivějších jako kdy jindy okolnostech k městům poblízkým poután jest. Domýšlím se totiž, a tuším mnohým právem, že náš venkovský lid do města budoucně nemá jen proto docházet, aby tam své daně platil, své úřední písemnosti zadával, a potřebných pro dům věcí nakupoval; nýbrž spolu také proto, aby tamo vedle těchto hmotných potřeb též vyšších, duchovných, nalézal výhod. — K tomu konci ovšem zapotřebí jest, aby venkovská města naše vyváděna byla z velikého kalu, jež na ně dva věkové sypali, aby vybědla z plané a ošklivé líčenosti, aby se probudila ze spánku národní netečnosti, aby osvědčovala svůj vlastní přirozený život v úplné ryzosti a všestrannosti; ale ovšem spolu také aby všechny své uvědomělé snahy oživovala a spravovala věrou skalopevnou, a zbožností staroslavnou, bez nížto nižádný národ na světě ke skutečnému blahu dospěti nemůže — bez nížto zvláště náš národ slovanský všeliké půvabnosti a původnosti by prost byl.

Že jednota Vaše národa našeho potřeby časové pochopila, hlásá mi její jméno dobře volené. Shromáždila se jednota Vaše pod zástavou posvátnou, na níž se stkví jméno sv. Víta, a tím zajistě dala na jevo, že i největší pro člověka nebes dar, víru a církev, na zřeteli má. Já alespoň soudím, že zakladatelé výborné jednoty sv. Víta v podnikání svém nedali se vésti toliko důležitou ovšem památkou místní, zvolivše sv. Víta jako by za patrona jednoty své, nýbrž že při tom také největších mezi duchy lidskými bojův časových sobě všímali, jež se vedou mezi věrou a nevěrou, pečliví jsouce o blahu budoucnost národa svého, kteráž pouze ve stkvělém vítězství živlu bohorodého — svaté víry — záležeti může, jakož se všichni opravdoví lidumilové v nej-svobodnějším národě — ve Francouzích po mnohých perných zkouškách nyní snad již nezvratně přesvědčují, vidno z debat parlamentárních v právě minulých sezeních v otázce o školství a vychování, — a jakož nám pravdu tu též Německo, na zříceninách víry po jednotě a po pravém blahu národním marně se pachtící, zjevně na oči staví.

Tenť byl již po kolik roků, a jest až posud, nyní hlubokými důvody stvrzený nástin vznešené úlohy každého národního spolku ve vlastech slovanských; tenť jest obraz, jež sobě mysl má již po delší čas tvořila také o Vaší jednotě, která. což Vám, pánové, bez obalu vyznati musím, můj příchod do krajiny zdejší oslazovala. Umínil jsem u sebe co nejspíše po činnosti Vaší se ohlédnouti, a z ní i pro sebe čerpati nové útěchy a posily na dráze nám všem tuším společné. Avšak než mi toho popráno, již jsem byl radostně překvapen a poctěn přípisem ve jménu jednoty Vaší. Přijmětež mé něžné díky za šetrnost mi projevenou. Řeknětež všem ostatním, že bych sobě přál, aby síly moje se rovnaly dobré vůli, pak že by jistě s podporou v dopisu žádanou spokojeni byli.“

Ježto však nezná dopodrobný účel jednoty, žádá Kulda za stanov jednoty zmíněné. Tolik však přece poznal, že se jednota přičiňuje o rozšiřování knih českých. O rozšiřování knih jednotou přidává Kulda v tomže listě poučení toto: „... tu potřebí velké obezřetnosti, by se snad Vaše pékná snaha nepotkala s výsledky neočekávanými, ježto není kniha jako kniha; mnohou knihou se může více pokaziti než prospěti. Zkáza jednou vštípená nedá se potom u někoho ani stem dobrých knih na čisto odstraniti.“

Na stížnost, že jednotě mnoho protivenství v cestu se staví, praví Kulda, že „ať již protivenství pochází z nevědomosti nebo ze zlomyslnosti odpůrcův, jako slabé stíely od štítu ocelového se odrazí od bezúhonného rázu čili charakteru bojovníků statných. Jenom takový muž, který v duši své zahořel pro dobro, pravdu a krásu, — který hotov

jest záměru dobře poznanému rozumných obětí přinášeti, může právem a s prospěchem účastenství míti v podniku takovém. jakýž sobě za úlohu vytkla jednota jmenovaná. A muž takový povolání své na jevo dává všestrannou rázností, spanilou bezúhonností ve všem životě svém domácím, rodinném, občanském i církevním, jakožto syn, otec, manžel, bratr, soused, občan i křesťan svědomitý. — Kdo však v obcování svém povšechném není vzorem muže dokonalého, ten dojista nepřistupuje z pohnutek ryzích a šlechetných v jakoukoliv chvalitebnou jednotu, nýbrž buď ze zisku nebo z marnivosti atd. Úd takový prý ovšem jen na škodu spolku jest. Radí proto Kulda, aby při zapisování údův bezúhonného života vstupujících údů dbáno bylo; lépe méně údů, ale ctihodných. Jeden spoluúd poskvřňuje mnohdy celou jednotu, a překáží jí v působivosti více než deset odporníkův. Nám Slovanům obzvláště, ježto naproti nám stojí síla nepřátel, slušno jest uvážiti, že musíme bez všeliké skvrny státi, jako by se velebná vida Slovanstva v každém z nás zobrazovala.“

Z listu částečně doslovně uvedeného vyzařuje celá duše Kuldova, jakáž klamu nezná, ale vždy stejným důrazem pravdu, ctnost zastává a velebí! Nebylo tedy možno sílu velikánského ducha Kuldova umlčeti, ona vždy vyšlehla nad obzor, a klesající zvedala k životu ctnému, a vlašným obdivuhodnou nadšenost do srdcí vlévala. — Boží Prozřetelnost vykázała Kuldovi po krátkém pobytu v Hobzí ku štěstí Církve sv. i národa veliké a důležité pole činnosti ve hlavním městě moravském — v Brně.

VIII. Beneš M. Kulda duchovním správcem a katechetou v ochranovně pro mládež zanedbanou v Brně.

(17/10 1850—1859^{13/3}.)

Šlechetný kněz hr. Sylva-Tarouca založil při ochranovně pro mládež zanedbanou v Brně místo duchovního správce, a jakožto zakladatel měl právo praesentační při obsazování místa toho. Vzpomněl Sylva-Tarouca výtečného kněze Beneše Kuldy, tehdy kooperátora v Hobzí; sám napsal Kuldovi list (ddto. 24. června 1850.), v němž mu místo spirituálské v ochranovně nabízí. Povianosti spirituálovy by prý byly: mravné vychovávání mládeže jakož i vyučování náboženství, a řízení celého ústavu dle předpisů ředitelstvem stanovených. Spirituál stává se ode dne ustanovení členem ředitelstva. Dále zmiňuje se hrabě Sylva-Tarouca v listě tom o platu a jiných výhodách, jakýchž by se Kuldovi dostalo. — V listě pak ze dne 28. června 1850. oznamuje

hr. Sylva-Tarouca Kuldovi, že byl s předsedou jednoty pro trestance propuštěné a pro mládež zanedbanou Drem. Kalinou u Nejd. pana biskupa, kdež svolení dáno bylo, aby místo spirituálské Kuldou obsazeno bylo; že prý výbor sám podá v té záležitosti žádost biskupské konsistoři, a že tudíž Kuldovi netřeba o místo v ochranovně se domáhati. Všichni prý se již od nynějška na Kuldu těší. Tomáš Procházka zapřisáhá B. Kuldu, aby šel do Brna. „Holečku, mám-li já ještě jaký dost malý vliv na duši Vaši, zapřisáhám Vás: jděte do Brna!“ — Listem dne 15. října 1850. datovaným, oznamuje již hrabě Kuldovi, že jest vše hotovo, a že bude co nejdříve biskupskou konsistoří do Brna přesazen. Dekretem ze dne 17. října 1850. ustanoven byl Beneš Kulda duchovním správcem a katechetou v opatrovně brněnské. Tím stal se, jak Dr. Jan Ev. Bílý tvrdí, utěšený obrat v osudech kněze energického a to k radosti všech přátel, k blahu toho ústavu, k rozkvětu slovanské literatury.

K roku 1850. pěje:

Beneš Kulda:

Když pak ještě dále
zanesl mne osud,
na hranicích vlasti
hledal jsem Tě posud:
Tvá brud' netušila,
jak mne touha ryla.

Bůh-li raní: léčí,
rychlou pomoc vnuká;
do středu mne vlasti
volal náš Tarouca;
po nedlouhém čase
byl jsem s Tebou zase!

Ve sjezdech jsem řeči
Tvé se divil proudu;
v poradách jsem Tvému
přizvukoval soudu;
pérem-li's co hlásal,
vždy jsem v duchu jásal.

Dr. Jan Bílý:

Janovi sic práno
náhrady zaň vzácné*),
Beneši však vkláno
jarmo v šíji pracné:
z Loděnic až k Hobzí**),
bručí hudba z kobzy***).

Na vrcholu strastí
osudem Pán točí;
ve středu zas vlasti†)
Beneše Jan zočí:
Ta - ruka víc vrací††),
než se škodou ztrácí

V Brně v „Černých polích“
domek nízký stojí,
zanedbanec se jich
jak čert křtíže bojí:
jest to posud skrovná
mláď: „ochranovna“.

*) Jan Fáborský stal se místo Kuldy spolukaplanem Bílého v Židlochovicích.

**) Althart, farnost na pomezí českém v Dačicku.

***) Známý hudební nástroj národní o jedné struně.

†) V Brně.

††) Hrabě Bedřich Tarouca založil na svůj groš místo katechety a duchovního správce v opatrovně brněnské, a praesentoval Kuldu.

S rozkoší jsem chodil
z milých „Černých polí“
k přátelům svým vzácným
ve kraj do vůkolí;
nejvíc moje líce
plály u „Květnice“.

Na svíce tam vstavil
Pán um svého sluhy,
odtud proud se plavil
světla v dálné kruhy:
mnohý nad tím žásá,
Sušil s vlasti jása.

Jak působil B. Kulda v ochranovně, vypravuje nám Jan Soukop ve svých „Črtách z dob Sušilových“ (Obzor 1889. čís. 7.): „Tu v Brně svědomitým konáním úřadu svého dobyl si Kulda za představenstva ryze německého tolik vážnosti, že vedle němčiny na ústavě zavedla se rovnoprávně též čeština; o veřejných zkouškách vydávaly se slavnostní programy v obou řečích zemských tištěné.“

Mám právě po ruce program zkoušky odbývané dne 4. července 1853. Pořádek byl tento: o 9. hodině bohoslužby. Potom v učírně oslovil žák hosti předeslav křesťanské pozdravení.

Následovala zkouška z náboženství; — báseň česká: „Povzbuzení“; — čtení; báseň „Bitte“; počty z hlavy a na tabuli; — báseň „Hodný chlapík; pravopis; „Volkslied“; zeměpis, — báseň „Morava; theoretická i praktická pomologie; — „Lied zum heil. Schutzengel“; tělocvik — „píseň po zkoušce“; „promluva děkovací“ přednesená chovancem.

Roku 1854. oslaveno v ochranitelné brněnské zasnoubení J. Cís. Veličenstva Františka Josefa I. s král. Výsostí Eližbětou, vévodkyní bavorskou. Promluvy o slavnosti té v opatrovně konané vydány taktéž tiskem německy a česky. —

Jizbičku Kuldovu v opatrovně popisuje Soukop*) takto: „Stolek, několik židlí, skříň na knihy, postel a malý divánek, to bez mála byl celý nábytek skromné té světničky, ve které, nebyl-li obyvatel jinak zaměstnán, přes celý den až hluboko do noci péro bleskem hvízdalo, an Kulda tehdy jen brky husími psával a tuším podnes píše. Mimo nábytek vše naplňovala halda knih a spisů nejrozmantějších, že sotva lze bylo dveří otevřítí. Malounká světnička byla tu pracovnou, redakcí, administrací, expedicí, přijímacím salonem, restaurací, kavárnou, sněmovnou a spárnou pro Kuldu a četné navštěvovatele jeho z venkova, kteří z pravidla — na malém divánku bezpočtukráte nocovali**). Nad postelí visely dvě řady fotografií ve zlatých rámečkách, podobizny to

*, Črty z dob Sušilových v „Obzoru“ č. 7.

**) Píše Soukop Kuldovi (10. března 1858.): „Nebude-li překážka. hodlám 16. t. m. poledním vlakem zavítati k Vám, abych se trochu vyrazil a poradil s Vámi. Ač bych neměl nouzi o nocleh, přec bych milerád přednost dal Vaší střese, a tudíž prosím o laskavou přijatou, abychom si zase drobět od srdce pohovořili.“

mladých i starších přátel Kuldových, skromný to Slavín moravský. Z jizbičky této nepatrné vypravovalo se na sta, ba na tisíce balíků s knihami, které Kulda vydával, a sám Bůh ví, kam rozesílal; ze skromného příbytku toho proudilo se světlo Cyrillo-Methodějské po širé vlasti.“ —

Pérem brkovým psal Kulda až do svého oslepnutí. — Ku poznámce Soukopové v Obzoru, „že Kulda píše brky husími“, dodává Kulda v listě soukromém (ddto. 29. dubna 1889.): kdyby hájiti měl brk před pérem ocelovým, pak by vyznal pravdivě, že sotva komu ocelové péro tak dlouho a věrně slouží jak jemu brk husí; **nezřídka** stává se, že jedním brkem píše po několik měsíců. „Proto **nestanu** se mu nevěrným, byť i sebe více ocelové péro se mi posmívalo.“ —

Kulda byl v ochranově šťastným! Mohl pracovati, mnoho pracovati, a to mu bylo nejpříjemnějším. Již již podléhal od namáhání, — ale klidného, jarého ducha nikdy neztrácel. Nasvědčuje tomu básnička, kterouž napsal roku 1854. dne 10. června:

„Ať si jak chce smutek svírá
Přírodu i všecken lid:
Nitro mé se neužírá,
Že v něm žije blažný klid;
Ať se kdo chce jak chce rmoutí,
Já se v slasti nedám hnouti!“

Práce však tou měrou Kuldovi přibývalo, že mu nezbylo více než dvě hodiny ke spánku; spával oblečený, aby strojením času nepromeškal. Takové napínání sil podrylo konečně zdraví jeho, a těžce onemocněl. Poznenáhlu pookřál, ale zase s nezdolnou pílí pustil se do práce síly lidské převyšující, takže odevšad varovné hlasy docházely, aby si nadlidskou prací zdraví neukracoval. Již roku 1850. varoval Kuldu P. Tomáš Procházka: „prof. Sušil se dozvěděl, že prý jste pro náramné namáhání (bdění) až onemocněl. Víím, jak se tu **horlivosti** vede. Duch by sobě dvě těla míti přál, když jedno klesá, aby již jiné měl. Caro infirma.“ Roku 1852. František Maršovský*): „Opustil jsem Tě posledně churavého. Troufám, že's mou radu přijal, si ulehl. Dnes Ti dávám tu radu, přijď alespoň na osm neb čtrnáct dní k nám, vzdal se všeho namáhání, a já myslím, že Ti čerstvá voda zde častěji podaná, čerstvé povětrí, a vroucí láska obsluhujících poněkud pomůže. Přijď stonat do Ořechova.“ Roku 1857. Karel Orel**)

*) Frant. Maršovský, nejstarší přítel a spolužák B. M. Kuldy, čestný kanovník, arcikněz, děkan, kons. rada, ord. komisař, farář brněnský, usnul v Pánu dne 25. ledna 1895.

**) Karel Orel, narozen v Bystřici u Pernštýna na Moravě roku 1825., gymnasiální studia konal v Mor. Třebové; filosofii v Brně i theologii, a roku 1849.

zve churavého Kuldu, aby zaletěl k němu do kraje radostínského, že se tam uzdraví. „Prosím: šetřte — šetřte se, oddechněte sobě od namáhavé práce! a jak byste jen dost málo sesílil, přijďte, prosím Vás, ke mně a májové radostínské krásné dny občerství Vás v zelené a kvetoucí mé zahradě.“

Na radu přátel svých odebral se churavý B. Kulda za prázdnin let 1853. a 1854. do Rožnova na zotavenou. Než i tam nesložil ruce v klín, ale pilně sbíral národní pohádky, pověry a obyčeje. Jedny prázdniny zavítali ke Kuldovi do Rožnova: Sušil a hrabě Sylva-Tarouca. V domě Kuldou obývaném byly dvě jizby. V jedné zpívala Sušilovi děvčata valašská písně, kteréž rychle zaznamenával; v druhé bavil se Kulda s dědouškou a babičkami, a naslouchal pohádkám jejich. Hrabě Tarouca jen hořel radostí; přecházel ze světnice do světnice, mnul si ruce a hlasitě opakoval: „Tu jest národní fabrika!“ — Beneš M. Kulda vydal „Moravské národní pohádky a pověsti z okolí rožnovského,“ I. dílek nákladem vlastním, tiskem R. Rohrera v Brně roku 1854. Druhé vydání ve dvou svazcích vyšlo v Národní bibliotéce u I. L. Kobra v Praze roku 1874. a 1875. (Druhý svazek: „Národní pověry a obyčeje v okolí rožnovském“ (s podobiznou a krátkým nástinem životopisu B. M. Kuldy).

Jak oblíbeny byly pohádky Kuldovy u lidu, vykládá Jan Soukop v „Črtách Sušilových“ (Obzor roč. XII. čís. 7.): „... a ježto na dračku se kupovaly a četly tak pilně, jako snad žádná jiná kniha. Sám pisatel těchto řádků nestačil vazbu pohádek těch vždy novou obstarávati, až konečně kniha na dranc čtením roztrhaná kdesi se ztratila.“ — Jakýsi slavista vystříhoval si z pohádek Kuldových krásná rčení. — Roztodivné doplňky a připomnění zaslal z Valašska Kuldovi jakýsi Josef Lucian Ondřej Kramoliš; muž, jak soudím z listů jeho, velmi vážný, rozumný a uvědomělý katolík v Rožnově*).

---

byl na kněze vysvěcen. Nabyv uvědomění působením krajanů K. Šmídka a Franta. Dědka všem alumnům předcházel příkladem, kteří se hlásili k praporu Sušilovu. Roku 1849. ve 4. ročníku se Soukopem vymohl, že kázání zkušební i katechesky česky mohly přednášeny býti. Společně se Soukopem i knihovnou českou z prachu vynesli. Orel kaplanoval v Kamenici; — nedávno vydal nejd. pan kanovník Kulda Orlem nasbírané pohádky. Administroval faru radostínskou, kdež mu mnoho rukopisů shořelo. Farářem byl ve Štítarech a Strážku, kdež 18. srpna 1885. zemřel. Byl knězem horlivým a vlastencem.

*) Proč pak asi sbíral B. Kulda pohádky? pozeptá se mnohý. Jsou to původní, nezměněné výtvary ducha národního, jsou vykládány ryzím jazykem, jemuž tak namnoze se odcizujeme. Sám Kulda praví v Hlasu roč. 1854. v příloze k čís. 15.: „Nebylo by škoda o tyto smyšlenky, jimiž lid náš celé večery, celé dny, celé měsíce sobě krátívá? Vždyť i smyšlenka může tajiti v sobě pravdu, poučení, výstrahu,

Památka Kuldova ještě dnes nevymizela z paměti dobrého lidu valašského. Leopold Červenka, učitel v Příboře píše (18¹⁴/₁₀88.): „Vašnostino jméno v krajině naší ještě nevymizelo, jmenovitě okolo Rožnova u lidu dobře Jste znám. Na každé salaši na Radhošti umí staří pasekáři o Vašnostech vypravovati. Měli z toho radost velikou, když jsem jim vysvětlil, jakou důstojnost zastáváte. Tak jsem se přesvědčil, že ten náš lid jest vděčný a pamětliv sebe menšího dobrodiní. Také starší učitelé Vašnosti ještě v lásce vzpomínají.“ —

Působnost Kuldovu seznáme dopodrobněji v řádcích následujících. Poukážeme nejdříve k činnosti v ochranově, a k některým tehdejší pamětem jeho.

Roku 1852. dne 22. května navštívil Beneše Kuldu bratr jeho Josef ze Štokholmu; neviděli se již dvanáct let. Navštívili rodisko své Ivančice, a dne 31. května t. r. Rosice, kdež vyslaní členové katolické jednoty brněnské zařídili schůzi ve škole tamější. Schůzka zahájena krásným čtverohlasem k Panně Marii; potom řečnil p. Ambrož o účelu jednot katolických, po něm p. Valníček, zapisovatel ústřední jednoty brněnské, a p. Liška. Velmi krásně promluvil bratr Josef štokholmský, a velmi poutavě obeznámil posluchače s katolíky štokholmskými, jichž bylo počtem 500; vykládal o obřadech, kteréž luteráni ještě z dob katolických zachovali. Vše využítkoval k povzbuzení katolíků moravských a údů jednot katolických, s tak vřelým přesvědčením, že se s účinkem neminul. Schůze zakončena písní prof. Sušilem pro jednoty katolické na Moravě složenou. Dne 3. června t. r. navštívili oba bratři se Sušilem a hr. Sylva-Taroucou zahradu vedle domu rajhradského na Petrově, kdež je P. Dudík častoval. Poslední vykládal velmi zajímavě švédštinu. Dne 7. června rozloučil se Beneš Kulda s bratrem svým. — Dne 28. měsíce května t. r. zavítal do opatrovny bývalý spolužák Beneše Kuldy — hrabě Alfons Serenyi, byl přítomen vyučování náboženskému. Vykládal Kuldovi, čeho všeho zakusil jakožto krajský komisař na Moravě; pravil, že velikou tupost citu a rozumu i tvrdostijnost nalezl v městečkách (jmenuje jedno), a uvedl i příčinu toho: výchovu cizím jazykem, kteráž bez žádoucího prospěchu zůstatí musí.

17. dne měsíce června t. r. odevzdal Kulda I. svazek svých „Krásných večerů“ knihkupci Nitschovi v Brně, dav si pouze zaplatiti útraty tiskové; chtěl totiž zkusiti, zda by vydávání takých sbírek: novel, povídek se beze škody vyplatilo. Byl o tom pevně přesvědčen, že jest knih

---

radu; častokrátě smýšlel otec pohádku, aby dítkám svým poučení dal způsobem zajímavým. A taký čistý po výtce úmysl vyhotovil nám roztomilých pohádek celé spousty, jimiž se honositi můžeme.“

takových lidu na výsost třeba, kdyžť jiných bezbarevných, protináboženských, špatných spisů rozprodává se množství veliké. Nejohromnější spousta špatných spisů valila se k nám z Německa, a podrývala základy všeho pořádku, zásad zbožných, a tím i pravého blaha lidu našeho jak časného tak věčného.

Tehdy ukončil Kulda tisk I. dílu svých kázání v tiskárně Winkerově, a hned pustil do tisku díl II. Roku 1852. tiskl se nákladem „Dědictví sv. Cyrilla a Methoda“ kalendář „Moravan“, jehož redaktorem Beneš Kulda byl až do roku 1860. Kalendář „Moravan“ stal se velmi oblíbeným u lidu. Soukop vypravuje: „Když zimního času po křesťanském cvičení na dědinách kněz vytahoval zelenou tu knihu z kožichu, zaleskly se posluchačům oči radostí.“ *)

Dne 30. června t. r. zamluvil si Kulda u knihkupce Winikera: Jungmannův slovník.

Dne 5. července t. r. navštívil Kuldu kaplan žeratický, nástupce P. Sloty — Emanuel Mittner**). Rozhovor zabíhal po výtce do záležitostí církevních a národních. Téhož dne sešli se u hr. Sylvy-Taroucy kněží brněnští a Šimbera z Komína, a usnesli se na tom, aby se zaslala žádost nejd. konsistoři za přímluvu ke konsistoři olomúcké, by i tam kalendář „Moravan“ doporučen byl kurrendou. —

Dne 8. července t. r. roznemohl se Kulda velmi povážlivě; obětavě ujímal se nemocného dobročinný hr. Sylva-Tarouca.

Dne 25. července t. r. zašel sobě Kulda s prof. Sušilem do Nebovic sbírat písně národní. Navštívili starostu, kamž několik zpěvaček sezváno. Asi hodinu jim Sušil s Kuldou přimlouvali, aby zpívaly, ale nadarmo. Vzkázali pro jakousi vdovu, — odkázala, že prý chraptí. Tenkrát poznal Kulda, jaké oběti Sušil přináší, sbíraje písně národní. Někdy se vymlouvali v obci, že mají hromadu, jinde zase hudbu, jinde

*) První ročník „Moravana“ čítal 144 stran, — tisklo se 5000 exemplářů. Do I. roč. psali: Frant. Poimón. Tidl, Sušil, Tom. Procházka, Škorpiík, Sylva-Tarouca, Kulda, Slota, Těšk.

**) Výtečný tento kněz spisovatel narodil se v Mor. Budějovicích dne 10. prosince l. P. 1815. Činnost jeho spisovatelskou bohdá oceníme nástinem životopisným. Usnul v Pánu, zaopatřen svátostmi umírajících, po trapné nemoci dne 4. listopadu 1894. jako kněz jubilát, konsist. rada a farář na odpočinku ve Znojmě. Pochovával jej spolužák vdp. Jakob Polster, bývalý farář v Slavonicích (na odpočinku ve Znojmě). P. Jakob Polster kaplanoval v Olbramovicích na Moravě, a přijel na B. M. Kuldu jako aktuál se svým farářem komisařem vyšetřovat volbu poslance do Frankobrodu Kuldou zmařenou. Když byl P. Polster psal sedmý arch protokolu, prosil B. M. Kuldu, aby už přestal, že má celé prsty už od psaní zkřivené. B. M. Kulda událost onu vdp. P. J. Polstroví připamatoval, když asi před 20 lety Vyšehrad navštívil.

žné. Roku 1848. měli Sušila za vyzvědače: že prý není knězem, ale vyslancem Košutovským! — Po osmé hodině se vraceli domů. Cestou vykládal Sušil o svém otci, že prý kouřil, šňupal, a sobě tím uškodil. (Morálka byla pro Kuldu, aby si šetřil zdraví.) Po otci prý zdědil pouze pilné čtení biblí — dotvrdil řeč Sušil *).

Den 27. července t. r. zaznamenává B. Kulda jako den památný, dostal totiž z knihkupectví Winikeroва jakožto úd matice české za 25 zl. stříbra: Slovník Jungmannův. — Téhož dne navštívil Brno básník a farář Vinařický. Nalezl ho Kulda v Lužánkách ve společnosti direktora hlavní školy Žáka, prof. Matěje Procházky. Po obapolném uvítání řečeno bylo Kuldovi, že Sušil odešel pro Klácela, a Poimon pro Kuldu. Za chvíli se jmenovaní posli vrátili, a celá společnost usedla pod lipou košatou k večeři. Hovor byl roztomilý. (Vinařický dojel z Vídně, kdež meškal několik dní na poradách o zařízení školních knih, slabikářů atd., kteréž se měly tisknouti latinkou pro Čechy, Moravu a Slovensko.) — Ze zábavy byl nejzajímavější výklad Vinařického ze života, jak dospěl k povědomí vlasteneckému. Když bylo Vinařickému $\frac{1}{2}$ 5 roku, začal navštěvovati opatrovnu, jedinou to českou školu, kterouž však nedlouho navštěvoval. Na skřini vidíval cibulové pletence, i nevěděl, co by znamenati měly. Brzy stalo se, že učitel jednomu žáku lenivému posadil takový pletenec jako „věnec oslovský“ na hlavu. Ověnění malého kluka tak dojalo Vinařického, že vícekrát do opatrovny névkročil, a ihned přestoupil do školy německé k Piaristům.

Půl roku přiučoval se písmenám, po celý rok slabikoval, a opět celý rok učil se čísti. „S jakým prospěchem jsem se takto němčinou mořil, vysvítá z jedné události, kterou posavad v paměti chovám. Vyvolal mne p. učitel (ryzí, nejen kovaný, ale do boty litý Němec**) a ptal se mne: „Wie vielmal geht 2 in 1?“ — Já odpověděl: „Zwei in 1 geht 1mal.“ (Na tabuli psáno bylo: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0.) Za to jsem dostal ránu holí po ruce. Po otázce opěťované jsem odpověděl: „2 in 1 geht 2mal.“ — zase rána a máza. A tak jsem plačky prošel celou řadu až k nule, a po každé jsem dostal potřebného vysvětlení holí, která po každé zanechala mázu, tak že celá ruka byla pruhovitá. Potom mne nechal ve škole přes oběd, ale o 12. hodině se smíloval, a poslal mne domů. Doma když jsme (jak se u řemeslníka

*) T. r. dne 12. září navštívil Kuldu prof. Sušil navrátil se z cest. Vykládal, čeho zakusil: dobrého i zlého. Od mnohých kněží a laiků přijat byl radostně, — jinde zase musil pivo platit, chtěl-li, aby zpívali. Jistý sedlák o Sušilovi pronesl, že prý nemá všech pět pohromadě. Již prý by se mu nepodařilo sesbírati tolik starých písní jako před desíti lety; vše, co staré, ceny pozbývá.

**) Slovo užívané od pražského arcibiskupa Chlumčanského.

děje) všichni, rodiče, děti, čeládka, tovaryš, jedli z jedné veliké mísy polévku, uviděl otec zmázanou ruku, a ptal se po příčině. Já hned natáhl moldánky, a s pláčem vypravoval, že jsem byl bit. Otec chráně autoritu učitele řekl: „Jistě že jsi nic neuměl, po druhé se lépe uč!“ Když pak jsem vypravoval, že nevím, co učitel se ptá, slitoval se nade mnou tovaryš Němec, který však také česky uměl, a vysvětlil mi ty počty napřed po česku a pak po německu tak dobře, že když jsem po druhé k divisi vyvolán byl, výborně jsem všechno psal a odříkával. Pan professor se nepochybně domýšlel, že to vyvedl svou rákoskou. Divno! tovaryš naučí se řeči české, a ví, jak dítěti vysvětliti něco, a učitel, studovaný muž, nemá tolik rozumu a svědomí, aby k vůli povolání svému naučil se řeči, bez které sebe i žáky nadarmo mučí!“ —

Direktor Žák vykládal něco podobného. Studoval v Jihlavě. Byl po parvě, a měl: *Ex moribus: eminentem; ex religione primam; ex literis eminentem*, tudíž i z geografie, o jejíž eminentní znalosti prý dal důkaz o prázdninách. Šel s bratrancem svým, absolvovaným rhetorem procházkou, a přišli k ostrůvku v řece. Velký student pravil malému: „Siehe, hier ist eine Insel.“ „Já jsem bezpochyby (pravil Žák) po tom slově hleděl jak nevědoucí, co povídal bratranec.“ Proto se Žáka znovu rhetor otázal: „Weisst du denn nicht, was das Wort Insel bedeutet? — Žák trochu podrážděn pevným přesvědčením odpověděl: „Insel ist lůj.“ V Jihlavě říká se totiž loji „Inself“; a o *l* víc neb méně to bylo jedno.

Vinařický vypravoval dále: „Byl jsem ve Vídni v metafysice, a měl jsem skládati zkoušku z latiny a řečtiny. Byli zkoušeni dva Poláci, a za mnou v lavici seděl spolužák (Rehbekk), který mi klepal na rameno, a já se ohlídl, abych slyšel, co chce? V tom p. professor patheticky a rozhněván řekl: „So seid ihr Slaven, Eure Muttersprache habt ihr nicht gelernt, deutsch kennt ihr nicht, und latein um so weniger; und doch unterscheidet sich der Mensch vom Viehe durch seine Sprache.“ Slova ta bodla mi hluboko v duši. a p. prof. netušil, že mne bodnutím takovým pohnal k tomu, abych se řeči mateřské sám hleděl naučiti, kdyžtě ve školách k tomu nikde nebylo příležitosti; on toho jistě nechtěl docíliti. Pozorovav, že spolužák můj byl příčinou mého ohlédnutí, ptal se: „Wie heissen Sie?“ On pak se němě uklonil a odešel. Pak se ptal mne: „Wie heisst er?“ — Já jsem byl toho mínění, že by to byla zrada na spolužáku, kdybych jmenoval, kdyžtě přestupek nebyl veliký, neboť jsme neměli povinnost poslouchati, co mluví se zkoušenými, a potichu jsme mluvili, a tudíž jsem neodpověděl. Pak se ptal mne: „Wie heissen Sie?“ Tu jsem mu řekl jméno své. On pak: „Nun wir wollen sehen, was in Ihnen steckt.“ — Toho dne pak přišla hrozná

bouřka a tma, tak že Vinařický a jiný ještě spolužák zůstali pro druhý den. Druhého dne připomenul hned professor Vinařickému: „Wir kennen uns schon seit gestern.“ — A dával otázky nejtěžší; a když je Vinařický nalomil, nedal mu dále mluvit. Dostal tehdy Vinařický primam cum praeclaro progressu. — Kulda vyložil nám již známou historku o professoru Enkovi von der Burg, že neměl jiného názvu pro češtinu leč „Die verfluchte böhmische Sprache“, — „der vermaledeite böhmische Akzent.“ Enk rovněž utužil odhodlanou vůli Kuldovu svým vášnivým chováním: učit se dokonale řeči mateřské, a hájiti práva Bohem daná netoliko národu německému, ale i českému! — P. Sušil velmi trefně podotkl, že by bylo chvályhodno, kdyby každý ze slavistů napsal příčiny a způsob svého probuzení k povědomí vlasteneckému! To že by byla kniha velmi milá! — Pak se rozhovořili o pravopisu, a tu ovšem Žák nejusilovněji zastával své, ale také zaplatil za všechny večeri. Nočním vlakem chtěl Vinařický do Prahy, navštívit těžce nemocného přítele Čelakovského, na jehož zdraví všichni připili, a jež prof. Sušil doporučil vroucím modlitbám. Kulda dodává: „S úctou rozloučil jsem se políbením s Vinařickým hned u Lužánek. Díky vroucné Bohu za takový večer! Známe opět jednoho muže v národě našem přeslavného.“

Mnohý zastaví se snad při slovech, že Žák, ředitel a katecheta školy normální v Brně*) při hovoru o pravopisu nejusilovněji hájil své mínění. Budiž tuto podotknuto: za Žákovy přítomnosti obyčejné došlo k hádce v příčině básní českých a pravopisu. Sám Kulda přiznává, že Žák přítelem básní rýmovaných nebyl. Co pak se týče mluvnice a pravopisu, o těch vedle bohatých vědomostí svých měl zvláštní náhledy. „Známa jest jeho mluvnice česká; znám jest i jeho osvoboděný Jerusálém, Filothea. Úmysl jeho byl šlechetný; předvídal roztržku mezi Čechy a Slováky; chtěl býti jaksi sprostředkovatelem mezi nimi. Když pak jsme se protivili tvrzením jeho, rozmrzen zvolal: „Já už vidím, že se stane neštěstí v národě! Rozkol mluvnický a pravopisný dostaví se, protože celé Čechy a Morava odstupují ode mne!“ (B. Kulda.) —

*) Byla to duše šlechetná. Ustavičně pracoval a studoval. Studentstvo poučoval a uvědomoval. Kulda byl tehdy filosofem (roku 1840. a 1841.), kdy česká společnost herecká někdy hrávala v divadle německém. Jak sháněl tehdy studentstvo do divadla! „Posud vidím Žáka v divadle českém více pokukovati v pravo a v levo než na dějiště; a když se někoho dopídlil, ihned hleděl se k němu dostat i mluvil: „Kde jste byl včera, předvířem nebo před týdnem? Nebylo Vás tu! Toho nesmí býti! Hraje-li se česky, každý z nás musí zde býti!“ (Kulda.) Ovšem! byla tehdy literatura divadelní v jádře zdravá, a ne tak podezřelá jako dnešní!

Velkých úspěchů docílil B. Kulda v ochranovně u chovanců zařizováním radovánek, k nimž patří dojista i výlet do Ivančic. Budiž tuto pořádek výletu naznačen; vynikne z něho důmyslnost obratného pedagoga Beneše Kuldy :

Výlet podniknut dne 9. září 1852. O 3. hodině chovanci vstávali a se oblékali. O 4. hodině byla ranní modlitba, a po ní snídání. O půl 5. sestavili se chlapci a táhli s kopečkou; na cestě střídali se zpěv s bubnem. Do Střelíc dorazili bez velikých těžkostí; tam snídali opět chléb s tvarůžky. Po hodině táhli dále. Cesta lesem byla velmi krásná, pro dva chovance arcí již obtížná. Učitel Bakeš však zavolal několikrát, „Stupaj, stupaj proti nepříteli!“ a Kulda chytil oba za ruce a po rovině na lesní cestě v pákném chládku hodný kus běželi k obveselení dětí ostatních. O půl 10. hodině uviděli již s cesty ve vinohradech ivančických město. Komandant Julius Erban sestavil chasu v šik, a slavně vzdali čest městu, do něhož vcházeli.

Praporec se rozvinul, a bubeník dobře konal povinnost svou až na „malý rynek“, kdežto se chlapci poprvé zastavili u domu kmotřenky praporce. a vzdali čest. Tak stalo se i u domu Kuldových, kamž vešli. Obédvali všichni u Kuldy. Radost chlapců byla veliká. Po obědě dali pky zlomené spraviti. Sestry Beneše Kuldy chystaly červenobílé fábory na praporec. O půl 2. hodině přišel z Brna prof. Procházka Matěj. Chlapci odtáhli zatím v pořádku do kasárny, kde se vojákci školy ivančické seřadovali. O 2. hod. vytáhli všichni s hudbou z kasárny k fáře, kdež již Kulda s prof. Procházkou meškali. Byl tam i P. Dědek z Kounic, pan Komárek a pan Špaňhel z Řezovic. Pau děkan zaradoval se velmi; díval se z okna se svými přátely. Napřed táhla hudba, pak pěchota s myslivci z ivančických žáků, za nimi praporec chovanců brněnských, pak dělostřelci, a konečně rytíři. Všichni po sobě vzdávali čest. Pak táhli k měšťanostovi, a odtud s velikým množstvím lidu na horu Renu. Vojsko se tam rozestavilo. Zatím přicházel P. Tomáš Procházka s prof. Procházkou. Brněňští táhli jim v ústřety, a uvítali je po vojensku. Pak zpíváno. Po tom vystoupil spirituál Beneš Kulda a představil učitele ivančického p. Homolu chovancům svým jako nového učitele a otce. Chovanci vzdali čest, a p. Homola přijal veřejně z rukou Kuldových přečtený dekret. P. Tomáš Procházka šel, Homola také, a mnozí v davu lidstva. Hudba zahrála pěkně několik skladeb. Úředníci císařští i městští byli přítomni. Po cvičeních vojenských rozdávány mládeži pokrmy. O 6. hodině vraceli se do města; vzdali vojenskou čest panu děkanovi, měšťanostovi a okresnímu soudci. O 9. hodině bubnoval bubeník čepobití — a po modlitbě si chlapci ulehli. Ráno byli všichni chlapci v kostele na mši svaté, Erban a Michl ministrovali. Po mši sv. bylo společné snídání. Potom šli všichni (i P. Tomáš s prof. Procházkou) ke kaplici sv. Jakoba. Zdi vystoupily již na dva lokty. Čtyři zedníci pracovali, několik děvčat přivázelo kamení. Z brněnských chovanců každý dovezl kotouč kamení, a každý (i prof. Procházka i p. Bakeš) udeřil 3krát kladivem na rožní již zasazený kámen. — O 2. hod. odpolední vyrazili Brňáci z Ivančic k domovu. P. Tomáš výprovázel je až na pahorek před Střelici. Na pahorku zastaveno, chlapci vzdali P. Tomášovi čest. a zpívali: Moravo! P. Tomáš s kloboukem smeknutým a s očima zarosenými vzal z písně příležitost a řekl: „Milí chlapci! myslím, že jste a budete chasa ušlechtilá; že jste i zpěvu milovní, dokázali jste. Celé město poslouchalo a chválilo vás! Vy jste přišli k nám na radovánky, zatím jste nadělali mnoho radosti nám, děkuji Vám za to srdečně,

a napomínám Vás, abyste zůstali chasníky ušlechtilými. Poslouchejte svých představených! S Pánem Bohem!“

Erban chtěl také jménem svých spoluchovanců děkovati, ale nemohl pro pláč. P. Tomáš mu odpověděl rovněž s pláčem. Rozloučili se, chlapci vzali k boku zbraň a veta po pořádku vojenském. Všichni hrnuli se k P. Tomášovi, aby mu políbili ruku. Když odcházeli zvolali všichni trikrát: „Sláva!“ Učitel p. Bakeš plakal hlasitě, chlapci se sestavili, a táhli —, buben mlčel, chlapci mlčeli dlouho, a mnozí plakali. — Příležitosti té použil Kulda, a dal jim vhodné napomenutí. Všichni slihovali, že budou hodni. Když se Kulda ptal p. Bakeše, raduje-li se z toho, rozplakal se znova, a odpověděl jen tisknutím ruky. Když docházeli k Brnu, bylo již několik marodérů, sám prof. Procházka nesl piku jednomu z ochromlých. Do ústavu dorazili o 9. hod. večerní. Po modlitbě odebralo se všechno ke spánku. — Naučili se chlapci znáti, že jest na světě radostí vyšších, duchovnějších, jež se prýští z radováněk nevinných. Jisto jest, že se mnohým velice prospělo výletem tím, a že u nikoho bez žádoucích výsledků neostalo.

Při vyučování a výchově chovanců dbal toho Kulda velmi, aby rozumně na základě jazyka mateřského se budovalo. Každý chovanec a žák měl katechismus a všechny ostatní knihy školní české a německé. Učení konalo se u přítomnosti všech jazykem českým i německým. Čechové musili se učit česky, Němci německy. Chtěl-li někdo odpovídati i druhým jazykem zemským, pokládalo se mu to za zvláštní zásluhu. Tou měrou potkal se Kulda i učitelé ústavu s výsledkem velice dobrým. —

Kteréhosi roku přičinil Kulda poznámku o zkušenostech nabytých, že čeští chlapci brněnští velikou škodu mají z vyučování jazykem německým. Proto byl Kulda přípisem úředním viněn, jakoby poznámkou tou katechety brněnských škol vinil z nedbalosti.

Proti nařknutí tomu napsal Beneš Kulda obranu ddto. 8. listopadu 1853. a zaslal ji nejdůst. bisk. konsistoři, v níž upřímně vyznává, že na zlo upozorniti musil jsa k tomu ve svědomí svém zavázán; že to učinil ve vši skromnosti, a že by se nebyl nikdy k takému vyjádření odhodlal, kdyby tvrzení své nemohl důkazy ospravedlniti. Udává jména těch brněnských chovanců, kteří do ústavu přijati byli, aniž by co z náboženství věděli z té jednoduché příčiny, že byli německy v náboženství cvičeni, úplně neznali jazyka německého. Delší dobu zkoušel prý to s nimi po německu, ale ničehož nedocílil. Začal mateřštinou, a hle, ti samí žáci patří nyní k žákům nejlepším, a dovedou i to, čemu se česky naučili, němčinou podat. Proč? Protože se učí rozumně. A tu zajisté oprávněně opakuje Kulda v obraně své: „Das ausschliesslich deutsche Schulwesen Brünn's ohne Berücksichtigung vieler Hunderte von böhmischen Kindern trägt unstreitig einen bedeutenden Theil des Verderbens dieser Kinder.“ Že by však proto chtěl katechety škol brněnských z toho vinit, že prospěch z náboženství není uspokoi-

jivý, to prý mu ani napadnouti nemohlo; dobře prý ví, jak tuze katechetové brněnští zaneprázdnění jsou, a že je zná osobně jako přátely a vzorné katechety; že nemohou, ba nesmějí touž látku i česky probírat, chtějí-li s látkou předepsanou býti hotovi. Že vždy pokládali si bude za svatou povinnost ve vši skromnosti na zlo upozorniti, když předobře ví, jak otcovsky starostlivo jest srdce Nejdůstojnějšího Arcipastýře (biskupa hr. Schaffgotsche) o dobro svých svěřencův, kterýž i pro český lid v Brně českou bohoslužbu povolil, za Něžž nesčetní věřící při bohoslužbách českých modliti se budou. Že prý toho sám v Ivančicích až po krk zakusil, když cizím jazykem vzdělávati se měl; znal prý sice všechno z paměti, ale ničemu z toho nerozuměl; a že ještě na školách středních mu toho bylo želeť. A měl-li prý také vědomosti náboženské, pak prý nebyly ze školy ivančické, alebrž od hodného a vzorného katolíka otce a matky. Tato nepřístupnost ve škole ivančické trvala až do roku 1833., kdy Nejdůstojnější předchůdce p. t. pana biskupa, biskup Gindl věc na pravou míru přivedl. Nebyti vznešeného onoho Velepastýře, nekvetl by dnes v Ivančicích spolek panen křesťanských, který zpět přivolá dobrou pověst a známou zbožnost Ivančicím. — A známo prý dobře: Káže-li se v Brně česky, bývá kostel více navštěvován; o tom prý se sám přesvědčil, byv kazatelem výpomocným u sv. Tomáše. Výsledek špatný potrvá na školách brněnských dotud, pokud na některých alespoň školách české oddělení se nezřídí, v nichž by se náboženství česky vyučovalo, a sice tak, aby nebylo rodičům nerozumným na vůli ponecháno, zda dítě se má mateřským či cizím jazykem vzdělávati, protože v nerozváženosti své z náboženství dělají děvku německé grammatiky, byť i dítě na duši se otravovalo. —

Ku jmeninám Kuldovým podali každoročně chovanci opatrovny skvostně vázané blahopřání. —

Osvědčil se spirituál Beneš Kulda vždy (jak už podotknuto bylo) jako výtečný paedagog. Za krátkou dobu přeměnil mládež zkaženou, a připoutal ji k sobě. Při vši své sluvutnosti byl Kulda vtělenou pokorou! Čím stal se B. Kulda ochranovně brněnské, nejlépe nasvědčuje vysvědčení mu při odchodu podané. Zní takto: „Vaši Důstojnosti zvláštní obětavost, trpělivost a láska křesťanská pozvedly ústav náš k té výši, že všudy obdivu a uznání dochází. Za to za všechno nemůže ředitelství jinak odvděčiti se leč veřejným díkem v jisté naději, že Vaše šlechtetnost pravé dojde odměny, jakouž lidé dáti nemohou,“ (ddto. 13. března 1859.) —

Při rozsáhlé práci své obstarával Kulda všechny objednávky, jakéž spolubratři z venkova žádali; vyřizoval roztodivné vzkazky se všech stran jen jen se hrnoucí; byl rádcem přepřímným četným spisovatelům, a tak mnohého útěšným povzbuzením českému písemnictví

zachoval. *) Jan Soukop veřejně vyznává o Kuldovi: „Témuž nezapomenutelnému příteli svému nad jiné zavázán jsem díky mnohými za laskavá pokynutí a rady, jimiž mi ukazoval cestu, ano i přátelskou, ruku mi vezdy nabízel, kdykoliv mi nezkušenému potřebí bylo.“ **) Soukop rozepisuje se v listě ze dne 2 června 1858. o básních Lešetického, kteréž prý Kulda mistrovským štětcem vyhladil, a pokračuje: „I já jsem-li čím, děkuji témuž blahomyslnému mistru, který rád podává svou pravici nedochůdčatům, aby dovedla se pohybovati slušně a důstojně. Jak rád byste mi přisoudil jakousi skromnost, avšak sám jste nedostizitelný mistr téže vlastnosti, pracuje tak mnoho, přemnoho za jiné.“ — V listě jiném tentýž: „Kéž by mi bylo přáno žíti po boku Vašem, snad by přece něco ze mne bylo: Vaše neunavná pilnost a bratrská rada by zajisté povzbuzovala k činnosti“ (ddto. 18. dubna 1857.). —

Dr. Jan Ev. Bílý ve svém životopise („Vlast“ roč. IV. str. 666., 747.) takto: „Zvláště na mne působili: vzorný kněz Tomáš Procházka, kaplan v Ivančicích, a zák jeho Beneš M. Kulda.“ Tamže: „Kdykoliv jsem od Květnice zavítal do Brna, bylo mým nejlepším obyčejem zabočiti Lužánkami v levo na kopeček do ústavu, totiž do ochrannovy pro mravně zanedbanou mládež, kteroužto na dobrou cestu vedl drahý přítel B. M. Kulda, mňj kdysi spolukaplan v Židlochovicích.“

Kdysi zaslal Dr. Jan Bílý Kuldovi práci k posouzení a opravě. Zaslouhou práci provázelo psaní tohoto znění: „Ono jest to sice opovázlivost s verši se octnouti před vaší soudnou stolicí. Jak bych vás viděl — šňupeč, utřít šátkem, odložit obé, protřít oči, spustit na ně brejle, šoupnout čepičkou, a do těch maličkých prstečků péro, a nyní pojď! sem chlapíku! no tak!“ —

Ant. Hýbal, kooperátor ve Svitavce, děkuje (18^{2/10}58.) Kuldovi, že jeho katechismus opravil.

Jan Pleskáč, farář v Olešnici, kons. rada, zasílá Kuldovi pořídku k posouzení (ddto. 18^{3/3}58.), kterou v posledních dnech života svého napsal na naléhání sestřence Jana Soukopa. —

Bez ustání téměř prosby doléhaly na Kuldu, aby svým obratným pérem do roztočivých časopisů přispíval. Tak Řezáč z Prahy 18^{16/8}57.: žádá Kuldu, aby přispíval do „Školy a Života“. „Vy dovedete rázně mluvit — tedy i působit. Pomyslete, milý příteli, na to, bojujeme

*) Frt. Škorpík zasílá Kuldovi (18^{13/11}54) k opravě práci svou s tímto gleitem: „Prosím, nezlote se na mne, že Vám práci množím; mrzí mne to hrozně, ale pomoci není.“

**) Životopis Jana Nep. Soukopa, nastínil Jan Halouzka, nákladem J. F. Kuře v Třebíči str. 17.

a v boji třeba sil vydatných — mravně silných.“ — Josef Šesták, redaktor „Pražských novin“ děkuje Kuldovi (18^{23/57}.) za povídku „Záhuby z pověry“. *) „Čte se pilně, neboť u nás vše obliby dochází, co jest vzato z ryzího národního života. Prosím o další podporu a účastenství pro „Pražské noviny“. — Tentýž (18^{2/1057}.) vybízí Kuldu, aby dle možnosti časopis jeho podporoval; „jest prý třeba lid buditi, aby nezaspal čas, ale k životu činnému se probudil“. — Roku 1858. byl Kulda vyzván firmou K. Jeřábkové v Praze, aby přispěl do almanahu, v němž nejznamenitější spisovatelé zastoupeni budou.

Nezapomenutelnou zůstane činnost B. Kuldova v „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“, av „Ústřední katolické jednotě brněnské“. Dr. Jan Ev. Bílý nazval Beneše Kuldu: „hereditatis Cyrillo-methodianae columnam et firmamentum“. Beneš Kulda byl jednatelem jak „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ tak „Ústřední jednoty katolické“, kterouž (roku 1848.) založil Matěj Procházka, kaplan zábrdovický, nápotomní starosta „Dědictví Cyrillo-Methodějského; kteréhož nazývá Dr. Jan Bílý v listě (ddto. 12. září 1872.) Kuldovi zaslaném: „alter Sušil“. Brzy po založení „Jednoty katolické“ počal Matěj Procházka vydávati časopis „Hlas jednoty katolické“. Výtečné články Procházkovy do „Hlasu“ ukládané povzbudily mnohé katolíky na venkově k utvoření jednot filiálních. Počet jednot filiálních vzrostl ke stu.

Jakmile byl Beneš Kulda poctěn úřadem jednatele „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“, ihned vykázána mu byla výborem „Dědictví“ úloha, aby během roku 1851. vydal kalendář pro rok 1852. Beneš Kulda učinil po vůli výboru, a nazval kalendář ten „Moravane“. Redigoval „Moravana“ až do roku 1860. výtečně. **) Z nevalného počtu tehdejších spisovatelů českých na Moravě ochotně k žádosti Kuldově napsali jadrné články a básně do prvního ročníku „Moravana“: František Paimon, kaplan v Brně; Ludvík Tidl, farář újezdský a děkan židlochovský; Frant. Sušil, professor theologie v Brně, první starosta „Dědictví Cyrillomethodějského“ (16 básní dějpravných); Tomáš Procházka, kaplan v Ivančicích; Dr. Beda Dudík, benediktin rajhradský, professor v Brně; Dr. Frant. Škorpík, farář v Bohdalicích; hrabě Bedřich Sylva-Tarouca, kněz v Brně; Jiří Slota, kaplan v Žeraticích; Josef Těšík, farář v Nosislavě. Těmito pracemi vedle stanov „Dědictví

*) K povídce „Záhuby z pověry“ budiž tolik poznamenáno: Hrabě Sylva-Tarouca a Beneš M. Kulda umluvili se, že napíšíou každý povídku do „Pražských novin“, a že se tak ucházeti budou o cenu vypsanou. Cena připadla Beneši Kuldovi.

**) Vydává se až do dneška nákladem knihtiskárny benediktinské v Brně za obezřetné redakce P. K. L. Luxa, benediktina rajhradského

Cyrillo-Methodějského“, „Ústřední jednoty katolické“, „Ochranovny pro zanedbanou mládež v Brně“, a „Dobré rady pro hospodáře a řemeslníky“ dobře opatřen byl kalendář „Moravan“. Tak zvaný červený kalendář a výroční trhy sestavil Kulda též, — ale to „ostudné“ předpovídání povětrnosti nadělalo mu starostí až po krk. Věděl dobře, že každý hledá alespoň „Knauerův stoletý kalendář“, a přesné udání povětrnosti budoucí ne-li na každý den, aspoň na každý týden. Tu byla rada zlá. Štěstím bylo pro Kuldu, že byl i jinak ohromnou prací zasypán ve dne i v noci; sic by samou starostí o povětrnost roku budoucího byl s rozumem se pomínil. Jednou po půlnoci, když ještě (jakž obyčejně bývalo) za stolkem seděl ve své světničce, v ochranovně, vedle spárny chovancův zdravě chrápajících, projela mu hlavou myšlenka: „Ale žeť jsem už dříve nevzpomněl na tu světovou učenost veletrhu lipského, kterýž zásobí všemi vědami každého!“ Hned napsal nejhlavnějšímu knihkupci lipskému žádaje, aby mu poslal nejnovější a nejlepší díla meteorologická. Knihkupec zaslal do téhodne veliký balík učenosti té do malé světničky Kuldovy. Všechnu práci nyní Kulda odložil (mimo školu domácí), a pilně rozřezával a četl knihu za knihou. Lopotil se týden, čtrnáct dní, div mu hlava nepukla, a konečně stoje nad haldou těch knih na zemi a na židličkách rozložených zvolal prý: „Aby do vás všechny všudy žaludy!“ Peníze ty tam, drahocenný čas ten tam, a přece o tom předpovídání povětrnosti nevěděl za mák více než před tím. Ba starost nastala ještě větší! — Myslil si tak Kulda rozteskněn: „Z tebe bude asi podivný kalendářník!“ Aby se trochu z trudu probral, vzal vysoký klobouk (tehdy modní) a pozvolna sestupoval s kopečku do města. V Kobližní ulici zaradoval se velmi, vida svého příznivce a přítele Aloisa Vojtěcha Šemberu, učenice a národovce tehdy znamenitého, jemuž se ty rukopisy Hankou nalezené na sklonku záslužného života vzpříčily v hlavě jako Kuldovi tenkrát ta věda meteorologická. Šembera byl také výtečným českým kalendářníkem v Brně od roku 1837. až do roku 1840. Kulda zamířil k Šemberovi a takto pozdravil: „Pane professore! Deus ex machina! Mám vydávati kalendář, a nevím, co dělati s tou prožluklou povětrností! Račtež mi býti radou! Mním celou tu pranostiku vynechati!“ Šembera se hlasitě rozesmál: „Toho nečiňte! Dopustil jsem se viny té jen jednou, a neodbyli jsme ani výtisku! Ale víte co“ — doložil žertovně — „Vám to tajemství vyzradím! Jako redaktor kalendářů nestaral jsem se o „pranostiku“; tu obstarávala má dcerka školačka, jižto dal jsem k tomu konci pravidlo jedinké: „neklad o vánocích veliké vedro, a o svatém Duchu veliký mráz, ostatně napiš, co ti libo!“ — Šemberova rada více dala Kuldovi světla než celá lipská literatura meteorologická! A tak to

učinil po radě Šemberové Kulda na vlas, chtěje však svědomí své upokojiti, napsal nad Knauerův stoletý kalendář: „Dá-li Pán Bůh! Nebožtík Václav Štulec, aby prý se nedopustil plagiátu, požádal Kuldu, by směl ve svém kalendáři také předpovídati povětrnost pod heslem: „Dá-li Pán Bůh!“ Když to tak šikovně Kulda nastrojil, nadál se jistotně, že bude potřebě všestranné vyhověno v příčině „předpovídání povětrnosti“. Ale chyba lávky! V okolí ořechovském, kde duchovní správce Frant. Maršovský horlivě šířil „Dědictví Cyrillo-Methodějské“, pantáta mlynář měl posečenou louku. Tráva mu pěkně proschla. Obcházaje louku spokojeně se usmíval. Šel cestou podél louky rolník a pravil: „Pantáto, svezte rychle seno, přijde déšť!“ — „Ba nepřijde! Moravan klade jasné počasí“ Rozešli se. Rolník měl pravdu. Přihrnul se déšť několikadenní, a seno mlynářovo zbělalo jako jeho čepička. Rozhněval se proto pantáta velmi, vzal „Moravana“ a hodil jej do peci. Ubohý kalendář byl nevinně upálen. Proč nedbal pantáta nadpisu: „Dá-li Pán Bůh“? Avšak poznav chybu svou, koupil si „Moravana“ znova, ale pak již byl opatrnějším. „Není věcí snadnou“ — praví B. M. Kulda — „býti kalendářníkem, a přece bylo mi líto, když jsem uspořádav devátý ročník „Moravana“ odcházel z Moravy do Čech na faru chlumskou“. — Není skutečně věcí snadnou býti redaktorem „Moravana“; jeden žádá větší tisk, druhý jest proti tomu; jiný žádá trhy i v Uhrách, třetímu zabírají mnoho místa; opět jiný chce povětrnost, mnohý se tomu směje. B. Kulda uměl všem vyhověti*), — takže „Moravan“ stal se již za jeho redakce velmi oblíbeným i na Slovácku. Roku 1855. (dne 25. února), žádá Jiří Slota z Báňské Bystřice Kuldu, aby mu ještě padesát „Moravanů“ zaslal, že prý se Slováci velmi dotazují, a „že třeba, abychom tohoto okamžení použili, a schylování se toto jednotlivých Slováků k Moravě vykořistili k prospěchu československé jednoty naší“. Posílá nové údy Slováků do „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“.

Dr. Jan Bílý k roku 1852. takto:

Přítel od květnice
k Lužánkám až kráčí.
Vzhůru od silnice
kroky pozatáčí
— — — — —
— — — — —

V ústavě jich hostí
sáhodlouhá chýže,
železná kde druha
píle k stolku víže:
Osm let zde v znoji
„Moravana“ strojí.

*) O dovednosti Kuldově vykládá v jednom listě P. Těšík, tvrdě, že veškera zásluha výborných těch kalendářů přináležejí jen Kuldovi, který umí pobádati a hledati, kde co chytrého. Tak na př. prý Těšíkovi ani ve snách nenapadlo psáti humoristické verše, ale Kulda ho k tomu pobídl.

Žertovnými veršiky opěvuje Tomáš Šimbera Kuldovu dovednost kalendářnickou:

Na výbor chci letos psáti,
rád že přísluší Vám dáti. —
Pověstný řád Kulišáka *),
k větší činnosti jenž láká.
Kalendář když pořádáte,
jaký vítr, pozor dáte,
aby rolník nepochybil,
Kalendář si víc oblíbil.
Letos jste byl dobře hádal,
aniž kdo se toho nadál;

pravila mi stará máti,
Vaše slovo že jí platí,
Vy že víte bouře, deště,
a ví Bůh, co více ještě.
Vyjevím Vám svoji tužbu,
že Vám za takovou službu
sluší dáti věnec z kvítí,
byste svolil déle býti
kalendáře pořadatel,
příští doby zvěstovatel.

Jakožto člen výboru a jednatel „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ byl Kulda pilným navštěvovatelem schůzí výborových, kteréž se asi čtyřikrát odbývaly do roka, nejdříve u hr. Sylvy-Taroucy, později u Sušila. Kulda uměl přesvědčení své ve schůzích těch obratně hájiti, byť by se i nebylo srovnávalo s míněním starosty Sušila. Jednalo se kdysi o tom, má-li „Dědictví“ tiskem vydávati romány psané duchem křesťanským? Sušil rozhodně protestoval. Jednatel Kulda však otevřel stanovy a předčítal § 2.: „spisování a vydávání knih a sice netoliko výhradně náboženských, nýbrž vůbec vzdělávacích, obsahujících pravdy katolické,“ a skončil: „Vy, pane professore, jste sice předsedou, ale sám nerozhodujete, nýbrž výbor většinou hlasů.“

Odhlasovali, že budou vydávati Wisemanův román „Fabiolu“. Jindy usnesli se členové výboru na tom, že vydají Sušilem sčestěnou: „Válku židovskou Josefa Flavia“. Kulda přihlásil se — ač churavý — za korektora tisku. Sušil však nechtěl svoliti, namítaje: „To nemůže býti, vy byste nám z toho umřel“. Kulda měl ihned odvetu pohotově: „Co pak na tom, když umru, jen když ‚Válka židovská‘ vyjde!“ — Sušil sám podjal se práce, aby Kulda ušetřen byl. Věděl zajisté Sušil nejlépe, jak přespříliš Kulda prací přetížen jest. Nebylo zajisté maličností vedle vlastních povinností: „Moravana“ pořádati, všechny korespondence „Dědictví“ obstarávati, jakož i veškerá díla „Dědictvím“ vydávaná korigovati. Kolik zabíralo času jednatelství „Ústřední katolické jednoty“, a jiné soukromé dopisy, snadno si domyslíme. A proto docela oprávněně radí Vurm**) Kuldovi (1855.): „Vzdejte se korek-

*) Kuldu jmenovali přátelé jeho „Kuldičkem“ a z toho „Kuliškem“.

**) List Vurmův jest dosti důležitý; jedná o usjednání se obou diecesí co do vydávání knih dědictvím sv.-Cyrillo-Methodějským. Vyjednával prý (Vurm) s P. Bečákem. Bylo prý by záhodno, aby deputace výborová (Sušil, hr. Sylva-

tury, aby vám bylo možno prohlídat k nejdůležitějšímu — k „jednatelství“. Když byl Kulda i na Slovácku pro rozšíření „Dědictví“ agitoval, dovoláváje se pomoci nadšeného kaplana velkosuchanského Ondřeje Rojka, — takovou odpověď obdržel (18^{31/12}52.): „Ráčíte prositi, abych také mezi svými přátely šířil ducha lásky bratrské tím, aby přistupovali k „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“. Pokusím se, bude-li možno. Vím, že se Vám tato slova podivna býti zdají, ale přestanete se diviti, když jenom na krátce povím: že naše rožnavská diecesis jest maďaronská. Jsouť u nás sice mnohé fary slovanské, ale Bohužel! Kněží jsou pomaďarěni . . . Já tu též dosti příkoří a trpkosti zakouším, protože se horlivě ujímám ubohého lidu slováckého. . . Porro Dr. J. Bílý dignetur dicere, me etiam ejus esse sententiae, scilicet: ut Slavi Hungariae uniantur in dialecto bohémica. Denique A. R. D. Fr. Sušil mea humillima obsequia nuntiata habere velim, — Deus hunc Virum Nobilem conservet, qui etiam nobis charissimus est.“ — Bylo zajisté štěstím pro „Dědictví“, že se mu dostalo nejpopovolanějších ředitelů hned začátkem; účty a pokladnice byly v bedlivých a svědomitých rukou P. Karlíka, kaplana u sv. Magdaleny (nyní děkana kollegiální kapitoly mikulovské); jednatelství zastával B. M. Kulda výtečně a plnil rozkazy přísného starosty *Sušila* okamžitě a na vlas.

Dnes zastává velmi obezřetně úřad pokladníka vdp. Ant. Adamec, kons. rada, regens bisk. bohosl. ústavu brněnského, jehož laskavostí dostalo se pisateli této knihy seznamu dosud vyšlých knih nákladem dědictví sv. Cyrilla a Methoděje, jakož i statistického výkazu údů dědictví jmenovaného.

Seznam spisů, které Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje v Brně za 44 roků své činnosti vydalo:

R. 1851. — Moravan, kalendář na r. 1852. (Pořadatel od r. 1852. až 1859. B. M. Kulda)	ve 5 000 výt.
R. 1852. — Moravan, kalendář na r. 1853.	2 000 „
Obraz sv. Ludmily od Jos. Hellicha	2 000 „
R. 1853. — Moravan, kalendář na r. 1854.	2 000 „
Podíl č. 1. Procházka Tom., Putování Krista Pána po sv. zemi	2 000 „
Mapa Palestiny od Jana B. Fáborského	2 000 „

Tarouca, J. Fáborský, p. praelát Kalivoda) zašla k nejdůst. panu Arcibiskupovi olomúckému. Bečák prý by ho na to připravil. Jest prý Bečák ochoten zaříditi v Olomúci filiálku dědictví sv. Cyrilla a Methoděje, odkud by se knihy rozcházely. Třeba prý, aby dědictví sv. Cyrilla a Methoděje pod ochranu Metropolitu se postavilo. Také prý pilná toho rada, aby se do výboru několik z Olomúcka přibralo. Oznamuje dále Vurm, že nejdůst. p. arcibiskup Fürstenberg zamýšlí jména sv. Cyrilla a Methoděje oslaviti; chce prý svátek jejich z března do léta posunouti; v nových stanovách pro seminář doporučil prý ústav ochraně sv. Cyrilla a Methoděje.

R. 1854. — Moravan, kalendář na r. 1855.	ve	4.000	výt.
Podíl č. 2. Fr. X. Škorpík, Missie tichomořské.	"	3.000	"
Mapa Černé Hory od Jana B. Fáborského	"	3.000	"
R. 1855. — Moravan, kalendář na r. 1856.	"	4.500	"
Podíl č. 3. Procházka J., Montalembertův Život sv. Alžběty.	"	3 500	"
Manes Josef, Diplom pro údy D. sv. C. a M. (umělecká mědirytina) dává se každému novému údu.			
R. 1856. — Podíl 4. Sušil Fr., Josefa Flavia O válce židovské	"	4.000	"
Moravan, kalendář na r. 1857.	"	8.000	"
Mapa Palestiny 2 vyd.	"	2.000	"
Procházka Jak., Život sv. Alžběty 2. vyd.	"	2.000	"
R. 1857. — Moravan, kalendář na r. 1858.	"	10.000	"
Podíl č. 5. Štulc V., Život sv. Cyrilla a Methoděje	"	8.000	"
Obraz sv. Cyrilla a Methoděje od Jos. Hellicha	"	8.000	"
Podíl č. 6. Novotný V., Fabiola od Wisemana	"	8.000	"
Mapa Itálie str. od Jana B. Fáborského	"	8.000	"
Obrázek sv. Cyrilla a Methoděje (8 ^a) od Jos. Hellicha	"	21.000	"
R. 1858. — Moravan, kalendář na r. 1859.	"	10.000	"
Podíl č. 7. Valouch Fr., Život sv. Jana Kapistrana	"	10.000	"
Podíl č. 8. Dudík Ant., Právě dějiny sv. mučenků vých.	"	10.000	"
R. 1859. — Moravan, kalendář na r. 1860, (poř. B. M. Kulda a Ig. Wurm)	"	12.000	"
Podíl č. 9. Dr. Blý Jan, Dějepis sv. kat. církve	"	12.000	"
Obraz sv. Vojtěcha od Jos. Hellicha.	"	12.000	"
R. 1860. — Moravan, kalendář na r. 1861. (Poř. od r. 1861—1866 Ig. Wurm)	"	15.000	"
Podíl č. 10. Procházka Jak., Život sv. Františka Borg.	"	13.000	"
R. 1861. — Moravan, kalendář na r. 1862.	"	15.000	"
Podíl č. 11. Procházka Mat., Život Bl. Jana Sarkandra	"	15.000	"
R. 1862. — Moravan, kalendář na r. 1863.	"	14.000	"
Podíl č. 12. Procházka Jak., Život sv. Angely z Mer.	"	13.000	"
R. 1863. — Moravan, kalendář na r. 1864.	"	14.000	"
Podíl čís. 13. Dr. Hošek Fr. X., Život a spisy sv. Augustina	"	13.000	"
R. 1864. — Moravan, kalendář na r. 1865.	"	13.000	"
Podíl č. 14. Ronovský Fr., Hospodářská kniha	"	13.000	"
R. 1865. — Moravan, kalendář na r. 1866.	"	15.000	"
Podíl č. 15. Dr. Chmelíček Jos., Cesta do sv. země I.	"	13.000	"
R. 1866. — Moravan, kalendář na r. 1867. (Poř. Ig. Wurm a Jan Kř. Vojtěch)	"	12.000	"
R. 1867. — Moravan, kalendář na r. 1868. (Poř. od r. 1868—1873 Jan Kř. Vojtěch)	"	14.000	"
Podíl č. 16. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do sv. země II.	"	13.000	"
R. 1868. — Moravan, kalendář na r. 1869.	"	12.000	"
R. 1869. — Moravan, kalendář na r. 1870.	"	14.000	"
Podíl č. 17. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do Francouz a Španěl I.	"	13.000	"
R. 1870. — Moravan, kalendář na r. 1871.	"	13.000	"
R. 1871. — Moravan, kalendář na r. 1872.	"	15.000	"

R. 1872. — Podíl č. 18. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do Francouz a Španěl II.	ve 13.000 výt. (Moravan, kalendář na r. 1873. vydán byl již nákladem Be- dřicha hraběte Sylvy Taroucy.)
R. 1873. — Podíl č. 19. Dr. Chmelíček Josef, Cesta do Francouz a Španěl III. a Soukop Jan, Výlet do Solnohradu . . .	13.000 "
R. 1874. — Podíl č. 20. Poimón Fr, Žena křesť. dle Marchala . . .	12.000 "
R. 1875. — Podíl č. 21. Procházka Mat., Křesť. muž od Marchala . .	12.000 "
R. 1876. — Podíl č. 22. Kosmák V., Kukátko I.	13.000 "
R. 1877. — Podíl č. 23. Dumek J., Hospodářská čítanka	11.800 "
R. 1878. — Podíl č. 24. Kosmák V. Kukátko II.	11.500 "
R. 1879. — Podíl č. 25. Procházka Jak., Život sv. Františka Sal. I. .	10.000 "
R. 1880. — Podíl č. 26. Procházka Jak., Život sv. Františka II. Sal. .	10.000 "
R. 1881. — Podíl č. 27. Hák Boh., Cesta do Říma	9.500 "
R. 1882. — Podíl č. 28. Dobrý J., Haringera Život ctih. Klem. M. Hofbauera	9.500 "
R. 1883. — Podíl č. 29. Kosmák V., Kukátko III.	9.500 "
R. 1884. — Podíl č. 30. Procházka Mat., Sborník sv.-Methodějský . .	9.550 "
R. 1885. — Podíl č. 31. Rejzek A., Sv. Josafat	9.050 "
R. 1886. — Podíl č. 32. Dr. Procházka Mat., Missie jezuitské . . .	9.050 "
R. 1887. — Podíl č. 33. Eichler K., Poutní kniha I. díl, Poutní místa 1. část	9.050 "
R. 1888. — Podíl č. 34. Eichler K., Poutní kniha I. díl, Poutní místa 2. část	9.050 "
R. 1889. — Podíl č. 35. Rejzek A., Bl. Edmund Kampian	9.050 "
R. 1890. — Podíl č. 36. Kosmák V., Kukátko IV.	9.100 "
R. 1891. — Podíl č. 37. Jos. Koudelka Život sv. Aloisia	9.100 "
R. 1892. — Podíl č. 38. Kosmák V., Kukátko V.	9.100 "
R. 1893. — Podíl č. 39. Korec, Poutní kniha II. díl, Modlitby a písně .	15.000 "
R. 1894. — Podíl č. 40. Rejzek A., Blahoslavená Anežka Česká . . .	9.500 "

(Statistický výkaz údajů položen po listě Sušilově.)

Úzkostlivé plnění rozkazů starostových jednatelům objasněno budiž příkladem! Šlechtitý a veliký mecenáš českého živlu katolického N. slíbil „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ dar 1000 zlatých a chtěl slíbený dar časem splatiti. Pořádku dbalý starosta Sušil netrpěl dlouhého otálení. Napsal jednateli B. M. Kuldovi list, jak tuto do slovně následuje:

„Na spěch k veřejnému přečtení!

Drahý příteli!

Čas, abychom uvedli v pořádek záležitosti peněžní při našem „Dědictví“. Prosím Vás tedy, abyste vystavil pro p. N. úpis na tisíc zlatých str., jež dlužen jest našemu „Dědictví“. Chtěl jsem to jenom vzkázati po p. P.; ale on se ostýchal to vyřizovati. Snad se Vy nebudete báti před p. N.! Čas jest, aby se to stalo. Uvidíme, jestli Vy poslechnete starosty, jak pravíte, že toho potřebí jest, a jak P. Tomášovi (Procházkově) píšáte. Já tedy po-

roučím, aby do pondělka toho nejdříve příštího (28. junia 1852.) úpis ten vyhotoven byl. Se vši úctou Váš

V Brně, dne 25. junia 1852.“

Fr. Sušil m. p.

Statistický výkaz údů Dědictví sv. Cyrilla a Methoda dle roků, kdy vstoupili.

Roku	přistoupilo údů	s nichž ještě zakladatelů	I. třídy	II. třídy	III. třídy	Rodů a údů věč- ných	Kněží
1850	59	5	6	5	43	4	45
1851	350	10	5	17	313	61	168
1852	535	8	5	5	517	161	147
1853	745	—	—	4	741	221	71
1854	799	—	—	1	798	144	67
1855	1247	1	—	6	1240	268	137
1856	1228	1	—	2	1225	287	122
1857	1697	—	—	3	1694	276	259
1858	1291	—	—	2	1289	201	95
1859	1475	1	—	2	1472	352	107
1860	1041	1	—	—	1040	184	60
1861	831	—	—	1	830	186	70
1862	695	—	—	1	694	122	22
1863	533	—	—	—	533	77	25
1864	205	—	—	—	205	55	5
1865	124	—	—	—	126	14	2
1866	130	—	—	2	128	34	2
1867	151	—	—	—	151	50	10
1868	170	—	—	2	168	48	28
1869	106	—	—	—	106	36	10
1870	78	—	—	1	77	5	6
1871	40	—	—	—	40	—	2
1872	48	1	—	—	47	1	5
1873	50	1	—	—	49	2	9
1874	68	1	—	1	66	1	12
1875	49	1	—	9	39	—	11
1876	45	—	1	6	38	—	14
1877	47	1	—	9	37	2	10
1878	21	1	—	10	10	—	5
1879	64	1	—	13	50	8	12
1880	51	4	—	—	47	12	11
1881	56	1	—	—	55	3	14
1882	59	—	—	—	59	8	22
1883	54	—	—	—	54	7	14
1884	57	—	—	—	57	10	22
1885	162	1	—	—	161	32	36
1886	47	—	—	1	46	13	6
1887	38	—	—	—	38	8	4
1888	61	—	—	—	61	11	25
1889	66	—	—	—	66	13	27
1890	105	—	—	—	105	15	67
1891	140	—	—	—	140	13	78
1892	183	—	—	—	182	16	114
1893	154	1	—	—	154	15	76
Souhrn	15217	41	17	103	15056	2976	2034

Koncem roku 1894. jest přihlášených údů celkem 15,368; zemřelých údů ohlášeno bylo 4247, zbývá tedy 11,121 údů. Mnozí zemřelí od nikoho dosud oznámeni nebyli, mnozí se o odbírání knih nestarají, takže si podlé své knihy vybírá asi 9000 údů.

Na Sušilův list ten napsal hned tehdy Kulda poznámku: „Tak kategoricky dovedl Sušil, starosta*), „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ rozkazovati jednateli, a ovšem potkal se vždy s ochotným poslušenstvím“.

„V listu Sušilově“ — píše později B. Kulda — „jeví se jeho obezřetnost v příčině pokladny „Dědictví“ jmenovaného. Ač slíbený vklad ten mohl pochybným býti jen pro případ smrti dárce, přece pečoval o zabezpečení jeho. Nebyla to pro mne práce těžká vůči šlechetnému dárce. Úpis přinesl jsem starostovi ještě před uplynulou krátkou lhůtou, a potom arcíť pořádek v pokladně učiněn i hotovostí.“

Jindy mluvil Sušil u přítomnosti onoho šlechetného muže o potřebě pořádku a šetrnosti též v soukromých příjmech a vydáních. Měl při tom dvě věci na mysli: Dobré účtování onoho přítele, a spolu také zlepšení chatrných příjmů Kuldových. Pravidl: „Mohli byste účty své odezdati Kuldovi, a on by vám je vedl za čtyři sta ročně. Vyhnete se všem nesnázím!“ Kulda však nedal Sušilovi o tom více mluvit, a vyslovil se v ta slova: „To byste učinili kozla zahradníkem! Já sotva v rovnováze udržím své malé příjmy a vydání; a měl bych se pouštět do účtů velikých! Ani zadarmo, ani za plat sebe větší.“ — Všichni se rozesmáli, a nikdy více nebylo zniku o věci té. —

Jednatel Kulda často navštěvoval Sušila (byv pozván), aby mu podával zprávy došlé, týkající se „Dědictví“. Ubíral se obyčejně k Sušilovi před polednem, aby pak mohl kratší cestou k obědu do hostince Padovcova. Nemohl se však na větším díle vymluvit upřímnému pozvání Sušilovu. Obědval se Sušilem. Sušil jedl prostě, zapíjel vodou, pro Kuldu však objednal oběd lepší z hostince**).

*) Sušila nazývali starostou nejen proto, že byl starostou „Dědictví Cyrillo-Methodějského“, ale že se otcovsky staral o každého našince i žáka svého, kterýž svědomitě plnil povinnosti své k Církvi svaté i k národu.

**) „Za jídla kdysi (podotýká Kulda) pravil jsem: „Uprázdnila se fara! Neráďte se o ni přihlásiti? Nemohla by Vás minouti!“ — Sušil: „Do duchovní správy již se nehodím po tak dlouhém professorování. Nad to pak volně prázdniny nedal bych za faru žádnou. Vyjdu si z Brna do lidu milého, a slyším a zapisuji jeho dojemné písně. Navštěvuji dědinu za dědinou, a všude nalézám nových drahamů staronárodních, jichžto zachovati musím potomstvu. — Konečně pak profesura tak jest mi milá, že se jí nevzdám, pokud živ a zdrav budu.“

Skutečně pak professoroval až do smrti své v Bystřici. Nikdy více nezmínil jsem se Sušilovi o tom, vymění-li professuru za faru sebe větší!

Jak nadšeně očekával den svého odchodu z Brna na venkov, do lidu milovaného, dobře věděli jsme z řečí Sušilových za posledních dnů každého roku školního. Hrabě Bedřich Sylva-Tarouca, obratný kreslír a malíř, jednoho podvečera když jsme byli u něho pohromadě, z nenadání vytasil se s obrazem nakresleným. Sušil ve svém dlouhém kabátě a s taškou přes rameno, s holí v ruce, nedočkavě

Za soumraku večerního docházel Sušil ke Kuldovi do ochranovny. Přibíral obyčejné společníky: professora Matěje Procházku, hr. Taroucu, professora Karla Šmídka. Buď přinášel některý dopis v záležitostech „Dědictví Cyrillo-Methodějského“, buď chtěl vědět, co jednatel Kulda za zprávy obdržel. Hovořilo se pak o jednotách katolických, a návštěvovatelé opět ubírali se domů. Na celého půl dne vycházeli někdy se Sušilem — Beneš Kulda, Poimon, Procházka a Šmídek do Komína k milému příteli faráři Tomáši Šimberovi.*) Tam cítil se Sušil blaženým, a pochutnával sobě na kýšce. Schůzky v Komíně byly důležité; častokrát staly se tam úrady o věcech pro spolky dosti závažné.

„Ale měl také Sušil Tomše rád!“ — vypravuje Beneš Kulda ve svých zápiscích. — „Kteréhosi roku zle hospodařila cholera na osadě Komínské. Šimbera, nemaje kaplana, přílišnou práci počínal již klesati. Sušil přišel ke mně a kázal: „V Komíně je zle; Tomeš se nám rozstane — umře. Není nikoho, kdo by jej zastal. Musíte do Komína, a Tomeš ať jede na týden k rodičům svým!“ Vzal jsem klobouk a hůl, a ubíral se do Komína. Sušil do Lužánek mne doprovodil, a vrátil se domů. — Skutečně byl Tomáš velice zmalátněn. Vyřídil jsem mu rozkaz Sušilův. On rád uposlechl, najal si vůz a odejel. Já jsem zatím

pozíral ku blanky. u nebeskému v tu stranu, kde vysoko vznášela se nota hu-dební, a, aby se pustil za ní. Vypravoval Sušil nám společníkům, kam nejdříve zaměřeno má o nastávajících prázdninách: „V dědině N. loni ve spěchu nedobře napsal jsem za zpěvačkou jeden takt. Musím tam, abych si dal píseň ještě jednou zazpívat. — Ve vesnici R., vlastně na samotě v podlesí, jedna píseň zůstala mi nejasna v třetí sloce; musím tam ještě jednou, abych se dopídl světla.“ Za vypravování Sušilova, jímžto jevila se jeho horlivost a svědomitost při sbírání písní v příčině textu a nápěvů národních, hrabě Tarouca vykreslil obraz, kterýž Sušilovi a všem nám ostatním způsobil radost velikou.“

*) Tomáš Šimbera napsal tyto verše!

Na starostu Sušila:
Starosta pán nejed hrdě —
počíná si také tvrdě;
uložil mi v spěchu článek,
že jsem ztratil dlouhý spánek.
Nebylo to píti kýšku,
když jsem nesl v kapse knížku,
a s ní v hlavě rozkázání,
že jest brzo k spracování.
To však není žádná lehkost
pro známou všem moji křehkost,
vyhověti takým tužbám,
a hned býti k těžkým službám.

(Tomeš pod stromem.)

Na redaktora Poimona:
Redaktor čím že jest značný?
Peněz, statků příliš lačný,
dluhů vzorný vymahatel,
líných bratří sužovatel.
Gaťák pocítil tu trýzeň —
již mu vypověděl přízeň;
to a ono jest mu vadou,
pětiprstci u něj kradou;
proto povždy Franto z Polné,
budeš mítí srdce bolné.

(Tomáš Líný.)

farářoval. Tomeš vrátil se po témdni zotaven, zdrav a vesel, divil se a radoval se z toho, že po jeho odjezdu nikdo se nerozstonal, nikdo nebyl svátostmi zaopatřen, nikdo pochován. Sušil uslyšev to, žertovně pravil Kuldovi: „Musíte všude úřadovat, kde bude zle; vás bojí se cholera.“ Tak rozmarne mluvil za tou příčinou, že se zrovna tak stalo již dříve v Ořechově. Byl tam administrátorem fary František Maršovský, posledně děkan, arcikněz a kanovník brněnský.

Nemaje kaplana namáháním, za cholery zle řádící, byl by ulehil. Sušil mne tam vypravil, Maršovský na několik dnů odejel, a navrátil se zotaven prohlížel matriky. Nevida pohřbu žádného zaznamenaného, ptal se, kolik se jich rozstalo? Jářku: „Po onom, kterého jsi zaopatřil, než jsem přišel do Ořechova, nerozstonal se žádný, a kdo stonal, pozdravil se.“ — Téhož roku řekl mi Sušil zarmoucený: „Náš Křížkovský stůně, jděte jej navštívit a potěšit!“ Křížkovský, augustinián, byl farním kaplanem, a měl na starosti všeobecnou nemocnici u sv. Anny. Řádl tam hrozně tyfus skvrnitý. Litovali jsme všickni skromného přítele, slovutného skladatele hudebníka. Šel jsem k němu. Křížkovský chodil v županě po světnici a vesele mne vítal. „Což pak nestůněte tyfem?“ — „Už ne, už je dobře!“ — „Kterak se to tak rychle stalo?“ — „Tuhle má veverka uzdravila mne.“ — „Veverka? Vypravujte!“ — „Ano veverka. Bylo mi zle, tuze zle! Smutně očekával jsem, že se mne zmocní tyfus. Smutně koukal jsem na veverku do klece, a ta mřska prováděla tak směšné kousky, jaké jsem u ní do té chvíle nikdy neviděl. Chvilí jsem se na ni díval, a pak jsem se tak rozesmál, že mi slzy do očí vstoupily. Mně bylo lépe, necítil jsem nic zlého v sobě, vstal jsem s postele, chodím a dobře mi je! Díky Bohu, i lékař o své návštěvě podivil se.“ Chvátil jsem k Sušilovi se zprávou radostnou: „Pavel už podruhé zachráněn!“ „Nó, co to, co to? Jak je Pavlovi?“ — „Ponejprv ráčil jste, pane starosto, Vy zachrániti Pavla, a nyní zachránila jej veverka!“ — „Vy vždycky jste humoristou! Jak je Pavlovi?“ — Vždyť jsem byl svědkem, když jste zachránil Pavla národu našemu. Ukazoval Vám své hudební skladby. Vy jste je probíral, sem tam i zpíval, a pak ráčil jste mu říci: „Inu ano, pěkné je to, ale cizí je to. Jsme my Němci, či Itáliáni? Takových skladatelů mají oni veliké množství! Vy musíte studovati naše národní písně; Vy musíte vniknouti v ducha národa svého! Potom náležitě užijete svých znamenitých vloh, a skladby Vaše budou národní! To jest Vaší povinností!“ A nebohý Pavel skládal své skladby, byl zachráněn národu, stal se skladatelem naším!“ — „Nó, dobře, dobře, dobře! Toho nechme! To je pravda! Ale jak je Pavlovi? A co to máte s tou veverkou?“ — „Inu, veverka jej zachránila nyní podruhé, aby mohl dále skládati v duchu národním!“ A pak jsem vypravoval o ve-

selém Pavlovi, o rozpustilé veverce, o lékaři žasnoucím. Sušil radoval se.“ —

Jindy navštívil Kulda Křížkovského, a zastal jej přešťastného. „Vizte, mám novou harmoniku za tři sta!“ — „To jsem tomu rád! Teď se to bude u ní skládati! Přicházím právě v příhodnou dobu! Mám vydati školní písničky, a potřebuji k nim nápěvy! Zde máte texty, zítra si přijdu pro několik prvních nápěvů! — Křížkovský prohlédl a přečetl vážně píseň první, přisedl k harmoniu a zpíval I. sloku ke hře. — „Výborně, vezměte notový papír a piště!“ — Za krátkou dobu odevzdal Křížkovský nápěvy Kuldovi. Ostatní nápěvy složili: Chmelíček a učitel Novotný. Sbírkou písní těch pojmenoval Kulda: „Písničky a básně pro školy národní“; a vydal vlastním nákladem léta Páně 1856.; tiskem Viléma Burkarta*) v Brně. Slušno poznamenati, že sbírka ta vyznamenána byla diplomem na světové výstavě v Paříži roku 1867. — Proč tak dotíral Kulda na Křížkovského vysvětluje sám: „Jinak nebyl bych tak snadno měl nápěvů jeho. Jeho skromnost byla tak veliká, že za týden, za měsíc práce své měl za nedostatečné a začasť je zničil. Mnoho jeho děl takou měrou navždy ztrávil nám oheň v kamnech příbytku Pavlova. Co národu zůstavil, svědčí o jeho umění, o jeho duchu národním; proto potkávají se skladby jeho všude a vždy s pochvalou vděčnou. Škoda, že nám jej Pán Bůh déle nezachoval na živě!“ —

Nemenší rázností vyznamenával se vedle starosty Sušila — pořádku milovný jednatel „Dědictví“ Beneš M. Kulda. Spisoval tehdy pro „Dědictví“ P. Štulc životopis sv. apoštolův Cyrilla a Methoděje. Jak už podotknuto bylo, opravoval všechny spisy „Dědictví“ k tisku odevzdané Kulda; rovněž i spis Štulcův. Čas ubíhal a Štulc nezasílal (pro nával prací) dokončení. Naříkal proto Kulda velice, že prý z toho veliká škoda „Dědictví“ vzchází. Upomínal Štulce —, ale všechno vyšlo na marno. Tu pojednou z čista jasna objevil se P. Štulc v Brně. „Počkej, teď mi tak lehko nevyklouzneš!“ myslil sobě Kulda v duchu. Sešli se spolu u hraběte B. Sylvy-Taroucy.

*) Strýc nynějšího Burkarta býval faktorem v tiskárně Rohrerově. Osamostatnil se, a zařídil svou vlastní knihtiskárnu. I prosil, aby „Dědictví Cyrillo-Methodějské“ mu také některé knihy do tisku dávalo. Žádosti jeho vyhověno. Jednatel Kulda odevzdal mu znak dědictví, kterýž vytisknut bývá na první stránce každé knihy dědictvím vydané. Zaslzel tehdy Burkart a radostně zavolal: „Nikdy nezapomenu, že první kus do tiskárny mé dalo mi slavné „Dědictví Cyrillo-Methodějské!“ Je-li pak toho pamětliv jeho dědic a bratrovce?! — Kulda často stýkal se jakožto jednatel „dědictví“ a „ústřední jednoty katolické“ s Burkartem. Burkart prý byl muž vážný, vzdělaný, ochotný a vděčný. Tehdy nebylo ještě českých sazečů, a tu stála korektura mnoho práce; každý arch revidoval Kulda třikráte, a při tisku samém přehlížel vřhký arch a opravoval.

Štulc počal se omlouvati, že neví, co má napřed začítí, že jest ohromnou prací zavalen; a prosil, aby mu poshověno bylo alespoň čtyři neděle, že jistojistě do vyřknuté doby slovu danému dostojí. Načež Kulda rozhodně: „Ne, ne! žádné milosti, dnes Vás tu zavřeme, a ne-smíte ven, až spis dokončíte!“ Tak se skutečně stalo; milý Štulc byl vězněm hraběte Sylvy-Taroucy, až dokončil šťastně spis jmenovaný! —

Rozkol, jakýž nastal v literatuře československé separatismem slo-váckým, každý rozumný vlastenec odsuzoval. Náčelníkem separatistů, kteříž spisovným jazykem míti chtěli slovenský, byl Dr. Radlinský, proti němuž statně bojoval nadšený kněz Jiří Slotá*). Velmi jadrné provolání k duchovenstvu vydalo v příčině té „Dědictví Cyrillo-Metho-dějské“ podepsané Sušilem starostou, Karlíkem pokladníkem a Kuldou jednatelem léta Páně 1851. Provolání napsal Kulda, — bylo lithogra-fováno. Odporuje se tu hojně odbírání katolického časopisu „Cyrilla a Methoděje“, kterýž rokem 1852. vycházeti bude v Baňské Bystrici za redakce vlp. Michaela Chrástka. Jedná prý se tu jen o to, má-li časopis vydáván býti jazykem českoslovanským, anebo nářečím slo-venským? P. T. biskup baňskobystrický prý nařídil, aby předplatitelé většinou hlasů rozhodli o věci té. Redaktor prý zastává češtinu, a udává důvody trefné: Řeč českoslovanská odporoučí se netoliko dávnověkým užíváním u Slováků karpatských, ale také svou největší u nich rozší-řeností; dále svou přiměřenou pravidelností mluvnickou, a svou starou i novější literaturou. „Dědictví Cyrillo-Methodějské“ chce všemožně ča-sopis ten podporovati, ale jen tehdy, bude-li se vydávati v řeči české. Jinak prý by podporovalo separatism, kterýž se na straně Slováků ničím neliší od samovraždy duchovní. Dědictví Cyrillo-Metho-dějské nemůže prý jednati jinak se stanoviska čistě církevního, ježto právem obávati se jest, že by odtrhnutím se literatury slovenské od literatury českoslovanské katolicismus bratří Slováků valně utrpěti mohl, jelikož tamější katolíci počtem nejsou v takovém poměru k ne-katolíkům, jakož jest v Čechách a na Moravě. Separatisté jsou po-výtce Lutheráni pod Štúrem a Hurbanem, kteříž dobře vědí, že v katolických Čechách a Moravě protestantism a novomodní hutisitism nikterak udržeti a zakotviti se nedá. Maďaři velkou částí kalvi-nisté rovněž nutí Slováky k separatismu, a potajmu s úsměvem si odříkávají zásadu: Divide et impera!**)

*) Z pera Juraje Sloty vyšly také spisy: Památka putování katolic-keho Slavjanstva do Říma k hrobu sv. Cyrilla“ atd. roku 1881 (v Praze) a „Veliké poselství kněze katolické ho“ (výňatek z „Cyrilla a Methoda“. V B. Bystrici roku 1856.

**) O nutnosti jednoho spisovného jazyka mezi Čechy, Moravany a Slováky

O téže záležitosti píše z Baňské Bystrice Jiří Slota do Brna: „... od nového roku budeme vydávati „Cyrilla a Methoda“ v češtině. Jest to myšlenka a snaha zdejšího biskupa Mojzesa, duše to šlechtné, slovanské; a já mám býti nástrojem. Před čtrnácti dny pozval nás, tu meškaje, direktora totiž Dragoniho, mne, prof. Gočára, prof. Čulena, prof. theol. Záhorského, Munkaiho, nynějšího redaktora Chrástka, kaplana Malého ze Štávnice, a arcijáhna kapitulního Červena ku stolu a ku poradě, kteráž tím důležitým usnesením ukončila, aby se Slováci bez újmy rázu slovenského, navrátili k společnému jazyku a literatuře české... Měl jsem ihned pod svým jménem vydávati „Cyrilla“, proti tomu opíral se však nynější redaktor. Pročež usnesli jsme se, že já list spravovati budu za půl roku. — Bratři rozmilí! ne o mou čest jde tu, ale o ideu provedení totiž literární jednoty mezi Čechy, Moravany a Slováky. Pročež nyní ne ve svém, ale ve jméně samého biskupa, který mi toto učiniti nařídil, ale i ve jménu celého československého národa vznáším k Vám žádost, abyste co možná nejvíce předplatitelův a spolupracovníkův získali. Slovenský národ na vaši pomoc mnoho si zakládá a jmenovitě na pomoc Otce vlasti moravské, velmožného p. hraběte Taroucy... Moravo! ženich tvůj Krivaň toužebným na tebe pozírá okem! — Zatím prosím. Bratři, radosti má! zachovejte mne v lásce své a přijměte moje vroucí políbení!“ — —

Zatím poznával i Radlinský, že to se Slováky bídně dopadá, a že za nedlouho budou mnozí z nich pomaďařeni, kdyžtž již i správa jednoty*) sv.-Štěpánské s nimi upřímně nesmělela. Usilovali proto Slováci sjednotiti se v jednotě sv. Vojtěcha. Sám Radlinský napsal do Baňské Bystrice: neprorazí-li s novou jednotou, že prý všechno zašle do Baňské Bystrice, „abychom my věc vybojovali“. Vybízí v listě tom Radlinský ku podpoře časopisu „Cyrilla a Methoda“, a praví, že jest načisto pro literární spojení s Čechy a Moravany, — ale radí k opatrnosti, aby strana slovenská nebyla popuzena, ale znenáhla spisovnému jazyku společnému přivykala. Neprospěch Slovenců prý ho zármutkem naplňuje. Kdyby prý podařilo se založiti spolek sv. Vojtěcha, poznali by Slovenci, že jsou národem od Maďarů neodvislým. Jiří Slota dodává, že ho vyznání Radlinského těší, „že není spásy pro ně leč v bratrském svazku s vámi, vidouce se ode všech, na kteréž skládali naděje své, jimž k vůli rozkolnictví jazykové způsobili, opuštěny. My ovšem záležitost tu přijmeme, a pomocí vídeňských bratrů ucházeti se budeme

obšírně pojednal K. Šmídek v příloze k číslu 8. „Hlasu“ roč. 1860. proti Dru. Radlinskému.

*) Jednota na vydávání knih katolických.

o dovolení ve Vídni. Že to bude českoslovanský „Vojtěch“ samo sebou se rozumí.“ Končí Slota prosbou za pomoc a napomenutím: „Jak se teraz nespojíme, nespojíme se na věky!“ —

Jak jsem v jednom listě Dra. Jana a Ev. Bílého shledal (1855.): naříkal si Slota Bílému do netečnosti Čechů k časopisu „Cyrillu a Methodu“, a vyznává, že má časopis ten jen 250 odběratelů, do Prahy prý zasílá dva exempláře a sice: „Pražským Novinám“, a Hattalovi. To prý jest přece žalostné! Morava prý se nejvíce obětuje. Slováci jsou prý rovněž neteční — dílem z nouze, dílem z nenávisti českého idiomu. —

Kdo poněkud jen oceniti dovede význam a důležitost „Dědictví sv. Cyrillo-Methodějského“ pro národ náš, i užitek, jakýž za několik desítek let pro zachovalost lidu našeho z něho vyplynul, ten zajisté do smrti žehnati bude památce mužů těch, kteříž všechny své síly tělesné i duševní rozkvětu „Dědictví“ onoho věnovali. Nejzasloužilejším ze všech dosud křísitelů a pracovníků „Dědictví Cyrillo-Methodějského“ jest a zůstane Beneš Method Kulda. Práce jeho korunována výsledkem překrásným! —

Jméno Kuldovo souvisí také úzce s „Ústřední jednotou katolickou“ v Brně, takže v životopisu jeho nikterak nemožno jednoty zmíněné mlčením pominouti; vždyť byl Kulda duší jednoty té, byl duší všech sjezdů jednot katolických do Brna svolaných. Účelem jednoty bylo: 1. ožívování a sesílení svaté římsko-katolické víry mezi katolíky všech stavů; 2. uskutečňování činné lásky k bližnímu, a pěstování mravnosti i ctnosti, všechno v mezích, jež vyměřuje poslušnost Nej důstojnějšímu Pastýři Biskupovi povinné.

Důvěrníci všech venkovských jednot filialních svolávání byli ku sjezdům do Brna zvláštním pozváním, kteréž Beneš Kulda napsal a buď litografovati, buď tisknouti dal. Pozvání ku I. sjezdu všeobecnému všech jednot katolických, (k němuž přidán i pořádek sjezdu) zní takto:

POZVÁNÍ

důvěrníků všech filialních jednot na Moravě ku sjezdu všeobecnému. Ústřední jednotu katolickou v Brně pro víru, svobodu a mravní ušlechtilost pozdravuje všechny filialní jednoty, a všechny panenské jednoty katolické na Moravě pozdravením nejradostnějším a nejslavnějším „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!“

Dvě léta uplynula od té doby, co ústřední jednotu katolickou pro víru, svobodu a mravní ušlechtilost v hlavním městě moravském, v Brně, povstala. Během těchto dvou roků utvořilo se po celé vlasti naší mnoho jednot filialních, kteréž se

byly k nám přihlášily svými přípisy, a jinými dopisy v záležitostech jednoty katolické se týkajících. Každým takovým přípisem nově založené jednoty filiální množila se radost naše nadzemská, a pokaždé s hlubokou vděčností pozírali jsme k Bohu, Pánu našemu, že milostí Svou čím dál více probouzí katolíky na Moravě k činnosti živé, kteráž by přemáhala v okolí svém záhubnou chladnost náboženskou, kteráž by šířila povědomí katolické, a kteráž by působila skutkem pravé, obětivé lásky křesťanské. Počet jednot filiálních na Moravě, převýšil již půl sta, a doufáme, že co nevidět celé první sto se doplní. — By však bujarý strom jednoty katolické na Moravě žádoucího ovoce před tváří Božskou a všeho člověčenstva vydávati mohl, potřebí jest, aby všechny větve s kmenem ústřední jednoty živě spojeny, a týmž duchem i směrem proniknuty byly. K tomu konci jest dle § 8. „Stanov ústřední jednoty katolické“ každoroční sjezd důvěrníků všech katolických jednot zvláštním prostředkem. Po tomto sjezdu všeobecném již po delší čas toužili jsme vroucně, dobře vědouce, že jest velmi důležitý pro celou jednotu katolickou. — Dne 11. srpna t. r. vzal věc tuto výbor ústřední jednoty katolické v Brně v pořadu, a jednohlasně uznalo se za potřebu nutnou, aby se již letos první všeobecný sjezd všech jednot katolických na Moravě svolal a slavil.

Excellenci Nejdůstojnější náš Pán Biskup Brněnský, Antonín Arnošt, ráčil k tomuto usnesení výboru ústřední jednoty katolické Své nejmilostivější svolení dáti, a proto ujednalo se v hromadě výborové dne 18. srpna, aby se všeobecný sjezd tento na dn 22., 23. a 24. v měsíci září roku tohoto položil, a všem filiálním jednotám katolickým aby se k tomu konci bratrské pozvání učinilo.

Proto radostně a uctivě vyzýváme každou filiální jednotu katolickou na Moravě přípisem tímto ve jménu Páně, aby ze spoluúdvů svých zvolila — možno-li — nejméně tři důvěrníky za poslance k tomuto všeobecnému sjezdu. Že i více pánů hostů přijíti může, a že naopak i jeden nebo dva důvěrníci vítání nám budou, kde jich více odejítí nemůže netřeba ani připomínati.

Každá filiální jednotka nechť vyhotoví a podepíše list, kterým by se zvolení důvěrníci její jako poslancové u jednoty ústřední v Brně vykázaní mohli. Na listu tom buďtež netoliko jména a stav důvěrníkův napsány ale také přednostenstvo, výbor a počet všech spoluúdvů jednoty filiální naznačen, a libo-li, posavadní činnost zkrátka vykázána.

Co tu napovědíno jest filiálním jednotám katolickým, týká se i všech panenských jednot na Moravě, které rovněž k filiálním jednotám počítáme.

Od ústřední jednoty katolické v Brně na den sv. Augustina, 28. srpna, léta Páně 1851.

František Ambrož, měšťan, starosta. — Bedřich hrabě Sylva-Tarouca, jednatel. — Beneš Method Kulda, spolujednatel. — František Poimón, redaktor „Hlasu“ jed. katol. — Matěj Procházka, prof. náboženství. — Bonaventura Zdura provinc. řádu Minor. — Frant. Sušil, prof. theologie, úd. výb. — Jakob Růžicka, tkadlec, úd. výb. — Antonín Buček, měšťan, úd. výb. — Václav Řezáč, úd. výboru. — Jan Šanica, poštovní listonoš, úd. výb.

POŘÁDEK

všeobecného sjezdu všech moravských jednot katolických v Brně, dne 22., 23. a 24. září 1851.

1. Všeobecný sjezd jednot katolických slaviti se bude v Brně v chrámu Páně, a ve velkém sále klášterním u velebných pánů Minoritů.

2. Dne 22. září zasedne o 2. hodině odpolední v menším sále téhož kláštera odbor z výborníkův ústřední jednoty katolické sestavený, aby přijímal a zkoušel listiny příchozích důvěrníků jednot filialních, kterým se ihned spolu vykáže nocleh pro ně chystaný.

3. Dne 23. září o 7. hodině ráno opět sejde se v tomtéž menším sále zkoušející odbor, aby mohli takoví důvěrníci se přihlásiti a listiny své odevzdati, kteří předešlého dne dojíti nemohli.

4. Odevzdav každý pan důvěrník listinu svou, obdrží list vstupný ku sjezdu, bez kterého nikdo do sálu připuštěn býti nemůže, aby se předešlo přílišnému přeplnění sálu a všelikému nepořádku; k tomu konci má každý výborník ústřední jednoty několik lístků vstupných na rozdání.

5. O 8. hodině (dne 23.) bude slavná mše svatá s Veni sancte Spiritus ve chrámu Páně Minoritském se obětovati, při které všickni důvěrníci a údové ústřední jednoty býti mají.

6. Po mši svaté odeberou se všickni, kdož vstupnými lístky opatření jsou, do velkého sálu klášterního nahoře jmenovaného, kdežto lístky odebíráti budou pořadatelé bílou stužkou vyznačení.

7. V sále tom započne se sjezd zpěvem „Otče náš, milý Pane!“, po kterém starosta ústřední jednoty katolické míti bude svou řeč uvítací.

8. Po něm řečniti budou ti důvěrníci a hosté, kteříž se byli u odboru o to hlásili, a sice každý nejvýš čtvrt hodiny; obsahem jich řečí mohla by býti zpráva o činnosti dotyčné filialní jednoty.

9. Potom pojednávají budou domácí a poblížcí členové jednoty katolické o rozličných stránkách úlohy celé jednoty katolické na Moravě.

10. O 1. hodině odpolední rozejde se shromáždění pro zotavení tělesné.

11. O hodině 4. opět se všickni sejdou, a bude se v řečích pokračovati, po kterých se všeobecný sjezd ukončí chvalozpěvem sv. Ambrože. O nocleh opět postarají se zdejší údové.

12. Dne 24. sejde se všecken výbor ústřední jednoty katolické se všemi důvěrníky filialních jednot o 9. hodině před polednem na poradu o všelikých záležitostech jednoty katolické na Moravě, po nížto, jakož pevně doufáme, rozejdou se páni důvěrníci k domovu svému s obnovenou silou, s upovědomělým úkolem svým a krásným počtem úzkého spojení s tolikými jednotami na Moravě; vezmou též hned s sebou tištěnou knížku na památku prvního všeobecného sjezdu jednot katolických na Moravě, a na poučení ostatních svých spoluúků venkovských a jiných spoluobčanů.

Těšíme se upřímně a srdečně z nedalekého radostného shledání, a poručíme se zatím do nábožné modlitby a bratrské lásky Vaší.

Od ústřední jednoty katolické v Brně na den sv. Augustina, 28. srpna, léta Páně 1851.

Tomáš Kelbler, místopředseda. — František Stoklasa, výborník. — Liška František, účetník Jedn. katol. — Tomáš Hollub, pokladník. — Kašpar Klička, úd výboru. — Vojtěch Hrdlička, úd výb. — Matěj Drápal, úd výboru. — Ignác Šreier, výborník. — Josef Šíkl, úd výboru. — Frant. Svoboda, místopředseda. — Franz Pistloch. — Joseph Kubíček, oud výboru. — Josef Indra, úd výboru. — Jiří Chudoba, úd výboru. — Vojtěch Černý. — František Augustinek. — Leopold Vaníček. — Jan Radda, úd výboru. — Jan Vlk, úd výboru. — Jan Slezák, úd výboru.

Sjezd trval od 22. až do 24. září léta Páně 1851. Účastnilo se 600—700 osob. Sjezd odbyván byl v sále u Minoritů, Jeho Exc. pan biskup Arnošt hr. Schaffgotsche promluvil česky, projeviv radost nad shromážděním rozhodných katolíků, a udělil všem biskupské požehnání. Starosta Ambrož výtečnou řečí sjezd zahájil. Pak byly předčítány listy Jirsíka a Pešiny. Sušil vytkl účel sjezdu tohoto. Jan Ev. Bílý vzbuzoval k horlivé činnosti a statečnosti v boji za víru katolickou. Matěj Procházka a Liška vyvrátili námítky proti jednotám katolickým otrpávané. Beneš Kulda povzbuzoval, aby vychování dalo se na základě křesťanském. Indra, měšťan brněnský podal zprávu o nedělní škole řemeslnické; Leopold Valníček, o nedělní škole pro služebné panny; Řezáč, o večerní škole sv. Vincencia; dp. děkan z Újezda, o nutnosti pacholeckého semináře; Jan Fáborský, o „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“; Frant. Poimon poukázal na působení časopisů; hr. Sylva-Tarouca podal, aby jednotka katolická zarazila ústav sv. Ludmily ku podpoře služby nemajících dívek; Frant. Svoboda pojednal o potřebě ohříváren; Šlota podal sumární, o čem pojednáno bylo. —

Rozumný byl nápad Kuldův, aby se totiž při katolické jednotě zařídila „Katolická čítárna“. K tomu cíli ustanovena byla poradní schůzka na den 3. července léta Páně 1852. o 7. hodině večerní u hr. Taroucy. Ke schůzi dostavili se: Ambrož, Svoboda, Valníček, Poimon (s Těšíkem). a sestavili stanovy pro čítárnu. Druhého dne měly býti stanovy předloženy výboru katolické jednoty, aby se pak zakročiti mohlo za úřední schválení. Dne 10. července napsal Kulda žádost za povolení spolku „Katolické čítárny“ na městskou radu. Dne 21. září t. r. donesl Ambrož Kuldovi přípis od policie, že místodržitel milerád slyší o založení „Čítárny a hovorny katolické-velečinnou ústřední jednotou katolickou. Dne 10. října t. r. odbývala ústřední jednotka katolická schůzku a zároveň slavnost otevření „Katolické čítárny a hovorny“. Zahajovací řeč pronesl Beneš Kulda obrav si za předmět: účel čítárny, kterýž docíliti se má hovorem, čtením a zpěvem. Přítomní provolali Slávu! Svatému Otci, Císaři Pánu a panu Biskupovi, místodržiteli, a na pěkném přípisu úředním, podepsanému chéfovi policejnímu Bornovi. Sešlo se asi 150 hostí. — Téhož času pracoval B. Kulda velmi horlivě o svolání druhého všeobecného sjezdu všech filialních jednot katolických do Brna. Dne 22. září t. r. napsal u hr. Taroucy oznámení zamýšleného II. sjezdu k c. k. policejnímu úřadu, kteréž s hr. Taroucou osobně podali policejnímu chéfovi Bornovi, muži nad míru vládnému. Když byli Bornovi ohlásili, že by rádi sjezd v sále redutním odbývali, že

však neví, zda k tomu městský přednosta Stella svolí, řekl žertovně: „Řekněte jen, že bude velmi dobře, pakliže skvrny z let minulých, na stěnách redutních lpící, sjezdem katolickým smazány budou.“

Born přál ústřední jednotě katolické, a zjevně přiznal Kuldovi: „Kdyby jiné poměry zavládly, sám bych vstoupil do jednoty“. Kdysi požádal Kuldu za dvě vstupenky ku sjezdu. Moudrý jednatel Kulda vytáhl hned z kapsy dvacet vstupních listů, a úslužně podával direktoru Bornovi: „Mám tu dvacet, račte přijmouti!“ — „Děkuji, tolik nepotřebuji!“ — Načež Kulda: „Prosím, pane direktore, co pak jsou ostatní úředníci? Nic? A co dámy? Nejsou katoličky?“ — Moudrost Kuldova přinesla hojného užitku. —

Dne 26. září večer t. r. navštívili Kuldu: hr. Tarouca, Sušil, Procházka, Paimon, aby rozdělili úlohy řečníkům ku sjezdu druhému. Sjezd II. slaven byl dne 19., 20. a 21. října léta Páně 1852. na Starém Brně v chrámu Páně a večeradle u ved. pp. augustiniánů. Pozvání rozesláno znění tohoto:

POZVÁNÍ

důvěrníků všech filialních jednot katolických na Moravě
k II. všeobecnému sjezdu.

Ústřední jednota katolická v Brně pro víru, svobodu a mravní ušlechtilost pozdravuje všechny filialní jednoty katolické na Moravě pozdravením nejmilejším:

„Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!“

Předrazí a rozmilí Bratři!

„Hle, jak dobré jest to a jak utěšené, když přebývají bratři v jednotě, jako rosa, která sestupuje na horu Sion. Neboť tu přikázal Hospodin, aby bylo požehnání a život až na věky!“ — Tak prozpěvoval a nám napsal prorok korunovaný, David, ve svém 132. žalmu. Hlubokou a všestrannou pravdivost výroku toho pocítili jsme my údové jednot katolických zvláště v loni, když jsme v bratrské lásce a upřímnosti sešli se v Brně v jednotu velikou, bychom slavili první všeobecný sjezd důvěrníků všech filialních jednot na Moravě. Nemožno jest vysloviti onu rozkoš nadzemskou, kteráž tenkrát naplnila srdce a duši každého věrného účastníka, Moravana katolíka. Veliké perly slzové, kteréž téměř bez ustání zarosovaly oči plamenem duchovním zářící, svědčily o tom. Slova, oživená zápalen posvátným, jevila nevšední city, prvním všeobecným sjezdem vytvořené. Přípisy mnohých jednot filialních k jednotě ústřední ubezpečovaly nás, že radost ta nebyla jako radost zemská, kteráž trvá chvíli, a pak hned jako mlha vycházejícím sluncem zapuzena bývá; téměř po celý rok v přípisech jednot filialních s nadšeností vzpomínalo se prvního sjezdu. Radost ta nebyla jako radost světská, která se podobá bublinkám mydlinovým, kteréž se povrchně lesknou leskem planým, uvnitř jsouce bez jádra; radost naše byla jaderná, neboť vyplodila ve mnohých jednotách vzácné ovoce horlivosti náboženské, obětivosti křesťanské a skutkův dokonalých. Hlavní kniha ústřední jednoty katolické chová v sobě mnohé důkazy překrásných účinkův I. všeobecného sjezdu, jímžto mnohým katolíkům a celým jednotám

takořka nového života se dostalo. Rosa milosti Boží, která sestoupila požehnáním biskupským a sjezdem, jest hlavní pohnutkou, kterou se nuceny vidíme, přáním s mnohých stran projeveným, a vlastním tužbám nepřemožitelným s radostí se podrobiti, a dle 8. § „Stanov ústřední jednoty katolické“ i v letošním roce „Druhý všeobecný sjezd důvěrníků všech filiálních jednot katolických na Moravě“ uspořádati, a jej na 19., 20. a 21. den měsíce října, t. j. na úterek, středu a čtvrtek po slavnosti posvěcení chrámů Páně položit. — Jeho Excelenci, náš Nejdůstojnější Pan Biskup, Antonín Arnošt, netoliko Svého milostivého svolení k tomu dáti, ale také příležitost o I. všeobecném sjezdě pochvalně zmíniti se ráčil.

Tudíž uctivě a radostně vyzýváme každou filiální jednotu katolických mužů přípisem tímto ve jmenu Nejsvětější Trojice Boží a pod ochranou svatých apoštolův našich, Cyrilla a Methoda, aby, jako lonského roku, vyvoleni byli ze spoluúdvů jednoty, možno-li, nejméně tři důvěrníci za poslance k tomuto II. všeobecnému sjezdu. Avšak i více pánů hostů přijíti může, a naopak i jeden toliko nebo dva důvěrníci budou nám vítáni, kde jich více odejiti nemůže. — Každá filiální jednotka nechť vyhotoví a podepíše listinu, jížto by se její zvolení důvěrníci jako poslancové u jednoty ústřední v Brně vykázní mohli; na listu tom udejte jméno, stav a rodné místo každého důvěrníka, jména přednostentva, a počet údvů jednoty. Pokud možno, naznačte nám také posavadní činnost jednoty Svě. — Každý P. T. pan důvěrník, kterýž zprávu o jednotě Svě ústně přednésti chce, snažně se žádá, aby ji také písemně s sebou přinesl, abychom ji napotom mohli v tisku upotřebiti. Krasopisu a pravopisu netřeba při tom šetřiti.

Litujeme velice, že se toto naše pozvání k II. všeobecnému sjezdu nemůže týkati jednot katolických panen, protože sjezd slaviti se bude v nitru kláštera augustinského, kamž dle pravidel klášterních ženské osoby vcházeťi nemohou.

POŘÁDEK

II. všeobecného sjezdu jednot katolických v Brně dne 19., 20. a 21. října, léta Páně 1852.

1. Druhý všeobecný sjezd důvěrníkův jednot katolických slaviti se bude na Starém Brně v chrámu Páně a ve večeradle klášterním u Velebných Pánův augustiniánů.

2. Dne 19. října, v úterý, zasedne o 2. hodině odpolední v jedné světnici téhož kláštera odbor k tomu konci sestavený, aby přijímal a zkoušel listiny přichozích důvěrníkův jednot filiálních, kterým se ihned vykáže nocleh pro ně chystaný, nemají-li svých vlastních známých v Brně; také se jim hned doručí vstupní list k sjezdu, bez něhož nikdo do sálu připuštěn nebude. To se dítí bude až do 7. hodiny večerní.

3. Dne 20. října, ve středu, o 7. hodině ráno bude se pokračovati v přijímání listin.

4. O 8. hodině bude slavná mše svatá s „Veni sancte Spiritus“ v chrámě klášterním, při kteréž všickni důvěrníci a údové ústřední jednoty býti mají.

5. Po mši svaté půjdou všickni do kláštera, a vykáží se u vrat svými vstupními lístky.

6. V sále zpívati se bude „Píseň před schůzkou“ známá, po které následovati bude řeč uvítací.

7. Potom řečníti budou důvěrníci po sobě, jak se byli přihlásili; obsahem

jich řeči bude zpráva o činnosti dotyčné jednoty, která se psaná odevzdá jednateľstvu.

8. O polednách se shromáždění rozejde, a o 3. hodině odpolední se opět sejde, kdy započnou řeči o některých stránkách úlohy jednoty katolické na Moravě.

9. Po řečích těch skončí se sjezd písní „Po schůzce“, po které se všickni rozejdou.

10 Dne 21. října, ve čtvrtek, sejde se v tomtéž sále všecken výbor ústřední jednoty katolické se všemi důvěrníky filiálních jednot o 9 hodině předpolední na valnou a všeobecnou poradu o všelikých záležitostech jednoty katolické na Moravě, po nížto, jak doufáme, vážení P. T. páni důvěrníci filiálních jednot, jako v loni, s radostí se rozejdou do domovů svých.

Těšíme se upřímně na brzké osobní shledání s mnohými důvěrníky.

Od ústřední jednoty katolické v Brně na den sv. Brigitty, dne 8. října, léta Páně 1852.

František Ambrož, starosta. — Bedřich hr. Sylva Tarouca, jednatel. — Beneš Method Kulda, spolujednatel. — Václav Řezáč. — Frant. Paimon, redaktor Hlasu j. k.

Starosta Ambrož sjezd zahájil. Farář Pleskáč promluvil o smutném a pro katolíky nebezpečném životě mezi nekatolíky; Soukop o poutích; kaplan Sankot z Blanska, o tamější jednotě; Horký ze Strážku, o jednotě tamže; Jan Procházka, vinař, důvěrník z Ivančic, o jednotě tamže; Holešovský z Vranova, o jednotě tamže; Josef Svoboda, lokál v Nížkovicích, o víře, naději a lásce; Korec, učitel v Římanicích, o jednotě tamže; Alois Pick, úředník v továrně, starosta jednoty v Dolních Kounicích: jak drahý čas pro spasení duše; Šubrt pojednal o tematě: kostely, pomníky zbožného smýšlení předkův našich; Matěj Procházka o účelu jednot; Paimon, o pacholeckém semináři, (Vurm též); Sušil o zpěvu; Fáborský o malbách kostelních; Maršovský o „Dědictví Cyrillo-Methodějském“; Valníček o čítárně a hovorně; B. Kulda o ochranně a škole řemeslnické; Jan Bílý skončil řeči závěreční. —

Pravý katolík také vzorným vlastencem a oddán svému Mocnáři duší, tělem. To vždy ve svém chování osvědčoval B. Kulda. Po známém attentátu na Nejhlavnějšího Našeho Mocnáře a Pána byl to Kulda, kterýž ve schůzi ústřední jednoty katolické v Brně dne 9. března léta Páně 1853. promluvil o bohaprázdném zločinu vraha Mađara, opovázlivšího se posvátnou osobu Císaře Pána zákeřnický přepadnouti. Pravil: „Díky vroucné, plamenné díky Pánu Bohu věčnému, že Císaře Pána z velikého nebezpečí vyrvati, a tím od národů našich hrozné neštěstí odvrátiti ráčil.“ Vyzval přítomné, aby jménem všech jednot katolických na Moravě osvědčili svou radost nad zachráněním Císařovým povstáním se sedadel a povoláním Jeho c. a k.

apoštolskému Veličenstvu trojnásobné Slávy. Stalo se hlasem blučným a s očima zarosenýma. —

Číslo 40. roč. 1853. časopisu „Hlasu“ brněnského v čele první stránky oznamovalo: „Třetí valný sjezd jednot katolických na Moravě bude se letos v Brně v redutním sále dne 18., 19. a 20. října odbývat.“ Účastníků bylo přes 1400; prostranná dvorana i galerie byly přeplněny. Dne 19. října sloužena u Minoritů na úmysl jednoty mše svatá o 8. hodině ranní. Po mši sv. hrnulo se všechno do sálu redutního. Čestným starostou byl Štulc z Prahy. Nejprve čten byl krásný list biskupa Jirsíka. Potom řečnil Jan Soukop o pravé svobodě, rovnosti a bratrství; Petr Pospíšil, rolník rajhradský, rozhovořil se o prostředcích ku vzdělání lidu; farář J. Pleskáč promluvil o kráslení hřbitovů; Lud. Tidl o bratrstvu sv. Cyrilla a Methoděje; Josef Král, měšťan, důvěrník ivančický, o stavbě kaple sv. Jakuba tamže; Vinc. Zástěra, kupec jimramovský, o tamější jednotě; Tomáš Šimbera, farář z Komína, poukázal k tomu, že sjednocenými silami zvítězíme nad nevěrou. Beneš Meth. Kulda vykládal o valné VII. schůzce německých jednot katolických ve Vídni; Ign. Vurm o modlitbě a zavedení křesťanství sv. Cyrilem a Methodem; František Nedomanský, právník, dokázal, že víra má býti základem vědy; kaplan Frant. Poimmon velmi humoristicky mluvil o rodině odkřesťaněné; P. Obdržálek*) o bratrstvech vůbec; Frant. Sušil o nábožném a domácím zpěvu; Jan Fáborský, kaplan židlochovský, o křesťanském slohu stavitelském. Závěrečnou řeč měl Dr. Jan Ev. Bílý. —

Po třetím sjezdu katolickém přemýšlel B. Kulda o tom, jak by katolický spolek tovaryšský v Brně v život uveden býti mohl. Vydal svolání (ddto. 12. prosince 1853.) německé i české, a sice jménem obou spolků katolických (německého i českého), kterýmž všechny katolíky vůle dobré pozývá ke schůzi do sálu kláštera minoritského na den 18. prosince t. r. ustanovené. Po schválení stanov mělo býti dle nařízení c. k. mor. místodržitelství rychle všechno uskutečněno. Vídeň, Praha, Olomouc už měly tehdy katolické spolky tovaryšské, — v Brně počal zanedbaný lán zase Kulda vzdělávati. — Tenkrátě pomýšleno také na zařízení „Jednoty umělecké“, kteráž měla ovšem z jednoty katolické zrozena býti. Žaluje tehdy Kuldovi v listě (1853.)

---

*) O Peregr. Obdržálkovi napsal roku 1858. dne 27. března redaktor „Moravských Novin“ Leopold Haasmann: „to musí býti velmi hodný člověk, že tak hezky píše. Až mu budete psát, prosím Vás, řekněte mu, že jsem mu v duchu dal již nejednu hubičku.“

Vurm: „Hřivny Chmelíčků, Křížkovského a. j. jsou zakopány.“ Radí v listě tom, že by mohl býti praelát Kalivoda hlavou oboru hudebního. „Znám ostýchavost Křížkovského, skromnost Chmelíčkovu, ti dva by do veřejnosti nic nepřivedli, kdyby je nevedl vážný Kalivoda.“ Předsedou oboru vědeckého mohl prý by státi se starobrněnský praelát Napp; požívá prý důvěry u vlády, a klášter starobrněnský by se tak přetvařoval na středisko všech našich zájmů pro budoucnost. Radí dále Vurm, aby se v té záležitosti vyjednávalo i s olomúckými, Königsbrunnem a Bečákem. Prání Vurmovo se však neuskutečnilo. —

Zatím přiváhal se rok 1854. a konány přípravy ke IV. sjezdu jednot katolických do Brna. Všem filiálními jednotám zasláno následující pozvání:

Od ústřední jednoty katolické v Brně.

1854. Číslo 22.

Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!

Vážené filiální jednotě katolické

v

bratrské, vroucné pozdravení.

Blíží se výroční doba, ve které se všeobecný sjezd důvěrníkův a důvěrníků našich drahých filiálních jednot katolických na Moravě slavivá dle § 14. stanov, ve kterém tento každoroční sjezd za jeden prostředek přezádoucího spojení jednoty ústřední s filiálkami se udává. — Již po tři roky přesvědčili jsme se o milostných a předobrych výsledcích sjezdu všeobecného, jakož i o rozkoších sjezdem vyplovených, jež pro srdce věrných a nábožných katolíků jsou nade všecky rozkoše zemské mnohem zvýšenější a drahocennější. Nechceme listem tímto vypisovati radosti vyplývající z valného shromáždění bratrů a sester, jichžto srdce stejnými tužbami, jichžto hlavy stejnými vznešenými myšlenkami naplněny jsou. Těm, kteříž těchto duchovních hodů již jedenkrát účastnými se stali, netřeba to vypisovati, a těm, kteříž radosti podobných nezakusili, nelze jich perem vypsat; těmto lze toliko zkrátka říci: „Přijďte, vizte a slyšte v Pánu čest a chválu Boží!“

S mnohých stran vyslovilo se přání, aby první dnové v témž po slavnosti posvěcení chrámů Páně jako v loni i letos zase zvoleni byli ku sjezdu našemu, jelikož v těch dnech obyčejně mnoho se nepracuje, tak že ctění naši venkované v tu dobu nejsnadněji z domů svých a hospodářství svého odejítí mohou. Prání tomuto vyhovělo se, a dnové ku IV. všeobecnému sjezdu ustanoveni jsou:

16., 17. a 18. den měsíce října 1854.

Dne 16. října, v pondělí po hodech císařských, o 4. hodině odpolední seje se odbor z ústřední jednoty Brněnské obraný ve světnici vedle městského radničního sálu na Zelném trhu v Brně, jako v loni, aby důvěrnické listiny P. T. p. p. zastupitelů a zastupitelkyň vážených jednot filiálních přijímal, jich jména zapisoval a jim vstupní listky doručoval. — Kdož by v Brně neměl známého domu, v němž by přenocoval, nechal se u odboru přihlásit, aby se mu nocleh vykázal.

Dne 17. října, v úterý, o 6. hodině z rána bude se pokračovati v přijímání

listin důvěrnických. — O 8. hodině bude sloužena zpívaná mše svatá s „Veni sancte Spiritus!“ v chrámu Páně u vel. p. p. O. O. Minoritů, po nížto důvěrníci, důvěrnice a P. T. p. p. hosté odeberou se do redutního sálu, kdežto o 9. hodině IV. všeobecný sjezd se zahájí. V době předpolední budou páni důvěrníci zprávy o působení jednot svých podávat. Odpoledne o 3. hodině budou se ostatní řeči činnosti jednoty katolické se týkající přednášeti.

Dne 18. října o 8. hodině z rána, sejdou se účastníci a účastnice sjezdu opět ve chrámu Páně Minoritském na tichou mši svatou za všechny zemřelé spoluúdy jednoty katolické na Moravě, po které zase do redutního sálu se odeberou, aby zprávám a poradám valného výboru přítomni byli.

P. T. velební páni, libo-li a možno, snažně se žádají, aby ráčili v tu hodinu v Minoritském kostele u pobočných oltářů mši svatou sloužiti.

P. T. páni důvěrníci, kteří zamýšlejí o sjezdě mluvíti, žádají se uctivě, aby řeči a promluvy své sepsané s sebou přinéstí a odboru přijímajícímu laskavě odevzdati ráčili.

Rovněž se žádají důvěrníci a důvěrnice jednot filiálních, aby před odchodem svým do Brna listiny důvěrnické sobě vyhotoviti dali, na kterýchž poznamenáno býti má:

- a) Jméno a stav důvěrníkův a důvěrníc jednoty filiální.
- b) Jméno a stav hostů z téže jednoty ku sjezdu přicházejících.
- c) Počet spoluúddův jednoty a jméno i stav p. starosty, starostky a jednatele.
- d) Počet výtiskův „Zpráv o IV. všeobecném sjezdě“, jež každá filiálka odebrati zamýšlí, aby ústřední jednota nepotřebných výloh se ochránila, a přece dostatečný počet výtiskův obstarala.

P. T. pp. hosté velmi se zavděčiti mohou pořadateli zpráv o IV. všeobecném sjezdě, odevzdají-li vcházejíce do sálu pořádníkům cedulku s udáním jména a stavu svého.

Také jiní páni čtenářové pozvání tohoto, kteří ku sjezdu jako hosté přijíti zamýšlejí, se žádají, libo-li „Zprávy IV. všeobecného sjezdu jednoty katolické na Moravě“ míti, aby ráčili počet výtiskův i se jménem svým odboru oznámiti.

Těšíce se z brzkého bratrského shledání končíme pozvání své heslem:

„Všecko ke cti a slávě Boží!“

Od ústřední jednoty katolické.

V Brně, dne 27. září 1854.

Bedřich hrabě Sylva-Tarouca v. r., starosta. — František Ambrož v. r., 1. podstarosta. — František Svoboda, 2. podstarosta. — Beneš Method Kulda v. r., jednatel.

Vstupní list, jakýmž každému účastníku vykáhati se bylo, takto sestaven byl:

VSTUPNÍ LIST

ku IV. všeobecnému sjezdu důvěrníkův a důvěrníc katolických jednot Moravských v Brně v redutním sále na Zelném Trhu 1854.

Dne 16. října o 4. hodině odpolední, a dne 17. října o 6. hodině ranní přijímání důvěrnických listin a vydávání vstupních listů ve světnici vedle redutního sálu. — O 8. hodině mše svatá s „Veni sancte“ v chrámě Minoritském; po mši svaté shromáždění v sále redutním. O půl 4. hodině odpolední pokračování. — Dne 18. října o 8. ranní hodině mše svatá za zemřelé údy jednoty katolické v kostele Minoritském; o 9. hodině zprávy a rady důvěrníkův a důvěrníc v sále redutním.

Čtvrtý sjezd jednot katolických oslaven byl za dnů 16., 17. a 18. října léta Páně 1854. Sjezd zahájil řečí srdečnou hr. Sylva-Tarouca. Další řečníci sjezdu toho byli: Václav Štulc, professor gymnasia pražského, promluvil velmi úchvatně, jakožto čestný starosta; Josef Fetter, farář v Tišnově, o činnosti jednoty tamější; Antonín Šubert, farář v Lulči, o víře, nevěře a pověře; Jan Sedláček, důvěrník ivančický, o tamější jednotě; Jan Pleskáč, farář olešnický, o poměrech náboženských v jeho okolí; Ed. Stuchlý, duchovní v Mašůvkách, o jednotě tamější; Frant Poimon o uměních, že zapotřebí křesťanské umění vzkřísiti; Dr. Škorpík o svědomí; Dr. Jan Ev. Bílý o missionářství zahraničním, o zásluhách Církve o vzdělanost národů; Ludvík Tidl, děkan v Újezdě, o účelu katolických jednot; Matěj Procházka, o papeži, největším dobrodinci lidstva; Mich. Lacin, kaplan tišnovský, o zásluhách žen o víru Kristovu; Ig. Vurm, kaplan v Dědicích, o důležitosti Říma; Karel Orel, kaplan v Kamenici, o příslovích, písních, pověstech, pohádkách; Peregrin Obdržálek o křesťanských zábavách v rodinách; Tomáš Procházka o tom, jak rodiče mají působiti na děti. Tomáš Šimbera pronesl řeč závěrečnou. —

Podotknouti slušno, že na výsost přispěl ku velkolepým sjezdům svou všude známou štědrostí a obětavostí proslulý mecenáš, kněz hrabě Bedřich Sylva-Tarouca. — Památku sjezdů zachoval nám Beneš Meth. Kulda vydav tiskem všechny řeči, jakéž na sjezdech těch předneseny byly; a sice:

„První všeobecný sjezd důvěrníků všech jednot katolických na Moravě“ — v jednom svazku, nákladem ústřední jednoty katolické, tiskem R. Rohrera v Brně, 1851.

„Druhý všeobecný sjezd atd.“ v 1 sv. 1852.“	} Nákladem a tiskem týchže.
„Třetí všeobecný sjezd atd.“ v 1 sv. 1853.“	
„Čtvrtý všeobecný sjezd atd.“ v 1 sv. 1854.“	

Sjezdy. v letech padesátých svolané, byly velkolepou manifestací ducha katolického. Zásluhy tehdejších osnovatelů sjezdů těch najmě Kuldy jsou neocenitelné. Jan Soukop svědčí o Kuldovi ve svých črtách Sušilových: „... B. M. Kulda... jednatel svého druhu jediný ústřední katolické jednoty brněnské, který byl duší všech sjezdů v těch památných a řídkou výmluvností svou zlaté mosty od jedné řeči k druhé bleskem stavěl.“ Porovnejme jen činnost tehdejší s nedávnou činností strany katolické. Co stálo nás práce a boje, nežli jsme se vzmužili a odhodlali ku svolání prvního sjezdu katolického

československého do Brna roku právě minulého! Bohu díky dopadl skvěle! Pravda vítězí! Vyšlehl tu tam zašlé myšlenky našich sešedivělých, v práci ustaraných pracovníků, našich Sušilů, Kuldů, Poimontů a j., a zachytly se v mocný plamen, kterýž vysoko k nebi sálá, a metá jiskry chytlavé do všech končin československých! Bohu díky za to, díky těm poctivým, nad hrobem schýleným církevníkům a vlastencům! —

Soukop vyznává o Kuldovi, že „co do velitelství v kruhu spisovatelském Sušila i předčil“. Roku 1854. 1. června měl býti císař pán se svou vznešenou chotí v Brně uvítán, k čemuž i strana česká přípravy konala. Tři dny před příchodem jasných hostí přiletěl B. Kulda k Sušilovi, a ohlašoval, že by přece slušelo, aby ústřední jednota katolická císařským manželům nějaké skvostné album veršované uctivé podala. „Což myslíte, že ty verše vytřepeme z rukávu za tak nepatrnou chvíli?“ odsekl Sušil. Ale Kulda úplně klidně odvětil: „Nic lehčího; pro první báseň přijdu si k Vám hned zítra ráno, druhou napíšu sám, o ostatní postarám se také.“ Umluveno, — vykonáno. Jako bleskem hvízdalo péro Kuldovo na papíře, a za několik minut rozeslány rozkazy na vše strany — tehdejšími známějšími spisovateli. Jeden z rozkazů těch zaletěl do Sloupu Soukopovi, aby totiž bez meškání napsal verše pro album, ale aby věc již zítra (v neděli) o 3. hodině odpolední v Brně byla. Jak asi vyzvání takové Soukopa překvapilo, snadno uhadneme, uvážíme-li, že právě vstupoval do zpovědnice, ježto hrozný nával poutnictva čekal na sv. zpověď, když mu překvapující novina dodána byla. O 10. hodině večerní opustil Soukop zpovědnici a rychle se dal do práce. Do 12. hodiny napsal tři znělky; časně z rána poslal zvláštního posla do Blanska na poštu, takže verše Kuldovi v čas doručeny byly. Dne 30. května odepsal Kulda Soukopovi: „Za báseň děkuji vroucně, překvapil a potěšil jste mne velice; již jest vytištěna.“ Byl tedy skutečně Kulda obratným a rozhodným organizátorem roztroušených podniků katolických a národních*). Mimo Soukopa zaslali příspěvky: Frant. Sušil, B. Kulda, Matěj Procházka, Tomáš Procházka, Dr. Jan Bílý, Šimbera, Obdržálek**). „Měl také“, tvrdí Soukop — „Kulda poslušné vojsko, jež neznalo pohodlí, nýbrž v ustavičné práci druh druhá předháněl.“ —

*) „Črty Sušilovy“. — Obzor roč. XII. č. 6., a „Životopis Jana Soukopa“ nastínil J. Halouzka str. 18.

**) Titul sbírky veršů byl: „Uvítání c. k. ap. Veličenstev Františka Josefa I., císaře rakouského a Elišběty, císařovny, o nejvyšší Jejich návštěvě v Brně dne 1., 2. a 3. června 1854. od ústřední jednoty katolické.“

Za pobytu svého v Brně vydal Beneš Meth. Kulda (mimo již jmenované), následující spisy:

„Horlivý a veselý Budíček v rodinách křesťanských“, nákladem knihtiskárny Nitsche a Grosse v Brně, roku 1856. a 1858. v 5 svazcích.

„Sedmistoletá slavnost poutního místa Marie Celly“, věnována otci Václavu Kuldovi, měšťanu v Ivančicích. Nákladem vlastním, tiskem Viléma Burkarta v Brně, roku 1857. (1 svazek).

„První svatá z pověří“, nákladem knihtiskárny Nitsche a Grosse v Brně, roku 1858, (1. svazek). Překlad z J. M. Gassera.

„Poučení dítek o Největější Svátosti Oltářní“, nákladem Nitsche a Grosse v Brně, roku 1858. (1 svazek). Překlad z J. M. Gassera.

„Svátost svatého biřmování“, nákladem Nitsche a Grosse v Brně, roku 1858. (1 svazek). Překlad z J. M. Gassera.

Roku 1854. napsal Kulda velikou báseň výpravnou v 26 obrazech z národního života Israelitův, nazvanou: Mojžíš. Báseň ta zdařilá, zachována dosud v rukopise. Změny napovídal Kulda do péra 19. července 1894! —

Korrespondence Kuldova z Brna s literáty českými byla velmi obsáhlá; tak dopisoval si: s Drem. J. Bílým, Drem. Frant. Škorpíkem, Tomášem Procházkou, K. Orlem, Ig. Vurmlem, Lešetickým, Leop. Hansmannem, Al. Šemberou, Drem. Janem Melicharem, F. S. Kodým, Řezáčem, J. Soukopem, Bělákem, V. Štalcem, Těšíkem, Fáborským, Jiřím Slotou a. j.

Buďtež některé listy alespoň úryvkovitě uvedeny:

Bělák (Šimáček) z Prahy žádá Kuldu, aby jeho „Posla z Prahy“ podporoval, že prý mu psal Ohéral: „Poměry lidu moravského, jak venkovského tak městského nikdo tak dobře nezná jako vlp. Kulda, a žádáte-li, abyste spisu svému zjednal průchodu na Moravu, tož se k těmž pánu obraťte.“

Prof. Vojtěch Lešetický, básník (1857.): „Seznámiv se s Vámi u p. prof. Sušila seznal jsem ve Vás horlivé národovce, a důstojné zastupitele i vůdce lidu moravského.“

Al. Šembera (1852.): „... takové řeči po Brně jdou, jakož podobným způsobem v Praze se mluví, a skutečné obávání mezi mnohými tam jest, že koncesse jazyku českému na gymnasiu staroměstském učiněné, nazpět vzaty budou. Když se ku konci roku 1848. rada školní, v níž i já jsem údem byl, sestavila ustanovila se ve svých podáních k ministerium na tom, aby v Brně, bude-li počet žákův takový, jako býval prvé, dvě gymnasia zřízena byla, jedno česko-německé, a druhé německo-české, a podání toto nazýval tehdejší předseda komise Dr. Eminger (nyní rak. místodržící) slušným. A nyní roztrušuje se od lidí nám odporných, že jazyk český na tomž gymnasiu Brněnském, nejvíce od Moravců navštěvovaném, ani obligátním předmětem býti nemá! Bohu poručeno! Kdyby se stalo, že by někdo

ria gymnasiu Braňském neb kterémkoliv činem jazyku českému ta skrovná práva, v jichž požívání tam jest, stenčoval na př. dispensacemi od studium jeho neb jiným způsobem, tehdy ať se to jen k ministerium písemně oznámí; té ochrany zde vždy jazyk český dojde, by se potínání takového učinila přítrž.“

Lešetický (1858.) z Prahy: kritikuje velmi různě Pflegra Moravského, a pak velmi zajímavě píše o Erbenovi. „Těšilo mne, že skromnou Vaše drahému našemu Erbenovi odpouští jeho nedbalost. Kdo tuto šlechetnou duši zná, ten si ani nepřejí, aby mu minuty svého, tak drahého času, postoupil. Představte si ho, jak od rána do večera, vyjma snad hodinku, v kanceláři sedě ex offio pracuje, jak chvílečku mezi přátely posedě nebo něco z novin si přečta domů pospíchá, aby o spisech pro nás důležitých do pozdní noci pracoval; přidejte k tomu, že jest otcem několika dítek, a k tomu ještě teprv asi před 4 měsíci ovdovělý a máte tu Erbena v jeho nedbalosti. Mohl bych přidati, že koresponduje s učenými Poláky, Rusy a Srby —, a že vede i preobtěžnou redakci a korekturu druhého dílu „Výboru z literatury české“. Líbal bych ho na potkání.“

Tentýž (1858.): „Jaká to radost, že s námi ve všem za jedno jdete, ach kdyby to bylo tak se Slovenskem, ale ten lid jest náramně zaslepen! Co si počne ta hrstka lidí hladových na pustých horách Tatranských vzdávši se všeho s námi spojení! Považte: Šemberovy literatury se tam neodbylo více tří exemplářů! Budou pozdě Bycha honiti!“

Tentýž (18⁷/₅₈.) z Prahy: „Geniální náš sochař Levý shotovil v Římě Pannu Marii, královnu nebeskou, v kararském mramoru. Viděli jsme fotografii sochy té, a všichni jsme jednohlasně zvolali: „Mistrovské dílo! Sláva mu! Přijde sem do Prahy na výstavu. Tentýž umělec bude tvůrcem soch sv. Cyrilla a Metoděje pro chrám karlínský. Však já těmto našim apoštolům, dá-li mi Bůh, též zapěju slavnou hymnu, až se skály vyšehradské otrásati budou!“

Jiří Slota (18¹/₅₄.) z Baňské Bystrice: „... Rád bych ještě jednou v životě svém promluvil slovo k drahým Moravanům, a pak se navždy tělesně s nimi rozlúčil!... Co se týká života národního nemohu bez prolití slz o něm psáti, a protož pomlčím, věda, že ani ty slzy nevzkřísí, co jest mrtvého.“

Dr. Jan Ev. Bílý oznamuje Kuldovi, že nadějný Tomáš Bečák v Olomúci dne 9. května zemřel (41 roků). „Hněte mne rána, kterou utrpělo Slovenstvo, an takový sloup přeražen. Bůh těžce zkouší! Stala se vůle Páně! Tomáš Bečák s Tomášem Zrzavým nevyhynou v letopisech našich!“

Známo, že v letech padesátých vystoupil Julius Feifalík z Vídně proti pravosti rukopisu královédvorského, začez se mu dostalo zaslouženého odsouzení. Frant. Klinkáč, kaplan v Obyčtově, táže se listem (18²⁷/₅₇.) Kuldý, zda četl „Lumíra“, v němž tepají jakéhosi Feifalíka, kterýž učenými frásemi vystupuje na poli písemnictví našeho? „Mladému tomu človíčkovi by více svědčila skromnost, nežli nadutost; vystupuje jako nějaký Humboldt.“ — Vojtěch Lešetický píše (18¹¹/₅₈.) Kuldovi: „Co je to zač ten Feifalík? Musí to býti jakési předpotopní zvíře, ano ještě v roce 1858. o pravosti rukopisu královédvorského pochybuje. Jeho výrok zde v Praze všeobecný smích způsobil. Jeho jméno stalo se zde příslovím, a jest synonymem se slovem „Galimatýás“. — Jan Soukop (18²¹/₅₇.) : „Litovali jsme

poněkud s p. farářem p. Feifalíka, že pro neobezřetné slovo o rukopisu královédvorském tak přísné důtky došel v novinách Slovenských a Pražských. Ale v tak důležitých předmětech sluší býti skromným, — a neškodí mladíkům poněkud připomenouti, aby, jak se říká, s košíkem nelezli do vody.“ — Sprcha taková byla Feifalíkovi přece trochu silnou, a proto utíkal se ve své opuštěnosti a nesnázi ke Kuldovi obšírnými listy (kteréž bohdá vedle jiných s veřejností sdělíme) doufaje trochu balsámu na rány své najiti. Než milý Feifalík nepochodil asi dobře, jakž vlastní jeho list (18^{7/3}58.) nasvědčuje, v němž se omlouvá, že *není zrádcem* „weil ich eine Wahrheit ausgesprochen hatte. Es kränkt mich nur, dass auch Sie in mir einen böswilligen Gegner des Volkes sehen, dem ich entstamme“. A tak to jde dále. Listem jiným (18^{14/4}58.) oznamuje již Kuldovi: „In einigen Tagen werde ich mir erlauben Ew. Hochwürden meine akademischen Abhandlungen über die Unechtheit der: „Píseň milostná krále Václava I.“ zu senden“. —

„Jelikož všeho do času, jen Pán Bůh na věky“ — praví Soukop — „bylo Moravě mimo nadání rozloučiti se s neúnavným Kuldou, který na faru chlumskou v Čechách začátkem roku 1859.*) povolán byl.“ Když se chtěl B. Kulda o faru v Čechách hlásiti, upevňoval ho v předsevzetí P. Řezáč vybízej, aby si pospíšil, a žádost svou všemožnými allegaty ozbrojil. Přeje prý si toho sám (Řezáč), aby Kulda království Boží také v Čechách pomohl rozmáhati. (18^{22/12}58.) — Z nastávajícího Kuldova odchodu bylo všechno rozrušeno. Kdo zastane tak dovedně a svědomitě všechny úřady, jakéž dosud spočívaly na bedrách Kuldových? — Soukop rozteskněn proto píše Kuldovi (18^{17/1}59.): „... musím Vám vyjeviti velikou bolest, kterou mi způsobila nenadálá zpráva, že Morava pozbude jednoho z nejvěrnějších a nejúčinnějších synů svých, já pak přítele a bratra nejupřímnějšího. Předvídám, že byste na zdařbůh do Čech nežádal, kdyby se Vám nebylo dostalo jistoty. Nepochybujte, že bych Vám nepřál fary nejvýbornější — i biskupství — ale v takové dálce a za hranicemi Moravy, aj, toť ztráta pro nás nenahraditelná. Není pak to osobní náhled můj, nýbrž i p. faráře a všech, kteříž Váš takt ředitelský při Dědictví, při Jednotě atd. oceniti znají. Kdo nahradí nám to místo, kteréž Jste tak požehnaně zastával? Dálka zajisté a nový úřad zůstaví Moravana sirotkem, Dědictví pozbude ruky pravé. — Volám proto slovy dnešního sv. evangelia: „Synu, co jsi nám to učinil?“ Slovatný Skopalík v listě Kuldovi, takto: „A proto, náš velebný Vlastenče,

*) Dekretem ze dne 13. března 1859.

raďte přijmouti mé srdečné díky za všechny Vaše práce a oběti pro milý národ náš! Doufám, že i mezi bratry Čechy nás nezapomenete. Komu pak přenecháte milého „Moravana“? Ve Vás ztrácí Morava apoštola právě slovanského, pravého Methoda dle jména i skutků. Jedinou prosbu mou neraďte oslyšeti: kdykoliv budete u oltáře Páně jakožto orodovník za lid státi. prosím, ó! nezapomeňte i na nás Vaše rodáky, Vaše bratry Moravany a prostě s nebe o požehnání, o vzrůst a vznik dobrých mravů, a osvětu pro bratry Vaše. Mysl má jest dnes rozčilená, a protož končím: S Bohem! milovaný apoštolo slovanský! S Bohem! knězi dle srdce Božího!“ (List tento odevzdati měl Kuldovi bohoslovec Halabala, dnes slavný spisovatel náš, rytíř Method Halabala, benediktin.) — O činnosti Kuldově vydal výbor Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje vysvědčení, kterýmž dotvrzuje, že Beneš Meth. Kulda, nejenom jakožto jednatel téhož Dědictví po osm let obstaráváním všech korespondencí, nýbrž i jakožto pořadatel kalendáře „Moravana“ Dědictvím vydávaného, a opravovatel jiných děl Dědictví, sobě zásluhy získal. — Výbor ústřední jednoty katolické dotvrzuje, že Beneš M. Kulda, jakožto jednatel téže jednoty po osm let všechny korespondence její obstarával, v jednotlivých schůzkách velmi často ku vzdělání a povznesení mysli *nadšeně řečnil*, zvláště pak na čtveru všeobecných posavadních sjezdech všech filiálních jednot katolických na Moravě nejobtížnější práce nejchvalněji vykonával, jakož i redakci tiskem o nich vydaných zpráv převzal, a po pět let jménem jednoty ústřední — filiální jednotu panenskou v Brně s příkladnou horlivostí řídil.

Výbor Dědictví Cyrillomethodějského podal na rozloučenou Kuldovi krásnou báseň:

S BOHEM!

Na památku odchodu důstojného, velectěného Pána

Beneše Methodia Kuldy,

bývalého 'uchovního správce v ochranně Brněnské jednatele výboru Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, slovního pořadatele Moravana, věhlasného spisovatele národního, člena Dědictví svato-Janského a Musea českého, úda histor.-statisk. sekce v Brně atd. atd. atd.,

na faru chlumskou v Čechách dne 26. března 1859. věnuje výbor Dědictví sv. Cyrilla a Methodia slovy Jana Soukopa, kněze církevního ve Sloupě.

V přerozkošném Vesny plesu
kvílí Vlasti drahé hruď;
z jarozpěvných niv a lesů
rozlívá se: „S Bohem buď!“
S kým pak, Moravo, se loučíš,
koho Bohu odporoučíš?

„Jeden z nejzdarknějších synů,
ježto jsem kdy zplodila,
opouští mou domovinu,
duše krásná, spanilá.
Kvělte se mnou, věrné dítky.
rozželte se, jarní kvítky!“

Aj, což nemáš synů více,
milá naše matičko?
„Mám, ach mám jich na tisíce;
takých však jen maličko,
již by matce celou duši
žili, jakož dítkám sluší.“

„Beneš od kolébky s láskou
k duši mé se přivinul,
zasnoubiv se s Církví kráskou
co kněz Páně proslynul —
lůza po mně blátem hází,
on pak růže v sad můj sází.“

„Mnoho již mi věnců uvil
na potěchu duše mé,
statně jednal, psal i mluvil,
vodiv dítky k matce své;
k hlasu jeho mnozí vstali,
na vinici mou se dali.“

„Drahně ještě rolí ladem
leží v nitru otčiny,
mnoho píše v sadě mladém
vymáhají květiny;
ach, a zahrádníci moji
jinam z domova se strví!“

Těžko ovšem smutek svírá
tebe Vlasti milená;
avšak Beneš neumírá,
sestra Čechie jej má;
odešel, kam Pán byl kázal,
aby sestry láskou svázal.

Nuže, s Bohem buď, náš bratře,
miluj stále Moravu,
třeba že tvář dálka zastre,
na Vlasti květ oslavu.
V Moravě Tvůj pomník stojí,
práce, modlitba nás pojí!

Frant. Sušil, v. r. — Ludvík Tidl, v. r. — B. hr. Tarouca, v. r. — Jos. Těšík, v. r. — Dr. Jan Bílý, v. r. — Dr. Frant. Hošek, v. r. — Ed. Stuchlý, v. r. — Tom. Šembera, v. r. — Karel Šmídek, v. r. — Ant. Šubrt, v. r. — Jak. Procházka, v. r. — Frant. Maršovský, v. r. — Peregrin Obdržálek, v. r. — Ed. Karlík, v. r. — Jan Soukop, v. r. — Jos. Sankott, v. r. — Ignác Wurm, v. r. — Jan Fáborský, v. r.

O roku 1859. píše:

Dr. Jan Bílý:

Když tak řadou roků
Kulda v Brně slynul,
k zahanbení soků
Pán Mu rukou kynul:
Beneši můj milý!
Dejž Ti s Bohem“ Bílý!

Tam, kde slavná Praha
vévodí v své kráse.
Morava tam drahá
uvítá Tě zase:
„V Chlumu nad Vltavou
hledej choť si pravou!“

Odpor všechen marný!
již se s námi loučí!
Krajan — kuž nás zdárný
Bohu odporoučí:
vlast proň slzy roní,
mnoho strádal pro ni!

Dobrý pastýř k domu
ke svému se blíží;
se zvědavou úctou
bratr Čech naň vzhlíží;
Fáma kleslí cestu
ctnému blahověstu!

Beneš M. Kulda:

Radost se žalostí
zle se potýkala,
když mne práce nová
do Čechie zvala.
Po Moravě touží
hrud má, až se souží.

S bratry duchovními,
s půdou, otcův rovem,
s lidem velezbožným
v smutném boji novém
vítaný styk jistý
Tvými chovám listy!

Oplakáván ode všech, rozloučil se Beneš Method Kulda s drahou Moravěnkou, pro niž tolik pracoval a obětí přinesl, nad níž pozehnání Jeho do dneška se vznáší. —

IX. Beneš M. Kulda farářem na Chlumu v Čechách (1859—1870).

Ubíraje se z Moravy do Čech, učinil Kulda svou homagiální poklonu v Praze Jeho Eminenci kardinálu knížeti arcibiskupovi Bedřichu Schwarzenberkovi, jenž ho již dříve byl osobně znal, a nyní velmi blahosklonně přijal. Složiv před arcipastýřem náležitou přísahu jako farář, uctivě prosil, aby uprázdněné místo kaplana chlumského milostivě obsaditi ráčil; toho však pro nedostatek kněžstva dosáhl Kulda až po roce, kdy fundovaným kaplanem stal se pan Antonín Černický, novosvěcenec, kterýž věrně Kuldovi po boku 10 let pracoval, a jeho nástupcem, farářem chlumským se stal, a do té chvíle tam působí.

Cestou z Prahy na Chlum zastavil se Kulda v Sedlčanech, aby se představil svému kn. arc. vikáři a děkanu Urbanovi. Pan vikář radostně jej přijal a pravil: „Měl jste jaksi protivníky na osadě chlumské. Osadníci zvěděvše o volbě vaší, vyslali ke mně deputaci s písemnou žádostí k nejdůst. konsistoři, aby vaše volba byla zrušena, proto že prý jste Němec, neznající jazyka českého. Já odpověděl jsem jim: „Dobří lidé, vraťte se pokojně domů, a nikomu neříkejte, že jste u mne byli, nový farář váš umí lépe česky nežli já i vy.“ Kulda jel dále, a uveden byv průvodem čekajícím do kostela, vystoupil bez meškání na kazatelnu, a učinil první svou řeč k milým osadníkům, kteří pak vyznali, že umí česky. —

Ve fáře bývá smutno, když přichází farář nový. Všude prázdno a po zemřelém předchůdci teskno. Do takové tesknoty zavítal Beneš M. Kulda na Chlum. Administrátor P. Josef Lorbeer a patronátní náměstek, ředitel velkostatku p. Frant. Miltner ukazovali Kuldovi nastávající příbytek jeho. Nábytek Kuldův měla teprve dopravit železnice do Prahy, a krásná Vltava a pak povozy na Chlum. V jizbě ničeho nic nebylo než v koutku pohozený prastarý tlakoměr, z jehož skleněné roury rtuť se byla kolkolem rozlila. Nově přibylý farář nutil administrátora, aby si ten tlakoměr vzal na památku. Administrátor živou mocí nechtěl a pravil: „Ten barometr prašpatně ukazuje! Nechci ho!“ — Kulda vece: „Tedy si jej nechám já. Budu mít aspoň památku na předchůdce.“ Vyžádal si husí brk, a všichni tři rozběhlou rtuť pracně sbí-

rali, a do roury nalévali. Lístek pod plechovou ručičkou byl velice zašlý, německy psaný. I zažertoval Kulda: „Kterak může dobře ukazovati tlakoměr německý v kraji českém?“ Napsal lístek nový; barometr opravil v „Parommete“, naznačil všechny stupně: mlhavo, deštivo, jasno atd., a slavně zavěsil meterologický nástroj ten na stěnu. A hle, výborně ukazoval a povětrnost předpovídal. Začasté, když z rána mrholilo, dával Kulda louku neb obilí sekati. Soused hodný rolník se smával. Zatím se vyjasnilo, a seno i obilí přicházelo zdrávo domů, kdežto soused musil několikrát obracet. Když mu Kulda tlakoměr vysvětlil, přestal se smáti, a vida, že faršíti jdou sekat, volával z plných plic do dvora svého: „Chaso! na louku! Fárovští jdou sekat!“ — Mimo tlakoměr i jiné věci poučují nás o povětrnosti; v národní pranostice jest zárodek jejich. Beneš Meth. Kulda napsal roku 1889. poznámku tuto: „Já však předpovídal jsem a posud předpovídám povětrnost i z průvodů prosebných. Když mladí a starí, ta milá školní mládež se svými učiteli, jinoši a děvy, rolníci a mlatci, hospodyně i děvečky, výměnkáři a výměnkářky se svým knězem pod širým nebem se skrívánky nadšeně zpívají ty naše dojemné písně, a když nezřídka slzy vroucné nábožnosti roní se jim z očí jako krůpěje svćené vody z kropáče kněze žehnajícího; předpovídal jsem a předpovídám v čas vzrůstu zemské úrody potřebnou vláhu, a v čas žní vítané jasno.“

Installace Kuldova na Chlumu odbývala se dne 28. září 1859., za kteréž zpívána byla následující píseň instalační farářem Petrovickým V. Nejedlým napsaná:

Na Chlumu slyšet dnes jásání,
Kde chrám svůj Svatý Václav má;
Tam Důstojní se schází Páni,
Tam lid ze všech stran pospíchá;
Do chrámu by uvedli Tebe,
Ježž seslalo sem dobré nebe!
Tys bratr náš, nebs Moravan,
Od bratrů Čechů milováu!

Morava sestra zaplakala,
Když drahou opouštěl jsi vlast;
Však Čechie zas zaplesala,
Sesterskou pocítila slast!
Buď vítán k nám do české země!
Jsmet jeden kmen a jedno plémě!
Tys bratr náš, nebs Moravan,
Od bratrů Čechů milován!

Žij mezi bratry spokojeně,
Bůh silíž Tě ve prácech Tvých!
Plyn Tobě život utěšeně,
Bůh milostí Ti uděl Svých!
Tvé žití oslad naše láska,
Ať pojí nás ta mocná páska!
Tys bratr náš, nebs Moravan!
Od bratrů Čechů milován!

Vysokorodým budiž Sláva,
Jenž Tebe dosadili sem!
Ať Bedřichu se Sláva vzdává!
Vikáři Sláva! Hostům všem!
Ti Sláva Chlumský Jemnost Pane!
Co Soba přeješ ať se stane!!!
Tys bratr náš, nebs Moravan,
Od bratrů Čechů milován!!!

Vincenc Nejedlý, farář petrovický.

Neuplynulo mnoho času od přestěhování Kuldova do Čech, a již ozývá se hlas z Moravy za Kuldou, aby nepřestával dále pomocné ruky podávati k dílu velezáslužnému. Jednalo se totiž o nový kancionál, kterýž vzdělán býti měl dle kancionálu sv. Václavského. Sušil pobízí Kuldu (1859.), aby sám výběru se odvážil. „Zatím nejkrásnější písně z kancionálu sv.-Václavského vyberte a spracujte, což Vám, jak vím věc přelehká jest. Místněji o věci té musíme ještě jednati, a musí ovšem rozsah, obměr a objem ustanoven býti.“ Táže se konečně v listě Sušil, co se děje se životopisem Tom. Procházky? Dal se tedy Kulda do práce, ač velice zaměstnán, a poslal životopis jmenovaný do „Moravana“ kalendáře. Zvlášť vydán tiskem životopis Tomáše Procházky nákladem dědictví Cyrillomethodějského roku 1863.; vyznamenán byl diplomem světové výstavy v Paříži 1867. — Jiný list Sušilův (1860.) oznamuje Kuldovi, že ve schůzi 19. června 1860. výboru dědictví Cyrillomethodějského došlo na Kancionál, jenž nákladem a snahami Dědictví brněnského i pražského světla Božího spatřiti má. Uznalo prý Dědictví Cyrillomethodějské, veškeru úlohu na Kuldu vzáeti, a splnomocniti ho, aby o věci a záležitosti té s Dědictvím pražským a jmenovitě s Drbohlavem, Bradácem a Frenclem vyjednával. — Listem ze dne 9. srpna 1861. psaným vymáhá již Bradáč od Kuldy opravené písně vánoční, a dodává: „Jest takové opravování práce nad míru krutá, a časem se přiči, ale nic jiného nezbyvá; neboť nemožnou to věcí, aby člověk jeden tolikéž písní vzorných, prostonárodních a vůbec dokonalých napsal.“ — Přepřacované písně adventní odevzdal Kulda osobně; vánoční zaslal dne 27. srpna 1861.

Výtečné podání učinil B. Kulda roku 1860. jakožto člen přípravného výboru pro synodu pražskou, a jako náměstek předsedy † biskupa Frinda v Litoměřicích, — poukazuje ku zakládání kniháren farských. Dobře zmínil se o blahodárné činnosti jednoty katolické na Moravě již od roku 1852. knihárny zakládající, knihy v bednách rozesílající od jedné filialní jednoty do druhé. Kněz Bedřich hrabě Sylva-Tarouca vynaložil prý mnoho peněz na bedny a vazby knih v juchtu, aby déle vytrvaly na poutích svých. Radí Kulda, aby se sestavil v Praze výbor kněží, kteří by důkladně prozkoumali všeliké knihy tiskem vydané, kteréž by pak pro knihovny schválil, anebo rozhodně zatratil.

Výbor ten kupoval by knihy ty laciněji (u větším počtu) pro farské a děkanské knihárny; skoupil by u antikvářů dobré knihy za laciný peníz pro knihárny ony; přijímal by darem knihy dobré a knihárnám těm rozdával; převzal by náklad sám na knihy dobré; vyhledával by obětavé podporovatele podniku toho velkolepého, — zvláště zasloužilí podporovatelé byli by vyznamenáni titulem „mecenáta kato-

lického“; výboru tomu mohl by se vydati kapitál ze zašlého Dědictví sv.-Václavského; výbor ten mohl by sestávat z 30 kněží, kteříž by se měsíčně nebo čtvrtletně scházeli do hromady. — Zapůjčováním knih z knihárny farské více obeznámí se kněz s lidem, a nakloní sobě lid k vděčnosti. Dobrou knihou mnohý poučí se, — kterýž déle již kostel zanedbával, stane se horlivým navštěvovatelem. —

Slovutnost Kuldova zalehla daleko široko až k Arcipastýři J. ěm. kardinálu Schwarzenbergovi, kterýž roku 1860. dne 3. dubna jmenoval B. Kuldu sekretářem vikariátu sedlčanského, a téhož roku dne 5. září vikářem a okresním školdozorcem provisorním, roku pak 1861. dne 23. dubna skutečným. —

Roku 1861. zvolen byl Kulda za poslance do zemského sněmu českého za okres sedlčanský a votický; řeč před volbou (dne 18. března t. r.) pronesl výtečnou. Velmi dojemný passus propověděl, rozhovořiv se o strastech, jakýchž zakoušeti bylo ubohému národu sv.-Václavskému. A pokračoval: „Avšak Bůh, Jemuž zalíbilo se v nábožnosti předkův našich, zmařil ohavné záměry nepřátel. Řízením Božím vzpomatovali se někteří zdární synové, a nemohouce jinak, alespoň vzdýcháním a pláčem, živým slovem a pérem zaříkali nepřátely, aby upustili od vraždy duchovní . . . A prosby ty prorazily nebesa, probudilo se ze spánku sta, ba tisíce synů a dcer českých, kteří probouzeli jiné a volali o pomoc . . . Pánové! Tento den bude přísně souzen v dějinách naší vlasti! Nuže zvolme volbou svobodnou muže takového, jemuž blahobyť všeobecný milejší jest nad vlastní prospěch a zisk osobní, kterýž slávu vlasti klade nad vlastní čest, kterýž nedá se zviklati hrozbami v mužném přesvědčení svém . . . Nuže tedy s Bohem a s dobrým svědomím!“ — Při volbě byl jakýsi poctivec stařeček předsedou volební komise vybízen, aby rychle hlas odevzdal. Ale stařeček nevěděl honem, koho voliti. I zadíval se na faráře Kuldu, — oko se mu zalilo slzou a rozechvělým hlasem zvolal: „Církev nás ještě nikdy neoklamala; proto volím pana faráře chlumského Kuldu“. — Poněvadž však zdraví Kuldovi víc a více ubývalo, byl nucen poslanectví složit. Když byl Kulda oznámil, že se mandátu poslaneckého vzdává, Dr. Rieger listem ze dne 13. listopadu 1863. přimlouvá všemožně, aby od úmyslu svého upustil, že by vystoupení jeho želel velice, ježto jako poslanec úkolu svému výtečně zadost činil. O složení mandátu píše Dr. Jan Bílý:

Když mu podkopává
zdraví sněmování,
Beneš Vale dává
ctnému povolání,
na cestě jak tůři
kříky v uších zuří!

Věda, žeť jest jista
válka s Církví Páně,
zdárný vojn chystá
ostrou zbraň do schráně:
V „Kazatelně“ svojí
těž ji bratřím strojí.

Navrátil se ze sněmování, zasvětil Kulda síly své písemnictví vedle několika úřadů zastávaných, a počal rokem 1864. *) vydávati nákladem B. Grosse, knihkupce v Olomúci, časopis věnovaný umění kazatelskému „Posvátnou kazatelnu“, (každý ročník o dvanácti pětiarchových svazcích) až do roku 1893., kdy pro slabost zraku v dalším pořádání časopisu tak výtečného i rozšířeného ustati musil. Celých třicet ročníků „Posvátné kazatelny“ leží před námi. Ohromná tu práce v těch třiceti ročnících nakupena. Nejvýmluvnějším soudem „Posvátné kazatelny“ jsou listy zvěčnělého biskupa, slavného kazatele Valeriána Jirsíka, kterýž nejednou lichotivou chválou o časopise jmenovaném se pronáší, nazýváje ho „výtečným“. „Podnik tento Váš a snaha k zvelebení umění kazatelského velikou mají váhu a zásluhu, a já raduji se velice z rozkvětu této důležité stránky pastýřského úřadu. Učiním ochotně, jakož jsem činíval k rozšíření tohoto výtečného plodu literárního“. (Jirsík ddt. 23. října 1882.) Podobných písemných uznání chováme po ruce i od jiných nejdůstojnějších hodnostářů církevních i nejdůstojnějších úřadů konsistorních. — Že i bývalý spolupracovník na vinici Páně Dr. Jan Ev. Bílý do Kuldovy „Posvátné kazatelny“ vzácné příspěvky zasílal, dosvědčuje také básně Kuldova obsahu tohoto:

Posvátné Tvé řeči
učí, tuží, blaží
zdarné posluchače,
po pravdě-li baží;
doma ať, ať hostem,
Tvá řeč ryzím skvostem!

Vroucné uvítala
švarné péro Tvoje
ku radosti kněžstva
„Kazatelna“ mojí;
zoveť Tebe s díkem
spolupracovníkem.

Pro svědomité plnění úřadů naň složených jmenován byl B. Kulda dekretem ddt. 9. listopadu 1864. č. radou kníž. arcib. konsistoře; roku pak 1865. došel pochvalného uznání od c. k. místodržitelství jakož i od vysokého c. k. ministerstva V Chlumu zasedal Kulda v obecním výboře i ve výboře okresního zastupitelstva sedlčanského, a sice jak mu byl sám sbor voličský velkostatku napsal: „z pravé důvěry a náklonnosti k Vaší Velebnosti.“ — Roku 1868. pozývá Kuldou kardinál Schwarzenberg listem (3. září) ku konferencím do Prahy, jichž účastníci se mají znalci církevníci, aby projednali společně o vládní předloze ze dne 25. května 1868. k zákonu školskému. Jest prý velmi důležité — praví kardinál — roz-

*) Roku 1864. napsal Kuldovi ddt. 21. října) nejd. pan biskup brněnský Antonín Ernest: „Ich knüpfe hiezu die Versicherung, dass ich Sie stets wegen der ehrenwerthen Eigenschaften, welche Sie auszeichnen und Ihnen das Gepräge eines treuen Dieners der Kirche aufdrückten, liebte und schätzte.“

hodnouti, zda-li, a jakou měrou ze strany církevní spolupůsobiti by se mělo. —

Velmi účinnivě působily brožurky B. Kuldou vydávané proti podvrtným zásadám a učením protináboženským. V době, kdy nepřátelé Církve svaté denně svět zaplavovali a špinili (a dosud tak činí!) netoliko novinami ale i brožurami, byly spisky Kuldou vydávané pravými obhájci svatého práva, a podávaly nezkaženému lidu stravu zdravou i zbraň proti lidem, kteříž pod pláštěm svobody kuli jemu pouta železná. Ze všech stran docházela Kuldovi uznání. Jan Soukop (ddto. 19. dubna 1868.): „Těším se srdečně úspěchu znamenitému, jakého spisky tyto časové docházejí a doufám, že jich ještě více za lubem chovati ráčíte.“ Scholastik Prucha (ddto. 25. března 1868.): „Za spisek „Škola a Církev“ děkuji jménem svým a veškerého duchovenstva i z větší části našeho nepokazeného učitelstva, a jménem všech katolických rodin — za tu velezdařilou apologii školství církevního“. O brožuru „Církev a národ“ napsal pražský list ordinariátní roku 1868. na str. 134—135. konsist. č. 3908. ddto. 8. července — posouzení následující: „ . Aus demselben ist zu ersehen, dass diese Broschüre eine Zeitfrage behandelt, die im privaten und öffentlichen Leben des Seelsorgers sehr häufig zur Discussion zu gelangen pflegt, und deren richtige Auffassung von sehr grosser Wichtigkeit ist. Wir haben bei dem Umstande, als der Herr Verfasser durch seine früheren Arbeiten allgemein rühmlich bekannt und geachtet ist, nur das beizufügen, dass der Seelsorgeklerus in dem kleinen Werkchen viele Daten finden wird, die ihm bei Erörterung und Beleuchtung der betreffenden Zeitfrage seinen Gegnern gegenüber richtige Anhaltspunkte und Beweise darbieten können“. — O brožurách Kuldových rozepisuje se i farář Frant. Šubert z Lučče (ddto. 18. srpna 1868.) a dodává, že by měly zase obživnouti ty katolické jednoty — sjezdy. Jsou prý tu v Brně síly, ale schází k tomu jistý r:z — Kulda, Sušil, Vurm. —

Myšlenku svou šťastně prováděl B. Kulda dále, jakž ani jinak mysliti se nedalo; bystrý duch, ohromné vědomosti, pevný charakter, láska k Církvi svaté a vlasti, ty vykazovaly nejskvělejší ovoce práce Kuldovy. Pochvaly a uznání hustě sypaly se na redaktorský stolek Kuldův. Pěje Kulda v příležitostných verších k roku 1868. takto:

K obhájení pravdy
proti lité zběři
vlastnil se chabře
s nepřítelem měří;
rostou zhoubců davy —
v šik, kdo strážce pravý!

Zněl hlas od Vltavy:
kde kdo péra mečem
nestoudnou lež davte!
„Vzhůru! V šik se stavte!
Rarach podkopává
Církve, vlasti práva!“

Hle, již kopí, meče,
palčáky a šípy,
kladiva a cepy,
sochory a štípy
zlochům jen jen buší
kolem mrzkých uší!

Rázná slova Církve,
vlast a národ hájí;
dovodí, že člověk
v Církvi dlí jak v ráji.
Věnuje své síly
Jan náš mistr Bílý!

Dr. Jan Ev. Bílý:

Když boj světoznámý
Ještě dál se šíří,
Beneš po všech vlastech
mocnou surmou *) víří:
„Kdo máš péro v moci
příspěj ku pomoci!“

Nejčelnější bludy
statné písmem sráží,
ráz křesťanských snatků,
církevnost škol stráží:
Jan též přijal slání,
jímž ho k boji shání!

Mimo jiná díla přijal Beneš Kulda pěknou práci přítele svého na výsost učeného Dra. Jana Ev. Bílého tehdy faráře v Předklášteří: „Církev a společnost“, a upravenou léta Páně 1868. tiskem do světa rozeslal. Péči Kuldy vyšly před tím a v téže knihtiskárně následující výborné spisy: „Škola a Církev“, „Manželství“, „Církev a národ“, „Křesťanské vychování v rodinách“.

Netrvalo dlouho, a brožura Dra. Jana Bílého byla c. k. zemským soudem pražským zabavena dne 12. října 1868., protože prý obsahuje povahu zločinu rušení veřejného pokoje (§ 65. lit. a. b. tr. z. art. II. zákona ze dne 17. prosince 1862. čís. 7. říšs. zák.) a přečinu dle § 302. trest. zák.: „a pročež se zabavení knížečky této od c. k. policie dne 7. října 1868. vykonané potvrzuje, rozšiřování zapovídá a zničení nařizuje“. V únoru léta Páně 1869. byli: Beneš M. Kulda i Dr. Jan Ev. Bílý dáni v obžalobu pro jmenované zločiny a přečin. Soud sedláčanský povolává B. Kuldu přípisem ze dne 28. října 1868. k vyjádření neodkladnému. Týmž soudem vyzván byl Beneš Kulda (přípisem ze dne 16. listopadu 1868.), aby rukopis Dra. Bílého vydal. Přípisem dtdo. 1. prosince 1868. pozván byl do Prahy k soudu trestnímu na den 11. prosince t. r. o 3. hodině odpolední do bureau čísla 15. novoměstského domu soudního. Dr. Bílý vypravuje, že když šli spolu s Kuldou síní druhého poschodí, viděli ve dvorku několik sáhů dlouhém a širokém celý sbor uvězněných žurnalistů českých v čele s tátou nevěrcem Barákem s ukrutnou prušáckou dýmkou, velikým třepením ozdobenou. Sluneční paprsek prý tam sotva dostihl. V téhle společnosti měli se brzo také octnouti Kulda s Bílým. Druhé pozvání tamtéž stalo se přípisem ze dne 17. prosince t. r. Protože byly všechny výtisky brožury i rukopis skonfiskovány, zažádal Kulda c. k. zemský soud

*) Surma = Posaune.

pražský za jeden výtisk k účelu obhajovacímu. Prání Kuldovo splněno, ale zároveň zřejmě připomenuto, že se žadateli exemplář jen k účelu udanému dodává, a že po skončeném obhájení c. k. zemskému soudu jakožto soudu tiskovému zapečetěn vrácen býti musí. Rozkazem obesílacím (ddto. 6. března 1869) zve Němec, předseda závěrečného líčení B. Kuldu a Dra. J. Bílého na den 18. března 1869. k deváté hodině ranní k líčení tomu, kteréž v zasedací síni c. k. zemského trestního soudu na Karlově náměstí (číslo domu 2-II.) odbyváno býti mělo. Obžalovaní sjeli se do Prahy 17. března t. r. Beneš M. Kulda ubytoval se v hotelu de Saxe. A „ježto k soudu musí člověk v lepším kabátě se ukázati, jakéhož na venkově na Chlumu děkanu a vikáři potřebí není“ dal si Kulda sklepníkem zavolati krejčího dovedného. V okamžiku přiletěl krejčí Rosenfeld, nastrojený jako nějaký guberniální rada, vyslechl práni Kuldovo, aby mu do rána přinesl nové šaty. Krejčík přísliboval jen což! Zatím co bral míru, hovořil plyně česky, a vypravoval velikou novinu, že bude zítra u zemského soudu důležité přelíčení; obžalovanými prý jsou dva faráři, jeden z Čech a druhý z Moravy. I vpadl mu do řeči Kulda: „Járku, to já tam také se musím podívat, jsem vám povděčen za zprávu tu!“ Druhého dne skutečně byl Kulda s Bílým v soudní síni, ale u zvláštního stolku — jako obžalovaní. Rozbřesklo se na den 18. března 1869. K soudní budově dospěli Kulda s Drem. Bílým o 1½9. hodině ranní. Vybývalo ještě půl hodinky času. Procházeli se náměstím Karlovým, a zašli až ke chrámu Páně sv. Ignacia, vešli do chrámu, a spatřili na hlavním oltáři vystavenou Nejsvětější Svátost Oltářní.

Padli oba na kolena, a Dr. Bílý šeptal: „Beneši, modleme se!“ Ve svatém zanícení klečeli tu dva kněží literáti, jichž celý život zasvěcen byl svatému boji za nezadatelná práva Církve a ustrkovaného národa. Představ si, laskavý čtenáři, tyto dva velikány, tyto dva šlechetné syny národa, jak tu klečí zabráni v tichou modlitbu. A nechvěješ se na těle i na duši? Viděl jsi už obraz úchvatnější, velkolepější?! — Povstali, a zamířili k soudu.

Dr. Jan Bílý píše:

S Kuldou v Praze Bílý
před soudem již stojí!
chvějí se jim žíly —
čerta-li se bojí?
Čertem mýtil kdesi
svatý Prokop lesy!

Nebylo to žertem!
Tím tu bylo hůře —
— — — — —
— — — — —
Prokope náš svatý
Vyrvi ďáblu dva ty!*)

*) V těch dnech sloužil Dr. Jan Bílý (na sv. Josefa) obět mše svaté na hradě ve chrámě Všech Svatých na hrobě sv. Prokopa, patrona českomoravského; odtud ta prosba.

Senát soudní záležel ze dvou radů, adjunkta a zapisovatele. Předseda soudu jmenoval se Němec. Oba radové byli starci ctihodní a soudcové spravedliví. Předseda tázal se po obyčejných formaliích Kuldy: „Ráčíte otázkám mým dle pravdy odpovídati?“

Kulda: „Jsem katolický kněz, a řídím se rozkazem Kristovým: „Řeč vaše budiž ano, ano, a ne, ne, co nad to jest hříchem.““ Proto arcit jen pravdu mluvíti budu.“

Předseda: „Ráčíte míti rukopis brožury v obžalobu dané?“

Kulda: „Ano mám ho zde“ (a vyňal ho z poprsní kapsy).

Předseda: „Ráčíte mi ho vydati?“

Kulda: „Milerád, zde jest.“

Předseda rukopis rychle prohlédl, a ptal se dále Kuldy: „Či jest rukopis ten?“

Kulda: „Spisovatel Dr. Bílý jest na konci vlastnoručního spisu svého vlastnoručně podepsán.“

Předseda: „Já zde vidím v rukopise opravy psané jinou rukou a sem tam celé řádky přetrhané. Kdo ty opravy činil?“

Kulda: „Jako vydavatel a redaktor časových brožur opravuji v rukopisech spolupracovníků svých, cokoliv se mi pro tisk nehodí. To se stalo i zde.“ —

Potom přečetl zastupitel státního návladnictví Gottfried obžalobu, a učinil podání. aby soud konal se tajně. Předseda tázal se Dra. Bílého jako spisovatele, má-li něco namítati? Dr. Bílý rozhodně odpověděl, že chce, aby přelíčení konalo se veřejně. Taktéž ptal se předseda Kuldy jako vydavatele, jak by on o podání státního návladního soudil? Kulda odvětil: „Zde mám zákon (vytáhl z kapsy), zákon ten jenom v těchto případech ustanovuje líčení pře tajné. (Předčítal.) Na tyto případy obžaloba naše nezní, bylo by tedy tajné přelíčení nezákonné. Mám však pro přelíčení veřejné také veliký důvod mimo zákon. Dr. Bílý a já jsme faráři; on na Moravě, já v Čechách. Naši zbožní osadníci diví se tomu, kterak faráři katoličtí mohou dopustiti se několika zločinů a přečinů. Z tajného přelíčení nedostalo by se jim světla. Proto i náš farářský úřad i potřeba našeho lidu svěřeného, a vůbec národa celého vyžaduje toho. aby líčení pře konalo se veřejně.“ Když i obhájce obžalovaných Dr. Mezřík žádal, aby líčení bylo veřejné, odešel soudní dvůr uradit se. — a pak předseda prohlásil, že líčení pře bude veřejné.

Státní zástupce obviňoval pak spisek ze zločinu rušení veřejného pokoje dle § 65. a), b). Horlí prý proti civilnímu manželství, tvrdí prý, že Češi mají svobodu jen na papíře; že katolíci jsou v Čechách a na Moravě utiskováni; že jsou Slované tlačeni ke zdi. ale že

čím více tlačeni budou ke zdi, tím větší že bude odpor; biskupové a kněžstvo katolické že jest v Čechách a na Moravě pronásledováno jako v Irsku. Vše to — pravil státní zástupce — směřuje proti vládě, a vybízí k zjevnému odporu a opovrhování státem. Kromě toho shledává v brožuře státní zástupce přečin pobuřování dle § 302. Vypisuje prý se tam i vládychtivost Maďarů a Němců na újmu národů jiných; jak se mnozí nedají odstrašiti, a v kriminále trpí, do vyhnanství odcházejí, ba i umírají. Vykládá prý se ve brožuře té: o dělnících, otrocích fabrikantů, včelíčkách to, které sladký med panstvu snášejí, sami však bídou padají: dále o tom, že německo-židovské listy proti Slovanům štvou, a v tom právě vidí prý státní zastupitelstvo popuzování proti národnosti německé. Radil pak zástupce státního nadvládnictví, aby jen odstavce domnělé zločiny a přečiny v sobě chovající předčítány byly. Beneš Kulda však důrazně žádal, aby čtena byla brožura celá; ježto z pouhých vytrhnutých vět nemožno jest souditi na vinu či nevinu výňatků těch. Soud uradil se na tom, aby se dle vůle Kuldovy jednalo. Brožuru četl druhý starý pan rada jako kazatel. Potom zodpovídal se Dr. Bílý asi v ten smysl: že neměl žádného zlého úmyslu spiskem někoho pobuřovat ani proti státu a zákonům ani proti jednotlivým třídám společenským, ba naopak usiloval o smír povšechný. Ale psal prý proti oné žurnalistice po výtce na oprátce židovské zavěšené, již nic svatým není, a jedinou úlohou: štváti proti církvi katolické a národu českému. Mluví-li o manželství civilním, pak přece nemohl prý mysliti na Rakousko, kdež takého monstra ještě není; myslil prý na Francii, Belgicko, Badensko a severní Ameriku. Proti zákonům, že nenapsal ani slovíčka, ale nabádal k následování vznešeného příkladu Spasitelova, kterýž kázal dávatí státu, což jeho jest; že prý by také rád viděl toho, kdo by loyálnějším způsobem psáti mohl; že přece vybízí ve spisku svém ku věrnosti králi a císaři. Proti národu německému prý nikde neštvé, ale proti germanisatorům (Deutschthümmler), proti oné smečce židovských novin, kteráž se v každém téměř městě zahnižďuje, a zuří proti církvi a duchovenstvu. Aby dokázal pravdu svých slov, ukázal Dr. Bílý několik čísel novin německých, v nichž o Církvi a kněžích způsobem lotrovským se píše. (Floh, Sonn- und Montagszeitung). Ostatně prý názvy „Pressjude“, „Jungisrael“ nevy-myslil on, ale veřejné noviny, které pro to zabaveny nebyly. Pokud prý se ve spisku rozhovořil o poměrech sociálních, nelíčil poměry naše domácí, ale ony, které Anglickem zavládají a hýbají; že prý tak jen poukázati chtěl na ránu společnosti lidské, a propast mezi pauperismem a bohatstvím zarovnat. —

Potom započal Kulda svou výtečnou a všude obdiv budící, asi dvě

hodin trvající řeč, o níž časopisy velmi pochvalně zmiňovaly se. Byla to řeč velevýznamná, protože nám jasně před oči staví celou tu chabrou, šlechtnou duši Kuldovu, kteráž nikdy nešťítala se pravdy a světla; nikdy nelekala se za pravdu i rázné vystoupiti, byť by snad z toho následky nemilé vyplývaly. — Porovnává se Kulda s Davidem, táhnoucím proti Goliášovi do boje, a pokračuje: „Pan státní zástupce jest na půdě soudní mužem bojovným od mladosti své, já pak boji takovému nejsem zvyklý. Tuto nerovnost mezi státním zástupcem a mnou, za to prosím, račiž veleslavný sbor soudcův na spravedlivém zřeteli míti.“ Podotýká že jako kněz dobře ceniti umí úřad soudcovský za výrokem Spasitelovým: „Neměl bys moci proti mně žádné, kdyby tobě nebylo dáno s hůry“. Ujišťuje pak státního zástupce, že jest *amicus personae*, ale *inimicus rei*. Práví dále, že jako poslušnost k vrchnostem, zákonem jest evangelickým, tak také jediným neklamným prostředkem k ustálení pořádku a pokoje v národech, jest vážnost k náboženství. „Bez víry v Boha, bez náboženství zjeveného jest každý člověk bídíkem politování hodným; bez víry v Boha, bez náboženství zjeveného není šťastné obce, není šťastného státu, byť i paragrafy zákonův světských na bodáky se vryly; zákon světský nabývá své pravé ceny a svého posvěcení z víry v Boha a z náboženství zjeveného. Proto nepřitelem člověka, rodiny, obce a státu, společnosti lidské je každý, kdož rouhavým jazykem nebo pěrem podrývá víru a náboženství. Tento boj zlého proti dobru byl vždy a nepřestane.“ Nadšeně pokračoval Kulda, že revoluce francouzská, která se z nevěry zrodila, tu největší kletbu po sobě zůstavila; že rozšířila matku svou nevěru, po celé Evropě. tak že i u nás útok na víru v Boha i zjevené náboženství soustavně se vyvínoval v onu obrovskou mohutnost, jižto s hrůzou pozorujeme ve veřejných přednáškách, v bouřlivých shromážděních a v hanebné žurnalistice, kteráž zlehčuje a špiní krásné jméno liberálnosti, čehož důkazem přesmutným jest Vídeň. „Značná část žurnalistiky vídeňské svým soustavným útokem na víru katolickou, bořením základů křesťanské mravnosti, a neustálým štváním národností nebezpečna jest Církvi a státu, časnému a věčnému blahu jednotlivců a rodin. Kdyby se dala Vídeň obehnatí čínskou zdí, aby jen sama užila jedovatého ovoce hubitelů svých, pak bychom snad my v zemích nemusili pozdvihovati hlasů svých; avšak ve Vídni žije 100 000 Čechů, z nichžto čtvrtina ustavičně přechází a se vyměňuje; hnusné noviny lžiliberální bohužel rozesílají se z Vídne i do našich měst i vesnic, a nezřídka jsou vzorem a zřídlem pro menší noviny téhož náklonného ducha, mimo Vídeň“. A tu prý jest povinností najmé kněze katolického, aby jed ten neškodným učinil, jinak uvalil by na sebe hrozbu písma sva-

tého, a nectné jméno „němého psa“. A proto začal prý vydávati roku 1868. časové brožury, z nichž jedna se **právě** projednává. Řízně usvědčuje Kulda obžalobce, že překrucuje vědomky či nevědomky smysl slov: obžaloba viní brožuru Dra. Bílého z popuzování proti ústavě. V celém spisu není řeči o ústavě, ale arciť o ústavech. „Ústava a ústav jsou věci na výsost rozličné a poněvadž referent n^ávla^ád^ánictví pražského mate sobě ústavu s ústavem, musíme my Dr. Bílý a já býti zločinci“. — Či jest to zločinem — táže se Kulda — pak-li kdo zkoumá, prokvétají-li ve vlasti ústavy, školy a umění? Není-li to spíše svatou povinností každého vlastence? Kterak tedy mohl Excellenci pan ministr ho (Kuldu) vyznamenati, že se účastnil světové výstavy pařížské svými knihami školskými? Či jest zločinem, když Slovan hledí ve školství pokračovati? Či nesmí se Slovan starati o to, má-li národ jeho svobodu jako Maďari a Němci anebo jen na papíře? § 19. stát. zákł. zák. znám. Divno prý: noviny nepřátelské vytýkají kněžím katolickým zpátečnictví a nepřízeň k svobodě a osvětě, ale když český kněz veřejně prohlásí, že každý vlastenec o zákonitou svobodu a osvětu dbáti musí, za to jej stíhají žalobou! . . . Kulda pokračuje: Třicet roků píše Dr. Bílý pro národ českoslovanský, a tisícové čtenářů jeho mají oči, a nic takového ve spisech jeho nespatriili, z čehož poslední spis jeho viněn; ale vidí v něm ušlechtilou snahu, aby čtenáře své utvrdil ve víře křesťanské, v lásce k Bohu, ve věrnosti ke králi a trůnu, v oddanosti vrchnostem zřízeným. A že Dr. Bílý napsal, že Maďari a Němci chtějí Slovany tlačiti ke zdi, to má býti přečinem? Což napsal slova lživá? Známo přece pořekadlo Maďarů: „Magyar ember, Tóth nem ember“ (Maďar člověk, Slovák není člověk), známó bédování Slováků do utiskování maďarského. A Němci nejednají jinak. Každou paralelní třídu ve školách musí Moravané vymáhati nekonečnými peticemi, a Češi jsou jen terčem smíchu novin židovsko-německých. (K tomu uvedl doklady z novin.) Rozeznávati slušno německé noviny ctihodné od židovských, a tyto jedem ostrým skutečně štvou proti katolíkům (uvedeny nezvratné důvody), a působí rozhořčenost v lidu, což prý oba obžalovaní dotvrditi mohou, protože působí v lidu. Štvanice takové končí bojem, vraždou, krveprolitím; francouzská revoluce toho dokladem. Psal tedy Dr. Bílý úplně po právu. Tak asi vyznívala tuto do nejtěsnějšího rámce směstnána duchaplná řeč Kuldova! Zakončil těmi slovy: „Veslavný zemský soude! Svatou jest mi zásada křesťanská: Quilibet habeatur bonus donec probetur contrarium, a tudíž nechci pochybovati o samostatnosti a nestrannosti státního zástupce a soudů našich, kterouž p. ministr spravedlnosti úzkostlivě hájí. Nechci tedy za oprávněný míti žalostný nářek zhusta se ozývající: „Zločinem

a přečinem jest — býti knězem katolickým; nechci také žalovati na p. stát. obhájce, že k tomu konci skutečný text překrucoval, aby vložití mohl zločin a přečin do knížečky, o nížto pravý opak zjevně se hlásá, než domnívám se, že se mu při čtení spisu toho vedlo tak jako učenci onomu (básníku Kollárovi), kterýž se po delší čas obíral zkoumáním slovanských run, a tím do vědy své se tak zabral, že konečně v každém tahu, v každé žilce kamenů slovanské runy shledával, až mu přítel kámen s domnělými runami rozbil a dovedil, že to nejsou runy povrchně nakreslené a vryté, nébrž že jsou to žilky celým kamenem probíhající. Jinak náš p. vládní zástupce, on má ustavičně činiti se samými zločiny a přečiny, a proto všudy a ve všem vidí zločiny a přečiny. Ač jsem mu kámen domnělé urážky paragrafu rozbil a dokázal, že zločinů a přečinů nikde není ani stínu, on přece své domnělé runy opakuje a 18 měsíců žaláře nám podává. S nepochybnou tedy důvěrou očekávám, že p. státní zástupce dá svědectví pravdě a žalobu odvolá, a tak bude nomine et omine Gottfried, a že veleslavný soud v každém případě své nejradostnější „nevinen“ vysloví.“

Předseda usmívaje se pravil Kuldovi: „To asi p. návadlní neudělá.“

Kulda: „Že ne?“ pokrčiv rameny sedl na židličku.

Potom četlo se vysvědčení politického úřadu o Dru. Bílém, kterýž se ihned ohrazoval, že vysvědčení to ven a ven lživé, a dokázal tvrzení své: „Nikdy nebyl jsem professorem theologie, jak to tvrdí pan hejtman. Mimo to není tato brožurka mým prvním spisem; dovoluji si předložit některé ze svých důležitějších spisů.“ Dr. Mezník předložil pochvalné vysvědčení od c. k. mor. místodržitelství, že se Dr. Bílý roku 1866. v čas cholery neohroženou obětavostí vyznamenal. — Z přemnohých vyznamenání Kuldových předčítán byl pochvalný dopis od ministra vyučování Dra. Hasnera za to, že byl Kulda na výstavě pařížské pro spisy své na výsost poctěn. — Dne 19. března 1869. učinil podání státní zástupce, aby oba obžalovaní odsouzení byli na 18 měsíců do tuhého žaláře zostřeného postem a k náhradě útrat soudních. Mluvil ještě Kulda, pak obhájce Dr. Mezník. Předseda soudu prohlásil, že bude rozsudek prohlášen příštího dne. Kulda však důtklivě žádal, aby se stalo ještě téhož dne, ježto by s Drem. Bílým nepřijeli domů v čas, a tak promeškali by důležité povinnosti farářské. O šesté hodině večerní rozhodnuto slovem: „Nevinni“; nevinu obžalovaných předseda soudu pádnými důkazy odůvodnil. Potom povstal s křesla předsednického, přistoupil ke Kuldovi, podal mu ruku a gratuloval.

Jakého významu byl pro Kuldů všude známého šťastný výsledek

soudu právě popisovaného, dá se uhadnouti. Pozornost všech byla tím více na Kuldu obrácena. Tiskový tento soud byl také jaksi příčinou, že byl Kulda zvolen za kanovníka vyšehradského. Tehdejší kanovníci a spisovatelé Václav Štulc a Josef Ehrenberger, kteří po celé dva dny na soudu jako posluchači vytrvali, radili Kuldovi: „Jest právě uprázdňeno místo kanovnické — hlaste se!“ Kulda odpověděl: „Já na to jsem nikdy nepamatoval, a soudem tímto, výlohami s ním spojenými vyčerpána jest peněženka má.“ Nezadal ihned za kanonikát, ale po půl roce žádal, a obdržel právě před plným čtvrt stoletím. Státní návladní se však odvolal k vyšší instanci, kteráž potvrdila rozsudek. Dr. Ant. Mezník sděluje s Kuldou (ddto. 16 května 1869.): „Sláva nevinnosti Vaší! Vrchní soud potvrdil rozsudek první stolice, a tak jste nevinnen až na věky amen. Proti tomu rozhodnutí není více odvolání. Dnes píšu žádost za vydání brožurek z kriminálu; v sobotu odpoledne si je mohu dati odnésti. Nyní se smí brožura prodávati, a soud sám oznámí novinami, že zákaz zrušen jest. Přěji štěstí k tomuto výsledku!“

Po šťastném skončení soudním hrnuly se gratulace přátel dobrých oběma vítězům.

Biskup Val. Jirsík (ddto. 20. března 1869.): „... S dychtivostí očekávám dnešní noviny, přinesou-li něco o Vaší při, a jaký ti pánové učiní nález. Jde to pořád hůř a hůř! Dejž Pán Bůh nebeský, aby zkrácen byl čas té persequce, a aby z ní Církvi utěšené vykvetlo ovoce. Bude zase dobře, ale kdy? Potomci naši kořistiti budou z útrap našich dobré věci.“

Radostnější dopisy zaslaly již:

Matěj Procházka (ddto. 22. dubna 1869.): „Litoval jsem Vás pro tiskový proces, obdivoval jsem se však také Vaší zmužilosti a neohroženosti. Škoda, že naše listy řeč Vaší vlastně ani nepodaly.“

Jan Soukop (ddto. 14. června 1869.): Raduji se, že jste s Drem. Bílým i se spiskem osudným šťastné bez pohromy vyvázli z peci ohnivě; nemohu se dosti nadiviti, kterak na této bílé holubici tolik zločinů nalezeno a sčítáno býti mohlo.“

Frant Hanuš, farář v Církvici (ddto. 24. března 1869.): „Projevují radost nad Vaším chováním před soudem a vítězstvím. Radosti našich jest v nynější době tak málo, za tuto budiž Hospodin pochválen.“

Jan Kratochvíle, vikář a děkan v Blovicích (ddto. 7. dubna t. r.): „Slavili jste v soudní dvoraně skvělé vítězství. Škoda, že Correspondenz řeč Vaší (jak mi Dr. Velhartický psal) úchvatnou v nepatrném jen výňatku přinesla. Jen neohroženému, důsledně vytrvalému počínání si poddává se svět!“

Jan Gürke, farář ve Chválech (ddto. 24. března t. r.): „Se mnou radují se všichni bratři v okolí — všichni voláme k Bohu, aby Vaši Veledůstojnost a všechny horlivé bojovníky na vinici Páně ráčil milostí Svou svatou siliti.“

Děkan milevský Holubář (ddto. 21. května t. r.): „Přeji srdečně, byste po vytrpěných nesnázích pro zájmy Církve, a po šťastném vítězství sobě odpočinouti mohl, a ve zdraví zachován byl Církvi a vlasti; takových obránců, jakým jste Vy, ještě nadále potřebí bude.“

Em. Doležal, farář a spisovatel (ddto. 5. července t. r.): „... Pospíchal jste domů prozpěvovat „Hosanna Synu Davidovu“? Nejednou jsem Vás politoval, že Vás při tak šlechetné a dobré vůli taková nehoda potkala. Za to však jste se udatně bránil, a tím lépe dobré věci posloužil nežli vydanými brožurami!“

Dr. Xav. Škorpík, spisovatel (ddto. 29. července t. r.): „Přijmete srdečné přání k vítězství. Že mne to těšilo a těší, netřeba dokazovati; stará láska nerezaví.“

Po šťastném návratu z Prahy jmenován byl B. M. Kulda Arcipastýřem Nejhlavnějším (dekretem ze dne 23. března 1869.) děkanem osobním, a téhož roku vyznamenán byl písemným doznáním Brněnského p. t. biskupa Nöttiga, že pověst o jeho výtečné působnosti všudy obdiv vzbuzující také diecesi Brněnské ku cti a slávě jest, z níž Kulda byl vyšel.

Všestranná činnost Kuldova i tehdy úžasně zasahovala k pomoci, když jednalo se o zaražení alespoň jednoho politického časopisu katolického v Čechách. Každý toho cítil potřebu, aby se tiskem bojovalo proti jedovatému tisku dobrý mrav v národě českém podryvajícímu. Ale kdo se uváže ve vydávání novin takových? Kdo obětuje k účelu tomu jmění své? Bylo třeba pobídky! Nadšeným a velerázným slovem nadchnul k obětavosti spolubratry své střídník a farář chlumský B. M. Kulda (okružníkem ze dne 26. ledna 1869.). Důrazně vybízel bratry na vinici Páně, aby upisovali kauci potřebnou a přihlašovali se za stálé odběratele. V Praze prý se již sestouplo devět kněží, v jichž čele slavný spisovatel kanovník vyšehradský Ehrenberger. „Vím (přiznává Kulda), že jest zle o každý groš — jmenovitě nám kněžím na venku! Neúrodná léta nutí nás, že musíme se zadlužovati — ale, milí Bratři, máme-li té zmužilosti, že děláme dluhy pro věci časné, neměli bychom míti tolik odvahy, abychom dluhy své zvětšili o několik zlatek pro věc, která se týká popředně nás a naší odpovědnosti před Bohem?“ Přeje si, aby noviny ty byly nadchnuty živou věrou, duchem katolickým; aby vždy dbaly pravdy; aby povinnou úctu k těm, kteříž ustanoveni jsou Duchem Svatým spravovati Církev Boží, vždy zacho-

vávaly; aby sloh vždy byl populární, jasný a srozumitelný, aby přístup byl i našemu lidu katolickému, při tom však rázný a živý, jakýž odpovídá povaze národní; úvodní články obsahujtež časové otázky tím směrem, aby vždy vysvítala pravda svatá, a zastínila a umlčela klam, lež se ozývající; příklady víry a zbožnosti jmenovitě z naší doby všech národů buďtež stále na oči vystavovány; přehlídka boje pravdy proti lži v naší době zůstanež stálou rubrikou. — Nadšené provolání Kuldovo vyvolalo úspěch znamenitý, takže mohl na vráceném cirkuláři Kulda poznamenati: „Tím způsobem, domnívám se, bychom nejlépe pojistili noviny své! Zdař Bůh! 18°/₂69.“

V dubnu t. r. svolána v Praze (jak píše Kuldovi ddto. 10. dubna 1869 Karel Hložek) valná schůze ku zřízení politického časopisu katolického, kterýž má býti zván „Čech“, aby se vědělo, že i Čech může býti dobrým a horlivým katolíkem. Naříká Hložek v listě tom do malého účastenství z Moravy, a dokládá: „Nedívím se zbožným Moravanům, že nám již počínají paty ukazovati.“ — Týdenníku „Čechu“ dařilo se dobře. Jakmile však družstvo „Čecha“ proměnilo v list třikráte za týden vydávaný, nevyplácel se tak hladce; ti, kteříž jen týdeník mohli platiti, odpadli, a ti, jimžto denník jest potřebou, k „Čechu“ se nepřidali. Té doby přistoupil do družstva Beneš Kulda. „Čech“ měl tehdy asi 6000 zl. dluhů. Učinili z něho denník, a počet odběratelů vystoupil, takže by se býval vyplácel, kdyby nebylo bývalo dluhů, kteréž sžíraly mnoho úrokem za ně placeným; kdyby nebylo mnoho těch, kteříž za dva, tři roky teprv platili, a tak úroky placené množili; kdyby nebylo těch, kteříž list brali — ale dokonce neplatili, nepočítaje ani těch, kteříž smrtí odvolání byvše, teprv na věčnosti zaplatí. Takto ke starému dluhu přirůstal nový. Aby se družstvo dluhu zhostilo, zváni byli členové širšího družstva po 50 zl. Tiskárna Cyrillomethodějská měla nedostatek z čistého výnosu nahrazovati. Zatím zemřel Dr. Brůžek, a shledán deficit. Velmi obezřetně řídil tiskárnu vrchní inspektor železniční Macan; nemohl však pro budoucnost všecken čas věnovati tiskárně. Nezbyvalo nic jiného leč: celou tiskárnu s „Čechem“ odevzdati v majetnost Dra. Karlacha, který se zavázal, že „Čecha“ v témže duchu povede. — Cím Kulda byl „Čechu“, lehce vyčteme z listu Hložkova (ddto. 9. listop. 1870.): „Chceme se k Vám, k otci „Čecha“ obrátiti, bez něhož by „Čecha“ posud nebylo, abyste ráčil rozhodnouti, má-li býti denníkem, abyste se ráčil státi duší duchovních, kteří se již nemohou příchodu Vašnostina dočkati. Neračte nás odmítati; Prozřetelnost Boží Vašnosti vede do Prahy právě v té době, kde se má státi s listem změna, kterémuž jste ráčil poskytnouti života, a velikého rozšíření. Vy státi se máte duší politického hnutí

katolického po Čechách, Moravě a Slezsku! Hospodin Vás posílá do Prahy jako druhdy sv. Methoda ze sesterské Moravy, abyste tu opět roznítil světlo živé víry.“ — A byl to B. M. Kulda, kterýž toho času obětavě a rozhodně pracoval pro udržení „Čecha“.

Roku 1870. dne 16. března oslavil B. M. Kulda své abrahamoviny, za kteréž příležitosti veřejně oceněna byla činnost jeho jak na poli církevním tak vlasteneckém. Morava přichvátala s albem skvostným, opatřeným krásnou básní Jana Soukopa, sto podobizen obsahujícím, mezi nimiž zařaděna vzácná podobizna Našeho Nejdražšího, Nejmilostivějšího Arcipastýře Theodora, tehdy bohoslovce roku třetího semináře olomúckého. Báseň vyzněla z pera Soukopova takto:

Moravané B. M. Kuldovi k abrahamovinám 18¹⁶/₃70.

Aj, to nejsou bouřenosné mraky,
k českému jež Chlumu táhnou dnes,
ale nad blankytné nad oblaky
bratří věrných vystupuje ples;
jdou, by Tebe, Beneši náš milý,
vínkem abrahamským ověnčili.

Posvátné, jež pěstoval jsi kvítí
u nás, neuvadne na věky;
nyní s Chlumu světlo Tvoje svítí
blahou září ve kraj daleký;
válcíš za Církve i vlasti práva,
jménem obou voláme Ti Sláva!

My též s nimi přicházíme k Tobě,
vyslancové matky Moravy,
neseme Ti k veleslavné době
tisíceré od ní pozdravy;
velebíš dnes ona Hospodina,
takého že daroval jí syna.

Se slzavým zírání jsme okem
za Tebou, když druhdy spanilá
Vesna v žalu duše přehlubokém
do Čech Tobě dráhu razila;
dnes však s Tebou opětně nás pojí,
hory, doly nás již nerozdvojí.

Popřej nám, ať kochati se smíme
každého dne ve Tvém pohledu,
na táboře Tvém ať založíme
ustavičnou lásky besedu;
Pán Tě živ, náš Kuldo milovaný,
v srdci chovej bratry Moravany!

•
(Následuje 100 podobizen.)

Duchovenstvo vikariatu sedlčanského podalo svému vikáři zlatý prsten významný; na zevnějšku má horu Kalvarii, naznačenou třemi křížky, uvnitř pak obrázek umučeného Spasitele. Mínilo tím vděčné duchovenstvo utrpení tiskovým soudem na Kuldu a Dra. Bílého uvalené, ale vítězně skoučené. Nemohu připsu duchovenstva sedlčanského dar sprovázejícího mlčením pominouti; vane z něho ne-ličená láska i úcta synovská k oslavenci.

K abrahamovinám dne 16. března 1870.

Veledůstojný Pane!

Po padesáte zastkvěla se v tento den milostná tvář Božího slunka na nivě sesterské Moravy od té doby, kdy v lůně jejím spatřil jste světlo světa, uvítán byv vroucím políbením rtů otcovských, a vřelým objetím milující rodičky. Dnes, Veleďůstojný Pane, slavíte, a s Vámi upřímní bratři a ctitelové Vaši, ano všichni probuzení synové Čechie a rodné její sestry Moravy, abrahamoviny, maje za sebou celých padesáte let, krásných a plných nevšedních zásluh o Vlast a Církev, plných bohumilých činností směřujících ke slávě a chvále Boží, a k blahu nesmrtelných duší, na oslavu vlasti.

Věnovav první polovici věku mladistvého důkladné přípravě k dílu na roli Boží, rozdělil jste se bratrsky o druhou polovici padesátiletí s dvěma milostenkami, jichž každá měla a má srdce Vašeho půli, a div divoucí, srdce Vaše celé — s Církvi a Vlastí. Od té požehnané chvíle, kdy matka Církev otevřela Vaší Důstojnosti bránu vedoucí do velebné svatyně kněžství novozákonního, bylo Vaší popřední snahou, býti zdárným a vděčným synem matky Vlasti, a neumdleným dělníkem na roli Církve svaté. Židlochovice i Lodenice i Hobzí nezapomněly, tím jsme jisti, pastýřské horlivosti a upřímné lásky Vaší, která již tehdy vtiskla v ruku Vaši obratné péro, aby živými a pravdivými rysy líčilo zlo hubící duši a tělo.

Láska nadšená pro blaho lidstva plapolající v hrudi Vaší vlastenecké, spravovala kroky Vaše do středu rodné vlasti, do hlavního města družné Moravy, a tam na mladistvé a přece již škodlivým namnoze plevelem zarostlé roli útých srdcí plela, a vypletou půdu osívala semenem pravdy Boží, štěpujíc na ni jádro bohomilých ctností. Byloť to krásné a požehnané desítiletí věnované dílu šíření světla pravdy Boží a osvěty křesťanské, a středem a ohniskem, z něhož osvěta tato rozlévala se po vlastech českoslovanských; byl jste Vy, Veleďůstojný Pane, chloubou Ivančic a perlou Moravy.

Druhdy láska bratrská dobrého pastýře pravila: „Bratře Methode, až posud na jedné lísce za jedno jho jsme táhli brázdu na roli Boží, ale nyní jdi sám k tomu dobrému lidu na milou Moravu, a kaž mu a vyučuj ho v pravdě Boží“; a skoro po tisíce letech pravila matka Slavie a rodná její dcera — vděčná Morava: „Beneši Methode, zdárný synu kmene slovanského, jdi tam do krásné Čechie, a kaž rodným bratrům a synům z naší krve slova pravdy věčné, pěstuj tam símě, jež druhdy rozšívala bohomluvná ústa Methodova.“ — A hle Method zavítal do milých Čech, v hlavě nesa věhlas a um bystrý, a v srdci plamen lásky k rodné krvi. A od té doby po celé desítiletí konáte, Veleďůstojný Pane, mezi námi dílo spasonosné, dílo Methodějské, jehož neshladitelné stopy utkví v paměti vděčné osady chlumské a celého kraje na Vltavě, hlásající pozdním věkům neumdlenou horlivost a nepřetržitou lásku dobrého pastýře, hledajícího čest a chválu Boha živého a Matky Páně, a spásu ovcí svěřených Pastýřem pastýřů.

Z rumu v novém lesku povstala Sedmibolestná Matky Páně svatyně v Nalžovicích, již byl žeravý živel a hlodavý času zub zpustošil, a tuto a jakož i dům Hospodinu zasvěcený pod jménem knížete drahé vlasti České a Oslavence říše nebeské, jenž nedal zahynouti minulým, nedá zahynouti nám ni budoucím, ozdobila a okrášlila Vaše horlivost pastýřská jako nevěstu okrášlenou ženichu Ježíši Kristu, tak že s radostí šířící se hrudi šepcí rtové zbožných navštěvovatelů: „V pravdě miloval pastýř náš okrasu domu Páně, do něhož jdouce vždy se veselíme!“

A na výsluní lásky Vaší blaživé se shřívati práno jest nejen osadě chlumské, a z lahody ovoce činnosti Vaší okoušeti dáno jest nejen stádcí milých farníků. Činnost Vaše blahonosná šíří se na celý obvod střídnictví Vaší správě svěřeného; ona známa jest tak dobře na stříbropěnné Vltavě a rychlotokém Labi, jako na požehnaných luzích, kde posvátný Velehrad a Hostytyn vévodí. všude, kde československý jazyk hlaholí.

Když před dny nemnohými lichá lžiosvěta jala se rváti dceru z náručí matky, školu z objetí a pravomoci Církve, trhající tisícileté svazky, jež Bůh a dějiny ovily kolem dcery a matky na zjevnou národa a vlasti, Církve a víry svaté škodu a záhubu; když bohopustá nevěra jala se drzou rukou bourati základy rodiny a společnosti lidské Bohem položené: tehdež pozdvihl jste, Veleddůstojný Pane, mohutného hlasu na obranu pravdy a víry, na obranu řádu Bohem stanoveného, na obhájení nejsvětějších zájmův nejen vlasti a národa, alebrž veškeré společnosti lidské, neleka je se ni protivensství a pronásledování se strany lidí majících jalovou svobodu na rtech, a okovy přichystané všem obhájcům pravdy Boží a nezadatelných práv národa.

Na tuto činnost celého čtvrtstoletí jen mdlým štětcem na-tiněnou se dívajíce, kterak bychom neměli býti naplněni nelícenou úctou k Vám, Veleddůstojný Pane? Kterak bychom neměli vřelé díky vzdávati za to Dárci života, že Vaší Důstojnosti popřál ve zdraví výborném dožiti se dnešní slavnostní chvíle, padesátiletí pozemského, a po dnech nemnohých pětadvacetiletí kněžského. ztráveného v obětivé službě pravdy a lásky k Bohu a Církvi, vlasti a národu! Ano my dnes s vřelými díky vysíláme vzhůru ke trůnu Otce nebeského vroucí prosby, aby Hospodin a Dárce života po Své milosti naplnil naše vděčné blahopřání, jež Vám dnes, Veleddůstojný Pane, přinášíme z bratrských srdcí, a dal ve zdraví výborném a nezkaleném dožiti se druhotin kněžských, nébrž i druhotin abrahamovín, a jednou, až jará těla síla uvadne, duch čilý mohl zvolati se Simeonem: „Hospodine, nyní propouštíš služebníka svého, nebo oči mé viděly vítězství pravdy Boží a spásu mého národa!“

Bůh žehnej Vám, Veleddůstojný Pane, zachovej a siliz na mnohá léta k blahu Církve a na oslavu Vlasti!

Na faře chlumské, dne 16 března 1870.

Václav Novák, v. r. farář. — Vincenc Hemzal, v. r. farář. — František Barták, v. r. farář. — Frant. Pomajzl, v. r. děkan. — Jiří Skřivánek, v. r. farář. — Frant. Holada, v. r. farář. — Josef Vacek, v. r. farář. — Jakob Páchl, v. r. farář. — Klement Vlasák, v. r. rektor koleje Redemt. na Svaté Hoře. — Ant. Rotter, v. r. Redempt. — Vojtěch Lexa, v. r. Redempt. — Jan Slávek v. r. farář. — Václav Jílek, v. r. farář. — Jan Roškot, v. r. kaplan. — Václav Brzek, v. r. kaplan. — Antonín Černický, v. r. kaplan.

Taktéž učitelstvo okresu sedlčanského, přátelé pražští a bohoslovci semináře pražského poctili Kuldu zvláštními adressami, olomúctí a brněnští theologové telegramy. Z těch mladých srdcí vycítěna adresa bohoslovců pražských budiž doslovně tuto uvedena:

Veleddůstojnému, Velectěnému Pánu Beneši Methodu Kuldovi, vikáři atd. na Chlumu.

Veleddůstojný, Velectěný Pane!

Nescíslnými boji a protivensstvími prošel již národ náš, zachovav drahocenné po otcích dědictví: viru svatou, slavnou minulost a práva odvěká! Mnoho bojováno

za převzácný úděl tento nám zůstavený, a boje není konce. Dvojnásobně hlavně nepřítel nyní hrozí porušením statků oněch, za kteréž tolik krve byl vycedil národ náš, a tolik útisků zakusil: jedním s hledím otevřeným, máje moc a sílu v rukou, druhý pod rouškou beránčí, máje na jazyku slova sladká, ale zhoubný jed nevěry, a z ní plynoucí nemravnosti v sobě chovající. Jeden nebezpečnější druhého, — působení obou zničit, nebo je neškodným učiniti, k tomu nutně směřovati musí veškerá snaha naše, nemá-li národ náš v jistou upadnutí záhubu.

Vy, Slovatný Pane, jehož před 50 lety sesterská Morava xrodila, na jejíž půdě právě před 25 lety povolán jste byl za pracovníka na vinici Páně, na počátku svého kněžského povolání vstoupil jste v řadu oněch mužů, kteříž veškeré práce své zasvětili vlasti své a její potřebám.

Již působení Vašnostino v Brně utkvělo zajisté v trvalé paměti všech vlastimilců moravských, a všeobecná úcta k Vám, již získal jste jednáním Svým, neochábla, ale množila se vždy více od té doby, kdy za povoláním Svým z družné Moravy přesídlil jste na český Chlum. Horlivost Vaše ve správě duchovní brzy uznána a vyznamenána jest Jeho Eminencí naším velepastýřem, zásluby pak Vaše, jichž nemožno zde vypočítávati, a jichž dobyl jste Sobě jak činnosti Svou literární, tak věhlasem Svým a ohnivou výmluvností na kazatelně a v síních poradních, neméně pak politickou statečností a rázností, jakou hájil jste vždy zájmy národa našeho, — brzy získaly Vám vynikajícího místa v obci, v okresu, na sněmu, v celé milené vlasti, zejména mezi vlasteneckým duchovenstvem českomoravským. Pronásledování pak, jehož v hojné míře Vám se dostalo od strany protivné, nemohlo než zvýšiti cenu zásluh Vašich.

Protož, Vysoce Důstojný Pane, my synové jednoho národa a jedné Církve svaté, kteříž sami připravujeme se za bojovnýsky těchže ideí, jimž celý život Svůj jste zasvětili ráci, spatrujice ve Vaší Vele důstojnosti vzor svůj vznešený a následování hodný, vyslovujeme Vám ve slavný den padesátých narozenin Vašich hlubokou úctu svou a oddanost. Bůh žehnej každému kroku, jež podnikáte ku zdaru dobré věci naší!

Račtež, Slovatný Pane, s obvyklou Svou laskavostí přijmouti prosté rádky tyto, jež podáváme Vašnostem na důkaz své neobmezené důvěry a nelíčené přichylnosti k Vaší Vele důstojnosti.

V Praze, dne 13. března 1876.

Alumnové kníž. arcib. pražského semináře.

(Následují podpisy.)

Všem gratulantům odpověděl Beneš M. Kulda velmi vroucně a přátelsky. Některé z odpovědí vzácných tiskem uchovati chceme na milou památku.

Bohoslovcům pražským:

Otihodní Pánové! Milovaní Bratři!

V popředí netušených radostí a nezaslouženého vyznamenání za příčinou abrahamovin mých stavím Vaši skvostnou — jádrem i skořápkou drahocennou adresu. Jestli pak přeskvělé úpravy zevnější hoden jadrný obsah její, zásady po vše věky, zvláště pak v době naší rozhodné, kteréž slovem za slovem potkaly se s ozvěnou živou v útrobach mých. „Pro svatou víru, pro slavnou minulost a odvěká práva národní“ zabořila srdce Vaše? Ó šlechetná ta srdce Vaše! Gratuluji Vám

pro srdce ta, a gratuluji každé osadě, kamž Vás povolá hlas Hospodinův na vinici Svou! „Vy nespustíte se zřetele Svého dvojího úhlavního nepřítele nyní více než kdy brozícího porušením statkův těch přesvatých!“ Bratři velectění, „oblect se v odění Boží, abyste mohli státí proti úkladům dábelským!“ Odění to zevrubně nám vypisuje slovem právě prorockým Efes. 6. Sotva vykročíte na národa roli dědičnou jako mladiství kněží Páně, a již téměř za každým krokem setkáte se s jedním nebo druhým z nepřátel naznačených jadernou adressou Vaší.

„Abraham radoval se, aby viděl den Páně; i viděl, a zradoval se.“ Jan 8, 56. Podobně i já, překročiv věk abrahámský, raduji se vida, kterak Vámi, chabými dělníky na vinici Páně v plné kráse zastkví se znova „den Páně“ v národě našem katolickém.

Bratři, vida Vás prostoupené a oživené zásadami v adrese tak mužně vyslovenými, nepykám vkročení svého pod prapor Abrahamův, nébrž s radostí po bok Simeonovi stavím se a s ním volám: „Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého v pokoji, neb jsou viděly oči mé spášení Tvé!“ Luk. 2, 29. 30. Národu mému jistě dostane se spásy z kněžstva s takými úmysly k němu vyslaueho.

Jdete v ústřety mnohým útrapám v povolání vznešeném; nicméně přece veliká bude odplata Vaše. Začasté bude Vám sálati z očí vděčných slovo apoštolo: „Zlata a stříbra nemám; ale co mám, dám Vám.“ Úcta lidu zbožného, uznání všech protivcův, blaživé vědomí vykonaných povinností a naděje koruny rajske — jsou statky nad zlato a drahokamy vzácnější, jsou rozkoše nad malicherné požitky smyslné vznešenější. Jako o zeď z mědi ulitou rozraziti se musí sebe odvážnější šik nepřátel — o sjednocené kněžstvo toho ducha!

Díky hluboké za radost neočekávanou, jižto jste mi připravili adressou Svou, kterouž i já kladu na velikou váhu odplaty za nepatrné ale z nitra duše jdoucí služby na roli národní, na vinici Páně. Zaplatíž Vám hojně sám Bůh radostmi pravými v dlouhém a slastném života běhu. Zdař Bůh!

Vám ctění Pánové a Bratři z té duše oddaný

B. M. Kulda.

Na Chlumu 17. března 1870.

Bohoslovcům olomúckým:

Velební a Ctihodní Pánové! Velemilovaní Bratři!

Čeho jsem netušil a nikterakž očekávati nemohl, stalo se mi za příčinou abrahamovin dne 16. března. Album přeskvostné dali mi draží krajané moji — Moravané! Že každá podobizna v něm radost převzácnou mi způsobila pro všechny ostatní života mého hodiny: o tom vděčně ubezpečuji Vás, velectění Pánové. Avšak radost největší mám z veliké řady mladistvých a čackých podobizen Vašich! Vezdy s blaživým obdivem pohlížel na rostoucí život v národě milovaném od té doby, kdy vůle Božská povolala mne do sesterské Čechie; nevroucněji však děkuji Bohu za onen úžasný ruch, jež milost Jeho byla probudila v semináři olomúckém. Sil tak udatných, věrou, nadějí a láskou nerozborné zjednocených potřebuje Morava, potřebuje koruna Svatováclavská za dob našich i nejbliže příštích, v nichžto Vám, Pánové, připadne úloha největší. Vy znáte dvě nepřátel zarputilých, chystajících nám odpor smělý. Ve ctěném Vašem telegramu ze dne 16. března jasně naznačili jste obory oba, v nichžto namáhání usilovného, v nichžto bojování nekonečného potřebí bude v dobách příštích více než v době minulé a přítomné. Jsou to Amalechitští věku našeho, proti kterýmž bude Vám bojovati jako Josuovi s muži vybranými. Nám stárnoucím bratrům Vaším již nebude se dostávatí potřebné síly,

k boji tomu; avšak bojovati budeme s Vámi modlitbou. Jako Mojžíš ruce těžké a slabé dává sobě podpírati, aby neustály až do západu slunce, — až k plnému vítězství národa našeho slovanského, národa katolického. Hospodin silíž Vás, Pánové, abyste byli praví Josuové národa milovaného.

Kdykoliv se budou chmury hrozivé nad obzorem vlasti naší československé roztahovati děsíce vadnoucí síly moje, otevru album spanilé, abych se přesvědčil, že rozestavení jsou po horách vlasti strážcové silní, z nichžto nížáden nezradí a malicherným choutkám obětovati nebude věc svatou.

Za vyznamenání zásluhy moje velmi přesahující, za podobizny a bratrské pozdravení telegramem díky nejvroucnější!

Poručena se činí přízni Vaší všemi útroby svými oddaný *B. M. Kulda.*

18. března 1870.

Bohoslovcům brněnským:

Ctihodní Pánové! Velectění Bratři!

Na samém konci dne přeradostného, o 12. hodině půlnoční, doručil mi posel telegrafického úřadu votickeho Vaše bratrské pozdravení za příčinou nad zásluhu oslavených abrahamovin mých. Telegram Váš stal se korunou připravených mi radostí obsahem svým, jelikož mi přinesl zprávu převážnou, že v semináři brněnském panuje heslo významné: „Vinice Páně, a národa role dědičná!“

Ctihodní Pánové, hledajíce a uznávající domnělé zásluhy moje ve dvojediném oboru tomto, prohlašujete heslo zmíněné za heslo Svě, se kterýmž s pomocí Boží v povolání vznešeném jistě dojdete vítězství! Právě blaho našeho národa československého, národa katolického, očekává z kněžstva za heslem tím usilovně pracujícího zdatu a rozkvětu svého. Co dobrého a velikého stalo se na Moravě milované v posledním třicetiletí — stalo se v heslu tom! Buďtež za to pokorně díky Bohu!

Národ náš chytrými nepřátely obklopený důvěrně požívá k Vám, Ctihodní Pánové, očekává od Vás v budoucnosti potřebné rady vůdcovské! Dostane se mu jí! Za to mi ručí milostný telegram Váš nad zásluhu vyznamenavší mne.

Překročil-li kdo z Vašich starších bratrů věk abrahamský, jakož i mně Pán Bůh popřítí ráci: znamená, že vadnou a chřadnou síly jeho, s důvěrou pohlíží v zamračenou budoucnost vlasti, ví-li, že bujarejší a statnější nad něj strážcové věci svaté a bojovníci pro pravdu, právo a blaho národa přijímají úlohu velikou.

Živí a silíž Vás, Pánové, Hospodin! Díky srdečné za počtu a vyznamenání!
Poručena se činí přízni Vaší z té duše své oddaný *B. M. Kulda.*

18. března 1870.

Učitelstvu střídnictví sedlčanského:

Padesáté narozeniny moje dne 16. března t. r. staly se pro mne příčinou radosti netušených a vyznamenání nad zásluhu mou sahajícího. Vy, ctění Pánové a Přátelé, obrali jste Sobě onen den k tomu, abyste mi adressou jádrem a zevnějším skvostnou projevili Svou přízeň i za poměrů zatím úplně zjištěných. Přijměte, Pánové, jichžto podpisové na adrese mne poctili, mou upřímnou gratulaci pro pevnost charakteru, kteráž popřední jest ozdobou celých mužův, mužů v pravdě vzdělaných a šlechtitných, v jichžto rukou milerád spatřuji naději budoucnosti, mládež národa milovaného.

Adressa Vaše jako milostným kouzlem postavila mi na oči všechny radosti, jichžto mi zažiti bylo v minulém desetiletí v kruhu Vašem a ve Vaších školách. Kdykoliv jsem v poradách učitelských spatřoval Vaše útěšné snahy v povolání neméně lopotném jako vznešeném, kdykoliv jsem o veřejných zkouškách neklamného přesvědčení nabýval, že pravou zbožnost a upřímnou lásku k vlasti znáte probouzení v duších mladistvých: pokaždé v útrobách svých děkoval jsem Bohu za milost Vám propůjčenou a nejednou díky ty zalévala slza v očích mých zrodívši se. Všecky ty pořádké radosti oživila v hrudi mé přátelská addressa Vaše jediným okamžikem; a pak-li tedy vzdávám Vám, ctění Pánové, upřímné díky za adresu, vzdávám spolu upřímné díky za všechny radosti, jichžto jsem zakusil v úřadu školdozorním Vámi a mezi Vámi.

Moje nejvroucnější přání po celé čtvrtstoletí směřovalo popředně k tomu, abych školou pracoval na národa roli dědičné; pak-li nová doba pole to přede mnou zahradila: tónu zajisté nikterakž neudusila ve mně lásku ke školství a k učitelstvu našemu, jež v duchu Církve svaté nepřestanu pokládati za důležité spoludělníky na vinici Páně; a tudíž i Vás, Pánové, doprovázeti bude bez ustání přání moje hluboké, by se Vám výborně dařilo v oboru jak mravním tak i hmotném. Živiz a siliz Vás Hospodin!

K díkům Svým z té duše mé jdoucím přidávám na památku slovný opis poslední své práce školdozorní v nížto se tuším poněkud zrcadlí snaha ta, abych neobroženě hájil pravý úspěch učitelstva, snaha, kteráž po deset roků oživovala slabé síly moje. Jestliť to protokol poslední porady učitelské, v nížto spolu také první základ položen jest byl „Budči sedlčanské,“ kterouž Bůh v ochraně Svě míti račíž.

V památném roce 1870. jmenovaly obce nalžovská (dne 15. srpna) a radická (20. listopadu) B. M. Kuldu čestným občanem.

Zatím se dny pobytu Kuldova na Chlumu krátily; zadal totiž vyzván byv za kanonikát na staroslavném Vyšehradě. V žádosti své za kanonikát vyšehradský roztoužil se Kulda po starobylém Vyšehradě: „O Vyšehrad, primae aetnae fidei catholicae in patria nostra! Quis Ecclesiae sacerdos non esset cupidus deservire altari sacro in templo antiquissimo! O Vyšehrad! origo et custos gloriae et felicitatis nationis, quis patriae amator in limitibus tuis nollet sine intermissione pro populo dilecto orare et laborare!“ Ku probatice pozván byl Beneš M. Kulda děkanátním administrátorem J. Berkovcem na den 4. září o 4. hodině odpolední 1870.

Jakmile oznámena byla v pražské besedě katolické kandidatura Kuldova, tu všechno radostí zajásalo. Kanovník Bradáč vesele zavolal, že milerád postoupí předsednictví tiskového spolku katolického Kuldovi. Měl kanovník Bradáč již dříve na Kuldu namířeno, a uznával jeho veleducha, když totiž písemně (ddto. 8. srpna 1870.) Kuldu k účastenství literárnímu při tiskovém spolku katolickém vybízel.

Dne 20. září 1870. zvolen byl Beneš Method Kulda sídelním kanovníkem staroslavné královské kapituly vyšehradské při kolle-

giátním chrámu Páně knížat apoštolských sv. Petra a Pavla, o čemž mu nejdůstojnější sbor královské kapituly vyšehradské ihned následující oznámení učinil: „Reverendissime ac Dilectissime Frater in Christo! Gravissimo electionis officio absoluto, Capitulum Tibi jam gratulatur, cum Te in hodierno electionis conventu juxta canones et antiquissimae ecclesiae nostrae statuta rite electum, atque in locum canonici residentialis, abhinc plus quam triginta annos vacantem, legitime vocatum conspiciat. Jam vero exoptatum hodiernae electionis eventum Tibi laeti gratique in Domino intimantes, postulamus, ut, cum nobis jam proxime immineat hebdomas jubilaei nostri celebrandi, mox nuntio de Tua electione excepto, citato gradu ad nos venias, ea, quae ad installationem Tuam in festo Sti. Venceslai, patroni nostri celeberrimi rite obeundam, necessaria sunt, nobiscum collaturus atque praeparaturus.

In capitulo regio coll. Vyšehradensi die festo S. Eustachii 20. Septembris 1870. Joannes Fleischer, Decanus. — Joannes Berkovec, Senior. — Venceslaus Štulc, Capitularis — Al. M. Kafka, Capitularis. — Josephus Ehrenberger, Capitularis. — Franciscus Kočí, Capitularis.

Šťastnou náhodou dostaly se pisateli řádků těchto do rukou poznámky z péra děkana Jana Berkovce z roku 1870. pocházející*), kteréž nám jasně slovutnost Kuldovu vysvětlují. Uvádím do slova: „20. září 1870. volila vyšehradská kapitola šestého residenčního kanovníka — a zvolila kněze Beneše Methoděje Kuldu. Jeho Eminencí Náš Nejdůst. Arcipastýř napsal o něm: „Pergratum mihi fuit percipere: electionem sexti canonici residentialis recidisse in virum, quem merita non pauca ornant.“ Podobně vyjádřili se o něm mnozí kněží i světští kapitule naší jsouce přízniví. Jeho Eminencí přidal k zmíněnému svému úsudku o P. Kuldovi ještě: „a quo plura adhuc ad gloriam Dei honoremque Capituli sperare fas est.“ Po installaci nastoupil P. B. Kulda nový úřad svůj. Naše chrámové publicum přicházelo rádo na jeho vzorné kázání, prokazovalo mu pro ustráněnost a známou zachovalost a štedrost k chudým spojenou s bezúhonným, příkladným životem, nelíčenou úctu a vážnost.“

Dva dny před volbou psal V. Štulc Kuldovi, že se těší na shledanou na Vyšehradě, „budeme tu s pomocí Boží ještě jiné věci tvořiti a budovati, jsouce ode dávna jako spřežení jedno.“

Ku jmenování kanovníkem dostalo se Kuldovi blahopřání odevšad.

„Výbor besedy katolické a konsorcia Čecha“ (ddto. 21. září 1870.): „Nesmírnou radostí naplnila nás Čechy katolíky v Praze

---

*) Po pohřbu † děkana Jana Berkovce dne 9. června 1888. na světlo vynešené.

zpráva o zvolení Vašnostině za kanovníka staroslavné kapituly vyšehradské. Vždyť nám přibyla síla, již nám tu tak tuze potřebí. Toužíme po vůdci jako jelen po vodě. Přestane nyní kolísání, budeme kolem Vás státi jako zeď, jako skála pevná.“

Josef Těšík, známý a veleplodný spisovatel, děkan z Moravy (ddto. 27. září t. r.): „Těším se z toho, že Vás zapráhli, že Vás postavili na Vyšehrad, abyste pomáhal hájiti hrad Církve a vlasti. Těší mne, že Vás vyvolili do ohrady Církve a vlasti, pevný Kůl-dá nové síly, a bude se Štulcem dávatí protivníkům Církve a vlasti kapitální štulce, a Ehrenberger bude sekundovat, a tak Vyšehrad bude čestným kopcem — bude Ehrenberg, a Vy budete všichni Ehrenbergové. Psal mi dnes Špaček, že tam schází mezi Vás Dr. Bílý. . . . Byl tam u Vás pěvec Vinařický, je tam pěvec Štulc, je tam pěvec Ehrenberger, je tam pěvec Kulda, hezké to hnízdečko! Jen zpívejte, až to bude po všech vlastech slyšeti, abyste přezpívali krákorání těch vran . . . ; zpívejte až jim zalehne v uších, těm krákalům luňákům.“ Končí slovy soustrastnými o Dru. Bílém: „ . . . Takový muž a má takový Hamburger — Glanzpech! — Ubohý Jene!“

Hal far, farář z Bilovic (ddto. 2. října t. r.): „Volba ta jest krásným sbratřením Čechů s Moravany.“

Jan Soukop: „Nedostává se mi slov, abych netušenou radost upřímnou vyjádřil z nenadálého nad jiné zaslouženého povýšení na hodnost kanovnickou — a to na zlatém Vyšehradě. Přeji Vašnostem toho místečka z plna srdce.“

Ant. Šubrt, farář v Lulči (ddto. 30. září t. r.): „Těší mne, že ten předsudek, který proti Čechům panuje, že Češi falešní jsou, zcela vyvrácen; neboť na Vás se obráceně vyplnilo; Morava Vás zamítla, Čechie s láskou přijala, Vás k důstojnostem povýšila.“

Jan Pavla, probošt z Roudnice (ddto. 21. září t. r.): „Slavné sídlo Libušino budiž ku ozdobě Prahy a celé vlasti blahým sídlem Vaším!“

Matěj Procházka, starosta Dědictví sv. Cyrilla a Metoděje v Brně: „Za hřích bych si pokládal, Vašnostem k tomuto povýšení nevysloviti nejvroucnější blahopřání jak svého, tak prof. Šmídka, a celého výboru Dědictví sv. Cyrilla a Metoděje. Buďte šťasten a blažen na slavném Vyšehradě a na mnogaja ljeta, a působte s jarou a svěží silou bohatě nadaného ducha svého pérem a slovem, jak jste až posud velečinně a blahonosně působil jak na poli církevním, tak na poli národním.“

Jan Pleskáč, farář z Olešnice (ddto. 10. října t. r.): „Ten kříž, kterýž nyní prsa Vašnostina zdobí, budiž Vám útěchou!“

Jan Valerián Jirsík, biskup budějovský: „Radujeme se ze zaslouženého povýšení Vašeho, a přejeme Vašnostem k tomu celou duší štěstí a Boží požehnání.“

Martin Medňanský z Uher: „Bôh daj Vam, Vysokodôstojný Pane, veselého ducha, nimž po mnohé veky v úplnej miere a v stálém zdraví požívat môžete všetky výhody, ktoré s nejzaslúženějším povýšením Vaším spojené sú. Zdravstvujte po mnohé roky na preslávnom Vyšehrade, a žehnaj Vás Bôh, aby sa každá túžba Vaša i na dalej splnila.“

Když odcházel Beneš Kulda z Chlumu do Prahy, jmenován byl tamže čestným občanem, a podáno mu bylo důkladné osvědčení písemní podepsané četnými podpisy farníků chlumských, mezi nimiž v popředí Alfred svob. pán Scharfenstein-Pfeill, Friderica svob. paní Scharfenstein-Pfeillová, Leontina svob. paní Scharfenstein-Pfeillová, v němž stlumočili svou oddanost, úctu i slib, že chtějí nadále zůstatí rozhodnými katolíky a věrnými syny a dcerami vlasti své.

Tehdejší starosta nalžovský (přifařené dědiny do Chlumu) Frant. Royt, bratr Václava Royta (zemského inspektora, c. k. školního rady na Moravě), zaznamenal v listě (ddto. 7. listopadu 1870.) některé znamenitosti chlumské, kteréž prý ho vždycky upomínati budou na Kuldu, vzorného duchovního správce chlumského. Lidumilnost Kuldova vždy prý mu připomínala ujece faráře Františka Royta. Chlumská věž snahou Kuldovou vztyčena, okrasou prý bude okolí celého. Hřbitov tamější byl prý neúnavným přičiněním Kuldovým rozšířen. A končí list doznáním, jak účinně působila Kuldova kázání na lid, tak že úpěnlivým pláčem se loučil se svým dobrým pastýřem. Delší list podepsán: „Lamentans ut Jeremias pro Amicissimo — František Royt.“

Na Chlumu napsal Beneš M. Kulda následující spisy:

„Svatba v národě českoslovanském s 73 svatebními písněmi a nápěvy národními“, nákladem B. Grosse v Olomúci, roku 1866. (1 svazek.) Druhé vydání III. svazku „Horlivého a veselého Budíčka“. Třetí vydání uspořádáno roku 1875., a čtvrté vydání otisknuto roku 1890.

„Svátost birmování“, nákladem vlastním, tiskem B. Stýbla v Praze, roku 1867. (1 svazek.)

„Škola a Církev“, nákladem Bedřicha Stýbla v Praze, roku 1868. (1 svazek.)

„Manželství“, nákladem B. Stýbla v Praze, roku 1868.
(1 svazek.)

Památka Kuldova v okrese sedlčanském nezanikla! Řídící učitel v Sedlčanech píše ze dne 22. listopadu 1876.: „Při každé nahodilé příležitosti vydávám svědectví, čím ráčil jste býti v obvodu sedlčanského střídnictví pro školu a osvětu!“

X. Beneš Method Kulda kanovníkem vyšehradským

(od roku 1870. — ad multos annos!)

Na slavnost sv. Václava byl Beneš Method Kulda slavně instalován a infulován v kollegiálním chrámu Páně vyšehradském. Po infulaci promluvil tato slova: „Quod heri in facie Ecclesiae pollicitus sum, polliceor hodie iterata vice. Omnes labores ex officio ad me pertinentes vel ex quocunque alio justo titulo postulatos semper mente promptissima efficere paratus sum, nihil quaerens ardentius quam Dei gloriam, et antiquissimi hujus Capituli honorem et profectum. Deus me adjuvet, et Vos Amplissimi Domini dignemini, quaeso, et in futurum ea prosequi me charitate, quam quotidie experior, et pro qua humiliter gratias ago.“

Utíkal-li se kdo do ochrany Kuldovy za dřívějších let, pak s tím větší nadějí zasílal prosby na staroslavný Vyšehrad!

Nedlouho ještě meškal B. M. Kulda na Vyšehradě, a již přiletělo psaní plné stesku a proseb z alumnatu olomúckého. Jak známo, vydávali olomúčtí bohoslovci časopis „Cyrill a Method“, v němž mladiství bohoslovci českomoravští cvičiti a tužiti se chtěli, aby v obratné zastance práva Církve svaté i národa vospěti mohli. Časopis ten vycházel v 700 výtiscích, podporován od duchovenstva. Než snaha tato zašla mimo nadání. Ve chvíli té prosili olomúčtí bohoslovci za radu s Vyšehradu, pokoušejíce se o vzkříšení listu zaniklého dobře znalí slov pěvcových: „Pevné vůli, tužbě ušlechtilé rádo dává nebe dojít cíle.“ S rozbolněným srdcem vznášejí prosby ke Kuldovi, aby on jim byl rádcem, a možno-li, aby řízení listu „Cyrilla a Methoda“ sám převzal. Jménem bratrů svých napsal Kuldovi ve příčině té list ze dne 27. listopadu 1870. bohoslovec ročníku IV. Frant. Pinkava. Časopis ten obživil později v alumnátě brněnském pojmenován „Museum — a prospívá výtečně. —

Jan Podlaha, farář stálecký, známý spisovatel vyznává (18²⁸/₁₀76.) zřejmě: „Musím vyznati, že kdyby nebylo Vaší rady, nikdy bych se nebyl stal spisovatelem; Vaše Vele důstojnost mne tím učinila, Vy jste

mým otcem, jenž mne splodil jako spisovatele.“ † Josef Souhrada, farář v Chudenicích, nadšený spisovatel (18²⁵/₁₀76.): „Vy jste to byl, který ve mně vzbudil, a dosud oživuje myšlenku i snahu k práci literární.“ — Roku 1871. byl Kulda jmenován čestným členem „Budče povltavské“ v Sedlčanech („aby jednota naše dokázala, že váží sobě a ctí zásluhy a obětavost Vašnostinu, jakož i že pamětliva jest žádosti a prosby Vašnostiny, projevené v listu vlastnoručním, jímž loučiti jste se ráčil s námi při skládání Sobě svěřeného předsednictví jednoty naší“), jakož i členem výboru spolku tiskového v Praze.

Téhož roku zaslal ministr Jireček (18⁹/₃71.) praesidiu c. k. místodržitelství českého dopis, v němž k tomu poukazováno bylo, aby nesrovnalosti a odpor proti zákonům školským v Čechách usmířen byl. Za tou příčinou měla rovnoprávně z obou kmenů národnostních vybrána býti komise, která by dle nejlepšího svědomí předlohu pro sněm zemský sestavila. I byli proto místodržitelstvím českým shledávání odborníci a znalci do zmíněné ankety. Ku stálým členům komise té přibráno bylo z každé národnosti po desíti členech. Kulda povolán byl do desítky zástupců českých. Poradní komise ta pro opravu zákonů školských ovšem s neporičenou skončila úlohu svou spolu s ministerstvem Hohenwartovým, od něhož (prostřednictvím ministra Jos. Jirečka) ustanovena byla. —

V červenci roku 1871. zavítal B. M. Kulda na Moravu do Brna, kdež dne 26. t. m. řečnil při odhalení pomníku Sušilova. Prof. J. Kř. Vojtěch, (kanovník v Brně) vyjádřil Kuldovi radost všech vlastenců brněnských ještě před příchodem: „Všichni se těšíme ctěného krajana, dlouholetého přítele svého, v kruhu domácím spatřiti, s ním se důvěrně pobaviti.“ Řeč Kuldova byla úchvatnou, jakž Soukop i Skopalík vyznávají. (I v řečnictví jest Kulda učiněným mistrem; řeč jeho plyne jedním tokem, — i když mluví ex abrupto, mluví beze všeho nucení a hledání slov, beze vší obtíže, jako by věc byl velmi důkladně promyslel.) Mistrovskou řeč svou započal textem: „Chvalmež muže a otce naše . . . Těla jejich v pokoji pochována jsou, a jméno jejich žije od národa do národa.“ (Sir. 44, 1. 14.) Jasně rozvinul před očima četného posluchačstva smutné poměry naše začátkem tohoto století; ohnivým slovem vyličil ohromné zásluhy Sušilovy o probuzení Moravy. Jadrně poukázal k heslu Sušilovu: „Církev a Vlast,“ a dodal, že jedno od druhého oddělovati hříchem jest. Národovství bez náboženství podobá se skořepině bez jádra, svítilně bez hořícího světla. Člověk bez náboženství jest člověkem necelým, po jedné straně jako mrtvicí raněný. Matěj Procházka o řeči té vysvětluje: „Řeč Kuldova učinila

veliký dojem na přítomné jednak lahodou jazyka, jednak jadrným obsahem a výtečnou přednáškou.“

Navrátiv se z Brna domů — onemocněl Kulda dosti povážlivě, takže opětně radili mu přátelé upřímní, aby se všemožně šetřil Soukop (18¹/₁₁71.): „Račtež rychle okřívati, a potom — se lépe šetřiti — přes míru nepracovati — nemo ultra posse tenetur.“ Biskup Jirsík (18¹³/₁₁71.): „V chorobě Vaší měl jsem s Vámi velikou soustrast. Vlast i Církev by Vás velmi bolně pohřešovaly. Bohu díky, že Vás ku předešlému zdraví navrátil. Buďte pro blaho Církve i národa dlouho živ!“ Matěj Procházka (18¹³/₁₂71.): „Bůh zachovej Vašnosti pro hojnější zdar a rozkvět literatury naší, pro zdar Vlasti a Církve.“

Sotva však B. M. Kulda z nemoci povstal — už zase bez oddechu pracoval za sebe i za jiné! Opět docházely na Vyšehrad hlasy varovné. Těšík (18⁶/₁₂73.): „Bojím se o Vaše zdraví. Pamatujte na to, že jste už několik nebezpečných nemocí přetrpěl! Pozor! abyste přílišným nošením cizích břemen neklesl zase do nemoci. Ad impossibilia nemo tenetur. Pomněte na Horacovo: quid valeant humeri.“ — Souhrada (18⁸/₂74.): „Věřte mi upřímně, že přecasto prosím Boha, aby milostivě zdvojnásobil Vaše síly! Nával práce jest poněkud přílišný, bojím se mnohdy, abyste duševnímu namáhání nepodlehl.“ — Matěj Procházka (18³/₃76.): „Vím, že snad nad míru útlé tělo své přecetnými pracemi namáhati ráčíte, a že by Vašnostem třeba bylo u věcech těchto činnost svou na menší míru uvést, a tím se poněkud šetřiti, aby drahocenný život Vašnostin národu i Církvi déle zachován byl.“ —

Neúměrně činným byl B. M. Kulda, aby jediný denník politický „Čech,“ katolickým duchem psaný se udržel; vydával jedno svolání za druhým, pobízel, rozpaloval slovem nadšení pro věc katolickou! Mám po ruce svolání datované: dne 1. března 1873., druhé na šlechtu adresované — dne 27. října 1874; třetí dne 12. prosince 1874. Na prvním a druhém podepsán jest Kulda sám jménem Družstva. V prvním svolání vzletným slovem zasahuje k srdci katolickému: „Zurřivost proti Církvi Páně vzrůstá v zemích zahraničních jako povodeň, a hrozí brzy zasáhnouti a zaplaviti i národ náš. Pseudoliberalismus věku našeho svůj pochod asi nezastaví u hranic národa českého! Máme-liž ruce své nečinně založiti? Máme-liž zbaběle vydati se jemu na milost a nemilost? Máme-liž zoufale pohlížeti na to, kterak Dědictví Cyrillo-Methodějské, víra samospasná rozšlapává se rouhavou nohou děsného bezvěří? Máme-liž býti strážci ospalí a zrádci? Či snad domnívá se kdožkoliv z nás, že naplní úlohu svou stoje rúzen beze všeho spojení s bratry na vinici Páně? Nemylme se, i v lůně

národa samého jsou živlové čekající na chvíli příhodnou, aby na zkázu národa našeho podali činnou ruku nepřítelům zevnějším buď ze sobectví, buď z neznalosti potřeb národa. Za takového nebezpečí věrným katolíkům, tím více kněžím svědomitým pod jedním praporem shromažďovati se a spojenými silami proti silám spojeným a chytře seřazeným bojovati, nezbytnou jest věcí. Praporem tím jest kříž Kristův, a za praporečníka nabízí se i v boji nastávajícím „Čech“. — V povolání ku šlechtě praví Kulda, že po prvních volbách do říšské rady na základě přímého volení přišli vůdcové konservativců národních Palacký a Rieger do redakce „Čecha“, aby vzdali díky. Může-liž prý národ český v zemích koruny české nechat se bez orgánu katolického? Či vystačí za jistých poměrů orgánové konservativní (jak sobě říkají), ale při tom nábožensky indiferentní nebo dokonce bezkonfessionální jsou? — Pokračuje Kulda, že (po jeho soudě) vše-chen konservativismus nekatolický v Rakousku jest zárodkem a začátkem liberalismu, který se z něho v příhodnou dobu vylíbne; a končí dovoláváním se hmotné podpory pro „Čecha“. — Na povolání ta docházely ohlášky za odběratele, jakož i příspěvky peněžní, povzbuzující listy, v nichž dostatečně vyslovena toho potřeba, aby denník „Čech“ vydáván byl. Udržel-li se „Čech“, a prospěl-li národu našemu, pak lví podíl na všem zdaru má Kulda, jemuž před lety již známo bylo, jak nutným jest katolický denník politický lidu našemu, tak nutným jako plíce v ústrojí těla lidského nutny jsou; jako plíce okysličují krev, tak i katolický denník politický má v zbankrotělých časích z věčně zdravých zásad víry katolické nový, zdravý smysl v ubohý zednářskými náukami pokážený lid přiváděti. Kdož by dnes, táži se, nepohlížel vděčně k Vyšehradu, uvaží-li všechny práce Kuldovy na zachování „Čecha“ směřující? — Do „Čecha“ Kulda obratným pérem svým pilně přispíval. Po slavném processí, kteréž odbýváno bylo na den sv. Václava, léta Páně 1873., jehož se i protestant Palacký účastnil, velmi neurvale vyskočili pamfletem proti katolíkům lžisvobodomyšlníci nazvaným: „Processí zpátečnictva v Praze na den sv. Václava 1873. V Praze, tiskem Dra. Ed. Grégra.“ Proti rouhavému bombastu tomu velmi jadrnou odpověď napsal B. M. Kulda do „Čecha“, takže Dr. Jan Ev. Bílý, velmi pochvalně se o ní zmiňuje: „Jak živ bych nebyl řekl, že z Vás Benedikte vyroste tak slavný učitel a mučitel novomodních pohanů, jak to teď vlastními očima vidím a čtu, — tak slavný pěstoun vědy apologetické, který nejen pěstuje vědu, ale pěstuje či pěstí ubíjí zařeklé a zapeklité nepřátely Církve! Živiž a sňiž Vás Bůh!“ — Roku 1873. byl Kulda (listem ze dne 13. srpna t. r.) mimo jiné Jeho Eminencí kardinálem knížetem arcibiskupem pražským Švarcen-

berkem pozván, aby za jubilejní slavnosti domského chrámu Páně, ku zvýšení slavnosti té přispěl slavnostním kázáním českým o 9. hodině ranní dne 14. září. —

Jeho Eminenci (1874.) jmenoval Beneše M. Kuldu kníž. arcib. dozorcem škol národních v obvodu Nového Města Pražského s Vyšehradem. Úřad ten zastával B. M. Kulda rovněž velmi svědomitě, a za inspekce hleděl na dítky tak působiti, aby tyto svým chováním nevědomky staly se příkladem domácím i rodičům. K tomu konci rozdával po návštěvě v různých třídách veliké množství svých obrázků a knížku „Sv. patronové čeští“. Povzbuzoval učitele náboženství, takže pobídkou přátelskou vzpružení s tím větší radostí pouštěli se do práce, jakáž ovšem výsledkem výtečným korunována byla. Povzbuzením Kuldovým zachován slovatný básník mladistvý Xaver Dvořák, katecheta na vyšší dívčí škole v Praze (redaktor „Katechetických listů“), což sám vyznává v dedikaci veršů svých: „Stínem k úsvitu“ B. M. Kuldovi připsaných*): „Bylo to v době, kdy jsem už umdlával, a chtěl ustati na dráze započaté; tehdaž šťastná náhoda přivedla Vás, Veledůstojný Pane, na školu naši. Už sotva snad ráčíte se pamatovati na rozmluvu naši. Ráčil jste tehdy mluvit o Svém mládí, o Svých nejšlechetnějších snahách s takovým nadšením a zápalem, že Jste mne podivuhodnou mocí zachvátil. Pracoval jsem dále — a ovoce? — leží tuto před Vaší Důstojností! — Byl jsem povinen, a proto připsal jsem je z vděčnosti Vaší Důstojnosti! Račiz je Vaše důstojnost přijati tak, jak upřímně se podávají. Bůh žehnej Vaší Důstojnosti, a dlouhá léta ještě zachovej! Praha, 6. prosince 1891. Xaver Dvořák m. p.“ — Roku 1883. byl Kulda jmenován ordinariátním komisařem nového českého gymnasia v Žitné ulici v Praze a později nového realného gymnasia na Smíchově.

Když byl Kulda mnoho let úřad kníž. arcib. školdozorce v obvodu Nového Města v Praze zastával, nucen byl pro stáří své, jakož i pro neduh oční vždy víc a víc se vzdávající resignovati, začož byl v milosti z úřadu propuštěn a velmi blahosklonně vyznívajícím dopisem Jeho Eminenci kardinála Schönborna (ddto. 20. února 1889.) obmyšlen. „Propouštím Vaší Důstojnost z úřadu školdozorství s upřímným politováním, že ze řady mých zástupcův arcidiecése vystupuje hodnostář, jenž po dobu 24 let byl duchovním střídnicí sedlánského a Nového Města Pražského vůdcem bezpečným a laskavým přítelem, svému pak

---

*), Jako slabý ohlas účty a vděčnosti připsali B. M. Kuldovi — Josef Plaček spis „Z moudrosti předkův (v Brně 1888.), a Jan Halouzka spisek: „Životopis Jana Nep. Soukopa“, věrného to pobratima Kuldova. (V Třebíči 1894.)

arcipastýři povždy spolehlivým, moudrým rádcem a věrným spolupracovníkem. Za veškeré platné služby nezapomenutelnému předchůdci mému, jakož i mně konané vzdávám svůj vrchnopastýřský dík a vyslovuji své úplné uznání vynikajících zásluh, jež jste si svou neunavnou horlivostí, svědomitou obezřetností a nevšední obětavostí v úřadě vikariátním a školdozorním získal. Prosím Boha Všemohou-
houcího, aby Vašnosti ráčil dlouho ještě zachovati a milostí svou hojně obdařiti. František de Paula, kníže arcibiskup.“ Podobně zní též pochvala Nejdůst. kníž. arcib. konsistoří Kuldovi projevena. —

V letech sedmdesátých vydal B. M. Kulda následující spisy tiskem :

„Radosti a žalosti papeže Pia IX., nákladem katolického tiskového spolku v Praze roku 1871. v jednom svazku.

„Poutník“, kalendář pro katolíky, nákladem tiskárny Cyrillo-Methodějské v Praze (ročník 1874. a 1875.). (Ke kalendáři tomuto přidávám úryvek z listu nejdp. kanovníka Dra. Skočdopole velmi zajímavý: „Nový Poutník naplnil mne radostí také pro svůj krásný, bohatý a mile rozmanitý obsah. V pravdě nemohl ho potkati lepší osud, nežli že z mých rukou dostal se do rukou Vašnostiných.“)

„Kalendář svato-Václavský,“ nákladem Cyrillo-Methodějské knihtiskárny v Praze, ročník 1874. a 1875.

„Vypsání devítistoleťého jubilea založení pražského biskupství, slaveného roku 1873.“, nákladem katol. tiskového spolku, tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské v Praze, roku 1874. (1 svazek.) —

Roku 1883. se B. M. Kulda roznemohl, takže nemohl účastniti se slavnosti ivančické, odhalení totiž nového pomníku, a přenesení ostatků † Tomáše Procházky*) do hrobky nové, (dne 10. června 1883.). Ku slavnosti té však napsal slavnostní píseň, kterouž Förster pražský zharmonisoval**). Pomník zhotovil sochař Tomola brněnský v ceně 2000 zl.; obnos ten uhrazen byl od přízně nebožtíkovy, občanské záložny, z vý-
těžku Kuldova životopisu téhož kněze T. Procházky, a daru Jana Chvalcovského, kterýž už před 25 lety se zavázal 100 zl. na pomník věnovati. Mikuláš Hans, úředník záloženský v Ivančicích, přítel Kuldův z mládí zval ještě před slavností Kuldu (18³/₈₃): „Přijeď i Ty miláčku náš, jestli jsi se tak dalece zotavil, že bys mohl bez obavy dalekou cestu

*) † 8. června 1858.

**) Týž mistr Förster vyhotovil skladbu pro velký sbor zpěváků na slova B. M. Kuldy, kterýž přednesen byl v den pětistoleťé památky na krále a císaře Karla IV. roku 1878. před palácem p. kardinála knížete arcibiskupa pražského Bedř. knížete Švarcenberka.

tu podniknouti. Tvá přítomnost by velice ku zvýšení slavnosti přispěla. a mysl starých i mladých bojovníků povznesla.“ *) —

Láska ku sesterské Moravě nikdy ze srdce Kuldova se nevytrátila; všechny události na Moravě zajímaly a zajímají ho na výsost, a tu radoval se s radujícími, a slzel s plačícími. Když děsná a pochmurná zpráva o nenadálém úmrtí druhého starosty Dědictví sv. Cyrillo-Methodějského Matěje Procházky, „dědice úcty Sušilovy“ (jak jej Soukop nazývá v listě ddo. 27. ledna 1871.) po vlastech našich se roznesla, bez meškání bol svůj sdělil s Dědictvím osiřelým, že s truchlícím národem Českým na Moravě, ve Slezsku a v království hluboce zarmoucen jest nad náhlým odchodem svého starého přítele, kněze vzorného, milovníka Církve a vlasti, neunavného a učeného dělníka na národa roli dědičné. Pozván byv jakožto člen výboru Dědictví Cyrillo-Methodějského do Brna k volbě starosty nového, odpověděl (18^{*/12}89.), že by rád uposlechl ctěného pozvání a vykonal povinnost svou jako člen výboru, že by rád truchlil s truchlícími, a účastnil se volby nástupce Sušilova a Procházka, ale vzdálenost, zimní doba a věk prý ho učiní omluvena. A povyjasnila se mysl Kuldova, když oznámen mu byl šťastný výsledek volby, zvolení totiž starostou slovatného Vl. Šťastného. —

Spisy z péra Kuldova v letech osmdesátých vyšlé jsou tyto:

„Svaté přijímání“, nákladem B. Grosse v Olomúci, roku 1880. 1 svazek; překlad z němčiny.

„Církevní rok“. Životopisy svatých, slavnosti a neděle celého roku; nákladem vlastním, tiskem B. Stýbla v Praze, roku 1880. a 1881 Šest svazků.

Obrovské dílo to česká literatura katolická uvítala s jásotem. Nechám tuto autority o díle tom posudek pronášeti. Arcibiskupská kníž. konsistoř pražská ze dne 11. dubna 1877. takto: „Dílo to

---

*) Slavnost byla velkolepá, Ivančice podobné ještě neviděly. Dne 6. června 1883. dojele z Brna zvláštní komise, za jejíž přítomnosti ostatky oslavencovy vykopány, ohledány, a pak do nové vykropané hrobky uloženy byly. Rakev dubová, v níž P. Tomáš pochován byl, nebyla spuchřelá, — kosti ležely tak jak tělo do rakve uloženo bylo. Ornát, štolá kvadrát na hlavě byly takřka neporušeny, obzvláště štolá byla úplně zachována. Když ostatky do hrobu nového přenášeny byly, všichni přítomní plakali. Dne 9. června v noci byl kostelíček sv. Jakuba (příčiněním † P. Tomáše skvostně vystavený) ohněm bengalským čarovně osvětlen; průvodu s pochodněmi účastnilo se na sta lidí z Ivancic, Němcic, Letkovic, Alexovic. Příštího dne po službách Božích vyšlo processí z kostela na hřbitov, kdež slavnostní kázání Václav Kosmák přednesl. „Tagesbotu“ brněnskému slavnost ta ovšem po chuti nebyla.

schvalujeme, a hojného zdaru při tomto bohumilém podniknutí přejeme. Küffler, gen. vikář; Hora, kancelář.“

Biskup Karel Nöttig brněnský (18³⁰/₁₂81.): nazývá „Církevní rok“ dílem velkolepým“. — Archivář Brandl (18²³/₁₂82.): za „Církevní rok“ děkuje, a praví: pro meis ferreis accepi aurea Tua“. — Dr. Rieger (18¹⁶/₄82.): „rozsáhlé dílo, kteréž zajisté bude milou rukojetí kněžím i učitelům, jakož i povzbuzujícím a poučným čtením pro obecnostvo.“ — Frant. Janků, tehdy kaplan, nyní farář u sv. Jindřicha uvítal „Církevní rok“ takto: „Líbaje pravici, která Církvi a vlasti takové dílo chystá, děkuji za pochoutku. (I. sešit.) Jako živý pil jsem z čistého, zdravého a sladkého toho pramene.“ — „Matěj Procházka“ (18¹⁸/₃82.): „Gratuluji Vašnostem za šťastné provedení tak velikého díla. Bude to „monumentum aere perennius“, jež jste sobě sám ráčil postavit, začež Vám veškerý národ k díkům zavázán jest.“ — Prof. Dr. R. Fr. Smolík, (později opat broumovský †) 18⁹/₁82: „Dílo samo za sebe mluví a chvalný úsudek o něm jest všeobecný.“ —

„Deklamovánky pro školy a rodiny“, řada I., nákladem vlastním, tiskem B. Stýbla v Praze, roku 1883.; svazek jeden. Druhé to vydání písní a básní pro školy národní roku 1856. vydaných. — V třetím vydání vyšly roku 1891., nákladem vlastním u B. Stýbla v Praze. —

„Deklamovánky pro školy a rodiny“, řada II.; nákladem knihtiskárny benediktinské v Brně, roku 1884., 1 svazek.

Abychom tuto měli pohromadě deklamovánky Kuldovy, přibíráme i řadu třetí. teprve roku 1891. nákladem vlastním, tiskem B. Stýbla v Praze vydanou, pojmenovanou:

„Deklamovánky pro školy a rodiny“, řada III. (1. svazek.)

Jaká mezera byla deklamovánkami Kuldovými v české literatuře katolické vycelena, poznáme s dostatek, uvážíme-li, že jsme před tím podobného něco pro mládež naši neměli; scházely nám spisy pro mládež, najmě veršované, z nichž by jádro nauky katolické vyzařovalo. Dojmy z mládí jsou zajisté nejmohutnější! Pravdu tuto na paměti měl B. M. Kulda při skládání jadrných deklamovánek. Díky mu za to buďtež neskonale, že si vzpomněl na tu mládež českou všelikým pochybným čtením otrávanou! — O druhé již řadě deklamovánek píše Matěj Procházka (18²⁹/₂85.): „Jest to sličná kytice roztomilého, vonného kvítí pro národní školy a rodiny, aby je ovíval a províval duch křesťanský. A právě s tohoto stanoviska jest dlužno toto dílo posuzovati. Máme ovšem od našeho nesmrtelného Sušila také básně veskrze duchem křesťanským prodechnuté, ale pro vysoký sloh

svůj jsou také jen vyšší inteligenci přístupny, a nehodí se k účelu, k němuž Vašnostiny deklamovánky určeny jsou.“ — Skočdopole (18¹⁰/₂85.): „spisovatel dovedl spojit krásu s užitečností, lahodu v proslovení s vážností nauky.“

„Svatí patronové a ctihodní rodáci naši“; nákladem vlastním, tiskem B. Stýbla v Praze, roku 1886. (1 svazek.) — Biskup Budějovský Martin Josef Říha o spisu tomto: „Divím se, jak Hospodin hojně žehná něžnému péru Vašnostinu, a velebím ty veliké a vznešené dary, které rodině křesťanské v milostném spisu ráčíte na věčnou památku zůstaviti.“

„Pravda a blud“, povídky ze skutečného života; nákladem B. Stýbla v Praze roku 1888. (1 svazek.)*)

„Ježíšek“, písně a deklamovánky vánoční. Nákladem B. Stýbla, roku 1888. (1 svazek.) Něžný to spisek vánoční.

„Sněm ptactva zpěvného a spojenců krákoravých“ nákladem tiskárny Cyrillo-Methoděj~~ské~~ (V. Kotrby) v Praze, roku 1889. (1. svazek.)

Biskup Říha takto posuzuje (18¹⁴/₂89) spis právě jmenovaný: „Krásná mluva s čistým nehledaným rýmem podává pravdy, které vidíme na našem moderním parlamentářství počínaje od vesních parlamentů až do těch nejvyšších sněmoven v městech hlavních.“ — Matěj Procházka: „Jest to výborný obrázek povahy našeho dobromyslného lidu a povahy jeho nevěreckých kořistivých svůdcův. Přichází varovný hlas ten právě vhod, kdy totiž na výsost třeba národu našemu se všech stran ohroženému vystříhati se vši domácí nesvornosti, a jako jeden muž bojovati proti společnému vražednému nepříteli. Spis ten čte se velmi roztomile.“

Vikář Bohumil Hakl (18⁷/₂89.): „Přečetl jsem s velikým potěšením; svaté pravdy tam hlášány; káž jen každý zmoudřel! Politika naše je tak jasná, program národa našeho tak zřejmý, že jen blbec nepoznává, co nám ku blahu jest; anebo zlomyslník, který hledá sebe, a ne blaho národa.“

Roku příštího (1890.) 16. dne měsíce března slavil Beneš M. Kulda své sedmdesáté narozeniny. Účastenství bylo veliké. Osobně vyslovili blahopřání svá: světící biskup Schwarz; gen. vikář Hora; prelát Tersch a kanovník Krásl, veškerá kapitola vyšehradská s proboštem Drem. Lenzem v čele; představenstvo kníž. arc. semináře; prof. Hulakovský jménem sboru professorského reál. gymnasia smíchovského; ředitel Gardavský jménem kláštera Piaristů; deputace

*) O spisu tom jsme se již zmínili.

spolku „Arnošt z Pardubic“; chlapecké a dívčí školy na Děkanec; spolku mariánského; alumnů kníž. arc. semináře, a značné množství duchovních. Adresy zaslali: seminaristé pražští; Jan Soukop „jménem Moravy“ (skvostně kaligrafovanou adresu a báseň); výbor dědictví sv. Cyrilla a Methoděje a výbor jednoty katolicko-politické v Brně společně nádhernou adresu ve skvostných sametových deskách se zlatým a stříbrným kováním a obrazem sv. apoštolů slovanských obsahu tohoto: „Vysocedůstojný pane kanovníku! Slovný krajaně náš! Sedmdesát již přeletělo let přes milou Moravu naši, co jí nebe do náručí položilo jednoho z nejzdařnějších synů — Vele důstojnost Vaši. V dobách přemutných, kdy vlasti naší chrám v rozvalinách kvílel, byla to Vele důstojnost Vaše, která po boku nesmrtelného mistra Sušila v čele jiných bohonaděných dělníků jala se budovati znova národu svému svatyni na starých základech sv. Cyrilla a Methoděje. Jednou rukou bylo Vašnostem stavěti, druhou třímati meč ducha na obranu proti nepřátelům.“

Zvláště naše Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje to jest, které neuvádnou péčí Vašnostinou ze zrnceka horčičného vypělo v mohutný strom, jehož ovocem národ náš se křísí, šlechtí a vzdělává. Rovněž víme, že bývalá ústřední Jednota katolická v Brně, která druhdy nedaleko sta filiálek majíc, katolické a vlastenecké vědomí po celé Moravě šířila, pomáhala nám platně zachovati poklad nejdražší, víru a národnost po otcích zděděnou.

Uvažujíc již, že obou těch blahodárných spolků Vele důstojnost Vaše bývala jednatelem, ba duší jejich . . ., vystupujeme dnes my zástupcové Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje a katolické jednoty v Brně se srdcem hluboce pohnutým k zlatému sídlu Libušinu, abychom s Vašnostmi zároveň poděkovali Hospodinu za mnohonásobné dary, ježto rukou Vašnostinou národu našemu uštědřiti ráčil, prosíce Ho zároveň, aby život Vašnostin Církvi a Vlasti zasvěcený do let až Nestorových prodloužiti a popřáti ráčil, aby se Vele důstojnost Vaše dlouho, předlouho ještě z ovoce požehnané práce své na národa roli dědičné radovala a vzorem svítila věkům budoucím. Vl. Šťastný, hr. Pötting, Schum, Dr. Pospíšil, Soukop, Vykydal, Fáborský, Obdržálek, Dr. Bílý, Dr. Chmelíček, Hruďička, Kosmák, Poimon, Hodr, Karlík, Dr. Hošek, Zeibr, Maršovský, Wolf, F. Roháček, K. Eichler, T. Hájek. Za jednotu polit.: Belcredi, J. Dvořák, A. Růžicka, Weber, Pohanka, far. Weber, Jirásek, Škarohlíd, Šindelář.“

Katechetové novoměstští na upomínku zaslali „svému milovanému školdozorci“ album s podobiznami: (Schönbeck, Kmoch, Vlk Jan, Frt. Janků, Dr. Ant. Víšek, Frt. Eckert, P. Kopal, Káčer,

Frant. Pohunek, Bařha Matěj, Frant. Motys, Mich. Beneř, Al. Urbanides, Vojtěch Pekař, Ant. Nepil, Dr. Jar. Sedláček, Fr. Jiráek, Fr. Kotalík, Al. Mlčoch, J. Libertin, Xaver Dvořák.) — Prařský klášter Alžbětinek a konvent kutnohorského kláštera Vorřilek zaslal pěkné ruční práce. — Vikář Bohumil Hakl zaslal báseň a list s podobiznou: „Bůh račiř dáti síly, by nestárli nám vlastenci staří a osvědčení z tuhých bojů — drařší nad zlato! Co z nynější mládeře bude? Se srdcem krvácejícím zírám na počínání její.“

Telegramy a přípisy zaslali: ministr baron Prařák; biskup brněnský Dr. Bauer; † biskup kralovéhradecký Dr. Hais; biskup budějovský Dr. Říha; † Frant. Skopalík, poslanec na říšské radě; baron Pfeil, přisedící zemského výboru; kanovník Dr. Klement Borový: „Po dlouhá leta byl jste jedním z nejpřednějších pěstitelů literatury naší, bojovníkem za svobodu Církve. Kěř Bůh rozmnoží počet let Vařích, a popřeje mnoho ještě dnů radostných!“ Dále kanovník Havlů; Dr. Frt. Hrádek; výbor městanské besedy v Praze („nechť Všemohoucí Vám dopřeje, abyste ještě dlouhá leta při zdraví a síle zachován byl, a ještě dlouho působiti mohl k prospěchu sv. Církve, národa a vlasti, jako jste činil po celý věk Svůj“); zastupitelstvo obce Ivančic na Moravě; moravskoslezská ochranná pro zanedbanou mládeř v Brně; čtenářský spolek v Brně; panenská jednota brněnská (Veronika Mikšíčková, protektorka, Genovefa Škorpíková, starostka, Ant. Kunzová, místostarostka); Antonín Rybička, vrchní zemský rada ve Vídni („sobě pak přeji, abyste i na budoucno, pokud mně tu Bůh ještě žíti povelí, mne přízní svou oblařiti ráčil; poroučím sebe i všechny své domácí do nábožných modliteb“); ředitel Karel Tieftrunk; duchovenstvo fary u sv. Štěpána; msgr. Ferd. Kalous, světící biskup; msgr. Ferd. Lehner na Vinohradech; Frant. Diviš, děkan vladislavský („patřím již do starého želez; avřak kdyř jsem studoval theologii, tuř často mysl má i kamarádů mých zalétala z brněnského alumnatu „k černým polím“; ano jednou osmělil jsem se s druhem svým Buchalem, jenř nyní lopotí se tam, kdeř druhdy suřoval se Dr. Bílý — zaběhnouti do domku Vařeho, bych poctu vzdáti mohl knězi, jeřř každý, kdoř jen jednou ho viděl, s ním rozmlouval — upřímně si zamiloval. Od těch dob, o nichř se zmiňuji, mnoho uplynulo vody; avřak po celý ten čas prosili jsme my kněží moravřtí, by vzorného kněze a miláčka našeho Pán Bůh chránil, sílil nejen ve práci, ale i v utrpeních, při tolikerych starostech o rozkvět Církve a vlasti. A zvláště dne 16. t. m. prositi budeme Pána, aby věku nejen prodloužil, ale i srdce spanilé měrou nejhojnější oblařil“); Jan Podlaha, děkan ve Stálci; Jan Duben, děkan v Nezamyslicích; † Ant. Slavíček,

probošt staroboleslavský; Jan Roškot, vikář v Podčepicích; † arcikněz Alois Wolf ve Sloupu; Frant. Pravda (Vojt. Hlinka), spisovatel na Hrádku („prosím Boha, aby Vás ještě dlouho zachoval, ochraňoval a pomáhal pracovati a působiti se stálým zdarem a prospěchem pro Církev a víru, vlast a národ. Jsem o tři léta starší, nevím, jak dlouho mne tu Pán Bůh ještě ponechá, ale v úctě a lásce Vám vždy setrvá oddaný Fr. Pravda“); Josef Pekárek, arcikněz v Blatné; Jan Kratochvíle, vikář kanov. v Blovicích; † Dr. Jan Duchek, farář u Marie Sněžné; Frt. Dundáček, farář v Ivančicích na Moravě; duchovenstvo ve Velíši u Jičína; Alois Potěhník, farář v Častalovicích (Ty's Církvi, vlasti prospíval — že's jenom dobro rozsíval: — pěstitel zkazek starodávných — do počtu mužů patříš slavných!“); monsig. Frant. Janda, kanovník v Přistoupimi; Al. Dostál, spis. a kaplan v Horním Stupně; V. Kratochvíl, farář ve Vraném; vikář Frant. Kareš v Olšanech; † Josef Souhrada, spisov., farář v Chudenicích; † Jan Fáborský, kons. rada, farář v Pohořelicích na Moravě; rodina Stýblova; spolek výsloužilců vyšehradských; Frant. Bartoš, vikář v Jilemnici; klášter emauzský; katolická školní rada v Imramově na Moravě; Karel Hraše, konservator, inspektor; konvent školních Chudých Sester u sv. Anny; arcikněz Jan Toušek v Třeboni; prof. Frant. Ševčík na technice vídeňské („Bůh zachovej ještě dlouhá léta k dobru a oslavě naší sv. Církve a toho zuboženého národa! Ctitel z doby již před 1848.“); Ludvík Unger, učitel ve Vysokém Mýtě; P. Franz Krönes, ředitel měšťanské školy v Novém Jičíně na Moravě („Ihre grossen Verdienste um die slavische Literatur und den Clerus, dem Sie durch Ihre gediegenen homiletischen Werke wesentliche Dienste geleistet, sichern Ihnen bei Allen, welche wie ich, Ihre Leistungen auf dem liter. Gebiete zu würdigen wissen, den wohlverdienten Dank und die wärmste Anerkennung“); Dr. Rudolf Horský za družstvo „Vlast“ („S radostí, plně jednohlasné usnesení výboru, blahopřeji Vaší Důstojnosti, že Pán Bůh Vás po celá ta léta v nezlomné svěžesti zachoval; blahopřeji svaté Církvi, že dosud žije Jí syn, který jest Jí ozdobou i obhájcem neohroženým; blahopřeji českému národu, že mezi zdárnými dítky svými chlubiti se může vzorem pravého kněze-vlastence; blahopřeji zlaté Moravě, že z hojnosti svých vzácných perel Čechám světila jednu z nejdražších — —. Máme Vás všichni rádi, a upřímně rádi, a z té lásky prosíme Boha, aby Vašnosti v milosti Svě nám zachoval“); prof. Adolf Heyduk v Písku; redakce „Našince“, „Opavského Týdenníku“ a „Pozoru“; Leopold Červenka, nadučitel v Napajedlích („kdy veškerý národ českoslovanský smýšlení katolického a proniknutý pravým vlastenectvím oslavuje Vašnosti jako jednoho z předních mužů naší

krásné a zbožné Moravěnký, jednoho z trojhvězdí (Sušil, Procházka M., Kulda) na poli literárním. i já jako člen stavu učitelstva katolického vzdávám Vašnostem povinný a zasloužený hold! Milostivý Pán račiž Veleďustojnost Vaši zachovati nám vzorným příkladem, že dobrý katolik jest též dobrým vlastencem!); † kanovník Frt. Daneš na Peruci; monsign. Adolf Rodler v Budějovicích; Leopoldina Uvírová, selka v Jaktari u Opavy („rače zůstati i nadále příznivcem našeho českoslezského lidu“); Budeč Povltavská v Sedlčanech; Ústřední výbor národní jednoty pro východní Moravu; Kazimír Adámek, provinciál, jménem řádu Františkánského; a mnoho, mnoho jiných přátel a ctitelů jubilanta.

Tak srdečnými sympathiemi oslavený B. M. Kulda všem srdečně odpověděl. Velekrásné a obsahuplné jsou odpovědi, kteréž tuto uvádíme.

I. „Slavnému výboru Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje v Brně!

Radost neočekávanou, radost převelikou ráčil mi Hospodin přivítati společným blahopřáním nynějších: Výboru Dědictví Cyrillo-methodějského a výboru jednoty katolicko-politické v Brně za příčinou mých sedmdesátin. Dnes při mně neosvědčuje se pořekadlo: „Co v srdci vě, to v ústech kypí.“ Blahosklonná slova slavného výboru dotkla se doby života mého nejblazeňjší, kdy zakládalo a šířilo se dědictví svatých apoštolů slovanských vedle Jednoty katolické na Moravě; kdy za Sušilem krácel jsem v řadě chrabrých a horlivých dělníků na vinici Páně a na národa roli dědičné. Vzpomnění na ta léta slastná svírá to srdce mé tou měrou, že nemůže vstoupiti v ústa, co v něm vě. Z dvaceti členů prvotního výboru „Dědictví“ patnáct slavných a zvučných jmen zmizelo. Prvý starosta Sušil už dávno odevzdal prapor Cyrillo-methodějský Matěji Procházskovi, od něhož jej převzala stejně mužná a rekovná pravice Vlad. Šťastného a výbor zatím sličně doplnil se šest a dvaceti novými statečnými syny Církve svaté a vlasti zlaté, kteříž třímají britký meč slova nebo péra požehnaného vůči nepřátelům drahého našeho národa katolického na Moravě. Tím vě srdce mé varem od toho okamžiku, kdy jste mne nevyslovitelně poctili a oblažili nádhernou adressou, posvátným obrazem svatých apoštolů našich a ryzím zlatem bratrského přání Svého. Ó! rače se, prosím, šlechetní příznivci moji, laskavě spokojiti větami, ježto dovedl jsem z toho srdce vroucího převésti na list tento nepatrný.

Díky nejvřelejší za mohutné oslazení, osvěžení mých sedmdesátin! Mým přáním nejvniternějším, aby ctihodná řada členů výboru během příštích čtyřiceti roků za pomoci Boží nezřídla tou měrou jako za čtyřicetiletí minulého. Národ v Církvi za věku zlého má potřebí bojovníků tak odhodlaných a obětavých, jimžto vzdávám čest! — Pán Bůh račiž

hojně žehnati práci vznešenou na přímluvu svatých apoštolů Cyrilla a Methoděje! — Vzpomínal jsem vždy a vděčně vzpomínati budu Vás šlechetných příznivců na modlitbách, a prosím, račtež i Vaše Lásky přimluvit se při nejdražší oběti, aby vyznamenání, jehož se mi dostalo z bratrské sklonnosti Vaší bylo splatnou poukázkou na věčnosti.“

II. Slavnému výboru Jednoty katolicko-politické.

Slavnému Výboru Jednoty katolicko-politické v Brně.

Račtež Pánové, přívětivě přijati uctivé díky moje za nádhernou adresu blahopřejnou, kterou jste společně s Výborem „Dědictví Cyrillo-Methodějského“ na výsost a přes zásluhu oslaviti lhbili sedmdesátiny mé. Z jednoho kořene, z lásky k Církvi a vlasti, před čtyřicetiletím vyrostlo za pomoci Boží dvě sličných sourozenců: „Ústřední jednota katolická“ a „Dědictví svatých Cyrilla a Methoděje“, kteříž ruku v ruce požehnaně působili. „Jednota katolická“ v příhodnou dobu přibrala sobě nezbytně potřebný nový úkol činnosti politické, ale nepřestala kráčet původním směrem samospasným. Ruku v ruce objevují se obě tyto jednoty i v adrese zmíněné, což osvědčují slavná jména členů obou Výborů přeslovutných. V tomto údolí slzavém pro srdce mé není radosti nad radost tuto! Do jakých zmatků zabíhají všeliké ty jinorodé jednoty a spolky, nevědouce, „že Kristus jest cesta a pravda i život!“ Jan 14, 6.

„Katolicko-politická Jednota“, kteréž Vy, Pánové Přeslovutní, vzorně stojíte v čele, neohroženě kráčí tou cestou a vede pravdou k životu milovaný národ! Hospodin račiž Vás dlouho živiti, žehnati a slíti. Prosbu tu ke trůnu Božímu vysílá a vysíláti nepřestane

Vaším Vysoko- a Blahorodím nejoddanější vděčný

Beneš Method Kulda, kanovník.

Na Vyšehradě, 21. března 1890.

III. Slavnému ředitelství mor.-slez. ochranného spolku a ochrannovny v Brně!

Slavné

Ředitelstvo mor.-slez. ochranného spolku a o hranovny v Brně!

Tricet roků uplynulo od toho dne kdy jsem odcházel od milých chovanců v ústavu v Černých Polích hluboce pobnut v nitru svém. Odchod můj však oslazovalo mi všestranné uznání tehdejšího Slavného ředitelstva projevené netoliko pochvalnými listy, ale také ponechaným mně čestným členstvím moravsko-slezského ochranného spolku, jímžto se doposud honosím v seznamu duchovenstva arcidiecése pražské.

Po třiceti letech, za příčinou mých sedmdesátin, velice počtěna spatřuji se přípisem blahopřejným, na kterém potkávám se v první řadě se slovutnými jmény P. T. Pána náměstka ředitelova a ostatních šlechetných pánů členů Ředitelstva. Za vyznamenání to vzdávám vroucí díky své, a prosím Hospodina věčného, aby ráčil štědrým odplatitelem býti za každé laskavé slovo pronesené za každý obětavý krok a skutek vykonaný ve prospěch a na blaho chovanců pod ochranu vzatých.

Na Vyšehradě, 22. března 1890.

Nejoddanější vděčný ctitel

B. M. Kulda, sídelní kanovník.

IV. Ctihodným alumnům pražským!

Na světovém obzoru Církve svaté a vlasti naší drahé objevují se mlhy a chmury všelijaké, kteréž dovedou lekati i svěží mladé síly rozvážné; tím více

obavami svírají útroby kmetské, ježto za minulého půlstoletí radovaly se až do poslední doby ze sličného rozkvětu života zbožného v národě milém. Ruka škůdcova usilovně hledí v národech rozkopati jediný základ pravého blaha. Vzhledem k Církvi známe a vděčně připomínáme sobě neklamný výrok Páně: „Aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa“ Mat. 28, 20. Vzhledem k národu milovanému potěchou jest mi Vašich 131 vlastnoručních podpisů v adrese blahopřejné; spatřujiť ve Vás budoucí horlivé dělníky na vinici Páně ve vlasti drahé, spolupracovníky a stoupence nynějších statečných bojovníků pro čest Boží a pro skutečné blaho národa. Za tuto znamenitou potěchu vzdávám Vám, ctihodní Pánové upřímné vroucí díky, a přeji Vám všem potřebné milosti Boží ku blízké pozhnané činnosti životní!

Zachovejme se vzájemně v přátelské památce, a modlívejme se vespolek za sebe.

Na Vyšehradě 30. března 1890.

Vděčně oddaný
B. M. Kulda.

V. Vážené panenské jednotě katolické v Brně!

Živa jsou na mé paněti léta v Brně trávená za doby probuzení a mohutného života nábožného v milém národě našem: zejména pak radostně rozpomínám se na váženou katolickou jednotu panenskou a na schůze její v klášteře ctihodných Voršilek! Což divu tedy, že mimořádnou radost způsobila mi upřímná adresa k mým sedmdesátinám, na kteréž spatřuji vlastnoruční podpisy obou důstojných pánů ředitelů, slovně protektorky a sto šedesátí členů jednoty této! Jako tenkrát žádával jsem, aby sestry jednoty katolické svolávaly družky své brněnské a do Brna přichozí: tak i dnes pronáším prosbu tu; každá z Vás může velikých zásluh získati sobě v oboru tomto: sesterským slovem, nábožnou modlitbou a krásným příkladem možno zachrániti, Kristu Spasiteli získati mnoho duší nesmrtelných. Za doby nynější má panenská jednota Vaše v Církvi Boží důležitost ještě větší! Pán Bůh račiž Vás všechny Svou milostí ošvěcovati a siliti. Blahý mír vniterný, který sličně vzrůstá toliko z víry živé a ze ctnosti bohumilých, buďž Vám všem hojně propůjčen v tomto údolí slzavém, a staniž se ustavičnou předtuchou nevyslovitelného blaha nebeského.

Na Vyšehradě 29. března 1890.

Díky vroucí Vám činí a do modlitby Vaší poručí se

B. M. Kulda, bývalý ředitel Jednoty a sídelní kanovník.

VI. Chovancům ochrannvy Brněnské.

Milí chovanci a žáci ochrannvy!

Dva a dvacet vlastnoručních podpisů Vašich čtu na archu blahopřejném k sedmdesátým narozeninám svým. Z těch podpisů Vašich mám radost! Proč? Vidím v nich důkaz, že vřelě uznáváte veliké dobrodiní ctnostného a mravného vychování v ústavu svém: jinak by se Vám tuším nebylo dovolilo podepsati se na listinu tu. Některým z Vás dáno snad k tomu dovolení proto, abyste aspoň od té chvíle dokonale sobě vážili toho štěstí, kteréž v krásné ochrannvé buduje se Vám pro celý život pozemský a pro celou věčnost. Ano, zbožností, poslušností svých pánů dobrodině a představených, důstojného pana Spirituala, svých pánů pěstounů a učitelů osvědčujte vždy a všude vděčnost Svou!

Děkuji Vám za blahopřání k sedmdesátinám mým! Kdo z Vás dostane na památku knížku o svatých patronech neb obrázků, nauč se básním některým a často si je říkavej!

Buďtež zůrávi a hodni, čiňte radost všem příznivcům Svým a Sobě, Bůh vše-
vědoucí dáváž Vám milost Svou, a anjel Strážce doprovázejž Vás po cestách ctnostných.
Na Vyšehradě 23. března 1890.

Pozdravuje Vás *B. M. Kulda*, bývalý spirituál a katech. v ochranovně.

Uplynul rok od slavných oslav sedmdesátin, a Beneš M. Kulda vyznamenán byl od Nejdůst. pana biskupa Budějovského Martina Josefa pro zásluhy literární (attentis meritis Tuis praeclaris ac plurimis, quae in re litteraria optime parasti), jmenován byv biskupským č. konsistorním radou (ddto. 5. listopadu 1891.). Mimo dekret zaslala biskupská Milost Kuldovi list, v němž píše: „Osměluji se Vaši Milost jmenovati čestným konsistorním radou důvěřuje, že Vaše Vysoká Důstojnost názvem tím nepohrdne a vyjadřuji první své nejuctivější blahopřání.“ (18⁴/₁₁, 91.)

K radostem právě vypsáným přidružila se brzo trampota: od přílišné práce a napínání zraku dostavil se neduh oční, tak že brzo napomínal věrný přítel † kan. Maršovský B. Kuldu: „Šetř oko a ruku svou. a nepiš již nic. Poslední péro spisovatelské mi pošli.“ — Děkan Podlaha ve Stálci (18²/₁₀, 93.): „Ta léta nám ubíhají! Já již cítám 70 let. Vaší Veleďdůstojnosti se ta ruka již také třese: není také divu; co se ona toho již napsala! Bůh ji zachová neporušenu jako jazyk sv. Jana Nepomuckého; vždyť jen ke cti a slávě Boží a ku spáse lidu psala!“ — Dne 10. října 1893. povolil Jeho Eminenci B. M. Kuldovi, aby diebus festivis et duplicibus votivní mši sv. sloužiti směl. Nezbylo B. M. Kuldovi nic jiného, leč po dokončení ročníku třicátého výtečného časopisu kazatelského „Posvátné kazatelny“, jak jsme již pověděli, redakce vzdáti se ku zármutku všeho duchovenstva českoslovanského! Jeho Eminenci kardinál Schönborn napsal tehdy vlastnoruční list Kuldovi obsahu tohoto (18¹²/₁₀, 93.): „Bolestně dojat jsem a soustrastí naplněn Vaší zprávou nad těžkou zkouškou, která na Vás silnou ochablostí zraku doléhá, a Vás nutí po třiceti letech vzdáti se milé Vám redakce „Posvátné kazatelny“. Kéž dopřeje Bůh Vaší Důstojnosti hojně síly k trpělivému snášení bolestného tohoto kříže. Ve chvíli, kdy Vaše Důstojnost odkládá péro z ruky po tolik let literárně činné, jsem puzen vysloviti Vám za veškeru Vaši záslužnou činnost na poli bohoslovné literatury svůj vrchnopastýrský dík s vroucím přáním, aby dobrotitivý Bůh byl Vám za to štědrým odplatitelem.“

Pisatel řádků těchto chová jako nejvzácnější památku poslední list B. M. Kuldův celý vlastnoručně psaný (ddto. 18²³/₁₂, 93.), v němž požehnaná ruka napsala takto: „Dne 14. listopadu onemocněl jsem povážlivě, tak že požádal jsem svého zpovědníka, aby mi udělil

svaté svátosti znamená i z řečí lékařových, že nebezpečí jest veliké. Avšak po zaopatření hned druhého dne prohlásil lékař, že jako by zrakem nebezpečí zmizelo. Staniž se vůle Boží! Oční neduh denně více stíhá mne, a bránil mi Vám psáti. Na levé oko nevidím nic, na pravé jen maličko, tak že píši jen po paměti; ale co jsem byl napsal, čísti nedovedu . . .“ — Nemohu zajisté lépe stlumočiti lásku ke kanovníku Kuldovi ze srdcí duchovenstva českoslovanského sálající, než slovy vysoce důstojného pana opata kanonie Novoříšské Josefa Karáska, jakáž napsal do listu ze dne 15. září 1894.: „Nepravím: sta, ale tisíce kněží českoslovanských cítí hlubokou soustrast s Vaší Vele důstojností, že zrak slábne a dřívější tělesná síla se tratí. Nicméně přec doufáme pevně, že vyslyší Všemohoucí prosby naše, a nám ještě dlouho zachová miláčka národu českému, zvláštního dobrodince a nejzasloužilejšího spisovatele homiletického. Po 22 let úřadu svého kazatelského jsem po výtce hledával símě slova Božího v „Posvátné kazatelně“; nejlépe jsem pochodil, naleznu-li jsem kázání Vaší Vele důstojností sepsané; tu bylo vše jak na zakázku dle mého přání a cítění sestaveno! A což mám říci o jiných pro blaho Církve a vlasti sepsaných knihách? Když jsem roku 1859. jakožto žák první gymnasiální třídy v Jihlavě četl Vašnostiny „Moravské národní pohádky a pověsti“, nenadál jsem se tehdy, že slovníký spisovatel pohádek těch k díkům mne zaváže za spisy církevní!“ —

Dá Bůh, u Něhož všechno možné, že se zrak slovníkému literátu navrátí! Duch jeho jest ustavičně čilý a činný jako duch jarého mladíka. A to nás plní radostí a nadějí! —

Při I. katolickém sjezdu českoslovanském v Brně léta Páně 1894. slaveném, k němuž zástupci všech odvětví slovanských se dostavili (z Čech: Dr. Burian, Dr. Karlach, kan. Kyselka, biskup Říha, red. Pohunek, P. Vrba, Dr. Horský a Dr. Vondruška, red. Kopal, knihtiskař Kotrba; z Polska: hr. Jan Badeni; z Chorvátska: prof. Jagatič, Dr. Kerk atd.), vzpomenuto bylo i bývalých sjezdů katolických v Brně i organisátorů kanovníka vyšehradského Beneše Methoda Kuldy a děkana Fr. Poimona.

Sjezdu tomu zaslal Beneš M. Kulda pozdrav tento:

„Slavnému I. sjezdu katolíků jazyka českého v Brně!

Velikou pravdu hlásal neohrožený první náměstek Kristův a papež římský sv. Petr:

„A není v jiném žádném spásy; nebo jiného jména není pod nebem daného lidem, v němž bychom měli spasení býti.“ (Skut. apošt. 4, 12.) Pravdivost výroku toho dotvrzují dějiny všech národů a zejména

i národa našeho českého, a výmluvně dovodí ji bohužel doba naše nejnovější. Pravdu tu obral sobě za předmět důležité činnosti Svě Slavný I. sjezd katolíků českého jazyka v Brně za těchto dnů, jemuž posílám vřelý a uctivý pozdrav, a volám: Zdař Bůh ku pravému blahu národa našeho! Na Vyšehradě dne 23. července 1894. Beneš M. Kulda m. p.“ —

Dne 16. března 1895. oslavil Beneš Meth. Kulda své 75té narozeniny. Účastenství bylo veliké. V rodisku Kuldově Ivančicích zařídil dne 19. března t. r. p. Frant. Charvát, c. k. okr. školdozorce, ředitel měšťanských škol tamějších, a veškeren sbor učitelský školní slavnost („kteráž záležela ze služeb Božích, přednášky některých básní Kuldových a zpěvu, jakož i z promluvy k mládeži školní, aby v ní buzena a utvrzována byla úcta a vděčnost k slavným mužům rodného města“), jízto přítomni byli: zastupitelstvo města Ivančic, okresní školní rada, děkan s ostatními duchovními, a příbuzní oslavencovi. — Osobně přišli oslavenci přát: Monsign. rytíř Ant. Hora, děkan u sv. Víta; Monsign. Dr. Ant. Lenz, probošt; Frant. Kočí, děkan a kanovníci vyšehradští; P. Aurel Gardavský, ředitel škol u Piaristů; Alois Urbanides, jmen. farář votický; Karel Kmoch, kanovník, ředitel ústavu pro hluchoněmé; Jan Vlk, učitel u hluchoněmých; Václav Honejsek, farář v Praze; Václ. Zvěřina, učitel v Praze; Jan Beran, ředitel škol v Praze za celý sbor učitelský; Dr. Rudolf Dvořák, professor v Praze; Dr. Václ. Novotný v Praze; výbor čten. spolku „Motýl“ v Praze s kyticí a fábory s nápisem: „Svému milému protektoru.“

Písemně blahopřáli: Frant. Neumann, ředitel měšť. škol v Boskovicích na Moravě a veškerý sbor učitelský (krásně provedené blahopřání); taktéž inspektor ivančický Frant. Charvát s veškerým sborem učitelským; představenstvo obce Komínské u Brna (přípis); obecní rada Rožnovská, (telegram); pěvecký spolek „Záboj“ v Sedlčanech (telegram); prof. Frant. Bílý, vicestarosta spolku „Radhoště“ a jednatel MUC. Ig. Grydil (diplom spolku); biskup královéhradecký Eduard Brynych (telegram); biskup světící pražský, probošt kapitoly staroboleslavské (přípis); farář Weber z Milotic na Moravě, člen říšské rady (telegram); c. k. notář Ant. Kreiml v Lomnici u Jičína v Čechách (telegram); bohoslovci brněnští (telegram.): „slavnému Nestoru českých buditelů, vzornému knězi a vlastenci přejí mnoho zdaru a požehnání Božího ku dnešnímu dni“); Em. Činčera, učitel na škole měšť. v Chotěboři v Čechách (telegram); Frant. Skalík, kaplan, se ctiteli dobromělskými z Moravy (telegram); Jan Roškot, kn. arc. vikář za veškeré duchovenstvo vikariátní (blahopřání: „... přeje prodloužení dnův žití ještě o jedno čtvrtstoletí, aby plná byla ta stovka, a Vaše důstojnost dočkala, se žádoucí doby, kdy by veškerý národ českomoravský byl jedné mysli

jedno srdce, svorný proti nepřátelům, pevný ve svaté víře, již Jste hlásal národu svému na kazatelně živým slovem bezmála půlstoletí, a psaným slovem v „Posvátné kazatelně“ po třicet let“); Václav Kratochvíl, kněz jubil., kn. arc. notář, děkan na Vraném v Čechách (list); Frant. Kořán, kanovník staroboleslavský (list); výbor „Měšťanské besedy“ v Praze (list); Ant. Rybička, c. k. vrchní zemský rada, spisovatel ve Vídni (list: „Račtež laskavě k sobě přijmouti blahopřání, kteréž k vzácným Vašnostiným Jmeninám od sebe i celé své rodiny — syna, vnuka a obou dcer svých — řádky přítomnými z plna duše své pronáseti smím v ten rozum: aby dobrotivý Hospodin posilnil Vele důstojnost Vaši na těle i na duchu v té míře, abyste tak jakož až dosavade ještě po mnohá léta platně vzdělávati a pěstovati mohl Sion i Parnas náš, a to jak k chvále Jeho svatého jména tak i k dobrému drahé vlasti naší! Zamlouvaje zároveň sobě — bohužel na těle i na duchu nemálo zbédovanému — vzácnou přízeň Vaší Vele důstojnosti i na budoucno, pokud mne tu Nejvyšší ještě živořiti povelí, a poroučeje sebe i všechny své domácí do Vašnostiných nábožných modliteb, zůstávám s nejvřelejší úctou oddaný ctitel Ant. Fr. Rybička“); Josef Vang, velkostatkář v Kyňovicích u Chlumu (list); Frant. Tenkl, učitel v Nadějkově (list); Fr. Kulda, řídící učitel v Křetině na Moravě (list); Vlad. Šťastný, bisk. rada, prof., starosta „Dědictví Cyrillo-Methodějského.“ (báseň v „Obzoru“ a list); Frant. Chramosta katecheta v Boskovicích na Moravě (báseň v „Hlasu“); Method Laudin, farář v Machově v Čechách (list); Marie Gabr. Prombergrová, jubilárka, vikářka kláštera Alžbětinského v Praze (list); Josef Vévoda, redaktor „Našeho domova“ v Olomúci (list); Jan Kratochvíle, č. kanovník budějovický, jubil. děkan v Blovicích v Čechách (list); Josef Soukup, kaplan v Dejšíně (list) „Byl jsem před dvěma ještě lety kaplanem na Chlumu, a tam bylo mi dopřáno poznati steré, ano tisíce stopy blahodárné působnosti Vaší Vele důstojnosti. Když ptal jsem se na to neb na ono, kdo to zavedl, kdo to zřídil? „Pan kanovník Kulda“ zněla odpověď.“ —

Jan Hulakovský, prof. na Smíchově (list); Antonín Černický, farář chlumský, nástupce B. M. Kuldy (list); Frant. Šrámek, farář ve Všetatech (list); Václ. Bruha, kn. arc. vik. tajemník, notář, farář v Malé Chýšce v Čechách (list); Dr. Frant. Kolísek, vikář domský, kons. rada v Brně (list); rytíř Method Halabala, benediktin v Rajhradě (list); Václ. Novotný, říd. měst. škol v Č. Budějovicích (list); Mat. Šach, farář v Michli (list); Max. Weinberger, vikář domský v Brně (list); Frant. Pohunek, kn. arc. inspektor školní, kaplan, redaktor „Vychovatele“ v Praze, (list); Frant. Procházka, farář v Roušce na Moravě (list); Josef Vsetečka, voj. farář v invalidovně v Praze (list); kapitula sv.

Vítská (list); praelát Dr. Klem. Borový, redaktor „Časopisu duchovenstva katolického“; Karel Tieftrunk, c. k. školní rada (lístek); Fr. Janků, spisovatel, farář hlavní u sv. Jindřicha v Praze (lístek: „Slávou i ctí již na zemi korunovanému kmetu, ozdobě Církve, chloubě národa, perle vyšehradské, čisté a nadšené orlici na českém parnase, vzácnému lidumilu, velikému muži, letos již knězi jubiláru k narozeninám i jmeninám památným nejuctivější ctitel . . .“); Lorek Josef, farář v Praze (lístek); poštovní správce Vilém Brdička; Lad. Dvořák ve Frintaneu ve Vídni; prof. Josef Havránek, Jan Jáša, farář v Komíně na Moravě; Dr. Ant. Víšek, farář v Praze; školní sestry v Praze; Vojtěch Pekař, ředitel škol u sv. Anny v Praze; Jan Libertin, kaplan v Praze; JUDr. Bayer v Praze; Dr. Jos. Doubrava, ředitel semináře v Praze; Jan Matouš, farář v trestnici pankrácké; Ant. Nepil, kaplan v Praze; Václ. Nykles, farář v Praze; Václ. Horák, general křižovníků v Praze; Jos. Farský, spiritual v semináři v Praze; Jan Starý, kanovník farář v Praze; Jan Havlů, kanovník farář v Praze; Dr. Karel Řehák, farář v Praze; Mat. Bařha, kaplan v Praze; Vinc. Švehla, kanovník, farář na Smíchově, Adolf Stýblo, městský rada, nakladatel a knihkupec; Dr. Beneš Sauter, opat v Emausích; Odilo Wolf, převor v Emausích; Kazimír Adámek, em. provincial Františkánský a jiní (všichni jmenovaní zaslali visitky); Sigmund Bouška, kaplan v Machově, básník, redaktor almanachu „Pod jedním praporem“ (list částečně veršovaný):

„Tři čtvrté století, buď chvála Bohu!
dej Všemohoucí, nechať zpívat mohu
Vám tisícerou ještě milou slohu,
když zdraví Bůh dá, požehnání, vlohu,
to čtvrtstoletí ještě poslední,
ať s Vámi těším se, ať se Vám rozední,
a milým zrakem hledíte nám v tvář,
v tvář zaslzenou dětinými dky,
a usměvavou jako ranní zář,
ať pohlédnete kolem na básníky,
jež Vyšehradský zbudil samotář,

jenž řekl: „Děti, těžkou už mám ruku,
sem pojdte, sem, zde péro, v srdce tluku
Váš provázeti budu každý zpěv,
Vy mladí jste, Vy mladou máte krev,
jen pějte, pějte radost svou i muku!
Ó dědoušku jen hleďte, to je žáků!
Jak kvítí v luhu, jako v nebi mraků,
ó to je žhavých, jiskrnatých zraků! —
— — — — —
— — — — —
— — — — —

Frant. Skalík, vydavatel almanachu, básník, kaplan v Dobroměřicích (list: „Dobrotivý Bůh dal se Vám dočkati dne velikého, dne 75. Vašich narozenin. Den tento slavný budí v srdcích všech Vašich ctitelů, jichž po národě našem máte — bez počtu, radostnou vzpomínku na přemnohé a záslužné Vaše práce, jež Jste pro Církev a Vlast vykonal; a zajisté toho dne nesčetné prosby a modlitby budou za Vás vstoupati k nebesům, aby dobrotivý Bůh, dárce a prodlužovatel dnů lidských, prodloužil život Váš až do nejzazších mezí, abyste viděl jako staříček

Simeon pravou obrodu národa našeho na základě jediné pravém, jenž jest Kristus, Jeho vzdělanost, Jeho a Jemu posvěcené umění! . . .“)

Lutinov-Karel Dostál, kaplan, básník na Wiesenbergu (Morava) zaslal dva lístky.

„Jde svátek chvatně za svátkem,
a slavnost za slavností kráčí:
kéž krásný den, jsa stíhán krásným snem,
jak věnec růží líbezně se stácí
na Tvoji bílou drahou hlavičku,
naš dobrý tatíčku!
A věnec dnů těch budiž dlouhý, dlouhý,
tak nekonečný, jako Tvoje touhy,
jež ze srdce až ku nebesům kleneš,
kéž splní Ti je všechny svatý Beneš!“

Monsignore, rytíř Božího hrobu, majitel zlatého zásl. kříže s korunou, biskupský rada, vikář a děkan Bohumil Hakl, spisovatel slavný, blahopřál něžným listem: (Pán Bůh dobrotivý popřej zdraví a síly, a dej zvláště klidného stáří, byste ráčili sobě odpočinouti ještě dlouho mezi námi, po práci namáhavé, svědomité a pilné!“) —

Ku 75. narozeninám, a ku druhotinám kněžským (1895.) Beneše Meth. Kuldy vydali čeští básníci katoličtí almanach: „Pod jedním praporem“ se světlotiskovou podobkou B. M. Kuldy, první to svazek „básnických obzorů katolických“, za redakce chvalně známých básníků: P. Sigismunda Boušky O. S. B., Xavera Dvořáka, K. Dostála-Lutinova, Frt. Skalíka. Jmenování pořadatelé zakončují předmluvu almanachu takto: „S důvěrou klademe tuto knihu do rukou čtenářstva, a prosíme Boha, aby v lásce sdužila to, co bylo osamoceno, aby vzpružila to, co bylo nesmělo, aby zahřála to, co bylo chladno. Kéž splní slova, která Jste nám nedávno napsal: „Mějme se všichni rádi, slučujme se v lásce Kristově a v lásce k národu svému drahému!“ I myšlenka básnické katolické knihárny, zvané „Básnické obzory katolické“, jest, drahý dědoušku, myšlenkou Vaší. Kéž tato kniha, která jest prvním jejím číslem, jejím hlasatelem. jest zároveň prvním skřivanem čekaného jara: kéž slunce Kristovo rozjasní celý chrám poesie české!“ — Úprava knihy jest skvostná; titulní list výtečnou kresbou P. Sigismunda Boušky, O. S. B. vykrášen. Obsah výtečný. Setkáváme se tu s básníky povolanými, kteříž i nejprísnejší kritikou uznání býti musí. Pevně doufám, že kritika naše dle zásluhy podnik tak důležitý ocení. Vítám podnik ten nadšeně. a toužím neustále, aby ta píseň katolická zahřměla celou vlastí českou, a nadchla myslí zpohanštělé k ideálům křesťanským!

Jaká jest asi genese „básnických obzorů katolických“?

Čistá láska ku ctihodnému kmetu literátu, našemu Nestoru básníku

B. M. Kuldovi diktovala známé „zasláno“ do českých listů, kdež čacká družina mladistvých našich básníkův katolických všechny druhy stejně smýšlející vyzývala, aby se sjednotili a vydali na počest osleplého básníka „Legend“ k Jeho 75. narozeninám, kněžské sekundici, 25tiletému kanovnictví — slavnostní almanach.

Duší zámyslu onoho byl náš výtečný básník P. Sigismund Bouška, O. S. B. —

Beneš Meth. Kulda byl „zasláním“ velmi překvapen, a napsal i hned P. S. Bouškovi takto: „Kdybyste mi byl o zamýšleném kroku svém předběžnou zprávu dal, byl bych Vás důrazně prosil, abyste toho nečinil. Ale nyní, co se stalo, nedá se odčinit. Provolání jste uveřejnil, a musím se vyznati, že mne úmysl Váš těší. Proč? Uvážil jsem, že by „almanach“ zamýšlený mohl býti zárodkem věci pro Církev a vlast důležité. Almanach ten mohl by býti prvním číslem „knihárny katolických básníků českých“.

Dobrá rada B. M. Kuldy se šťastně uskutečnila! Díky mu budtež za to neskonale; budoucnost poučí nás o veledůležitém podniku tom! —

Myšlenka: ob čas vydávati samostatné sbírky básnické jest velmi dobrá. Katolické básnictví se u nás za poměrů minulých ještě málo pěstovalo, za let posledních však objevují se mladí básníci katoličtí u větším počtu, jmenovitě v arcidiecesi olomúcké. Půda časopisecká dobře hodí se pro básníky začátečníky, a na půdě této i budoucné katolická poesie pěstovati se může a bude. Ale prospěšnou se mi býti zdá občasná sbírka katolických básní českých, v nížto by dorůstající básníci naši nalézali středisko a příležitost k dalšímu se zdokonalování. A proto žehnám podnik ten, a pevně doufám, že zdravá myšlenka Kuldova v budoucnosti hojného přinese ovoce! —

Do almanachu „Pod jedním praporem“ přispělo 51 básníků: J. S. Baar, Vilém Bitnar, P. Sigism. Bouška, Xav. Dvořák, Jos. Florian, Frant. Holeček, Vladimír Hornov, P. Ev. Hulakovský, Adam Chlumecký, Frant. Chramosta, Martin Chudoba, Jos. Jasanovič, Jan Ježek, Josef Kalus, Antonín Knotek, Frant. Kohout, Jul. Koráb, K. Kotrouš, Kar. Kraus, Frant. Kyselý, Frant. Leubner, K. D. Lutinov, M. Maršálek, Mart. Medňanský, Ferd. Mistecký, Jos. Mottl, Frant. Novák, Jan Ev. Nečas, Ant. Pavelčík, Jak. Pavelka, Jarolím Pavlík, Al. Potěhník, Frant. Richtr, Jarosl. Rouček, Frant. Skalík, K. St. Smutný, Rud. Stupavský, Jan Spáčil-Žeranovský, Jan Svárovský, Ant. Sychrovský, P. Jos. Šimon, Jos. Šorm, Otakar Tauber, Ant. Travěnek, Sig. baron Uttenrodt, Frant. B. Vaněk, Jos. Vejchodský, Jan Vondráček, Frant. Walzel, Prokop Zaletěl, Frant. Žárovský. Almanach začíná důvěrným listem pořadatelů

a vzletnou básní bohonadšeného pěvce P. Sigismunda Boušky O. S. B., a končí jadrným životopisem od téhož. — Každému tuto jmenovanému básníku věnoval slovný jubilar přiměřenou báseň, jakož i pisateli řádků těchto ve krásném díle nadepsaném: „Díkuvzdání. Verše do památníku 51 katolickým básníkům českým, svým milým přátelům, přispívatelům do Almanachu „Pod jedním praporem“, I. čísla „Básnických obzorů katolických“, a svému obětavému životopisci — z vděčnosti napsal Beneš Method Kulda, sídelní kanovník vyšehradský.“ V Praze 1895, tiskem B. Stýbla. —

O „Díkuvzdání“ přináší brněnský „Obzor“ v čísle 10. t. r.: „Užasli jsme věru nevědouce, čemu více se diviti, té rychlosti, kterou staříčky a nad to slepotou stížený oslavenec náš dovedl napsati či vlastně nadiktovati celou knížku básní, anebo neobyčejné duševní bystrosti, jaká se jeví v těch 56 básních, jež „Díkuvzdání“ obsahuje.“ Právě otevřel jsem list přítele, kdež poznamenáno takto: „Kuldovo D í k ů v z d á n í, dílo slepce, napsané a vytištěné v několika týdnech, je dílo úžasné síly duševní! T o n e n í j e š t ě s t a ř e c d u š í, p o u z e t ě l e m.“ —

Za posledních let vydal B. M. Kulda tiskem:

„Moravské národní pohádky a pověsti z okolí olešnického“, zaslal před 40 lety Jan Pleskáč, farář olešnický (třetí svazek), nákladem V. Kotrby, (knihtiskárna Cyrillo-Methodějská v Praze roku 1892. 1 svazek).

„Moravské národní pohádky a pověsti z okolí Kamenického“ zaslal téhož času Karel Orel, církevní kněz v Kamenici (svazek čtvrtý), nákladem V. Kotrby, (knihtiskárna Cyrillo-Methodějská v Praze roku 1894. 1 svazek).

„Legends.“ Životy svatých a světic Božích na každý den celého roku (veršem národním); nákladem vlastním, tiskem B. Stýbla, roku 1894. (12 svazků.) Výtečné legendy na výsost schváleny byly od mnohých znalců. Kromě těchto zmínilo se 20 českých časopisův o legendách velmi příznivě a pochvalně. Proslulý literát Ant. Fr. Rybička, (18⁴/₉₄) posuzuje legendy takto: „Úplně se přidávám k těm pochvalným projevením, kteráž všeliké naše časopisy o legendách pronesly. Jestliť to dílo, co formy ušlechtilé i obsahu zbožného se týče, tak vzácné, že je vším právem pokládati sluší mezi nejpřednější výtvořiny naší domácí i zahraniční hagiografie. Na našem Parnassu kromě V. Štulce, Jablonského a Sušila až po tu dobu málo tak zdařilých prací se objevilo.“ —

„Štědrovečerní Dar.“ Písně a básně pro mládež se šesti původními nápěvy od Václ. Novotného, řed. česk. měšť. škol v Čes. Budějovicích, a jedenadvaceti původními obrázky; nákladem a tiskem B. Stýbla

v Praze, roku 1895. Něžný to dárek vánoční! Čti jen píseň štědrovečerní anebo popěvuj, a už utoneš v těch krásách vánočních! Líčení ptactva, napodobení jich hlasů veršem na výsost se podařilo. Kulda mi psal: „Diktoval jsem ji (knížечku) za temna mne obkličujícího, a nemohu ani prohlédnouti spisek ten a jeho nápěvy s obrázky.“ (18³/₁₂94.) --

„Díkůvzdání“, o němž shora zmíněno bylo. V Praze, 1895, nákladem vlastním, tiskem B. Stýbla.

„Pohádky Sloupské“. V Praze, 1895 jsou v tisku. —

Nemalých zásluh sobě B. M. Kulda získal tím, že k obrázkům Pöllathem v Šrobenhausenu, Koppem a nejnověji Pickem na Smíchové vydávaným, české texty (verše, modlitby, průpovědi atd.) skládal. Neměli jsme obrázků správným textem českým opatřených; a které byly — jen k hanbě byly jménu českému. P. T. biskup Martin Josef Říha Budějovský vyslovuje se o Kuldových obrázcích těmito slovy: „Viděl jsem obrázky Vaše a velice se mi líbily, a to tím více, poněvadž je mistrné a slovné péro spisovatelské Vaší Milosti krásným textem opatřilo.“ —

Beneš Meth. Kulda psával do „Včely“, „Hlasu“, „Ohérálova Týdeníku“, „Moravských Novin“, „Vídeňského Týdeníku“, „Pražských Novin“, „Časopisu Matice Moravské“, „Časopisu katolického duchovenstva“, „Posvátné Kazatelny“, „Čecha“, „Obzoru“, do kalendářů „Moravana“ v Brně; „Poutníka“ a „Kalendáře svatováclavského“ v Praze; do „Mariánského kalendáře“ ve Vimperku v Čechách za redakce monsg. Rodlera a do jiných a jiných časopisův. — Činnost Kuldova ani dnes neochabuje; díla svá diktuje do pera jinému, anebo sám píše pomocí strojku, jakýž mu slovný pan kanovník Kmoch byl daroval.

Zvláštního povšimnutí zasluhují básně příležitostné, kteréž byl B. M. Kulda za roztočivých příležitostí napsal. Verše ty jsou mistrovské; a osvětlují nám jasně celé čtyřicetiletí. Chronologicky seřazené buďtež tuto uvedeny:

Roku 1853. novoroční přání chovancův ochranovny Brněnské panu dozorci Vildovi.

- „ 1853. Básně k veřejné zkoušce v ochranovně dne 4. července. (Napodobena též píseň Moravo, Moravo.) Písně tyto a mnohé jiné vydal B. M. Kulda tiskem s názvem: „Písně s nápěvy a básně pro školy národní“ r. 1856.
- „ 1853. ke dni 13. července kdy Císař Pán ochranovnu brněnskou navštívil.
- „ 1854. ke dni 24. dubna za příčinou slavnosti v ochranovně brn. na den zasnování J. C. V. Františka Josefa I. s Její Král. Výsostí Eližbětou.
- „ 1854. ke dnům 1., 2., 3. června do cyklu básní uvítacích JJ. VV. Františka Josefa I. a Alžběty zařadil také B. Kulda vedle Sušila, Mat. Procházky, Tom. Procházky, Jana Soukopa, Dra. J. Bilého, Tom. Šimbery, Per. Obdržálka, i svou báseň: „Hlavo mezi městy moravskými.“

- Roku 1854. ke dni 16. června k padesátým jmeninám † Sušilovým.
- " 1855. ke dni 26. července prání chovanců ochrannovy brněnské na den jmenin paní učitelky A. Novotné.
- " 1855. ke dni 28. srpna prání chovanců ochrannovy brněnské na den jmenin p. učitele V. Novotného.
- " 1856. k besedě na počtu P. Tom. Procházky v Ivančicích.
- " 1856. prání chovanců učit. V. Novotnému.
- " 1857. ke dni 13. května. Uvítání J. Exc. Nejd. p. Ant. Arn. hr. † Schaffgotsche o gen. visit. ve farnosti Běhařovské.
- " 1857. při návratu do Církve katolické v Kartousích.
- " 1857. o posvěcení nového hřbitova v Dědicích na Moravě.
- " 1858. ke jmeninám bar. † Vojt. Widmanna, ředitele mor.-slez. ochranného spolku.
- " 1858. Ohlas radosti na Moravě probuzené povýšením veled. p. † Ferd. Fribena, faráře vyškovského za arcikněze vyškovského.
- " 1860. Uvítání veldp. † Eman. Doležala, kníž. arc. vikáře a škol. dozorce okresu sedlčanského ve škole Radické.
- " 1861. Vděčná poklona ústřední jednoty sv. Klementa.
- " 1862. Píseň o druhotinách kněžských dp. † Vojt. Huličky, far. nechvalického.
- " 1869. Blahopřání ku slavnému dni 25letého kněžství dp. V. Honejska, faráře v Kojeticích.
- " 1872. Před vánočním stromem v katol. besedě v Praze.
- " 1872. Prání ku jmeninám dp. † Jos. Těšíka, býv. c. k. zemského škol. rady, far. v Telči.
- " 1873 a 1875. Ku slavným jmeninám † Jos. Těšíka.
- " 1875 k 25letému jubileu nastolení J. Em. † Bedřicha kard. Švarcenberka.
- " 1875. k 50letému jubileu činnosti úřednické † Kar. Jos. Demutha, ředitele zemských desk v Brně.
- " 1876. k abrahamovinám † J. Soukopovi: (doprovod podobizen z Čech).
- " 1876. k abrahamovinám † J. Soukopa.
- " 1876. Ku počtě † Dra. Frant. Palackého, za příčinou šťastného ukončení „Dějiny národa českého“.
- " 1878. panu † Václ. Bažantovi, řídícímu učiteli obecné dívčí školy u sv. Jindř. v Praze, vyznamenanému zlatým křížem záslužným.
- " 1878. k radostným abrahamovinám vdp. Aloisia Marie Kafky, kanovníka vyšehradského.
- " 1878. k oslavě 25leté kněžské činnosti Frant. Srdínka, kanovníka koll. kap. starobol., redaktora „Děd. sv.-Janského“, „Blahověsta“, atd.
- " 1878. Na oslavu stříbrné svatby vůdce národa českého Dra. Frant. Riegra.
- " 1880. K uvítání J. M. Nejd. p. biskupa † Karla Nöttiga v Běhařovicích.
- " 1881. K 60. narozen. Frant. Kočího, kanon. vyšehr.
- " 1882. Poslání s Vyšehradu pražsk. slavné diecesi brněn. k nastolení J. M. p. bisk. Frt. S. Bauera.
- " 1882. K jubileu kněžskému † Jana Ev. Berkovce, preláta sl. král. českého.
- " 1882. K radostným jmenovinám Al. M. Kafky, síd. kan. vyš. „strážce“.
- " 1883. Píseň při posvěcení pomníku † Tom. Procházky, na hřbitově v Ivančicích (ve zpěv uvedl Jos. Foerster jun. v Praze).
- " 1883. Padesátileté jubileum kněžské † J. Em. kard. Bedř. Švarcenberka, (dedikace deklamovánek řada I. vyd. druhé).

- Roku 1883. Píseň při odhalení pamětní desky na rodném domě † Tom. Procházky (ve zpěv uvedl V. Novotný, řed. česk. škol v Budějovicích).
- „ 1884. † Matěji Procházkovi, kanov. brněn. ke slav. druhotinám kněžským (18⁹/₈₄).
- „ 1884. Jubileum 25letého kněžství, jež slavil se svými spolužáky Petr Kopal vikarista vyšehr. v Dobrouči.
- „ 1884. Uvítání † Rud. Cvrčka, f.r. v Běhařovicích.
- „ 1884. Uvítání J. M. Frt. S. Bauera v Běhařovicích.
- „ 1886. Blahopřání k 60. narozeninám † Jana Soukopa, far. v Doubrovicích.
- „ 1886. Na uvítanou z pouti lourdeské Al. M. Kafky, inful. kan. vyšehr.
- „ 1886. „Jasná hvězda“ do jubilejního čísla „Opavského Týdenníku“.
- „ 1886. Oslava radostných druhotin Antonína Norberta Vlasáka, spisov. (18⁷/₈₆).
- „ 1886. Blahopřání p. Jos. Peterovi, vzornému učiteli katolíku k oslavě 70tých narozenin (18¹⁶/₈₆).
- „ 1887. Na oslavu 60tých narozenin Bohumila Hakla, vikáře heřického, spisov. (18⁸/₈₆).
- „ 1887. Na oslavu 70tých narozenin Vojtěcha Hlinky-Pravdy, zám. duch. správce na Hrádku, spisov. (18¹⁷/₈₇).
- „ 1887. Uvítání J. M. bisk. českobudějovického Martina Josefa v klášterní dívčí škole třeboňské.
- „ 1888. † P. Achatovi Dornkreilovi, rektoru koleje piaristické v Praze, k druhotinám kněžským (18²²/₈₈).
- „ 1888. Na oslavu 40let. panování J. Ap. Vel. Frant. Jos. I., císaře rak.-uhersk., krále českého (18²¹/₈₈).
- „ 1888. Ctihodnému 70tníku Janu Bratochvílovi, vikáři nepomuckému, svému milov. příteli atd. (18¹⁶/₈₈).
- „ 1889. Oslava 50let. kněžství Josefa Schuma, dom. praeláta J. Svatosti, rytíře železné koruny, probošta atd. (18¹³/₈₉).
- „ 1889. K 80letým narozeninám † Matěji Heinrichovi, J. Sv. tajemnému komořímu, děkanu karlotýnskému, členu kapituly vyšehradské (18²¹/₈₉).
- „ 1889. K oslavě druhotin † Aloisia Volfa, arcikněze slavkovského, majitele zlat. zásl. kříže, faráře sloupského, k 4. srpnu.
- „ 1889. K 25letému kněžství Vlad. Šťastného, básníka a redaktora „Obzoru“ (18⁴/₈₉).
- „ 1889. Na oslavu druhotin, jichž dožil se † Antonín Slaviček, probošt starosl. koleg. kapit. staroboleslavské, prelát (18⁴/₈₉).
- „ 1889. Vděčná oslava druhotin kněze † Em. Mittnera, slov. spis. a far. v Budči na Mor.
- „ 1890. Na oslavu čtvrtstoleté činnosti, kterou se proslavil Karel Kmoch, ředitel a katech. ústavu pro hluchoněmé v Praze, spis., spolukanovník staroboleslavský (18⁶/₉₀).
- „ 1890. Oslava druhotin kněžských † Eduarda Stuchlého, kons. rady, čelného dělníka na vinici Páně od doby vzkříšení národa českého na Moravě, faráře v Podivíně.
- „ 1891. Památka na 70té narozeniny Frant. Kočího, prael. slav. král. českého děk. kol. kap. vyšehradské (18⁴/₉₁).
- „ 1891. K 50leté činnosti † Jana Bayera, varhaníka a ředitele kůru vyšehrad. (18⁷/₉₁).

- Roku 1891. Blahopřání k jmeninám Al. M. Kafky, kteréž slavil u Veleb. Otců Je-
suitů na Velehradě, kanovník etc. (18^{21/6}91).
- „ 1891. Oslava druhotin kněžských Františka Poimona, spis., děkana v Polné,
etc. (18^{15/6}91).
- „ 1891. J. Em. knížeti kard. Frant. Schönbornovi etc. při dedikaci deklamovánek
řady III.
- „ 1892. Projev radosti z druhotin kněžských Vojtěcha Hlinky (Frt. Pravdy),
slav. spis., kněz arcib. pražského, bisk. budějov., a královéhradeckého
notáře, kons. rady atd., zám. kapl. na Hrádku (18^{31/6}92).
- „ 1892. Blahopřání k druhotinám Ed. Fuchse, kons. rady, vikáře polenského,
spis., faráře nízkovského (18^{23/6}92).
- „ 1892. J. M. Frt. Bauerovi, bisk. brněn. J. Sv. prael. dom. bisk. při trůnu
pap. assist., obhájci pravdy a práva atd.
- „ 1892. K druhotinám kněžským Václ. Kratochvíle, arcib. notáře, spis., faráře
ve Vraném (18^{4/6}92).
- „ 1892. Jubileum 60letého kněžství † Frant. Daneše, čest. kanov. kapitoly
sv.-václ. v Mikulově, kons. rady, děkana a vikáře, spis. a obětavého
podpor. písemnictví nám prospěšného, faráře na Peruci (18^{25/6}92).
- „ 1893. K slavným abrahamovinám Václ. Kosmáka, kons. rady, věhl. spis.
far. v Prostoměřicích (18^{4/6}93).
- „ 1893. Na oslavu 70. roku † Frt. Maršovského, čest. kanovníka, brněn. biskup-
ského rady, far. u sv. Magdaleny (v listop.)
- „ 1893. K druhotinám kněžským Antonína Čížka, far. malotického. „
básni znamehati přiznání Kuldovo, že v děkanství Sedlčanském, kdy
Kulda byl vikářem, všichni v lásce žili. Píše Kulda:
„Čtvrtstoletí zašlo, tuším,
co jsme spolu v šiku užším
byli v statném pochodu,
kdy se mladí starí kněží
milovali láskou svěží
v sedlčanském obvodu.“
- „ 1894. Za † Františkem Schoenbeckem, kons. radou, škol. dozorcem na Nov.
Městě Pražském, spoluzaklad. „Čecha“, zesnulém v Pánu 1^{1/2}94., na Vy-
šehradě pohřbeném 22/.
- „ 1894. Sláva Dru. Jos. Pospíšilovi dne 1^{1/2}94., instal. kanov. brněn., spisova-
teli atd.
- „ 1894. Na oslavu 50leté záslužné činnosti Velectihodné Marie Gabriely Prom-
bergrové (18^{4/6}94).
- „ 1894. P. Frt. Skalíkovi, koop. v Želechovicích na Moravě za „Sursum corda“.
- „ 1894. K trojnásobnému jubileu Jana Kratochvíle, kath. kap. budějovické ka-
novníka čestného, děkana blovického (18^{7/6}94).
- „ 1894. K druhotinám kněžským Františka Synečka, kons. rady, far. v Jaromě-
řicích (18^{23/6}94).
- „ 1894. Odpověď na pozdrav a přání P. Sigismunda Boušky, kaplana a spisovatele
v Machově.
- „ 1894. Památka na slavnostní odevzdání zlat. zasl. kříže s korunou P. Janu
Čubanovi, vikáři nymburskému, kons. radovi, far. malskému (18^{15/6}94).
- „ 1894. Na oslavu 45letého kněžství Jana Podlahy, bisk. vikáře Tábořského
kons. rady, spisov., děkana stáleckého (18^{30/6}94)

- Roku 1894. Na oslavu 45let. kněžství Frant. Webera, jrytíře řádu Jerus., poslance, far. v Miloticích (18¹¹/₉₄).
- „ 1894. Ku slavným 60tým narozeninám Petra Kopala, čelného redaktora „Čecha“, spis. věhlas.
- „ 1894. Na oslavu kněžství J. M. Jana Klippla, čest. kan. brněn., kons. rady, far. ve Velké Meziříčí (18²/₉₄).
- „ 1894. K sl. jmeninám opětové zvolené vrchnice kláštera Velebné Matky Marie Ignacie Rabasové řádu sv. Alžběty v Praze (18¹¹/₉₄).
- „ 1894. Blahopřání k jubileu 50letého kněžství, 30let. vikářství, 25let. děkanování v Blovicích Jana Kratochvíle.
- „ 1894. K vyznamenání zlatým zásl. křížem s korunou Bohum. Hakla, děkana Hořického atd. (18¹⁵/₉₄). Psal Kulda ještě vlastnoručně (18²/₉₄) a připsal *πολοσλεπ*.
- „ 1894. Blahopř. Boh. Haklovi, spisov. atd., k pap. vyzn. povýšením za komoří Jeho Svat. Lva XIII.
- „ 1894. Blahopřání Janu Halouzskovi, c. k. medalií válečnou vyznam., faráři rešovskému k 10leté činnosti kněžské.
- „ 1894. Prof. gymnasia smíchovského, spisov. Janu Hulakovskému k šedesátinám. Bratrský pozdrav P. Sigm. Bouškovi, katolickému básníku dne 30. září 1894.
- „ 1895. Blahopřání k šedesátým narozeninám Veleđ. p. Ant. Černického druhdy kaplana, nyní nástupce svého, faráře Chlumského, vyznamenaného límcem kanovníckým, dne 29. června 1895.

Dopisoval si Beneš M. Kulda (a s mnohými byl velmi spřátelen), s biskupy Jirsíkem, Pruchou, Dr. F. S. Bauerem, Mart. J. Říhou, Em. Schöblem, Brynychem; s literaty a vlastenci: Vinařickým, Ehrenbergrem, Štultcem, Sušilem, Tom. Procházkou, Mat. Procházkou *) s mecenášem hr. B. Sylvou-Taroucou, Dr. J. Ev. Bílým, Fr. Pravdou, Fr. Poimonem, K. Šmídkem, J. Těšíkem, J. Fáborským, Brandlem, Em. Mittnerem, Ant. Rybičkou, prael. hr. Pöttingem, hr. Eg. Belcredim, J. Slotou, P. Obdržálkem, Al. Volfem, Dr. Škorpíkem, J. Soukopem **), prof. Lešetickým, Fr. Skopalíkem, J. Wurmlem, Ant. Šubrtem, kan. Bradáčem, Al. Šemberou, Dr. Riegrem, Fr. Klinkáčem, Dundálkem, Fr. Dědkem, P. Řezáčem, K. Orlem, Boh. Haklem, V. Novotným, Hermenegildem Jirečkem, Dr. Ant. Lenzem, J. Podlahou, Vl. Štastným, prof. Skočdopolem, Dr. Kl. Borovým, Pl. Mathonem, P. Kopalem, V. Kosmá-

---

*) Matěj Procházka (18³/₇₂) sám vyznává o přátelství s Kuldou, že jest jako víno, které čím starší tím lepší bývá.

**) Jan Soukop navštěvoval Vyšehrad a B. M. Kulda trávil často prázdniny v Doubravici. List Soukopův (18²¹/₇₂): „Procházím v duchu krásné pokoje. poírám z okna na stříbropěnnou Vltavu, a zasedám ke stolu do důvěrného kruhu přátelského — kdež jsme nedávno slavili hody upřímnosti nyní na světě tak řídké. Vzpomnění toto a naděje zase šťastného shledání oslazovati mi bude okamžiky trudné nynější doby podzimkové.“

kem, Jos. Souhradou, Mart. Medňanským, s Václavem a Janem Kratochvílem, s arcik. Pekárkem, s prob. Slavičkem, kan. Srdínkem a mnohými jinými. —

Vyrozuměv z porady lékařské, že by lépe bylo, aby se úřadů veřejných vzdal, nemaje jistoty, jak brzo neduh oční pomine, umínil sobě Beneš Meth. Kulda Jeho Eminencí nejdůstojnějšího pana kardinála Schönborna pokorně požádati, aby sprostěn byl svěřeného kníže arcib. ordinariátního komisařství. Ale nežli k zamýšlenému kroku tomu dospěl, překvapen byl vznešeným a blahosklonným rozhodnutím Jeho Eminencí ze dne 24. prosince 1894. čís. 11887., jímžto milostivě složen byl úřad ten s beder Kuldových. Vrchnopastýřský přípis uvádíme tuto cele: „Ve známé Svě horlivosti, s jakouž jste, Vele důstojný pane, všecken život Svůj službám církve sv. zasvětil, a pro její blaho všechny Svě síly ba i dar člověku nejdrahocennější, *zrak Svůj* obětoval, zastával jste také po drahnou řadu let obezřetně a se zdarem úřad ordinariátního komisaře při gymnasiích dozoru Vašemu v příčině náboženského vyučování svěřených. Přihlížeje nyní k pokročilému věku Vašemu, a zejména k slabosti zraku Vašeho, nemohu nijak žádati, abyste úřad ordinariátního komisaře gymnasijsního s dalšími obětmi zdraví Svého zastával. Proto skládám úřad ten s beder Vašich a jmenuji spolusídelního kanovníka pana Josefa Kyselku nástupcem Vaším v úřadě tom. S potěšením však i při této příležitosti vyslovuji Vaši důstojnosti vřelé díky za všechny záslužné práce Vaše, za všechno obětavé i pozhnané působení Vaše, a uděluji Vám z hloubí srdce vrchnopastýřské Svě pozhnaní. Dáno v Mém arcibiskupském sídle v Praze, dne 24. prosince 1894.

Fr. kardinál Schönborn, m. p.,
kníže arcibiskup pražský.

Neobsáhlá činnost Kuldova rozpíná se na mnohé spolky církevní, vlastenecké a dobročinné.

Beneš Meth. Kulda jest buď zakládajícím buď přispívajícím členem: „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“; „Dědictví svato-Janského“; „Svato-Prokopského“; „Dědictví maličkých“; Musea království českého a Matice české; jednoty sv. Michala, ku sbírání Petrského halíře; Jednoty na dostavění chrámu Svato-Vítského; spolku svato-Josefského pro deficiency; spolku tiskového; Vlasti; Matice moravské; spolku pro dospělé hluchoněmé; katolické besedy; Pošumavské jednoty; Ústřední matice školské; pražské školské matice, opavské, brněnské; Radhoště; ochranný brněnské; jednoty Našeho Domova v Olomúci; čestným členem učitelského spolku „Budče Povltavské“ v Sedlčanech; zakl. členem okres-

ního musea tamže, a spolku mužů a jiných tamže; protektorem spolku pěveckého „Záboj“ tamže; činným údem spolku pomologického a historicko-statistického v Brně; korrespondujícím údem archivu moravského; údem mor.-slez. jednoty hospodářské; členem družstva pro zařízení léčebného ústavu v Rožnově; konsortia „Hlasu“; spolku „úřednictva žurnálů českých v Praze“; jednoty pro obnovu kláštera bl. Anežky; akademického spolku vídeňského; čestným členem katolických akademiků „Družstva Arnošta z Pardubic“ v Praze; hospodářské jednoty kraje píseckého; čestným členem vysloužilců vojenských na Vyšehradě; protektorem dobročinné besedy „Motýl“ v Praze; zakládajícím členem dobročinného spolku sv. Václava na Vyšehradě; zakládajícím členem komitétu Jablonského, Národní jednoty severočeské; katol. jednoty tovaryšů v Bubnech; spolku Jirsíkova nadání; spolku pro zbudování pomníku Dobrovského v Čechách a Sušila v N. Rousínově na Moravě; Měšťanské besedy v Praze; Bratrstva sv. Lukáše, bratrstva umělců v Praze; spolku pražských kostelníků; Spolku pro učené katol. v Praze; spolku na zbudování pomníku † Ant. Marka v Libuni; spolku musejního v Ivančicích; bratrstva lásky k bližnímu na Vyšehradě; bratrstva činné lásky k bližnímu v Ivančicích; spolku pro kárance propuštěné v Praze; spolku „Lidumil“ na Vyšehradě; spolku „Růžencová výrobná“ v Praze; spolku „sv. Mikuláše“ pro chudobnou mládež školní v Praze; spolku pro podporování vdov a sirotek po učitelích v Praze; spolku katol. tovaryšů v Praze; spolku paní sv. Ludmily v Praze; výpomocného spolku červeného kříže; spolku sv. Josefa pro dělnictvo a služebnictvo; jednoty pražských občanů; jednoty ku pořádání národ. slavností sv.-Janských na Karlově mostě; vlasteneckého výp. spolku ženského sv. Anežky v Praze; České besedy čtenářského spolku v Hostinném; Družiny bl. Anežky pro král. České v Praze, fondu pro katol. spisovatele při „Vlasti“; klubu historického v Praze; Matice besedního domu v Brně; spolku sv. Vincencia na Vyšehradě; spolku sv. Josefa z Arimatheje a jiných.

Nuže, kdož by se neobdivoval v pravdě obrovské činnosti Kuldové? Kdož by nevelebil onoho kněze vzorného, kterýž celý svůj život Bohu a Vlasti zasvětil? A korunovány jsou zajisté všechny ve spise tomto vypočtené zásluhy a oběti Kuldovy — Jeho neobsáhlou dobročinností! Kéž bych mohl v jednu řadu shromáždit všechny ty studenty, kteréž Kulda podporoval, doporučoval; kéž bych mohl všechny ty svolati, jimž místo půjčky sta daroval; a jiné, za něž ručiti měl v záloznách! Kéž by tuto mi všichni obdarovaní veřejně vyznali, kolik toho bylo, čehož jim tak hojně štědrá ruka našeho oslavence uštědřila! Ivančický měšťanosta oznamuje kanovníku B. M. Kuldovi (18^{3/4}/85), že zastupitelstvo města Ivančic jmenovalo ho v sezení dne 30. prosince 1884. pro zásluhy

o Moravu a národ český a pro hojně podpory, jakéž ustavičně městu udílí, *čestným občanem*.

Spisy své rozdával Beneš M. Kulda roztodivným loteriím pro dobročinná podniknutí: pro loterii velehradskou, pro ústav léčebný v Rožnově, pro Matici školskou v Olomouci a v Brně, besednímu domu v Brně, dělnické záložně v Praze — a přemnohým českým školám, chudobným i mezi Němci.

Tak rozvinuli jsme životopis výtečného kněze katolického, církevníka a vlastence literáta na výsost proslulého; kněze, o němž zvěčnělý hrabě Belcredi sám vysvědčil (listem ze dne 20. května 1874.) „že jej vlast s chloubou ku svým nejšlechetnějším synům čítá“; kněze, jehož heslem bylo životním: „Církví národ blah!“

Ku trojnásobnému jubileu tolik ještě přidáme, aby nám Bůh oslavence nadlouhá léta zachoval! aby nám svítil svým vzorným příkladem a srdce naše naplňoval nadšením za svaté ideály, za Církev svatou a národ nesvorností rozvaděných bratrů zbědovaný!

A voláme z té duše ve svatém zápalu slovy Haklovými:

Ať bijí marným do Tě bouře bleskem,
jak stožár pružný nelekáš se rány,
a v nový zápas kroky pevně řídíš
k úžasu přátel.

Ó nebes Pán sil Tě i dál na pouti,
Jenž jsi nám vzor všem vznešený a slavný,
zirájíc mlád k Tvým šedinám ctihodným
v čin se pobádej!

Může hrdou být Moravěnka sestra,
nám synů zdárných dala již přehojnost,
svým synem též zvát s radostí Tě může
v chloubě potěšné.

Ó Ti žehnej Bůh, zachovej ve stáří,
dej novou sílu, k ducha práci zdatnost,
nechť okřívá Tvé v juna síle rámě
v jitru co denním!

Přehledný soupis důležitějších spisů Kuldových
tiskem vydaných od roku 1846—1895.

Číslo běžné	Název knihy	Nakladatel	Počet svazků	Poznámka
1.	„Kořaleční mor“; povídka na výstrahu a na poučení.	Knihkupec Karel Winiker v Brně 1846.	1	Překlad z němec- kého.
2.	„První všeobecný sjezd dů- věrníků všech jednot ka- tolických na Moravě.“	Ústřední jednota ka- tolická. Tiskem R. Rohrera v Brně 1851.	1	
3.	„Druhý všeobecný sjezd atd.“	Dto. Roku 1852.	1	
4.	„Třetí všeobecný sjezd atd.“	Dto. Roku 1853.	1	
5.	„Čtvrtý všeobecný sjezd atd.“	Dto. Roku 1854.	1	
6.	„Moravan kalendář.“	Dědictví sv. Cyrilla a Methoda. Tiskem R. Rohrera v Brně 1852—1860.	9	
7.	„Krásné večery“, sbírka zábavných a poučných po- vídek.	Knihkárna R. Rohrera v Brně 1852.	1	
8.	„Bibliothéka kazatelská“ ročník II.	Knihkupec K. Wi- niker v Brně r. 1852 a 1853.	3	
9.	„Moravské národní po- hádky a pověsti z okolí rožnovského, svaz. I a II.“	Nákladem vlastním. Tiskem R. Rohrera, v Brně 1854.	1	Druhé vydání, dva svazky v „Národní bibliothéce u I. L. Kobra v Praze 1874 a 1875.“

Číslo běžné	Název knihy	Nakladatel	Počet svazků	Poznámka
10.	„Národní pověry a obyčeje v okolí rožnovském“ v II. vyd. „Národních pohádek“ v druh. sv. s podobiz. a nástinem života B. M. Kuldý.	Knihkupec I. L. Kober, v Praze 1875.	2	Srovnnej poznámku předchozí, běžné číslo 9.
11.	„Písňe a básně pro školy národní.“ NB. Diplomem vyznamenány na světové výstavě v Paříži 1867.	Vlastním nákladem. Tiskem V. Burkarta v Brně 1856.	1	Písňe s nápěvy od Pavla Krížkovského, J. Chmelíčka, a V. Novotného.
12.	„Horlivý a veselý Budíček v rodinách křesťanských.“	Knih. tisk. Nitsche a Grosse v Brně 1856 a 1858.	5	
13.	„Sedmistoletá slavnost pouťního místa Marie Celly“.	Nákladem vlastním. Tiskem V. Burkarta v Brně 1857.	1	
14.	„První sv. zpověď.“	Knih. tiskárna Nitsche a Grosse v Brně 1858.	1	Překlad z J. M. Gassera.
15.	„Poučení dítek o Nejsvětější Svátosti Oltární.“	Dto. Roku 1858.	1	Dto.
16.	„Svátost sv. břimování.“	Dto. Roku 1858.	1	Dto.
17.	„Životopis Tomáše Procházky, spisovatele, kaplana v Ivančicích na Moravě.“	Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje v Brně 1863.	1	Vyznamenán diplomem světové výstavy v Paříži 1867.
18.	„Posvátná kazatelna“, časopis kazatelský.	Bedř. Grosse knihkupec v Olomouci 1861—1893.	30 ročn.	Každý ročník o 12. pětiarchových svaz.
19.	„Svatba v národě českoslovanském“ s 73 svatebními písněmi a nápěvy národními.	Knihkup. B. Grosse v Olomouci, r. 1866.	1	Druhé vyd. III. svaz. „Horlivého a veselého Budíčka.“ III. vyd. r. 1875. (1. sv.) IV. v. r. 1890. (1. sv.)
20.	„Svátost břimování.“	Nákladem vlastním. Tiskem B. Stýbla v Praze 1867.	1	

Číslo běžné	Název knihy	Nakladatel	Počet svazků	Poznámka
21.	„Škola a Církev.“	Bedřich Stýblo, v Praze 1868.	1	
22.	„Manželství“	Bedřich Stýblo v Praze 1868.	1	
23.	„Radosti a žalosti papeže Pia IX.“	Katolický tiskový spolek. Kníž. arc. knih tiskárna 1871.	1	
24.	„Poutník, kalendář pro ka tolíky.“	Tiskárna Cyrillo- Methodějská v Pra ze 1874 a 1875.	2	
25.	„Kalendář Sv -Václavský.“	Dto. 1874. a 1875.	2	
26.	„Vypsání devítistoleťého jubilea založení pražského biskupství, slaveného roku 1873.“	Nákl. kat tisk. spol. Tiskem Cyrillo-Me- thodějské knih tisk. v Praze 1874.	1	
27.	„Svaté přijímání.“	Bedř. Grosse v Olo- mouci 1880.	1	Překlad z němec- ckého.
28.	„Církevní rok, životopisy svatých; slavnosti a neděle celého roku“	Nákladem vlastním. Tiskem B Stýbla v Praze 1880 a 1881.	6	
29.	„Deklamovánky pro školy a rodiny, řada I.“	Nákladem vlastním. Tiskem B. Stýbla v Praze 1883.	1	Druhé vydání básní pro školy národní. Viz číslo řadové 11.
30.	„Deklamovánky pro školy a rodiny, řada II.“	Knih tiskárna bene- diktinů rajhrad- ských v Brně 1884.	1	
31.	„Svatí patronové a cti hodní rodáci naši.“	Nákladem vlastním. Tiskem B. Stýbla v Praze 1886.	1	

Číslo běžné	Název knihy	Nakladatel	Počet svazků	Poznámka
32.	„Pravda a blud“, povídky ze skutečného života.	Bedřich Stýblo v Praze 1888.	1	
33.	„Ježíšek“, písně a dekla- movánky vánoční.	Bedřich Stýblo v Praze 1888.	1	
34.	„Sněm plectva zpěvného a spojenců krákoravých.“	Knihtis. Cyrillo-Me- thodějská. (V. Ko- trba) v Praze 18-9.	1	
35.	„Deklamovánky pro školy a pro rodiny. Řady I. vy- dání třetí.“	Nákladem vlastním. Tiskem B. Stýbla v Praze 1891.	1	
36.	„Deklamovánky pro školy a rodiny, řada III.“	Nákladem vlastním. Tiskem B. Stýbla. V Praze 1891.	1	
37.	„Moravské národní po- hádky a pověsti. sv. třetí z okolí Olešnického, zaslal † Jan Pleskáč, farář oleš- nický.“	Knihtiskárna Cy- rillo-Methodějská v Praze 1892.	1	
38.	„Moravské nár. pohádky a pověsti, svaz čtvrtý, z oko- lí kamenického, zaslal K. Orel, kněz církevní.“	Knihtiskárna Cy- rillo-Methodějská v Praze 1894.	1	
39.	„Legendy.“ Životy svatých a světic Božích na každý den celého roku, veršem národním.	Nákladem vlastním. Tiskem B. Stýbla v Praze 1894.	12	
40.	„Dar Štědrovečerní.“ Písně a básně pro mládež se šesti původními nápěvy a s 21 pův. obrázky.	B. Stýblo v Praze 1895.	1	
41.	„Díkůvzdání.“ Verše do památ- níku 51 katol. básníků českým, přispívatel do Almanachu „Pod jedním praporem“. I. čísla „Bás- nických obzorů katolických“ a svému životopisci.	Nákladem vlastním. Tiskem B. Stýbla v Praze 1895.	1	
42.	„Moravské nár. pohádky a pověsti. svazek pátý, z okolí sloupského.“	V tisku.	1	

OBSAH.

Úvod.

	Strana
I. Mládí. Vychování rodinné i školní. (1820—1833)	1
II. Šestileté studium gymnasijní v Jihlavě. (1833—1839)	11
III. Studia filosofická v Brně. (1839—1841)	27
IV. Biskupský seminář (alumnát) a studia bohoslovecká v Brně (1841—1845.)	32
V. B. M. Kulda kooperátorem v Židlochovicích. (1845—1848) .	51
VI. B. M. Kulda kooperátorem v Lodenici. (1848—1850)	57
VII. B. M. Kulda kooperátorem v Hobzí. ($17/1$ 1850— $17/10$ 1850) . .	64
VIII. B. M. Kulda duchovním správcem a katechetou v ochranovně pro mládež zanedbanou v Brně. ($17/10$ 1850—1859 $13/3$) . . .	70
IX. B. M. Kulda farářem na Chlumu v Čechách. (1859—1870) .	115
X. B. M. Kulda kanovníkem vyšehradským. (1870 — ad multos annos!)	141

Beneš Method Kulda
Soupis národopisných prací

Brno 1990

Z rozsáhlého díla Beneše Methoda Kuldy jsme do této bibliografie nepojali spisky a časopisecké články náboženského a osvětového charakteru, jakož i redakční úpravy časopisů a kalendářů. Všímalí jsme si pouze jeho folkloristického díla a připejili jsme též sbírky pohádek jiných sběratelů redigované Kuldou. Pomáháme ovšem ty edice pohádek, v nichž Kuldovy zápisy tvoří jen část.

Soupis je sestaven na základě všech bibliografií vztahujících se k příslušnému období vydavatelské činnosti, a to s využitím katalogů a fondů Národní knihovny / dříve Státní knihovny ČSR/ v Praze, Státních vědeckých knihoven v Brně a Olomouci, knihoven Moravského muzea v Brně, ústřední knihovny filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, knihovny etnografického pracoviště ČSAV v Brně a knihovny Státního oblastního archivu v Brně. Při nejlépeší vůli jsme nebyli s to zabránit nestejně hodnotě bibliografických záznamů, protože mnohé exempláře jsou t.č. nezvěstné a údaje přejímané z bibliografií nelze ověřit.

Jednotlivé tituly jsou řazeny chronologicky a jsou upraveny podle ČSN 01 0195 Bibliografický /dokumentační/ a katalogizační záznam. - Za konzultaci děkuji doc. dr. Oldřichovi Širovátkovi, ČSc., a dr. Pavlovi Peškovi, ČSc.

Moravské národní pohádky a pověsti z okolí Rožnovského. Brno, R. Rohrer 1854. 766 s. Pohádky a pověsti národu Moravského. Díl 1. Sv. 1,2.

Der Aberglauben und die Volksgebräuche in der Mährischen Walachei. In: Schriften der historisch-statistischen Sektion. Bd. IX: Brünn, 1856, s. 67-132.

Svadba v národě Česko-slovanském čili sva-
dební obyčeje, řeči, promluvy, přípitky
a 73 svadebních písní a nápěvů, jichžto
s oblibou užívá se o námluvách, o svadeb-
ním veselí a při čepení nevěsty. Brno,
tisk Vilém Burkart 1858. 135 s. - Horlivý
a veselý budiček v rodinách křesťanských.
Seš. III.

Svadba v národě Česko-slovanském, čili sva-
dební obyčeje, řeči, promluvy, přípitky
a 73 svadebních písní a nápěvů, jichžto
s oblibou užívá se o námluvách, o svadeb-
ním veselí a při čepení nevěsty. Pro zvě-
ře /zovčí/, stárky, družby, řečníky, mlá-
dence, družičky a hudebníky svadební. 2.
vyd. Olomouc, F. Gross 1866. 133 s.

Národní pověry a obyčeje v okolí rožnov-
ském na Moravě. Časopis Matice moravské
2, 1870, s. 91-96, 123-138, 187-199; 3, 1871,
s. 37-47, 137-143, 188-193.

Moravské národní pohádky, pověsti, obyče-
je a pověry. Praha, I. L. Kober 1874-1875.
2 sv. - Národní bibliotéka. Výbor prací
nejlepších spisovatelův českoslovanských.
Díl 30., 31. Sv. 1., 2.

Moravské národní ponádky a pověsti
z okolí Rožnovského. Díl 30.Sv.1.
1874. 310 s. Díl 31.Sv.2./Dokonč./
1875. S. /3/.-238.
Národní pověry a obyčeje v okolí
Rožnovském na Moravě. Díl.31.Sv.2.
1875. S. 239-356.

Valašské národní pohádky. Ze sbírky...
i svojí pro mládež vybr. František Bayer.
Olomouc, Kramář a Procházka 1875.112 s.
Komenský. Sbírká spisů pro mládež a přát-
elé její. Sv. 16,18.

Svadba v národě Česko-slovanském, čili
svadební obyčeje, řeči, promluvy, pří-
pitky a 73 svadebních písní a nápěvů,
jichžto s oblibou užívá se o námluvách,
o svadebním veselí a při čepení nevěsty.
Pro zvané /zovčí/, stárky, družby, řeč-
níky, mládence, družičky a hudebníky
svadební. 3. vyd. Olomouc, F. Gross
1875. 133 s.

Moravské národní pohádky, pověsti, oby-
čeje a pověry. Praha, F.L.Kober 1889.
365 s.

Svaden v národě Česko-slovanském,čili
svadební obyčeje, řeči, promluvy, pří-
pitky a 73 svadebních písní a nápěvů,
jichžto s oblibou užívá se o námluvách,
o svadebním veselí a při čepení nevěs-
ty. Pro zvané /zovčí/, stárky, družby,
řečníky, mládence, družičky a hudební-
ky svadební. 4. vyd. Olomouc, 1890.

Moravské národní pohádky a pověsti. Uspoř. J. Soukup. Ilustr. František Horký. Praha, B. Kočí /E.Beaufort/ 1909. 186 s. - U staré pohádkářky. Sv.4.

Moravské národní pohádky. Uprav. K.Hikl. Ilustr. Adolf Kašpar. Díl I. Olomouc, Promberger 1912. 107 s.

Moravské národní pohádky. Uspoř. K.Hikl. Ilustr. Adolf Kašpar. Olomouc, Promberger 1913. 108 s.

Moravské pohádky. Ilustr. K. Oščádal, V. Čedivý. Praha, smýšlené nakladatelství Dědictví Komenského 1914. 48 s.

Moravské národní pohádky. In: Věno českých dívek. Žižkov, A.Holub 1915.

Valašské pohádky. / Hloupý Jan. Boty, plášť, klobouk a prsten. Princ Ferdoš a divotvorná voda. / Vybr. Adolf Wenig. Ilustr. Vratislav H. Brunner. Pacov, Plaček 1918. 49 s. - Kytice. Sv. 21.

Moravské národní pohádky. Uprav. K.Hikl. Ilustr. Adolf Kašpar. Díl I. 2. vyd. Olomouc, Promberger 1922. 158 s.

Moravské národní pohádky. Vybr. a uspoř. Vojtěch Zelinka. Ilustr. Marie Vořechová-Vejvodová. Praha, L. Kuncíř 1928. 128 s. Poklad. Sv.4.

Pohádka o pastýřovi. Ilustr. Josef Florian. Stará Ríše na Moravě, 1935. 19 s.

Moravské národní pohádky. Vybr. a uprav.
František Kárník. Praha, Státní nakla-
datelství 1938. 88 s. - Sad. Knihovna
pro mládež. Sv.58.

Bratr a sestra. Uprav. František Páta.
Ilustr. Pavel Černý. Praha, J.Hokr
1941. 31 s. - Knihovnička mládí. Sv.88.

Moravské národní pohádky. Vybr. Olga
Uhrová. Ilustr. Michael Florian.
Olomouc, Velehrad 1941. 175 s.

Moravské národní pohádky ze sbírky
B.M.Kuldy, Vybr. Olga Uhrová. Ilustr.
Michael Florian. 2. vyd. Olomouc,
Velehrad 1944. 169 s.

Janíček s voničkou. Zdramatizovaná
valašská pohádka B.M.Kuldy o deseti
obrazech. Praha, M.Švejdrová 1945.
83 s. - Divadelní sborník mládeže. Sv.
292.

Moravské národní pohádky a pověsti
z okolí rožnovského. Vybr. a uspoř.
Klement Bochnořák. Ilustr. Michael
Florian. Brno, Brněnská tiskárna
1946. 166 s., obr. příl.

Moravské národní pohádky. Ilustr.
Adolf Zábranský. Praha, A.Hynek 1947.
123 s., obr. příl. - Zlatý kolovrat.
Sv. 1.

Moravské národní pohádky ze sbírky
B.M.Kuldy. Vybr. Olga Uhrová. Ilustr.

Michael Florian. 3. vyd. Olomouc, Velehrad 1948. 174 s., obr. příl.

Moravské národní pohádky ze sbírky B.M. Kuldy. Vybr. Olga Uhrová. Ilustr. Michael Florian. 4. vyd. Olomouc, Velehrad 1949. 187 s.

Moravské národní pohádky. Vybr. Dušan Jeřábek a Milan Kopecký. K vyd. přípr. Dagmar Klementová. Ilustr. Antonín Strnadel. Praha, Státní nakladatelství dětské knihy 1957. 111 s., 6 barev. obr. příl.

Janíček s voničkou. Přípr. Dagmar Klementová. Ilustr. Antonín Strnadel. Praha, Státní nakladatelství dětské knihy 1959. 28 s. - Korálky. Sv. 11.

Pohádky a pověsti z Rožnovska. K vyd. při předml. naps. Oldřich Sirovátka. Ilustr. Lucie Weisbergrová. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury a umění 1963. 545 s. - Lidové umění slovesné. Ř.A.Sv.14 Klasické sbírky českého folklóru. Sv. 2.

Zakletý vrch. K vyd. přípr. Oldřich Sirovátka. Ilustr. Květa Jadrníčková. Brno, Blok 1965. 58 s.

Švec hrdina. Přípr. Oldřich Sirovátka. Ilustr. František Skála. Praha, Albatros 1970. 32 s. - Korálky. Sv. 62.

Moravské národní pohádky. Vybr. Dušan Jeřábek a Milan Kopecký. Ilustr. Antonín Strnadel. Pozn. Dagmar Klementová. Praha, Albatros 1972. 109 s., barev. obr. příl.

Janíček s voničkou.-Tři bílé růže. Ilustr.
Antonín Strnadel. 2. vyd. Praha, Albatros
1978. 31 s.- Korálky. Sv. 104.

Zakletý vrch. Přípr. Oldřich Širovátka.
Ilustr. Josef Kremláček. 2. vyd. Brno,
Blok 1982. 31 s.

Jak se hubnuje na princezny. Moravské
lidové pohádky B.M.Kuldy vypravuje Blanka
Stárková. Ilustr. Lumír Ševčík. Praha,
Albatros 1984. 128 s. - Z pohádky do
pohádky.

Tři bílé růže. Uspoř. Jaroslav Novák.
Ilustr. Václav Houf. Brno, Blok 1985.
29 s.

O vojákově, synu kovářovu. Moravská po-
hádka. Ilustr. Zdeněk Kratochvíl. Cho-
cen, Loutkář s.n. 26 s. - Rozmaryna.
Sv. 2. Sbírka světových pohádek.

Sbírky pohádek redigované B.M.Kuldou

Moravské národní pohádky a pověsti z okolí Jemnického. Sebr. Josef St. Menšík. Tisk Karel Winiker /I.sv./, tisk Vilém Burkart /II.-VIII.sv./ 1856-1857. 8 sv. 388 s. - Pohádky a pověsti národu Moravského.

Moravské národní pohádky a pověsti. Sv. III. Z okolí olešnického, brněnského, třebíčského, vyškovského a žďárského. Sebr. Jan Pleskáč. Praha, 1892.

Moravské národní pohádky a pověsti. Sv. IV. Z okolí kamenického. Sebr. Karel Orel. Praha, 1894.

Moravské národní pohádky a pověsti z okolí sloupského. Ze sbírky zemř. Jana Soukopa. Do tisku upravuje B.M.K. Český lid, 5, 1896, s. 284-287, 367-368, 457-461; 6, 1897, s. 194-200; 7, 1898, s. 42-46; 8, 1899, s. 147-149, 317-323; 11, 1902, s. 407-409, 473-477; 12, 1903, s. 59-60, 97-99.

Honza Švec a kupcova dcera. Z moravských národních pohádek a pověstí z okolí kamenického. Sebr. Karel Orel. Vybr. a uprav František Páta. 22 dřevoryty vyzdobil Antonín Burka. Praha, Grafia 1931. 23 s. - Z Kuldovy edice vydáno jako soukromý tisk.

Moravské národní pohádky a pověsti. Z okolí Kamenického. Praha, V. Kotrba s.a. 247 s.

Moravské národní pohádky a pověsti. Z
okolí Olešnického a jiných. Praha,
V. Kotrba s.a. 278 s.

Výběr z prací o B.M.Kuldovi

HÝSEK, Miloslav: Literární Morava v letech 1849-1885. Praha, Vydavatelské družstvo Moravsko-slezské revue 1911. 311 s. - O B.M.Kuldovi na s. 80, 91, 95-99.

SLAVÍK, Bedřich: Písemnictví na moravském Valašsku. Olomouc, R.Promberger 1947. 428 s. O B.M.Kuldovi na s. 23-37.

SIROVÁTKA, Oldřich: Kuldova sbírka ponádek a pověstí z Rožnovska. In: Kulda, Beneš Method: Pohádky a pověsti z Rožnovska. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury a umění 1963, s. 5-26.

PEŠTA, Pavel: Beneš Method Kulda. In: Slovník českých spisovatelů. Zprac. kol. aut. Ústavu pro českou literaturu ČSAV. Praha, Československý spisovatel 1964, s. 271.

KŘIVSKÝ, Pavel: Beneš Method Kulda. Literární pozůstalost. Praha, Literární archiv Památníku národního písemnictví 1974. 29 s. Čís. 258.

DOUPALOVÁ, Eva: Beneš Method Kulda. In: Doupalová, Eva: Slovník sběratelů, vydavatelů a zpracovatelů moravských lidových pověstí. Český jazyk a literatura, 6, 1987, s. 141-143. - Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas paedagogica. Philologica IV.

U příležitosti semináře k 170.výročí
narození B.M.KULDY, který uspořádalo
oddělení etnografie a folkloristiky
filozofické fakulty Masarykovy uni-
verzity v Brně dne 15. března 1990,
sestavila PhDr. Alena Jeřábková.